

**Національна академія наук України
Інститут історії України**

В.А.Гриневич

**УКРАЇНА:
ХРОНІКА XX СТОЛІТТЯ
Довідкове видання**

Рік 1939

Київ - 2007

Редакційна рада

Голова ради – *В.М.Литвин*

Члени ради: *Л.В.Губерський, І.М.Дзюба, Я.Д.Ісаєвич, С.В.Кульчицький, І.Ф.Курас, О.С.Онищенко, М.В.Попович, В.А.Смолій, Ю.С.Шемшученко*

Редакційна колегія

Голова колегії – *В.А.Смолій*

Члени колегії: *В.Ф.Верстюк, С.В.Віднянський, В.О.Горбик, В.М.Даниленко, М.Ф.Дмитрієнко, О.О.Ковальчук (відповідальний секретар) Г.В.Касьянов, С.В.Кульчицький (заступник голови колегії, керівник авторського колективу), О.Є.Лисенко, Ю.А.Пінчук, О.П.Решет, П.Т.Тронько*

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект "Україна: хроніка ХХ століття". Підготовлені до друку рукописи виходять в світ окремими частинами, по роках або групах років. У даній книзі день за днем відтворюються події суспільно-політичного, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя українського суспільства в 1939 році.

ISBN 966-02-3607-7 (серія)
ISBN 978-966-02-4346-0

© Інститут історії України
НАН України, 2005

© *В.А. Гриневич*

ПЕРЕДМОВА

Від 2004 р. Інститут історії України НАН України розгорнув великий дослідницький проект, який реалізується у формі багатотомного видання "Україна: хроніка ХХ століття".

Хронологічні довідники завжди користуються попитом як серед науковців, так і серед студентів. Вони є своєрідним кістяком історичного процесу. Тому вони відіграють велику роль і в аналітичній роботі науковця, і в засвоєнні студентом головних закономірностей історії як науки. Найбільш популярним довідником, присвяченим вітчизняній історії, є книга В.Ф.Верстюка, О.М.Дзюби і В.Ф.Репринцева, яка витримала у "Науковій думці" три видання.

Хроніка ХХ ст. якісно відрізняється від будь-яких інших видань довідкового типу. Цю нову якість їй забезпечують неспівставно ширші кількісні показники. Ми хочемо показати кожний день століття, відобразити всі скільки-небудь важливі події політичного, громадського, економічного, культурного, релігійного і повсякденного життя, а також події в сфері міжнародних відносин, фізкультури і спорту.

Чому у здійсненні цього грандіозного проекту ми зупинилися саме на ХХ ст.? Тому, мабуть, що в понад тисячолітній історії українського народу це століття займає винятково важливе місце.

На початку ХХ ст. України як геополітичної реальності просто не існувало. Українці жили на землі своїх предків, але не мали національної державності. Під час Першої світової війни в армії Російської імперії і Австро-Угорщини були мобілізовані мільйони українців, змушені воювати між собою за незрозумілі і чужі їм цілі. Наприкінці ХХ ст. вже існувала незалежна і соборна Україна. Вона мала договори з усіма сусідніми країнами, які проголошували недоторканність її кордонів. Влада в Україні належала народу, який на вільних виборах визначав персональний склад народних депутатів і обирав президента.

Між початком і кінцем цього століття пролягли важкі, трагічні роки. Обидві світові війни відбувалися рік за роком на українській землі. Воєнні дії викликали господарську розруху і супроводжувалися голодом 1921–1923 рр. і 1946–1947 рр. Між ними – голодомор 1932–1933 рр., викликаний терором голодом, влаштованим Й.Сталінім. Вождь прагнув "навчити уму-розуму" непокірливих українських селян, щоб змусити їх працювати у громадському господарстві колгоспів.

Після здобуття національної державності український народ несе відповідальність за своє майбутнє тільки перед самим собою. Попереду багато проблем, але серед них нема нерозв'язних.

Рік на рік не припадає, кожний з них мав різне змістове наповнення. Одні роки були наповнені подіями епохального значення, інші минали безслідно. Тому деяким рокам у "Хроніці ХХ століття" присвячуються окремі книги, а деякі роки

об'єднуються у певні історичні періоди.

Друкуючи “Хроніку ХХ століття” на інститутській поліграфічній базі, ми не припиняємо роботи над нею. Наша кінцева мета – опублікувати це довідкове видання більшим накладом у професійному видавництві, щоб воно стало доступним для широкого кола читачів. Можливо, ми організуємо друкування його за передплатою. Одночасно ми підготуємо спеціальну програму, щоб “Хронікою” можна було б користуватися в Інтернеті. Колектив Інституту історії України розуміє, що цей проект має величезне значення для дальшого розвитку історичної науки. Тому він ставиться до реалізації проекту з належним почуттям відповідальності.

В.Смолій

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Фактографічний матеріал, вміщений у хронологічному довіднику, відтворює яскраві сторінки політичного, соціально-економічного та культурного життя в УРСР та українців за кордоном упродовж 1939 року.

Кожному факту присвоєно номер тематичного розділу.

1. Політичне життя.	6. Повсякденне життя.
2. Громадське життя.	7. Персоналії.
3. Економічне життя.	8. Міжнародні відносини.
4. Культурне життя.	9. Фізкультура і спорт.
5. Релігійне життя.	10. Катаклізми, трагедії, аварії.

1. До розділу **“Політичне життя”** включено факти, які відбивають революційні і військові дії, видатні події національного життя, процес державотворення, становлення й розвиток багатопартійності, виборчі кампанії, репресії, політичні страйки.

2. Факти **“Громадського життя”** відображають організацію громадських рухів та об’єднань, їх найбільш знаменні ініціативи.

3. У розділі **“Економічне життя”** підібрано факти, що відбивають проведення економічних реформ, запровадження нових форм господарювання, становище вітчизняної економіки у конкретних подіях – пуску, реконструкції або консервації чи закриття промислових об’єктів, налагодження випуску нових видів промислової продукції, зміни, які відбулися у сфері організації виробництва та регламентації трудових відносин.

4. Події **“Культурного життя”** відображають діяльність держави в сфері культури, організацію освітніх і культурних закладів, творчих спілок, їх з’їзди, найважливіші наукові відкриття, а також оприлюднення видатних творів літератури й художнього мистецтва, побудову архітектурних шедеврів.

5. Розділ **“Релігійне життя”** відображає характер стосунків держави з церквою, організацію або припинення діяльності релігійних конфесій, знаменні події у їхньому внутрішньо- й міжконфесійному житті, зміну церковних ієрархів.

6. Факти **“Повсякденного життя”** характеризують зміни у сфері побутового обслуговування, організації дозвілля, задоволення житлових потреб населення, соціального забезпечення, охорони здоров’я, регламентації шлюбних та позашлюбних стосунків.

7. Розділ **“Персоналії”** стосується дат народження або смерті видатних державних, громадських, військових діячів, представників освіти, науки й культури, відомих церковнослужителів. Діяльність згаданих персоналій відбивається у інших тематичних рубриках.

8. **“Міжнародні відносини”** констатують міжнародні угоди, укладені за участю України, найважливіші двосторонні міжурядові угоди та візити державних діячів,

---

обмін неурядовими делегаціями.

9. У розділі “*Фізкультура й спорт*” віддзеркалено діяльність державних органів по керівництву фізкультурою й спортом, факти організації спортивних товариств, проведення спартакіад та загальнореспубліканських змагань з окремих видів спорту, світові рекорди українських спортсменів, а також факти побудови найбільших спортивних споруд, організації учбових спортивних закладів.

10. До розділу “*Катаклізми, трагедії та аварії*” відібрано факти, які констатують природні й техногенні катастрофи та аварії, державні заходи з їх ліквідації, акти геноциду, терористичні акти, факти депортації народів та ін.

ВЛАДИСЛАВ ГРИНЕВИЧ

ХРОНІКА 1939

1 січня (неділя)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР надіслала вітальну телеграму білоруській громадськості з нагоди 20-ти річчя утворення Білоруської РСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 січня.*

1, 3, 6. СРСР. Вступила у дію постанова РНК, ЦВК СРСР та ВЦРПС “Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшення практики державного соціального страхування і боротьбу із зловживаннями в цій справі”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 січня.*

2, 6. УРСР. В ніч з 31 грудня на 1 січня у палацах культури, клубах міст і селищ республіки відбулися костюмовані бали, концерти, інші святкові заходи по зустрічі Нового року. Київ: у приміщенні Державного театру опери і балету гостей зустрічали Дід Мороз і Снігуронька, організовано бал-маскарад, змагання танцюристів; Дніпропетровськ: у новорічному карнавалі Палацу культури ім. Ілліча взяли участь понад 2 тис. робітників заводу ім. Петровського; Харків: у Палаці культури залізничників проведено олімпіаду художньої самодіяльності, на стадіонах “Динамо”, “Зеніт”, “Сільмаш” влаштовано народні гуляння. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

4, 7. м. Вуглегірськ, Донецька область. Народився Ляшенко Юрій Іванович – український кінорежисер. У 1966 закінчив Харківський театральний інститут (у О. Глаголіна), працював у Київському театрі юного глядача, на Київській кіностудії художніх фільмів; режисер-постановник фільмів: „День перший – день останній” (1979), „Мерседес тікає від погоні” (1981), „Записки кирпатого Мефістофеля” (1994, за романом В.Винниченка) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.383.*

2 січня (понеділок)

1, 3, 6. УРСР. На підприємствах та в установах республіки почалася кампанія масової перевірки трудової дисципліни та покарання її порушників. За неявку 1 січня на роботу звільнено з посади та виселено з гуртожитку прохідника шахти “Центрально-Заводська” тресту “Куйбишвугілля”; не допущено до подальшої роботи трьох робітників шахти № 17-17 БІС тресту “Сталінвугілля”; Одеса: за спізнення на роботу викликані на загальні збори вісім працівників заводу ім.Леніна, попереджені про звільнення сім працівників Канатного заводу; Харків: засуджені на цехових зборах дев’ять працівників заводу ім. Шевченка, отримали догану два робітника канатного заводу ім. Петровського. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3, 4 січня.*

2, 6. УРСР. У школах, палацах піонерів різних районів республіки відбулися “дитячі новорічні ялинки”. Київ: у столичному Палаці піонерів і жовтенят проведені бал-маскарад, змагання на кращий карнавальний костюм, переможцями яких визнано учнів С.Абрамова (костюм Олександра Невського) та В.Лелеку (костюм “Богатиря Буслая”); Житомир: у школі № 20 в святкових заходах брали участь

близько 1 тис. дітей; Дніпропетровськ: у Палаці піонерів дітей зустрічали “трьохметрові Діди морози”, святкування почалося з виконання “Інтернаціоналу”, виголошення гасла “Товаришу Сталіну – наш піонерський привіт! За щасливе дитинство нашому рідному Сталіну – ура!”, проведено костюмований бал у національних українських, білоруських, таджикських, циганських костюмах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

3, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про поділ народного комісаріату легкої промисловості СРСР на народний комісаріат текстильної промисловості СРСР з підпорядкуванням йому підприємств бавовняної, шерстяної, лляної, шовкової, ватної галузей промисловості, підприємств по переробці бавовни, льону, з вироблення підсобних матеріалів для текстильної промисловості, а також наркомату легкої промисловості СРСР з включенням до його складу шкіряно-взуттєвих, швейних, трикотажних підприємств. Наркомом текстильної промисловості СРСР призначено О.Косигіна, наркомом легкої промисловості СРСР – С.Лукіна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

4, 6, 7. Київ. Делегація відомих акторів у складі Г.Юри, М.Донця, Г.Борисоглібської, О.Петруненка, Н.Ужвій, А.Бучми та ін. відвідала народного артиста СРСР П.К.Саксаганського у його помешканні. Актори привітали метра театрального мистецтва з Новим роком, доповіли про свої творчі успіхи. П.Саксаганський пригостив гостей святковим сніданком. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4, 7. Київ. У Будинку вчителя відбулися урочисті збори з нагоди 45-ти річної педагогічної діяльності вчительки 54-ї середньої школи м. Києва, члена Ради НКО УСРР О.В.Коцюбинської. Педагога вітали представники партійних, радянських органів, учні. Київська міська адміністрація преміювала ювілярку 3 тис. руб., Центральний комітет працівників початкових і середніх шкіл України – путівкою для відпочинку на курорті. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

3 січня (вівторок)

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала укази “Про текст військової присяги Робітничо-Селянської Червоної армії”, “Про текст військової присяги Робітничо-Селянського Військово-Морського флоту”, “Про текст урочистого зобов’язання осіб, які працюють по вільному найму в частинах, установах і закладах Робітничо-Селянської Червоної армії, Робітничо-Селянського Військово-Морського флоту і військ прикордонної охорони”, “Про порядок прийняття військової присяги”, “Про порядок дачі урочистого і клятвеного зобов’язання особами, які працюють по вільному найму в частинах, установах і закладах Робітничо-Селянської Червоної армії, Робітничо-Селянського Військово-Морського флоту і військ прикордонної охорони”, “Про приведення до присяги Робітничо-Селянської Червоної армії, Робітничо-Селянського Військово-Морського флоту і військ прикордонної охорони”. Затверджено текст військової присяги, визначено порядок приведення до присяги військових в урочистій обстановці та в індивідуальному порядку, осіб вільного найму – в індивідуальному порядку із занесенням відповідної відмітки до трудової книжки. Ухвалено привести особовий склад радянських збройних сил до присяги 23 лютого 1939 р., приурочивши її до ХХІ річниці РСЧА. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

1. Ленінград. У Монетному дворі розпочалося виготовлення медалей “За трудову доблесть”, “За трудову відзнаку”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

3. Київ. Наркомзем УРСР повідомив про ремонт тракторів в МТС. Станом на 1 січня 1939 р. план проведення капітального ремонту тракторів у республіці виконано на 81,8%, план поточного ремонту – на 63,2%. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

3, 6. Київ-Ворошиловград. Дирекція київського заводу “Більшовик” поінформувала про зафіксовані 12 прогулів та 9 випадків спізнення працівників на роботу на 5-10 хвилин. 5 осіб, які не вийшли на роботу без поважних причин, звільнені. Ворошиловград: на паровозобудівельному заводі звільнено з роботи голову трубопрокатного цехового комітету профспілки за трьохденний прогул. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 41 питання, зокрема затвердили теми доповідей на Сесії АН УРСР, присвяченій 125-ти річчю з дня народження Т.Шевченка. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.440-441.*

4. Одеса. Підбиті підсумки конкурсу на кращий проект пам’ятника К.Марксу. Комісія ухвалила не присуджувати першої премії, другу премію вручено групі одеських митців – скульптору Тенеру, художникам Мучнику, Маргулісу, Фельдштейну за проект пам’ятника “Комуністичний маніфест”; третю і четверту премії – одеситам скульптору Груншпуну, архітекторові Готгелю за проект під девізом “Буревісник”, скульпторам з Ленінграду Малютіну, Рубанчику за проект під девізом “Прапор комунізму”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4. Москва. Спілка радянських композиторів ухвалила організувати Комісію у складі А.Александрова, М.Грінберга, А.Гедіке, А.Гаямова, М.Карасева для підготовки і відзначення ювілею Тараса Шевченка. Прийняте рішення залучити відомих композиторів, зокрема Р.М.Глієра і Д.Р.Кабалевського до написання творів, присвячених Шевченку. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

4. Київ. Оргкомітет Спілки радянських композиторів України повідомив про видання до XXI роковин Робітничо-Селянської Червоної армії і Робітничо-Селянського Військово-Морського флоту збірника 60 оборонних пісень композиторів Белзи, Віленського, Добровольського, Компанійця, Штогаренка та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4. Київ. Відбулося засідання Шевченківського ювілейного комітету Спілки радянських письменників України. Поет С.Голованіський прочитав складену ним віршовану п’єсу “Поетова доля”. У дискусії взяли участь поети і письменники А.Любченко, М.Талалаєвський, В.Суходольський, І.Кочерга, К.Герасименко, Я.Городський, А.Голово, Л.Первомайський, Д.Косарик, П.Панч. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4, 7. Київ. В Українській картинній галереї відкрилася перша виставка робіт театральних художників. Представлено близько 200 експонатів – ескізів декорацій і костюмів, проекти оформлення сцен різних театрів країни. Серед них – 33 ескізи мистецьких робіт професора Хвостова, виготовлених для постановок опер “Щорс”, “Продана наречена” у Державному театрі опери і балету в Києві. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4, 7. с. Стави, Київська область. Народився Бугаєнко Ігор Никонovich – український мистецтвознавець і живописець. Закінчив Львівський поліграфічний інститут ім. І. Федорова (1967); автор книг: „Гравюри Володимира Уткіна” (1967), „Микола Глущенко” (1973), „Михайло Романишин” (1979), „Василь Непийпиво” (1986), „Тетяна Яблонська” (1991); дослідження: „Шлях до України – шлях до істини” (1995); живописні твори: „Чорнобривці”, „Спомин дитинства” (обидва – 1983), „Півонії” (1987), „Літо” (1989), „Навесні” (1994), „Натюрморт” (1995). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.88.*

4, 7. с. Губищі, Львівська область. Народився Процак Ярослав Михайлович – український архітектор. Закінчив 1961 Львівський політехнічний інститут; основні роботи: музична школа в Дрогобичі (1964), реконструкція парку ім. Т.Шевченка (1970), забудова північного житлового району (1970-85), обласна науково-технічна бібліотека (1994), всі три в Івано-Франківську; церква св. Вознесіння в с. Брошні (1992); Будинок культури в Косові (1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.493.*

6. УРСР. 539 відмінників навчання – діти шахтарів виїхали до Святогорського будинку відпочинку. На оздоровлення дітей ЦК профспілки шахтарів асигновано 25 тис. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

6, 9. Київ. 3-10 січня під час зимових шкільних канікул у містах і селищах республіки організовано екскурсії, дитячі спортивні змагання, карнавали. У Києві в Палаці фізкультури 3 січня відбулися змагання юних фізкультурників Москви, Ленінграду, Мінська, Харкова з різних видів плавання та стрибків у воду, 4 січня – з тенісу і баскетболу, вільної боротьби, 5 січня – зустріч школярів з відомими майстрами спорту, 7 січня – льодове свято на столичному стадіоні “Динамо”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

8. Москва. Уряд СРСР ухвалив продовжити на 1939 рік торговельну угоду між СРСР і Францією. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

4 січня (середа)

1. УРСР. У дислокованих на терені республіки частинах і з’єднаннях Червоної армії пройшли мітинги, збори з прийняттям резолюцій підтримки указів Верховної Ради СРСР про військову присягу: червоноармійці і командири “н-ської частини” КОВО закликали усіх військовослужбовців зустріти “знаменний день присяги новими досягненнями бойової і політичної підготовки”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 січня.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У зобов’язало Держполітвидав при РНК УРСР надрукувати текст постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) „Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшенню практики державного соціального страхування та боротьбу з зловживаннями в цій справі” українською мовою, накладом 100 тис. примірників. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.15-16.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про додаткове зменшення плану хлібоздачі радгоспам Наркомрадгоспів УРСР”: відповідно до постанови РНК СРСР та ЦК ВКП(б) від 30 грудня 1938 р. „Про надання додаткової знижки плану хлібоздачі радгоспам НКРГ УРСР” ухвалено зменшити план 10

здачі зерна радгоспами Наркомрадгоспів УРСР з урожаю 1938 року на 17285 тонн; політбюро ЦК КП(б)У також затвердило проект постанови РНК УРСР „Про план лісозаготівель та вивезення лісу по УРСР на 1-й квартал 1939 р.”: встановлено наступні планові показники: лісозаготівлі – 2632,9 тис. куб. м., вивезення лісу – 2085,1 тис. куб. м., підвезення лісу – 1037,6 тис. куб. м. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.15, 35, 39.*

4. Москва. Студія “Мосфільм” випустила агітаційну кінострічку “Великий счѐт”, присвячену Всесоюзному перепису населення 17 січня 1939 р. Сценарій фільму – С. Богомазова і Н.Подольського; режисери – К.Мінц, І.Мутанов. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 січня.*

4. Київ. Кіностудія художніх фільмів завершила роботу над першим в Україні звуковим кольоровим фільмом – ліричною музичною комедією за оповіданням М. Гоголя “Сорочинський ярмарок”. Сценарій та режисура М.Екка; оператори М.Кульчицький, Г.Александров; художники В.Кричевський, Г.Рогочий; композитор Я.Столяр; комбіновані зйомки О.Панкратьєва; звукооператор П.Штро; в ролях О.Короткевич – Грицько, А.Дунайський – Черевик, В.Чайка – Хівря, В.Івашова – Парася, Ф.Гловацький – Цибуля, Т.Баришеві – кума, Д.Капка – чорт, вертепний зазивала; А.Бізєв – циган, В.Пережогін – Афінасій Іванович, М.Екк – продавець ікон, Н.Михайлова, С.Сельницька, А.Кононова – циганки, Г.Ніколаєнко, Р.Раїсова – торговки; ляльки вертепу – А.Мовшович. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня; Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230-231.*

4. Київ. Державна капела “Думка” виїхала з гастрольною поїздкою у прикордонну зону України. Музиканти виступили у частинах РСЧА, на підприємствах та у колгоспах. Слухачам представлено нові твори радянських композиторів на тексти Т.Г.Шевченко, у тому числі хорову сюїту композитора Золотарьова у чотирьох частинах – “Катерина”, ”Тече вода в синє море”, ”Садок вишневий коло хати”, “Топак”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4. Карпатська Україна. Міністерство культу, шкільництва та народної освіти Карпатської України у відповідь на прохання 273 учнів Мукачівської гімназії, які потрапили згідно Віденського арбітражу під угорську юрисдикцію, ухвалило відкрити в Ракошинській гімназії класи з українською мовою навчання. *Діло. – 1939. – 13 січня.*

6. Київ. До столиці УРСР на зимові канікули прибула делегація у складі 700 школярів Сталінського району. У столичному Палаці піонерів влаштовано “новорічну ялинку”: діти танцювали, співали “Пісню про Сталіна”, переглянули виставу акторів театру ляльок “Казка про Балду” за мотивами О.Пушкіна; відбулася зустріч піонерів з відомим льотчиком старшим лейтенантом Високосом. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

5 січня (четвер)

1. Москва. Начальник бюро Всесоюзного перепису населення УНГО СРСР повідомив про завершення роботи з організації у різних регіонах країни більше 175 тис. комісій сприяння перепису у складі 800 тис. осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 січня.*

1, 3. Київ. На заводі ім. Петровського почалося заповнення трудових книжок робітників, службовців, інженерно-технічного персоналу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

1, 3. Дніпропетровськ. Близько 100 тис. осіб взяли участь в урочистостях з нагоди третьої річниці присвоєння залізниці ім'я Й.Сталіна. У Клубі залізничників проведено урочисту нараду за участі близько 1 тис. представників партійних, радянських, профспілкових органів, громадськості. Стахановці звітували про досягнуті успіхи: машиніст депо Нижнєдніпровського вузла Устояний провів поїзд з Павлограда на ст. Вузол, підвищивши швидкість з 36,9 км. до 42, 9 км. на годину. Учасники зборів надіслали вітальну телеграму “вождеві всіх народів Сталіну”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

3. Київ. Украсдвінотрест ухвалив план вироблення у 1939 р. 785 тис. декалітрів вина, 250 тис. пляшок фруктових-овочевих соків. Уперше до продажу в магазини республіки мали бути спрямовані вина “Аліготе”, “Каберне”, “Рислінг”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 січня.*

3. Київ. Українська промислова рада відзначила успішну працю домогосподарки Є.Кільчицької по виробництву трикотажу з шерсті собак. Жінці запропоновано постійну роботу в системі Укрпромради по організації збирання “нового виду сировини” та постачання його на фабрики. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 січня.*

3, 6. Одеса. В порту розвантажено пароплав з 20 тис. іспанських апельсинів. “Смачний вантаж” відряджений до магазинів Москви, Ленінграда, Києва. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

4. Ленінград. В Академічному малому оперному театрі відбулася прем'єра опери “Мать” за мотивами роману М.Горького. Композитор – Желобінський, лібрето – Прейс, режисер-постановник – Р.Бірман. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

4, 8. Баку. Група поетів повідомила про початок роботи над перекладом на азербайджанську мову поем Т.Шевченка “Катерина”, “Наймичка”, “Кавказ”, “Заповіт” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

6 січня (п'ятниця)

1, 3, 6. Київ. Київський ОВК виніс сувору догану з попередженням секретареві голови ОВК Кулик за спізнення 3 січня на роботу на 25 хвилин. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

4. Київ. У консерваторії організовано вечір, присвячений творчості М.І.Глинки. З доповіддю про життя видатного композитора виступив професор А.Гозенпуд, відбувся концерт за участі солістів Державного симфонічного оркестру УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 січня.*

4, 7. Севастополь. Народився Кузьминський Георгій Георгієвич – український архітектор. Закінчив 1962 Ленінградський інженерно-будівельний інститут. Автор споруд: ресторан “Хвиля”, готель „Турист” (1972), Будинок міжміської телефонної станції, лабораторний корпус Інституту біології південних морів (обидві 1974), всі – у Севастополі; кафе-їдальня в Балаклаві (1975), пансіонати в Євпаторії (1981), в с. Пісчаному, гуртожиток на проспекті Жовтневої революції в Севастополі (1994). *Мистецтво України: Біографічний довідник /Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.342.*

7, 9. Народився В.В.Лобановський – футболіст, головний тренер київського клубу “Динамо”, футбольних збірних СРСР в Україні (пішов з життя у 2002 р.). *Золоті 12*

імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.2. – К., 2002. – С.72.

9. Київ. Відбувся масовий лижний крос, присвячений ХХІ річниці РСЧА; на столичному стадіоні “Динамо” пройшли змагання ковзанярів на дистанцію 500 – 1 тис. – 3 тис. м.; на стадіоні товариства “Локомотив” глядачі спостерігали за хокейним матчем на “Кубок СРСР” між командами “Локомотив” (Київ) та “Сталінець” (Харків): з рахунком 5:0 перемогла київська команда. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6, 8 січня.*

7 січня (субота)

1. Москва. У Кремлі в урочистій обстановці нагороджено орденами і медалями бійців, командирів та політпрацівників, у тому числі уродженців України “за зразкове виконання бойових завдань і героїство, виявлені при обороні району озера Хасан”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

1. Харків. В обласному Будинку пропаганди і агітації ім.Л.М.Кагановича організовано платні лекції з історії ВКП(б). Першою прочитано лекцію на тему “Сутність антимарксистських перекирочень так званої “школи Покровського””. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 січня.*

1. Київ. Президія Верховної Ради Української РСР видала указ про виділення з Херсонської міської ради Миколаївської області сільської території і утворення Білогірського сільського району з центром в с.Білозерка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило наступний склад лекторської групи Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У: Соскін І.Б., Лукаш Ю.Я., Халепо Т.І., Боженов Ф.І. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.17.*

1, 8. Київ. 7-12 січня у столиці УРСР перебувала група депутатів і працівників Ташкентської міської ради. Гості зустрілись з активом Київської міської ради, ознайомилися з культурним життям української столиці, побували на ряді підприємств, в редакції журналу “Радянський Київ”, після чого виїхали до Ростова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

3. УРСР. На підприємствах і в установах республіки розгорнуто кампанію впровадження трудових книжок. Ухвалено першими заповнювати трудові книжки на передовиків виробництва: на Миколаївському суднобудівельному заводі трудову книжку під № 1 виписано на депутата Верховної Ради УРСР Студенко; у паровозному депо ім. Андрєєва Київського залізничного вузлу – на стахановця-машиніста, заступника начальника депо Наливайка; у ковальському цеху Харківського тракторного заводу – на відомого наладчика Корнєєва. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

3, 6. Москва. Всесоюзна кооперативно-промислова рада і Всесоюзна рада кас взаємострахування промислової кооперації з метою зміцнення трудової дисципліни в кустарно-промислових артілях ухвалила: враховувати безперервний стаж роботи на одному підприємстві при визначені обсягу допомоги по тимчасовій непрацездатності; виплачувати грошове утримання жінкам по вагітності і при родах у розмірі у порядку, встановленому на державних підприємствах; запровадити новий взірєць членського білету працівників артілей. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

3, 7. Миколаїв. На заводі “Червона зоря” відбулися урочисті збори по вшануванню робітника-стахановця О.Жернокієва. 64-річний стахановець працював на підприємстві більше 40 років, виконував щоденну норму на 230-240%. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

4. Київ. 7-9 січня відбулася перша наукова конференція Інституту археології АН УРСР, присвячена вивченню Трипільської культури. У роботі конференції брали участь наукові співробітники: Інституту археології АН УРСР, Київського університету, музеїв УРСР, Інституту історії матеріальної культури ім. Н.Я.Марра АН СРСР, Інституту історії АН БРСР. Учасники обговорювали комплекс проблем, пов'язаних з вивченням пам'яток Трипільської культури, заслухали доповідь Т.С.Пасек про розкопки трипільського поселення в с. Халеп'ї Обухівського району Київської області. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня; Краткие сообщения о докладах и полевых исследованиях Института истории материальной культуры. – 1939. – Вып. II. – С.38-41; Правда. – 1939. – 9 января; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.214.*

4. Харків. Відкрилася художня галерея Т.Г.Шевченка. У 10 залах експозиції представлено близько 500 живописних робіт Кобзаря, у тому числі картини “Циганка гадає дівчині” (1841), “Дари в Чигирині” (1844), “Смерть Хмельницького” (1843-1844), гравюра “Король Лір” (1840-1843) та ін. У перший день галерею відвідали 300 екскурсантів, оформлено заявки на відвідування виставки 40 тис. осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4, 8 січня.*

4. Київ. На екскурсію прибула делегація 1200 вчителів з різних районів Київської області. Гості ознайомилися з культурним життям столиці, переглянули спектакль “Генеральний консул” у Театрі російської драми. Після перебування в Києві близько 200 вчителів від'їхали до Москви і Ленінграду, близько 100 – на відпочинок до Пущі-Водиці. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 січня.*

4. Москва. У Великому залі Московської державної консерваторії відбувся заключний тур Всесоюзного конкурсу вокалістів. Перемогла студентка Київської державної консерваторії Л.Руденко (сопрано). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 січня.*

8 січня (неділя)

1. Москва. ЦК ВКП(б), РНК СРСР оприлюднили “Звернення до всіх партійних і радянських організацій, всіх партійних і непартійних, всіх громадян СРСР з приводу проведення Всесоюзного перепису населення”. Містився заклик усвідомити велике господарське і політичне значення перепису, всіляко сприяти його проведенню з тим, аби “уникнути пропусків і помилок”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 січня.*

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про виділення сільської території з Херсонської міської ради Миколаївської області та створення Белозерського сільського району з центром у м.Білозерка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

1, 3. Полтава. Дирекція паровозоремонтного заводу повідомила про зареєстровані на підприємстві у період з 1 по 3 січня 73 прогули, 59 випадків спізнення. 50 порушників дисципліни звільнені з роботи. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

1, 4, 6. Полтава. Загальні збори колективу Державного театру ім. Гоголя ухвалили звільнити з посади художнього керівника Є.Коханенка за погане керівництво театром, зокрема нездатність забезпечити високий ідейний рівень театральних постановок та

трудової дисципліни працівників театру. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити С.С.Гаркавого на посаді начальника політвідділу Робітничо-селянської міліції УРСР, звільнивши його з посади другого секретаря Змієвського РК КПУ Харківської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.17-18.*

3. Київ. Наркомат харчової промисловості поінформував про замовлення на Одеському заводі виноробних машин устаткування для обладнання Інкерманського заводу шампанських вин у Криму. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

3. Київ. НКО УРСР ухвалив збудувати в 1939 р. 87 нових шкіл для 42660 учнів у Сталінській, Ворошиловградській, Дніпропетровській областях. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

2, 6. Київ. Сформовано Організаційний комітет Наркомату охорони здоров'я УРСР по скликанню першого республіканського з'їзду сільських лікарів. До складу Комітету обрані президент АН УРСР академік О.Богомолець, академіки Палладін, Стражеско та ін. Ухвалено запросити на український лікарський форум гостей з РРФСР, Грузії, Білорусії, Вірменії, Азербайджану, Казахстану. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 січня.*

4. Київ. 8-9 січня у столиці УРСР відбулися концерти Ансамблю пісні і танцю кубанських козаків під керівництвом Я.Тараненка. Своєю майстерністю глядачеві демонстрували майстри художньої самодіяльності – 75 співаків, танцюристів. Відбулася творча зустріч гостей Кубані і творчого колективу Державної єврейської капели “Євоканс”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 січня.*

5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття церкви у с.Чорний Кут Андре-Іванівського району Одеської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.18.*

6. Сталіно. Президія Сталінського ОВК асигнувала 105 тис. руб. на оздоровлення дітей шахтарів під час літніх канікул. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

6. Київ. У столичні магазини системи “Гастроном” надійшли в продаж 20 тис. кг бананів. Протягом кількох годин кияни розібрали близько 2 тис. екзотичних делікатесів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8, 14 січня.*

7, 10. Христинівський район, Київська область. Колгоспник Ф.Горбатюк врятував життя трьох дітей, які провалилися під лід, катаючись на ставку на ковзанах. Христинівський РВК оголосив подяку герою. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 січня.*

9 січня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У відхилило як необґрунтовані пропозицію Чернігівського ОПК про перенесення райцентру Чернігівського сільського району із міста Чернігів до с.Седнів. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.19.*

1, 3. Москва. РНК СРСР, ЦК ВКП(б) і ВЦРПС видали роз'яснення “Про стягнення за запізнення на роботу”. Конкретизувалися положення постанови від 28 грудня 1938 р. “Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшення практики державного соціального страхування і боротьби із зловживаннями в цій справі”. Ухвалено накладати на працівників адміністративні стягнення у разі запізнення на роботу

не більше як на 20 хвилин; вважати прогульником та звільнювати тих, хто запізнився на робоче місце більше, ніж на 20 хвилин. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 січня.*

1. с. Деркачі, Харківська область. Міліція заарештувала озброєну групу селян на чолі з І.Ф.Пристапою. Затримані “на ґрунті класової помсти” підпалили будинки голови і бригадира колгоспу, голови сільського споживчого товариства. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 січня.*

1, 4. Київ. Відбулася нарада дитячих письменників, скликана ЦК ЛКСМУ. Виступали секретар ЦК ЛКСМУ Наседкін, письменники О.Донченко, М.Трублаїні, Н.Рибак, М.Тардов, Л.Первомайський, Ф.Сіто, Д.Бедзик, О.Копиленко. Учасники обговорили проект плану “Дитвидаву” на 1939 р., ухвалили видати книжки “про кращих синів радянського народу, улюбленців українського народу – Щорса, Пархоменка, героїв Ленінського комсомолу”, засудили “шкідницьку роботу ворогів, які пробралися в ЦК ЛКСМУ та відбивали у письменників бажання писати для дітей”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 січня.*

3. Миколаїв. У присутності голови урядової комісії, Героя Радянського Союзу Ф.Кренкеля завершені випробування побудованого на заводі ім. Марті криголаму “Лазар Каганович”. Корабель передано Головпівнічморшляху. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 січня.*

6. Київ. Народний комісаріат охорони здоров’я УРСР проінформував громадськість про підсумки роботи у 1938 р.: порівняно з 1913 р. смертність в Україні знизилася у два рази; ліквідовано загрозу поширення таких небезпечних захворювань як чума, холера; побудовано 400 стаціонарних лікарень у місті, 700 на селі, кількість лікарняних ліжок збільшилася на 50 тис. у містах, на 22 тис. по селах; у наукових закладах республіки підготовлено 12,5 тис. лікарів, 80 тис. фельдшерів, медичних сестер. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 січня.*

10 січня (вівторок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У видало постанову „Про розгляд заяв, що надходять до обкомів КП(б)У”. Констатувалися існуючі недоліки: значна кількість нерозглянутих листів і заяв з проханням про вступ до партії (на 1 січня 1939 р. в обласних партійних комітетах республіки перебувало 3805 таких листів і заяв: у Ворошиловградському ОПК – 802, Одеському – 603, Сталінському – 390, Кам’янець-Подільському – 356, Вінницькому – 235); несвоєчасне реагування партійних органів на заяви і листи, направлені на адресу ЦК ВКП(б). Містилася вимога до керівництва обласних партійних комітетів вжити заходів для усунення цих недоліків. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.5-6.*

1. Київ. 10-12 січня 1939 р. в редакції газети „Советская Украина” відбулася республіканська нарада редакторів щоденних стінних газет. Учасники ухвалили текст відкритого листа „До робсількорів і редколегій стінних газет, до працівників преси Радянської України”. Констатувалися розквіт низової преси та зростання „армії робсількорів” як „результат дальшого згуртування широких народних мас навколо славної партії Леніна-Сталіна”; наводилися приклади успішної роботи низових періодичних видань; містився заклик до працівників республіканських газет „іще

тісніше згуртуватися навколо більшовицької партії і великого Саліна”, а також до редакцій відповідних видань Грузинської і Білоруської РСР щодо розгорнення змагання робсількорів трьох республік. *Робсількор.* – 1939. – №.3. – С.46-48.

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про створення у складі Української РСР Сумської області з центром у м.Суми із включенням до складу області м.Суми, Охтирського, Білопільського, Велико-Писарівського, Груньського, Краснопільського, Миропільського, Сумського, Тростянецького, Ульяновського, Хотинського, Штепівського районів Харківської області; Буринського, Глинського, Глухівського, Дубов'язівського, Конотопського, Кролевецького, Недригайлівського, Путивльського, Роменського, Середино-Будського, Сміловського, Талалаївського, Хильчицького, Червоного, Шалигинського, Шосткінського, Ямпольського районів Чернігівської області; Липово-Долинського, Синівського районів Полтавської області; про утворення Кіровоградської області з центром у м.Кірово, з перейменуванням міста Кірово в Кіровоград і включенням до складу області м.Кіровоград, Аджарського, Олександрійського, Бобринецького, Вітязівського, Волинського, Єлисаветградського, Знам'янського, Кіровоградського, Компаніївського, Гновгородківського, Ново-Пражського, Устимівського районів Миколаївської області; Велико-Висківського, Добровеличківського, Мало-Висківського, Ново-Архангельського, Ново-Миргородського, Ново-Українського, Піщано-Бродського, Рівненського, Тишківського, Хмільовського районів Одеської області; Олександрійського, Златопольського, Кам'янського, Підвисоцького, Чигиринського районів Київської області; Ново-Георгієвського, Онуфріївського районів Полтавської області; про утворення Запорізької області з центром у м.Запоріжжя і включенням до складу області м.Запоріжжя, Якимівського, Андріївського, Бердянського, Велико-Білозерського, Велико-Токмаковського, Василівського, Веселівського, Генічеського, Гуляй-Польського, Іванівського, Кам'янсько-Дніпровського, Коларовського, Червоноармійського, ім.В.В.Куйбишева, Люксембургського, Мелітопольського, Михайлівського, Молочанського, Нижне-Сірогозького, Ново-Василівського, Ново-Златопольського, Ново-Миколаївського, Орігівського, Пологського, Приазовського, Ротфронтівського, Сиваського, Чернігівського районів Дніпропетровської області. *ЦДАГОУ.* – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.21-22; *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 11 січня.

1. Москва. Прокурор СРСР А.Вишинський видав наказ усім місцевим прокуратурам притягати до кримінальної відповідальності керівників тих підприємств, установ, цехів, організацій, які залишають без покарання порушників трудової дисципліни. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 10 січня.

1. Ворошиловград. Дирекція музею ім. Ворошилова повідомила про створення філіалів музею в місцевостях, пов'язаних із життям і революційною діяльністю Наркома оборони СРСР. Художникам Шахету і Шевченку замовлено картину “Десятирічний Климент Ворошилов з батьком у с.Боровському пасуть череду”, художнику Кудіну – полотно “Заняття підпільного гуртка”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 11 січня.

1. Львів. Відбувся судовий процес проти членів КПЗУ. 36 українців та 2 євреї з

Жовківщини і Равщини звинувачені „у державній зраді”. *Діло. – 1939. – 12 січня.*

1. Баркаси. Чехословацькі військові частини обстріляли містечко. Обстріл тривав до прибуття угорського офіцера зв'язку. Угорщина направила Ноту протесту до Чехословацького уряду. *Діло. – 1939. – 13 січня.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про виробництво товарів широкого вжитку на заводі „Ленкузня”. Констатувалися успіхи в роботі підприємства (у 1938 р. випущено продукції на 118420 руб.), ухвалено звернутися до колективу з настановами про виконання у повному обсязі плану на 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.1-3.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У видало постанову „Про хлібопостачання і постачання паливом міст”. Містилася настанова заступнику голови РНК УРСР, Наркомторгу, Наркомгоспу УРСР щодо вживання оперативних заходів для забезпечення безперебійного розвезення хліба по торговельній мережі та безперебійного постачання міст паливом. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.4-5.*

1, 3, 7. Вінниця. На швейній фабриці розпочалося заповнення трудових книжок. Першою книжку виписано на ім'я стахановки, начальника закрійного цеху, депутата Верховної Ради УРСР Самойленко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило реорганізувати журнал „Український фольклор” у часопис „Народна творчість” – орган управління мистецтв при РНК УРСР та Інституту фольклору при Академії наук УРСР, з накладом 5 тис. примірників, обсягом 6 друкованих аркушів, періодичністю 6 разів на рік. Друкування журналу покладено на видавництво „Мистецтво”. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.20.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про керівних робітників НКВС УРСР. Ухвалено затвердити на посадах начальників обласних управлінь НКВС: по Кіровоградській області – Неборакова Г.П., Сумській – Вещенікіна М.Ф., Запорізькій – Горбаня Ф.Г., Одеській – Старовойтова А.І, Київській – Романчика, Харківській – Кувшинова Н.І., Миколаївській – Юрченка І.Т.; призначити наркомом внутрішніх справ Молдавської АРСР Сафонова П.С. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.19-20.*

4. Київ. Інститут археології АН УРСР організував цикл публічних лекцій з історії України. Першу лекцію у приміщенні конференц-залу АН УРСР на тему “Найдавніше минуле України (первісний лад)” прочитав Кричевський. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 січня.*

4. Київ. У приміщенні Радіотеатру відбувся концерт, присвячений пам'яті Т. Г. Шевченка. Виконані нові твори українських композиторів Б.Лятошинського, П.Козицького, М.Веріківського. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

11 січня (середа)

1. Київ. Оголошено про виконання вироку Військового трибуналу Прикордонних і Внутрішніх військ НКВС КОВО від 31 грудня 1938 р. у справі колишніх працівників НКВС Молдавської АРСР: Г.Юфи, І.Волкова, І.Шніца, П.Чичикало, С.Кузьменка, засуджених до вищої міри покарання – розстрілу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

1. Полтава. До Москви вирушив швидкий потяг “СО” № 19-1000. Мета

“залізничного пробігу”, що його очолив начальник Полтавського паровозного депо, депутат Верховної Ради СРСР М.Япин, – відзначення річниці відкриття першої сесії Верховної Ради СРСР та доведення на практиці “цілковитої можливості кривonosівського водіння поїзду в будь-яких умовах, зокрема зимових”. 13 січня потяг прибув на станцію Люблино, подолавши відстань від Полтави за 40 годин. *Комуніст. – 1939. – 14 січня.*

1. Південний кордон Капатської України. Тривали сутички між угорськими і чеськими військами. Біля міста Середнього угорський загін у кількості 60 осіб перейшов демаркаційну лінію, заглибився на територію Карпатської України на 1 км та атакував чеські прикордонні пости. Бій тривав 3 години, два чеськи вояки поранено. *Діло. – 1939. – 12 січня.*

1. Чеські війська атакували угорський кордон під Чорним Ардовом. *Діло. – 1939. – 13 січня.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити С.М.Бухало на посаді заступника наркома народного освіти УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.56.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про зловживання у Яготинській і Липово-Долинській райспоживспілках Полтавської області. Обговорювалися результати перевірки обставин, викладених у статті “В Яготині не торгують, а розподеляють” газети „Правда” від 4 грудня 1938 р. Констатувалося встановлення фактів „брутальних викривлень принципів радянської торгівлі”: широкої практики незаконного розподілення працівникам радянських, партійних, районних органів, райспоживспілки, бази, сільпо тих товарів, що були призначені для продажу сільському населенню. Ухвалено рекомендувати: Укоопспілці – усунути з роботи голів Яготинської і Липово-Долинської райспоживспілок; партійним комітетам – заслухати доповіді відповідних РПК про стан керівництва торгівлею; прокурору Полтавської області – притягнути до судової відповідальності винуватців зловживань і порушення законів. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.56, 64-65.*

3. Ворошиловград. На заводі ім. Жовтневої Революції розпочато виробництво нового типу надшвидкісного паровозу з тендерно-конденсаційним устаткуванням, здатного долати відстань понад 1 тис. км. без традиційного наповнення локомотиву водою. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

3. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про поділ народного комісаріату оборонної промисловості СРСР на чотири наркомати: наркомат авіаційної промисловості СРСР з включенням до його складу авіаційних, авіамоторних та заводів авіаційних приладів і рацій; наркомат суднобудівної промисловості із включенням до його складу заводів морського та річкового суднобудування, заводів морських приладів і акумуляторів; наркомат боєприпасів СРСР з включенням до його складу заводів по виготовленню боєприпасів, пороху; наркомат озброєнь із включенням до його складу заводів артилерійського, стрілецького озброєння, оптичної промисловості. Наркомами призначені відповідно М.Каганович, І.Тевосян, І.Сергеев, Б.Ванников. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про організацію Центрального методичного

кабінету дитячих будинків Народного комісаріату освіти УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 1. – Ст.4.*

4. Одеса. Прибула бригада кіностудії “Ленфільм” для проведення зйомок документальної кінострічки “Здравоохранение в СССР”, призначеної для показу на Всесвітній виставці у Нью-Йорку. Декларована основна ідея картини – демонстрація великих досягнень радянської влади на ниві охорони здоров’я. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

4. Київ. Державне літературне видавництво і редакція “Літературної газети” провели закритий конкурс на написання кращої біографії Т.Г.Шевченка. Першу премію журі не присуджувало, другу отримав П.Альтман. Твір переможця ухвалено надрукувати у “Вістях ВУЦВК”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

4. Київ. На майдані біля Державного театру опери і балету розпочато спорудження пам’ятника О.С.Пушкіну. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

12 січня (четвер)

1. СРСР. 12-14 січня у містах і селищах країни 400 тис. лічильників провели перевірючий обхід діляниць. Мета заходу – завершення підготовки проведення Всесоюзного перепису населення. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня.*

4. Київ. Розпочала роботу авіаційна виставка, організована Головним управлінням учбових закладів Наркомату оборонної промисловості СРСР. В експозиції представлено кількасот експонатів з проблем моторобудування, аеронавігації, літакобудування, моделізму, планеризму та парашутизму. Зацікавленість відвідувачів викликали світлові карти, що наочно ілюстрували перельоти 1938 р., міжнародні авіаційні рекорди. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

4. Київ. Бібліотека Академії наук УРСР отримала у дарунок від уряду Франції – близько 2 тис. найменувань книжок з різних галузей науки і культури, у тому числі 23 томи праці “Найновітніші дослідження в галузі медицини і терапії”, шість томів робіт Л.Пастера, повне зібрання творів А.Франса, 12 томів “Історії мистецтва”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

5. Хуст. Відбулися установчі збори „Товариства греко-католицьких священників”. Ця організація духовенства поклала своїм завданням працювати над „поглибленням українського національного духу, займатися освітньою і господарською працею серед карпато-українського народу”. Окремою резолюцією молоді священники засудили „мад’ярофільство старої генерації”. Головою товариства обрано о. Ю.Станинця, відомого під письменницьким псевдонимом “Зореслав”. *Діло. – 1939. – 19 січня.*

6. Краматорськ. Міліція заарештувала громадянку Д.Савченко та її дочку громадянку Сінковську за проведення підпільних абортів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

6. Полтава. У місті почали курсувати перші шість таксі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

6. Київ. Магазины столиці УРСР розпочали реалізацію 36 тис. кг. апельсинів і лимонів, що надійшли з Аджарської АРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

13 січня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про заснування газет у новостворених Сумській, Кіровоградській і Запорізькій областях. Ухвалено розпочати видання наступних друкованих органів: у м.Суми – газети „Сталінський прапор”, українською мовою, накладом – 40 тис. примірників; у Кіровограді – „Кіровоградської Правди”, українською мовою, накладом 40 тис. примірників; у Запоржжі – газет „Большевик Запорожжя” (російською мовою) і „Червоне Запоріжжя” (українською мовою). Визнано за доцільне видання обласних газет почати з 20 січня 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.57.*

1, 3, 6. Москва. Народний комісар важкої промисловості СРСР видав наказ № 15 “Про хід виконання на підприємствах важкої промисловості постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 28 грудня 1938 р. “Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшення практики державного соціального страхування і боротьбу із зловживаннями в цій справі”. Констатовалося невиконання керівництвом підприємств настанов партії і уряду, повідомлялося про вжиті заходи стосовно “горе-керівників”: звільнено з роботи і віддано під суд керівника металургійного заводу ім. Карла Лібкнехта; на руднику ім. Ілліча Криворізької округи оголошено сувору догану з попередженням начальнику дільниці шахти № 307 Слюсарю “за потурання прогульникам, видання звільняючих записок”; знято з роботи і віддано під суд керівника рудоуправління ім. Ілліча Лимонченка, начальника відділу капітального будівництва Волошина “за свідоме не вживання заходів по відношенню до прогульників”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 січня.*

3, 6. Москва. Народний комісар важкої промисловості СРСР видав наказ № 16 “Про упорядкування справи ведення табелів явки на роботу на підприємствах”. Керівництву підприємств пропонувалося до 20 січня завести на номерну систему обліку явки на роботу, забезпечити штат табельників, запровадити перевірку номерів працівників одразу після сигнального гудку про початок робочого дня. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 січня.*

2. Москва. РНК СРСР та ЦК ВКП(б) видали постанову “Про порядок нарахування натуроплати за роботи МТС по зернових культурах”. Ухвалено скасувати районні комісії по віднесенню колгоспів до груп урожайності для нарахування натуральної плати за роботи МТС; їх роботу покласти на обласні і крайові виконкоми рад депутатів трудящих; прийняти з 1 січня 1939 р. на рахунок держави оплату працівників МТС, гарантуючи мінімальну плату за трудовень у розмірі 2 руб. 50 коп. з виплатою розміру різниці між гарантованим і реальним виробітком. Затверджено “Типовий договір МТС з колгоспом”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 січня.*

3. Миколаїв. На заводі ім. А. Марті відбувся урочистий мітинг, присвячений прийняттю урядовою комісією криголама “Лазар Каганович”. З вітальними промовами виступили голова урядової комісії Герой Радянського Союзу Є.Кренкель, капітан криголама Ніколаєв. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

4. Харків. У фондах історичного музею виявлено рідкісний портрет Т.Г.Шевченко,

виконаний олівцем російським художником І.М.Крамським. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

14 січня (субота)

1. Харків. 14-15 січня у ХВО відбулися урочистості з нагоди 20-ти річчя бронетанкового училища ім. Сталіна. У військових частинах проведено мітинги, вечори спогадів, нагородження “відмінників бойової і політичної підготовки”; 15 січня у Харківському театрі музичної комедії відбулися урочисті збори, за дорученням РВР ХВО ювілярів вітав майор Бахаров, проголошення здоров’я “на честь великого Сталіна” спричинило “довгу могутню овацію, зводи театру потрясло гомове “ура!” на честь вождя народів”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 січня.*

1, 3, 6. Сталіно. Відбулися багатолюдні збори на шахті “Ветка-8” з ухваленням резолюцій підтримки наказу наркома важкої промисловості Л.Кагановича про хід виконання на підприємствах важкої промисловості постанови РНК СРСР, ЦК ВКП(б) і ВЦРПС від 28 грудня 1938 р. “Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшення практики державного соціального страхування і боротьби із зловживаннями в цій справі”. Учасники таврували порушників трудової дисципліни, вимагали для них суворого покарання. “Вже довгий час наша шахта не виконує державного завдання. В цьому винні дезорганізатори виробництва і їх покровителі. – Заявив у виступі шахтар Мартиненко. – З цими людьми треба нещадно боротися”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 січня.*

3, 6. Київ. Укрхлібторг ухвалив продати колгоспам республіки 6900 автомобілів. Протягом 1938 р. за рахунок реалізації хлібних надлишків колективні господарства республіки придбали 5790 авто. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

4. Київ. Музично-художня рада і видавництво “Мистецтво” у складі композиторів Лятошинського, Ревуцького, професора Михайлова, композиторів Белзи, Віленського та ін. звернулися із закликом до радянських композиторів і поетів створити серію музикальних творів, приурочених до дня прийняття військової присяги 23 лютого 1939 р. та “на честь вождя народів тов. Сталіна”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 січня.*

15 січня (неділя)

2, 6. Київ. 15-17 січня у приміщенні Державного театру опери та балету УРСР відбувся Всеукраїнський з’їзд сільських дільничних лікарів. Учасники форуму – 480 делегатів і 800 гостей заслухали та обговорили доповідь наркома охорони здоров’я УРСР “Про стан виконання постанови РНК СРСР від 23 квітня 1938 р. “Про зміцнення сільської лікарської дільниці” та про чергові завдання щодо покращення лікарсько-профілактичної допомоги на селі”. В УРСР діяло 2290 лікарських дільниць, 101 поліклініка, 45 туберкульозних диспансерів, 427 жіночих і дитячих консультацій, 1600 стаціонарних і 25 тис. сезонних ясел для 860 тис. дітей, 1357 аптек. Протягом 1938 р. до села виїхало на роботу 1 тис. лікарів; станом на 1 січня 1939 р. лікарів не вистачало на 605 лікарських дільницях, у тому числі в Київській області – на 102. Делегати обговорили стан і перспективи розвитку лікарняної справи на селі.

За активну роботу премійовані колективи 25 медичних установ, 75 медпрацівників. Ухвалені звернення з'їзду "До всіх медичинських працівників України", а також лист Й.Сталіну. "Наші серця і помисли, – ішлося в ньому, – завжди з Вами, любий вождь, друг і учитель". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15, 17, 20, 26 січня.*

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову "Про хід сортообміну і очистки насіння до весняної сівби 1939 р." Констатувалося, що з 23897 тонн очищеного зерна при перевірці Заготзерном визнано некондиційним 69%. Встановлено кінцевий строк очистки зерна – 10 лютого 1939 р. Місцеві партійні і радянські органи зобов'язані вжити заходів для забезпечення якості переробки зерна, докласти зусиль для виконання "гасла товариша Сталіна – давати країні щороку 7-8 млрд. тонн зерна". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 січня.*

3. Миколаїв. У перший рейс через Одесу до Владивостока вирушив криголам "Лазар Каганович". На борту пароплаву організовано технікум для навчання 45 моряків екіпажу, налагоджено видання газети "Стаханівська вахта", укомплектовано бібліотеку з 800 найменувань книг і журналів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16, 17 січня.*

3. Харків. На тракторному заводі завершено випробування газоходу потужністю 45-50 кінських сил. Виготовлено 26 моторів марки "ХТЗ-НАТІ" для газоходів для встановлення на водному транспорті. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 січня.*

3, 6. Київ. Народний комісар комунального господарства УРСР видав наказ "Про заходи до забезпечення чіткого і безперебійного руху трамваїв, автобусів і тролейбусів у містах України". Містилася настанова керівникам транспортних установ вжити заходів для своєчасного проведення ремонтних робіт і виходу транспорту з парків. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 січня.*

3, 6. Київ. Народний суд 4-ї дільниці Кіровського району м. Києва відхилив прохання у відновленні на роботі помічника бухгалтера Київського центрального універмагу І.Білецького, звільненого з посади за невихід 3 січня 1939 р. на роботу без поважних причин. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 січня.*

4. Хуст. У залі засідань краевого суду відбулося засідання Ради учительської громади Карпатської України. Були присутні представники від всіх округ – назагал 32 особи. Засідання вів голова „Учительської громади” А.Штефан. Обговорювалися організаційні питання, ухвалено створити педагогічну комісію, скликати в лютому у Хусті конгрес „Учительської громади”. *Діло. – 1939. – 3 лютого.*

4, 6. Київ. Комісія у складі представників Ленінського РВК, Міськкомгоспу, Тресту зелених насаджень оглянула парк ім. Воровського, де тривало спорудження пам'ятника Т.Шевченку. Ухвалено встановити чавунні ліхтарі, замінити наявні скульптурні групи іншими, на мотиви з творів поета, реконструювати приміщення ресторану, обнести парк невисокими ґратами, упорядкувати фонтани. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 січня.*

16 січня (понеділок)

1. Карпатська Україна. Президент Чехословаччини Гаха призначив третім членом

уряду Карпатської України генерала Л.Прхалу – колишнього дивізійного команданта в Ужгороді, організатора чеського легіону в роки громадянської війни в Росії. *Діло. – 1939. – 18 січня.*

1. Карпатська Україна. Міністерство віросповідань та освіти Карпатської України видало розпорядження вивісити портрет прем'єра А.Волошина у всіх шкільних закладах. *Діло. – 1939. – 18 січня.*

1. Карпатська Україна. Засноване Державне видавництво для друкування українською мовою урядових документів. *Діло. – 1939. – 18 січня.*

1. Брно, Чехословаччина. При Верховному адміністративному суді створено окремий сенат для розгляду справ із питань Карпатської України. До складу сенату введено суддів-українців. *Діло. – 1939. – 18 січня.*

1, 4. Львів. У видавничому кооперативі “Нове село” вийшло друге (доповнене новими даними) видання книги Е.Храпливого “Карпатська Україна в числах”. Перше видання розійшлося за кілька тижнів. *Діло. – 1939. – 18 січня.*

1. Хуст. Українська Національна Рада надіслала до президента Чехословаччини Гахи та прем'єра Берана протест у зв'язку з призначенням генерала Прхали. У посланні відзначалося, що таке призначення не відповідає конституційним правам, ухваленим для Карпатської України, бо воно відбулося без узгодження з карпатоукраїнським урядом. “Прибуття генерала Прхали до Хусту небажане і карпатоукраїнська влада його не прийме”, – підкреслювалося у документів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 січня.*

1. Хуст. Українською Центральною Національною радою організована масова маніфестація 10 тис. осіб. З балкону Січової гостиниці перед присутніми виступив голова УНР Ф.Ревай. Він зазначив, що на відміну від словаків, українці не звільнили всіх чехів з урядової служби. “Але, – наголосив він, – нашу прихильність і ввічливість взяли за слабкість і накидають нам свого міністра”. Промову переривали скандовані оплески: „Хочемо українського міністра!”, “Україна-українцям!”, “Чехів-геть!”. Виступили командант “Карпатської Січі” І.Роман, відомий письменник і поет Гренджа-Донський, січовик Кедголін, гуцул Клемпуш та ін. Січовик Татинець прочитав присягу на вірність українському народові і Карпатській державі, яку за ним повторили всі присутні. Мітинг закінчився співом гімну “Ще не вмерла Україна”. *Діло. – 1939. – 19, 21, 27 січня.*

17 січня (вівторок)

1. СРСР. Почався Всесоюзний перепис населення. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.417; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня.*

1. Кам'янець-Подільський. Відбулося судове слухання у справі про вбивство 8 листопада 1938 року на Славутському фаянсовому заводі стахановця Вакулєнчука. Слідством встановлено, що злочин вчинено “з класової помсти злісними прогульниками – за активну виробничу і громадську діяльність потерпілого”. Справу передано до Військового трибуналу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня.*

1. Ворошиловградська – Сталінська області. Біловодський район, Ворошиловградська

область: на 3 роки ув'язнено попередньо звільненого з роботи за прогули громадянина Іваненка, який побив стахановця, що виступав проти нього на зборах; Орджонікідзенський район, Сталінська область: на шахтах № 1 і № 2 “Червоний Жовтень” засуджено до 5-10 років ув'язнення групу робітників, які побили начальника дільниці Фоміна. Напад організовано звільненим за прогули з шахти робітником Єсіповим; Дніпродзержинськ: передано під суд начальника промислової дільниці ТЕЦ Дегтярьова за прийом на роботу чотирьох звільнених за прогули робітників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня.*

1,3. Москва. Прокуратура СРСР порушила ряд кримінальних справ проти порушників постанови РНК СРСР від 28 грудня 1938 р. “Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшення практики державного соціального страхування і боротьби із зловживаннями в цій справі”. Зняті з роботи і притягнуті до судової відповідальності “за приховування прогульників” заступник завідувача шахти № 8 тресту “Куйбишеввугілля” Сталінської області Бережний, начальник однієї з дільниць шахти Чумаков; керівник рудоуправління рудника ім. Ілліча на Криворіжжі Лимонченко, начальник відділу капітального будівництва цього ж тресту Волошин. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про видачу колгоспам насінневої позики ярих зернових і олійних культур для весняного посіву 1939 року”. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.58, 64-65.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило подані Головлітом УРСР списки „книг, написаних ворогами народу та книг, які мають статті, промови, портрети ворогів народу або вихваляння ворогів народу”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, видання: О.Буценка „Радянське будівництво на Україні”, „Радянське будівництво серед нацменшостей”, І.Дубового „Мої wspomинання о Щорсе” (К., 1935), С.Федчишина „Шляхи розвитку української пролетарської літератури” (Х., 1928), С.Усенка „Ленінський комсомол України – вірний помічник політики партії Леніна-Сталіна” (К., 1937), Б.Кагана „Сталіндорф. П'ять років єврейського національного району на Дніпропетровщині” (К., 1935) та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.16. – Арк.118, 121, 125, 126.*

4, 7. Композитор Г.Фінаровський написав музику на слова колгоспного поета І.Кузьменка “Дума про смерть В.І.Леніна”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня.*

9. Дніпропетровськ. Стартував агітаційний мотопробіг за маршрутом Дніпропетровськ – Синельникове – Запоріжжя – Дніпропетровськ. Акція приурочена до Все-союзного перепису населення. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня.*

18 січня (середа)

1. Хуст. Створено Українське національне об'єднання (УНО), що об'єднало більшість політичних українських партій і груп Закарпаття. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.424.*

1. Братислава. Урядова делегація Карпатської України у складі доктора Ю.Брашайка, голови УНР Ф.Ревая, Д.Німчука та інших взяла участь в урочистому відкритті Словацького сейму. *Діло. – 1939. – 19 січня.*

1. Чехословаччина. Звільнений з ув'язнення колишній прем'єр Підкарпатської Русі Бродій, який відмовився визнати новий уряд Карпатської України. *Діло. – 1939. – 19 січня.*

1, 5. Ужгород. Після двомісячної перерви вийшло нове новорічне число „прорусинського” органу ужгородського єпископа “Неділя”. *Діло. – 1939. – 19 січня.*

4. Київ. У столичній консерваторії відбувся вечір, присвячений творчості композиторів А.Рубінштейна, О.Драгомижського. Виступали артисти Державного симфонічного оркестру УРСР, філармонії, Радіотеатру. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 січня.*

4. Київ. 19-21 січня відбулася республіканська нарада керівників будинків народної творчості. Учасники обговорили питання про участь художньої самодіяльності у святкуванні 125-ти річчя з дня народження Т.Шевченка. Ухвалено провести республіканські, обласні радіофестивали, декаду самодіяльного мистецтва, організувати виставку робіт художників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 січня.*

4, 7. с. Великосілка, тепер Львівська область. Народився Вантух Мирослав Михайлович – український діяч хореографічного мистецтва, народний артист УРСР (1977); випускник Львівського культурно-освітнього училища (1958), художній керівник ансамблю танцю „Юність” при Львівському палаці культури ім. Ю. Гагарина (1962-80), Ансамблю танцю України ім. П.Вірського (з 1980); автор постановок: „Карпати” (1983), „Український чоловічий танець з бубонами” (1986), „Літа молодії” (1994), „Українське вітання” (1995), Лауреат державної премії України ім. Т. Шевченка (1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.97.*

9. УРСР. 18-24 січня у містах республіки проводився лижний крос, присвячений XXI роковинам Червоної армії і Військово-Морського флоту. 250 тис. фізкультурників країни змагалися у лижних перегонах – на дистанцію 10 і 20 км для чоловіків та 3 км – для жінок. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 січня.*

10. УРСР. Зафіксовано незвичайне потепління: в Одесі температура повітря піднялась до 13, в Тирасполі – до 12, у Києві – до 3 градусів вище нуля. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 січня.*

19 січня (четвер)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про торгівлю картоплею та овочами в містах УРСР”. Відповідно до рішення РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 14 січня 1939 р., „з метою впорядкування торгівлі картоплею та овочами у містах” ухвалено встановити з 15 січня 1939 р. наступні роздрібні ціни на картоплю і овочі у державній торговельній мережі: картопля – у містах Сталінської, Ворошиловградської областей, Києві, Харкові – по 45 коп. за кг., Одесі, Миколаєві – по 50 коп. за кг.; за свіжу капусту – 1 руб. за кг.; за капусту квашену – 80 коп. за кг. (у Харкові – 1 руб. за кг.); морква – 45 коп. за кг.; буряк столовий – 40 коп. за кг. Також містилася пропозиція Наркомторгу УРСР

запровадити з 15 січня 1939 р. наступний порядок продажу картоплі та овочів „в одні руки”: картопля – не більше 5 кг., капуста – 2 кг., морква, буряк, огірки, цибуля – по 1 кг. ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.60, 80.

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити І.Ф.Комаровського на посаду начальника УНКВС по Дніпропетровській області. ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.61.

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники завтредили склад експертних комісій з розгляду кандидатур у дійсні члени АН УРСР та у члени-кореспонденти АН УРСР. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали.* — К., 2003. — С.440-441.

4. Москва. Відбулася нарада редакції журналу „Історик-марксист” з авторським і читацьким активом. Обговорювалися питання перебудови журналу, перспективи його роботи. Учасники також висловилися за створення спеціальних журналів по основних відділах історії (середньовіччя, новий час, історія СРСР, історія колоніальних і залежних країн, новітня історія), скликання наради істориків тощо. *Історик-марксист.* – 1939. – Т.2. – С.200-201; *50 лет советской исторической науки. 1917-1967.* – М., 1971. – С.214.

20 січня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про поліграфічну базу Сумської, Кіровоградської, Запорізької обласних газет. Ухвалено запропонувати РНК УРСР виділити кошти на придбання поліграфічного устаткування відповідними друкарнями – загалом 992500 руб., у тому числі для м.Суми – 333500 руб., Кіровограда – 326000, Запоріжжя – 330 тис. руб. Містилася також пропозиція Оргбюро ЦК КП(б)У організувати тимчасове друкування обласної газети „Червоне запоріжжя” на ротатійній машині „Запоріжсталь”. ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.61.

1. Москва. ЦК ВКП(б) надіслав телеграму ЦК компартій союзних республік, обкомам, крайкомам, наркомам внутрішніх справ і начальникам управлінь внутрішніх справ із дозволом застосування “методів фізичного впливу” по відношенню до “відомих і запеклих ворогів народу”. *Шаповал Ю.І. Україна 20-50-х років: сторінки ненаписаної історії.* – К., 1993. – С.213.

1. Хуста. Прем'єр уряду Карпатської України А.Волошин відмовився від зустрічі з призначеним Прагою третім міністром генералом Прхалою, який приїхав до Хуста. *Діло.* – 1939. – 24 січня.

4. Драчів. Відбулося велике свято з приводу відкриття нової школи, на яке зібралось багато людей. З Хуста на свято приїхав начальник карпатоукраїнського Міністерства шкільництва А.Штефан. *Діло.* – 1939. – 31 січня.

4. Київ. У Державному театрі опери та балету відбулася прем'єра опери “Перекоп”. Музика Ю.Мейтуса, М.Тіца, В.Рибальченка; лібрето В.Бичка, Б.Шелонцева; автор постановки – головний режисер театру М.Смолич; диригент –

заслужений артист республіки В.Дранішніков; оформлення спектаклю – заслужений діяч мистецтв А.Петрицький. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня, 22 січня.*

4. Київ. У фондах державного музею українського народного мистецтва виявлено невідомий малюнок 1898 р. російського художника О.Саврасова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 січня, 22 січня.*

4, 7. Одеса. Пішов з життя Бальц Володимир Степанович (народився там же 12 (24) 1864) – український живописець. Навчався в Одеській рисувальній школі (1881-83), в Петербурзькій академії мистецтв (1883-89), член Товариства південно-російських художників (з 1890), Товариства художників ім. К.К. Костанді; автор творів: „Морський вид біля м. Одеси” (1895), „Місяць. Прибій” (1918), „Загибель крейсера „Очаків”, „Морський пейзаж” (1938). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.39.*

6. Харків. Міліція заарештувала А.Олейнікову, яка робила підпільні аборти. Від зараження крові померла клієнтка заарештованої, громадянка Цукерман. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 січня.*

21 січня (субота)

1. УРСР. У містах і селах республіки традиційно відбулися “ленінські дні”. Проводились траурні збори, лекції про життя і творчість В.Леніна. Київ: у Державному театрі опери і балету відбулися збори представників партійних, радянських органів, громадськості: учасники заслухали доповідь “15 років без Леніна”, співали “Інтернаціонал”, скандували гасла “Хай живе справа Леніна! Хай живе наш великий вождь і учитель мудрий товариш Сталін”; Чернігів: до вшанування річниці смерті Леніна у Палаці піонерів і жовтенят ім. Горького обладнано кімнату В.Леніна і Й.Сталіна; Вінницька область: 150 агітаторів виїхали по селах читати лекції про вождя революції; Харків: у державній бібліотеці ім. Короленка організовано велику книжкову виставку, представлено близько 400 найменувань літератури з ленінсько-сталінської тематики; Ворошиловградська область: до колгоспів для читання лекцій виїхали 275 комсомольців; Сталінська область: в Університеті вихідного дня Маріупольського заводу ім. Ілліча прочитано цикл лекцій, у тому числі “Ленін – вождь і організатор ВКП(б)”, “Ленін – творець і будівник першої в світі соціалістичної держави” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21, 22 січня.*

1. Чернігів. Народний суд Прилуцького району засудив на рік ув’язнення рахівника колгоспу “Нове життя” Коваленка “за антирадянські вихватки” і компрометацію обліковця Всесоюзного перепису Чепурного. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 січня.*

1, 2. Кіровоград. Вийшов перший номер обласної газети “Кіровоградська правда”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 січня.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про організацію боротьби з гризунами”. Містилося зобов’язання РНК Молдавській АРСР, Київській міській раді, РВК, господарським організаціям „організувати знищення гризунів”; проведення робіт по

боротьбі з гризунами безпосередньо покладалося на ТДО Авіахім. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №1. – Ст.7.*

3. Горлівка. Машинобудівельний завод ім. Кірова приступив до випробування нового типу врубових машин “ГМА” потужністю 30 квт.; на шахті № 9 тресту “Свердловвугілля” успішно проведено випробування врубової машини ГГА-1 з автоматичною подачею, вирублено більше 1 тис. кв. м. вугілля. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 січня.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про реорганізацію системи управління місцевою промисловістю”. З метою удосконалення системи управління та налагодження чіткого розмежування в керівництві роботою підприємств місцевого підпорядкування між народним комісаріатом місцевої промисловості УРСР та виконавчими комітетами ухвалено ліквідувати дев’ять трестів металевої, будівельних матеріалів, поліграфічної, канцелярської промисловості; передати з обласного до республіканського підпорядкування 37 підприємств. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 2. – Ст.10.*

3. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову про обов’язкову поставку молока і олії державі колгоспами, колгоспними дворами і одноосібними господарями у 1939 році. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №9. – Ст.66.*

4. Москва. РНК СРСР затвердив “Положення про всесоюзний комітет у справах вищої школи при РНК СРСР”. Провідним завданням Комітету проголошено об’єднання і спрямування керівництва справою вищої освіти в СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №9. – Ст.67.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про реорганізацію Центральної станції самодіяльного мистецтва на Центральний будинок народної творчості”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №1. – Ст.8.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про неправильне вилучення приміщень вищих учбових закладів і спеціалізованих середніх шкіл”. Констатувалися встановлені у Київській, Одеській, Харківській, Чернігівській, Полтавській, Ворошиловградській, Житомирській областях, зокрема у Прилуцьку і Ніжині (Чернігівська область), Красноградську (Харківська область), Умань (Київська область), Коростень і Житомир (Житомирська область) факти вилучення та передачі для нецільових потреб приміщень і гуртожитків вищих учбових закладів, спеціалізованих середніх шкіл; містилися категорична заборона подібних дій, настанова відповідним ОВК, МВК вжити заходів для виправлення ситуації. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №1. – Ст.9.*

4. Тирасполь. У Молдавському державному театрі ім. Горького розпочалася постановка п’єси Ю.Дольда “Котовський”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 січня.*

22 січня (неділя)

1. Данилов, Тарнов. Встановлено спроби членів “Карпатської Січі” усунування на

хвилі античеських настроїв місцевих чехів з посад, а також роззброєння жандармерії. *Діло. – 1939. – 28 січня*

1. Львів. Офіційний орган Українського Національного Об'єднання “Нова Свобода” помістив передову статтю, в якій поінформував про утворення Президії УНО, його склад та характер діяльності політичного об'єднання. Стверджувалося, що Президія УНО „буде відігравати в Карпатській Україні таку роль, як націонал-соціалістська партія в Німеччині, або фашистська в Італії”. *Діло. – 1939. – 28 січня.*

4. Карпатська Україна. Міністерство культів і освіти провело опитування шляхом анкетування щодо мови навчання у народних школах. Згідно опитування усе населення „спонтанно висловилося за українську літературну мову”. *Діло. – 1939. – 22 січня.*

4, 7. Пішов з життя Вознесенський Олександр Сергійович (справж. – Бродський; народився 1880) – український кінодраматург, критик, теоретик кіно. За його сценаріями у 1911-21 поставлено понад 20 фільмів, зокрема, „Німі свідки” (1914), „Королева екрана” (1916), „Жінка завтрашнього дня” (2-ї серії, 1914-15), „Цар Микола II – самодержець всеросійський” (1917), „Слухайте, брати!” (1919), „Все для фронту!” (1920) та ін; у 1918-23 керував кіно курсами (пізніше – „Студія екранного мистецтва”) у Києві, з 1924 – у Ленінграді; автор праці „Мистецтво екрана” (1924). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.123.*

23 січня (понеділок)

1. Хуст. Чеські періодичні видання поінформували громадськість про арешт 20 осіб, які намагалися внести окремий список на вибори до крайового сейму. Звільнено зі служби 60 чиновників чеської національності, яких замінено представниками українських національних організацій. *Діло. – 1939. – 27 січня.*

24 січня (вівторок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про стан прийому в кандидати і члени партії. Констатувалися досягнуті успіхи: протягом останні 18 місяців (з початку поновлення прийому в партію і до травня 1938 р.) прийнято кандидатами в члени ВКП (б) – 12977, членами ВКП(б) – 10146 осіб; протягом восьми місяців 1938 р. – відповідно 42540, 17884 осіб. Поряд із цим вказувалося на наступні недоліки: наявність значної кількості кандидатів з „простроченим стажем” (станом на 1 січня 1939 р. таких нараховувалося 59203 осіб); велика кількість нерозглянутих заяв (станом на 1 січня 1939 р. – 20 410, у тому числі заяви з проханням про прийом у кандидати партії – 14727, у члени партії – 5683; неохайне оформлення матеріалів; випадки зволікання з видачею документів прийнятим у члени партії (станом на 1 січня 1939 р. – 5946 новоприйнятих кандидатів, 3111 – членів партії, 2764 осіб, поновлених у лавах ВКП(б). Містилися вимога ОПК, РПК, МПК негайно вжити заходів для виправлення недоліків. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.48-50.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У, у відповідності з постановою РНК СРСР і ЦК ВКП (б) від 21 січня 1939 р., запропонувало ОВК і ОПК до 5 лютого 1939 р. подати 30

до РНК УРСР і ЦК КП(б)У пропозиції щодо перегляду або відміни раніше виданих постанов про норми худоби в особистому користуванні та присадибних ділянках колгоспників на тій підставі, що ці норми „виявилися завищеними”. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.55.*

1, 3. Київ. Народний комісаріат місцевої промисловості УРСР видав наказ № 40 “Про хід виконання на підприємствах та в установах місцевої промисловості УРСР постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 28 грудня 1938 р. “Про заходи по упорядкуванню трудової дисципліни, поліпшення практики державного соціального страхування і боротьби із зловживаннями в цій справі”. Констатувалися випадки потурання керівників підприємств “дезорганізаторам виробництва”. Повідомлялося про зняття за це з роботи та віддання під суд директора Київського заводу ім. Калініна Литвинова, начальника ливарного цеху Київського заводу “Економайзер” Ростовського; про оголошення догани з попередженням директорам київських підприємств “Керамік”, заводу по виготовленню друкарських машинок, Інституту кераміки і скла, Укрзбутмісцевпрому, Укрпостачмісцевпрому. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 січня.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У доручило Комісії у складі Неготова, Пожидаєва, Лисенка, Хоменка, Таценка подати до 25 січня 1939 р. проект заходів для святкування 23 лютого Дня РСЧА. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.55.*

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про поділ народного комісаріату важкої промисловості на шість наркоматів: паливної промисловості, електростанцій і електропромисловості, чорної металургії, кольорової металургії, хімічної промисловості, промисловості будівельних матеріалів. Наркомами призначено відповідно Л. Кагановича, М.Первухіна, Ф.Меркулова, О.Самохвалова, М.Денісова, Л.Сосніна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 25 січня.*

6. Київ. Заарештовано громадянку А.Нікітіну, яка пограбувала 16 дітей, відбираючи у них верхній одяг. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 25 січня.*

25 січня (середа)

1. Москва. ЦК ВКП(б) видав постанову „Про порядок оформлення рекомендацій, які представляються вступаючим у ВКП”. Ухвалено встановити порядок завірення рекомендацій секретарями парткомів або парторганами первинних парторганізацій, в яких перебувають рекомендателі; внести відповідні зміни в анкету вступаючого. *Партробітник України. – 1939. - №4. – С.47.*

1, 3. Київ. 25-28 січня у столиці УРСР проведено Всеукраїнську нараду по тваринництву. 320 учасників – стахановці, бригадири, завідувачі ферм, голови колгоспів заслухали і обговорили доповідь “Про підсумки виконання плану розвитку тваринництва 1938 року і про заходи по розвитку тваринництва на 1939 р.” *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26, 28 січня.*

3. с. Ново-Михайлівка, Велико-Виськівський район, Кіровоградська область. Наукова бригада Київського геолого-розвідувального тресту виявила нове родовище бурого вугілля до 30 млн. тон. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 січня.*

4. Хуст. Вийшло перше число селянського часопису „Карпатська Україна”. *Діло. – 1939. – 5 лютого.*

4. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видало постанову про проведення пленуму правління Спілки радянських письменників СРСР, присвяченого 125-річчю з дня народження Т.Г. Шевченко. Ухвалено скликати пленум правління СРП у березні 1939 р. в Києві з винесенням на порядок денний основного питання – “Життя і творчість Т.Г.Шевченко”. Доповідачами призначено О.Корнійчука, Асеева, Я.Коласа. *Власть и художественная интеллигенция. Документы ЦК РКП(б) – ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – М., 2002. – С.424.*

4. Київ. У Палаці культури робітників хлібопекарської промисловості відбувся виступ видатного музиканта Давида Ойстраха. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 січня.*

4, 8. Харків. Французький уряд подарував Харківському державному університету ім. Горького наукову бібліотеку – 400 найменувань книжок і журналів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 січня.*

6, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про дебоширство у нетверезому стані Панченка С.Ю. під час перебування його в санаторії м.Гагри, заслухало особисті пояснення заступника голови Чернігівського ОВК. Ухвалено звільнити з посади С.Панченка, запропонувати Чернігівському МПК розглянути питання про притягнення його до партійної відповідальності. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.95.*

9. Одеса-Миколаїв. Завершено воєнізований перехід Одеса-Миколаїв у протигазах, організований 20 активістами оборонної роботи Другої Одеської взуттєвої фабрики на честь ХХІ роковин РСЧА. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 січня.*

26 січня (четвер)

1. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про проведення ХХІ роковин РСЧА і Військово-морського флоту та підготовку до дня прийняття військової присяги”. Містилися настанови щодо проведення серії заходів: розгорнути у пресі з 1 лютого 1939 р. висвітлення процесу підготовки до святкування, а 23 лютого – публікацію матеріалів про хід святкування та прийняття присяги; налагодити випуск тематичних плакатів; влаштувати серію радіопередач, зокрема зі спогадами учасників боїв на о.Хасан, призовників та військовослужбовців; випустити хронікальний кіножурнал; організувати у містах і селищах в кінотеатрах показ стрічок оборонного характеру, підготовку і здачу (через комсомол) норм на значки ГПО, ВС, ППХО, стрілецькі замагання, походи у протигазах, збори допризовників; ініціювати персональні і колективні звернення до окремих частин Червоної армії кращих стахановців, учасників Жовтневої революції, громадянської війни, старих робітників; 22 лютого провести урочисті пленуми у містах, 23 – присягу та урочисті збори у військових частинах тощо. ЦК КП(б)У зобов’язував ОПК, МПК, РПК вжити усіх заходів для того, щоб „провести цей історичний день як всенародне свято”. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.99-102.*

1. Київ. Начальник Бюро перепису населення УНГО УРСР повідомив про хід Весоюзного перепису населення. Станом на 23 січня завершено перепис у 4559 містах і селищах міського типу, 4619 інструкторів-контролерів провели опитування

337785 осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 січня.*

1. Хуст. Відбулися призначення на керівні посади у новоствореній карпатоукраїнській політичній організації Українське народне об'єднання. Вождем організації призначено Ф. Ревая, заступником М.Туле. Генеральним секретарем УНО став А.Ворон, заступником І.Рогач. – Оргреферентом став д-р Комаринський. До складу Контрольної комісії увійшли Боботай та Бандусяк. Членами президії стали Штефан, Бращайко, д-р Росоха, Долинай, д-р Гупаловський, Німчук, Марушак, Клемпуш, Пазуханич, Попович. Офіціальним органом УНО проголошено “Нову Свободу”. Головним редактором цього органу призначено Д.Грендж-Донського. *Діло. – 1939. – 27 січня.*

1. Карпатська Україна. На спеціальній нараді за участі міністра Ревая, міністерського референта для середніх шкіл Чаплі та підполковника Нови обговорювалися питання довійськового виховання молоді. Командантом військового виховання карпатоукраїнської молоді призначено підполковника Нови. *Діло. – 1939. – 27 січня.*

1. Хуст. Староство міста окремим розпорядженням заборонило політичні зібрання і демонстрації, носіння усіх відзнак, крім української (жовто-блакитної). Ухвалено за порушення цього розпорядження накладати штраф у розмірі 10 000 крон. *Діло. – 1939. – 27 січня.*

3, 6. Київ. Міська рада асигнувала 3 млн. руб на впорядкування і реконструкцію столичних ринків. Найбільше коштів виділено на обладнання 200-річного Житнього ринку: ухвалено спорудити криті павільйони, озеленити територію. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 січня.*

27 січня (п'ятниця)

1. Карпатська Україна. Головна Виборча Комісія допустила до виборів лише один виборчий список кандидатів до Карпатоукраїнського сейму – Українського Народного об'єднання. Другий список за технічних та правових порушень було відхилено. *Діло. – 1939. – 28 січня.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило звільнити К.Ю.Черненко з посади голови Радіокомітету УРСР; затвердити на цю посаду Д.С.Охотніка, звільнивши його з роботи в Історичному музеї Києва. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.102.*

2. Севмош, Карпатська Україна. Створено Крайову Єврейську Організацію для переселення євреїв з Карпатської України до іноземних країн. *Діло. – 1939. – 28 січня.*

2. Хуст. 40 січовиків розпочали військовий вишкіл служби публічної безпеки з метою її переведення під український контроль. Жандармерія також почала заміну кадрів і оголосила про прийом на службу представників карпатоукраїнських громад які володіють українською мовою. *Діло. – 1939. – 28 січня.*

2. Львів. Ревізійний Союз Українських Кооперативів у Львові встановив зв'язки з кооперативним союзом у Севлюші, який об'єднує всі кооперативи Карпатської України. На його адресу РСУК вислав вже поважну кількість своїх кооперативних видань та висилає йому постійно по 100 примірників “Кооперативної родини”. Крім того РСУК співпрацює з Союзом у Севлюші над устійненням діловодства в обох

союзах та їхніх низових організаціях. *Діло.* – 1939. – 28 січня.

4. Одеса. В художньому музеї відкрито виставку творів 430 художників і скульпторів, присвячених Т.Шевченку. Серед них – витвір скульптора Паровиченка “Заповіт”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28 січня.

28 січня (субота)

1. Карпатська Україна. Преса оприлюднила список кандидатів до першого карпатоукраїнського сейму, який очолили прем’єр А.Волошин та міністр Ю.Ревай. Крім видатних діячів Карпатської України до списку увійшли представники німецької, чеської і румунської національних меншин. Між кандидатами 9 селян, 5 священників, 4 учителі, 2 лікарі, 2 інженери, 2 судді, 2 журналісти та кілька представників інших професій. “Десятки тисяч гордих синів Карпатської України, – зазначалося у відозві Українського Національного Об’єднання до виборців, – підуть однією лавою до виборчих урн під гаслом, що його написала на своєму прапорі УНО: „Один Бог, один нарід, один національний провід!”. *Діло.* – 1939. – 29 січня.

1, 2. Львів. 28-29 січня українська громадськість, суспільні і політичні організації широко відзначили чергові роковин бою під Крутами. 28 січня: у храмі св. Юра відбулася панахіда за полеглими героям, співав хор студентського товариства „Бандурист”; 29 січня: у студентському домі по віл.Міцкевича відбулися святкові збори українського студентства присвячені роковині „Крутянських Термопилів”; присутні вшанували героїв Крут хвилиною мовчання та вислухали промови представників студентських організацій. *Діло.* – 1939. – 31 січня.

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило звільнити П.В.Чистова з посади начальника УНКВС по Сталінській області й затвердити на цій посаді А.Т.Чичкова. *ЦДАГОУ.* – Ф.1. – Оп.6. – Спр.508. – Арк.104.

3. Хуст. Керівником філії відомої чеської фабрики черевиків “Батя” призначено українця інженера Бенедка з Тячева. “Цим “Батя” висловила велике зрозуміння нових обставин, – писала карпатоукраїнська преса, – і може бути прикладом для всіх неукраїнських фірм і підприємств в Карпатській Україні”. *Діло.* – 1939. – 29 січня.

3. Харків. Тракторний завод ім. Орджонікідзе розпочав серійне виробництво газогенераторних тракторів марки “ХТЗ”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 29 січня.

4. Хуст. З нагоди 20-річчя з’їзду Української Народної Ради пошта видала ювілейну печатку з написом: “21.1.1919 – 21.1.1939. Центральна Українська Народна Рада”. Печатка виконана в жовто-блакитних фарбах. *Діло.* – 1939. – 3 лютого.

4, 7. Оприлюднено відкритого листа відомого закарпатського поета А.Карабалеша, автора кількох збірок російськомовних поезій, духовного провідника москвофільської молоді з визнанням помилковості і шкідливості його колишньої світоглядної позиції. Поет також запевняв у своїх намірах надалі „всі свої сили присвятити для добра і слави українського народу”. *Діло.* – 1939. – 31 січня.

29 січня (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про запрошення Чечено-

Ингушського ОПК. Ухвалено надіслати делегацію України в місто Грозний для участі у святкуванні 20-ти річчя утворення Чечено-Ингушської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки. Затверджено наступний склад делегації: депутат Верховної ради УРСР, начальник цеху Київського червонопрапорного заводу А.В.Душко; вчителька української мови середньої школи с.Седнев Чернігівської області О.І.Шара, керівником делегації затверджено Г.Н.Куліченка. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.105.*

1, 6, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про видане керуючим справами РНК УРСР Шинкарьовим розпорядження директору Ленінських курсів щодо надання Наркомторгу УРСР у постійне користування 20 кімнат в приміщенні, закріпленим за курсами. Ухвалено відмінити це розпорядження, попередити Шинкарьова про неприпустимість подібних дій. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.104.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники заслухали інформацію ювілейної комісії АН УРСР зі святкування 125-ти річчя Т.Шевченка. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.442.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про реорганізацію Київської обласної філармонії”. Ухвалено на базі Київської обласної філармонії, Державного симфонічного оркестру УРСР та державних ансамблів УРСР (капел “Думка” та “Евоканс”, капели бандуристів УРСР, ансамблю народного танцю УРСР, жіночого хорового ансамблю “Жінхоранс”, польського ансамблю народної пісні і танцю, єврейського ансамблю народний пісні і музики) створити Київську державну філармонію, підпорядкувавши її Управлінню у справах мистецтв при РНК УРСР. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 3. – Ст.16.*

30 січня (понеділок)

4. Київ. У Великому залі державної консерваторії відбувся концерт лауреатів Всесоюзного конкурсу вокалістів. Виступали артистка Одеського оперного театру В.Губерт, студентка Київської консерваторії Л.Руденко, артисти Харківського оперного театру М.Горохов і Б.Гмиря. Глядачі влаштували овацію молодим співакам. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 лютого.*

4. Київ. На сцені театру КОВО поставлено п'єсу М.Гусса і К.Фінна “Ключі Берліна”, присвячену “відтворенню однієї з славних сторінок бойового минулого – здобуття Берліна російськими військами у 1760 р.” *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 лютого.*

31 січня (вівторок)

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило надрукувати тези доповіді В.Молотова на XVIII з'їзді ВКП(б) накладом 70 тис. примірників українською, 30 тис. примірників російською мовами. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.106.*

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову “Про обов'язкову поставку м'яса державі”. Ухвалено порядок, строки, норми здачі м'яса і колгоспами, колгоспними дворами та одноосібними господарствами. Встановлені норми м'ясопоставки: 15 кг з кожної голови для колгоспів і 32 кг. – для одноосібників. *Збірник поста-*

нов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 3. – Ст.11.

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову “Про обов’язкову поставку вовни державі”. Ухвалено порядок, строки, норми здачі вовни колгоспами, колгоспними дворами та одноосібними господарствами. Встановлені норми м’ясопоставок: 15 кг з кожної голови для колгоспів і 32 кг. – для одноосібників. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 3. – Ст.12..*

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову “Про обов’язкову поставку молока і масла державі в 1939 році”. Ухвалено порядок, строки, норми здачі молока і масла колгоспами, колгоспними дворами та одноосібними господарствами. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 3. – Ст.13.*

4. Хуст. Після гастролів по великих містах Карпатської України (Ясіні, Рахова, та Великого Бичкова) до міста повернувся колектив театру “Нова сцена”. У складі творчого колективу працювали 30 акторів під проводом директора театру А.Шерегія та шефа-режисера – хореографа В.Лібовицького. Репертуар театру складала: “Часи минають” Ю.Грома – “драматичні образи на три дії з життя Карпатської України”, драма поета О.Олеся “Над Дніпром”, казка-оперета “Місяць і зорі” (лібрето М.Чирського, музика М.Аркаса), “Отаман Хмара” – п’єса “з революційного життя на східноукраїнських землях” та ін. *Діло. – 1939. – 7 лютого.*

4,7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про нагородження “за видатні успіхи і досягнення в розвитку радянської художньої літератури” орденом Леніна М.Бажана, О.Корнійчука, П.Тичини; орденом “Трудового Червоного Прапора” – М.Рильського, Ю.Яновського, орденом “Знак Пошани” – А.Головка, Д.Гофштейна, П.Панча, І.Фефера. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 лютого.*

Січень

1. Київ. За інформацією преси протягом січня – 10 березня 1939 р. у Вінницькій області чисельність членів ВКП(б) зросла на 1046, кандидатів у члени ВКП(б) – на 1292 осіб; напередодні ХУІІІ з’їзду ВКП(б) чисельність членів ТДО Авіахіму збільшилася на 28853 осіб. *Партробітник України. – 1939. – № 6. – С.46.*

1. Кіровоградська область. Преса поінформувала про слабкий темп реагування установ і організацій на звернення преси. Редакція Знаменської районної газети „Соціалістичний темп” за 11 місяців 1938 року надіслала на розслідування у різні організації 678 листів, проте отримала лише 157 відповідей. Решта 521 листів були „замариновані у шухлядах керівників різних районних організацій”. *Робітькор. – 1939. -№1. –С.17.*

1. Карпатська Україна. Президія Ради Міністрів Карпатської України створила правничу комісію на чолі з доктором Брайшакком для опрацювання законопроектів і вироблення української юридичної термінології. *Діло. – 1939. – 5 січня.*

1, 4. Київ. Дирекція філіалу Центрального музею В.І.Леніна підбила підсумки роботи за останні п’ять місяців. З моменту відкриття музей відвідало 170 тис. осіб, у

тому числі в традиційні “ленінські дні” січня 1939 р. – 2763; проведено 550 екскурсій. З 22 січня в музею почалася трансляція хронікальних фільмів про В.Леніна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 січня.*

1. Рівне. Трибунал окружного суду засудив вісім сільських дівчат за належність до КПЗУ – „злочин державної зради”: С. Кузьмич, Н. Нижник, В. Козійчук ув’язнені на 2 роки, А.Кисіль, А.Грицишин, А.Музичук, Н.Сметанюк, Л. Сметанюк – відправлені на 3 роки до виправного закладу для неповнолітніх. *Діло. – 1939. – 5 січня.*

1. УРСР. У республіці введено в дію вісім нових радіостанцій на частотах чеських радіостанцій для унеможливлення ведення „антирадянської пропаганди”, зокрема з Карпатської України; встановлене покарання у вигляді 20 років позбавлення волі за порушення офіційної заборони слухати закордонні передачі. *Діло. – 1939. – 13 січня.*

2. Карпатська Україна. Ряд населених пунктів, зокрема громадська рада Перечина, на знак своєї шани і поваги проголосили прем’єра А.Волошина почесним громадянином своїх містечок. Населення м.Терново над Тисою через свою делегацію вручило прем’єрові почесний диплом громадянина свого села. *Діло. – 1939. – 27 січня, 5 лютого*

3, 6. СРСР. З метою послаблення кризи постачання підвищено ціни на тканини, готовий одяг, білизну, трикотаж, скляний посуд. *Осокина Е. За фасадом «сталінського изобилия». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М.: РОССПЭН, 1999. – С.212.*

4. УРСР. У республіці зафіксовано згорання гончарного промислу: 1929 р. в с. Опішня на Полтавщині працювало 689 гончарів, у січні 1939 р. в артілі промкооперації „Художній керамік” залишилося 140 майстрів; у с. Адамівка на Проскурівщині 1929 року гончарним виробництвом займалося 1038 осіб, у 1939 не існувало ані спеціалізованої артілі з виробництва посуду, ані майстерні; у с. Ловіне Чернігівської області кількість гончарів скоротилася з 602 до 221. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 січня.*

4. Хуст. Вийшли з друку ряд нових періодичних видань: журнал “Нова сцена”, присвячений театральному мистецтву; незалежний науковий часопис “Карпатська Україна” (відповідальний редактор П.Петричко), орган Чеської народної ради тижневик “Прегляд Карпатської України”. *Діло. – 1939. – 1 лютого.*

5. Волинь. Організація сестер-непоколянок за заповітом померлого графа Е.Малинського – нащадка української православної шляхти – отримала маєтки Березне і Неміроків. Метою організації проголошено навернення місцевого населення до католицької віри. “Непоколянки, – писала польська преса, – це справжній білий К.О.П. (Корпус охорони прикордоння), католицька сторожа нашого прикордоння”. *Діло. – 1939. – 5 лютого.*

6, 10. Мармарощина. Преса поінформувала про випадки нападів на людей вовчих зграй, яких сувора зима вигнала з лісів: у с. Брустури селяни були змушені розпочати масове полювання на тварин, вполювали 14 вовків. *Діло. – 1939. – 12 січня.*

1 лютого (середа)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про поширення меж міста Кривий Ріг Дніпропетровської області.

ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.109.

1. Київ. 1-15 лютого у частинах і з'єднаннях КОВО відбулися оперативні ігри фронтового і армійських управлінь із залученням приписного складу. Дії військовослужбовців отримали позитивні оцінки командування. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 лютого.*

3. Сталіно. Дирекція “Сталінвугілля” повідомила про дострокове виконання та перевиконання 9-ми з 11-ти вугільних трестів комбінату виробничого плану за січень 1939 р. “На честь XVIII з'їзду ВКП(б)” видобуто більше 160 тис. тонн вугілля. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 лютого.*

3. Миколаїв. Колектив суднобудівного заводу ім. А. Марті ініціював розгорнення в області соціалістичного змагання “імені XVIII з'їзду ВКП(б)”. Дирекція підприємства повідомила про встановлення “нових виробничих рекордів” стахановцями Черняєвим, що виконував денне завдання на 358%, а також Машкіним (272%). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 лютого.*

4, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про нагородження працівників кінематографу. Орденом Трудового Червоного прапора нагороджено артистку Київського театру ім. Івана Франка Н.Ужвій за роль Євдокії у фільмі “Выборгская сторона”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 лютого.*

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся хокейний матч на першість УРСР між командами “Сільмаш” (Харків) і Локомотив (Київ). Матч закінчився перемогою гостей з рахунком 2:0. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 лютого.*

2 лютого (четвер)

1. Київ. Президія Верховної Ради УСРР видала постанову про розширення меж міста Кривий Ріг Дніпропетровської області за рахунок включення до міської смуги всіх населених пунктів рудничних рад: ім.Артема, ім.Карла Лібкнехта, Жовтневої, ім.Фрунзе, ім.Кагановича, Червоногвардійської, Ленінської, а також Весело-Тернівської сільради, за винятком сіл Ново-Петриково, селища Калініна, селищ Гомельське, Ново-Українка і радгоспу “Красный забойщик”, в складі яких утворено Петриківську сільську раду з центром у селі Ново-Петриково. Весело-Тернівську сільську раду ліквідовано. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 лютого.*

1, 3. Київ. Преса повідомила про засудження до п'яти місяців позбавлення волі директора Київської суднобудівельної верфі Дніпровського пароплавства Радюкова за “потурання прогульникам”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 лютого.*

3. Маріуполь. На заводі ім. Ілліча відомий сталевар Макар Мазай заступив на “стаханівську вахту імені XVIII з'їзду ВКП(б)”. Методом рекордного топлення, яке тривало на 4 години менше, ніж зазвичай, він разом з майстром Пархоменком і підручним Пантуровим зняв з одного кв. м. поду печі 14 тонн сталі; депутат Верховної Ради УРСР сталевар Пузирьов зняв з квадратного метру поду печі 11 тонн сталі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 лютого.*

4. Київ. Відбувся розширений пленум Державної правописної комісії. Обговорювався текст Українського правопису. Перед учасниками з повідомленнями виступили голова Державної правописної комісії, заступник НКО УРСР, відповідальний

секретар Комісії. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 лютого.*

4. Київ. Відбулися урочисті збори столичних письменників. Виступи літераторів переривалися оплесками “на честь кращого друга радянських письменників товариша Сталіна”. Ухвалено текст листа до Сталіна і Хрущова з подякою “партії, уряду і ясному сонцю, нашому Великому Сталіну” за нагородження 9-х письменників України орденами СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2, 3 лютого.*

4, 7. Київ. Пішов з життя Дранишников Володимир Олександрович (народився 29 травня (10.04) 1893 у Петербурзі) – російський і український диригент, заслужений артист РРФСР (1933). Закінчив Петроградську консерваторію (1916); з 1925 головний диригент, 1936-39 головний диригент і художній керівник Київського театру опери і балету, в якому вперше поставив опери „Тарас Бульба” М. Лисенка (1937), в редакції Л. Ревуцького і Б. Лятошинського), „Щорс” Б. Лятошинського (1938), „Перекоп” Ю. Мейтуса. В. Рибальченка і М. Тіца (1939); автор концерту „Симфонічний етюд” для фортепіано з оркестром, романсів. Пам’яті Д. присвятив сонет „Смерть героя” М. Рильський. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.220.*

9. Кам’янець-Подільський. Відбувся масовий 5-ти кілометровий перехід у протигонах на честь XVIII з’їзду ВКП(б), організований обласною радою ТДС Авіахім. В акції взяли участь 1135 осіб – робітники, службовці домашні господарки. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 лютого.*

3 лютого (п’ятниця)

3. Київ. РНК УРСР та ЦК КП(б)У видали постанову про хід сортообміну у колгоспах УРСР. Містилися настанови секретарям РПК і головам РВК вжити заходів для завершення кампанії сортообміну по колгоспах та радгоспах УРСР до 15 лютого 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 лютого.*

1. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 10 питань, зокрема стан роботи Інституту ботаніки *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.442-443.*

4 лютого (субота)

1, 4. Київ. РНК УРСР на зміну своєї постанови від 22 жовтня 1938 р. „Про довибори дійсних членів Академії наук та членів-кореспондентів Академії наук УРСР” видав постанову “Про довибори дійсних членів Академії наук та членів-кореспондентів Академії наук УРСР”. Ухвалено дозволити Академії наук УРСР провести довибори 30 дійсних членів та 60 членів-кореспондентів Академії наук. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №4. – Ст.22.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію РНК УРСР про затвердження Комітету для організації художньої виставки „Ленін – Сталін і

Україна” у складі: голови Президії Верховної Ради УРСР Л.Р.Корнійця, заступника завідувача відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У І.Г.Лисенко, начальника управління, драматурга О.Е.Корнійчука, голови Спілки радянських художників України І.В.Бойченка, начальника відділу образотворчого мистецтва Управління у справах мистецтва при РНК УРСР П.Т.Ніколаєнка, директора музею Леніна І.Г.Пелешук, професора Київського художнього інституту Ф.Г.Кричевського, професора Харківського художнього інституту Прохорова, професора образотворчого мистецтва Д.К.Крайнова. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.122.*

1. Ужгород. 4-5 лютого на демаркаційній лінії між Карпатською Україною та Угорщиною, на відтинку Ужгороду з угорської сторони тривали обстріли території Карпатської України. *Діло. – 1939. – 7 лютого.*

4, 7. Харків. Народилася Бабак Рената – українська співачка (меццо-сопрано). У 1961 закінчила Київську консерваторію, солістка Львівської консерваторії (1961-1964), Великого театру в Москві (1964-71), з 1974 виступає в Канаді і США. Виконавиця партій: Кармен (однойменна опера Бізе), Амнеріс, Еболі, Азучена („Аїда”, „Дон Карлос”, „Трубадур” Верді), Марина, Марфа („Борис Годунов”, „Хованщина” Мусоргського). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.31.*

4, 7. м. Буринь, Сумська область. Народилася Колесник Раїса Самсонівна – українська співачка (лірико-колоратурне сопрано), народна артистка УРСР (1972). Закінчила 1964 Київську консерваторію (у М. Донець-Тессейр); 1964-90 працювала у Донецькому театрі опери та балету, з 1980 - викладач Донецької консерваторії, з 1995 – професор. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.308.*

5 лютого(неділя)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про підготовку до Всесоюзної сільськогосподарської виставки”. Містилися настанови ОВК, ОПК розгорнути систему заходів з готування до виставки та обрання до 20 квітня 1939 р. її учасників. Керівництво роботою з підготовки до виставки покладено на заступника голови РНК УРСР Старченка, в областях – на голів ОВК, у районах – на голів РВК. Ухвалено також створити Укрвиставком при РНК УРСР (голова – І.Ф.Мурза), розгорнути видання тематичних плакатів, листівок тощо. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.85-87.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило телеграму за підписом Й.Сталіна і В.Молотова про хід м’ясопоставок від 4 лютого 1939 р. Ухвалено затвердити телеграму, надіслати її у якості директиви секретарям ОПК, ОВК. У телеграмі констатувалися незадовільний стан м’ясозаготівель, містилася вимога ЦК ВКП(б) і РНК СРСР до радянських і партійних органів на місцях „негайно досягти необхідного переламу у ході м’ясозаготівель”, ”завершити вручене зобов’язання по м’ясопоставках у встановлений ЦК ВКП(б) і РНК СРСР строк 15 лютого”. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.123, 142.*

1, 4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про організацію в системі Народного комісаріату освіти УРСР інституту удосконалення вчителів”. Ухвалено організувати в Києві і Харкові інститути вдосконалення вчителів без відриву від виробництва “з метою організації систематичної роботи з учителями у галузі вдосконалення педагогічних наук за фахом і оволодіння марксо-ленінської науки”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 3. – Ст.19.*

1, 6. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про затвердження Інструкції про порядок призначення і виплати пенсій по державному соціальному страхуванню органами соціального забезпечення”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 3. – Ст.20.*

7 лютого (вівторок)

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про впорядкування управління водним господарством УРСР”. Ухвалено передати управління до ведення Народного комісаріату земельних справ УРСР. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 4. – Ст.23.*

1, 7. Київ. 7-12 відбувся XI з’їзд ЛКСМУ. Делегати заслухали і обговорили звіти ЦК ЛКСМУ, Ревізійної Комісії, обрали ЦК ЛКСМУ у складі 79 членів і 19 кандидатів. Першим секретарем ЦК ЛКСМУ обрано Я.Хоменко, членами Бюро ЦК ЛКСМУ – В.Брик, В.Буцол, М.Кузнецов, Ф.Наседкін, І.Фесенко, В.Шевченко та ін. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.417.*

8 лютого (середа)

3. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про державний план сільськогосподарських робіт на 1939 р.” Встановлено план ярвого засіву у радгоспах на площі 7505,9 тис. га, у колгоспах – 76140,2 тис. га, в одноосібних господарствах – 576,8 тис. га; план посіву на присадибних ділянках колгоспників картоплі – 2915 тис. га, коноплі – 84,7 тис. га, махорки – 4, 1 тис. га, у тому числі для УРСР відповідно на площі 1217, 2 тис. га; 11535, 3 тис. га; 48,8 тис. га, а також 725, 0 тис. га, 18,0 тис. га. Планувалося також по всьому СРСР освоїти 569,5 тис. га нової землі, у тому числі в УРСР – 22,5 тис.га. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №14. – Ст.88.*

10 лютого (п’ятниця)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про мережу газет в Україні, їх тиражі та періодичність. Ухвалено (на підставі рішення ЦК ВКП(б) від 5 лютого 1939 р.) з 1 березня 1939 р. припинити самостійний вихід та злити з обласними газетами наступні міські газети: „Звезда” (Дніпропетровськ; злити з „Днепропетровской правдой”), „Більшовик” (Київ; з „Пролетарською правдою”), „Сталинский рабочий”, (Сталіно; з „Социалистическим Донбасом”), „Харьковский рабочий”

(Харків; з „Красным знаменем”). Вирішено також припинити видання газет „Шахіст”, „Радянський спорт” (Київ), встановити періодичність виходу газети „Безбожник” три рази на місяць. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.125.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про начальників відділів НКВС УРСР. Ухвалено затвердити А.М.Рижова – начальником 7-го відділу НКВС УРСР, Ф.А.Цветухіна – 1-го спецвідділу, В.С.Машлягіна – 2-го спецвідділу, М.А.Завгороднього – 3-го спецвідділу; І.М.Ткаченка – начальником 1-го відділу ЕКУ НКВС УРСР; просити ЦКВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.124.*

11 лютого (субота)

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило І.Г.Лисенка на посаді завідувача Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.128.*

4, 7. м. Чортків, Тернопільська область. Народилася Росляк Роксолана Михайлівна – українська співачка (сопрано), педагог. З 1948 – в Канаді, закінчила 1964 вокальний відділ Торонтського університету, дебютувала 1967 в Канадській оперній компанії; співала в оперних театрах Лондона, Нью Йорка, містах Канади; викладає в Королівській консерваторії Торонто. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.513.*

12 лютого (неділя)

1. Карпатська Україна. Відбулися вибори до сейму Карпатської України. *Національні відносини в Україні у ХХ ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994. – С.535.*

4, 7. м. Вроцлав, Польща. Народилася Даревич Дарія – канадський мистецтвознавець, доктор мистецтвознавства (1990). Закінчила Манітобський університет у Торонто (1960), Йоркський університет (1986); автор праць: „Сучасні митці України” (1982), „Мирон Левицький” (1985), „Тисячоліття християнської культури в Україні” (1988), „Іван Остафійчук” (1989), статей до „Енциклопедії українознавства” (1986-1994); викладає історію українського мистецтва на курсах українознавства в США і Канаді. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.193.*

15 лютого (середа)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило постанову про виділення окремого приміщення для Центрального архівного управління УРСР. Містилося зобов’язання голові Харківського ОВК у п’ятиденний строк винайти у Харкові додаткове приміщення з тим, аби розмістити в ньому цінні архівні матеріали, перевезені з Кам’янець-Подільського, Проскурова, Тирасполя. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.16. – Арк.184.*

1, 3, 7. Москва. РНК СРСР затвердив Колегію народного комісаріату торгівлі СРСР у складі А.В.Любимова (нарком), А.В.Шарова, А.І.Смирнова, Г.Ф.Шорина, В.Ф.Трофімова, І.С.Хохлова, Д.В.Павлова, І.П.Тищенко. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №16. – ст.111.*

1. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 20 питань, зокрема заслухали інформацію про стан друкування академічного видання творів Т.Шевченка, прийняли до відома постанову РНК УРСР про дозвіл АН УРСР провести вибори 30 дійсних членів та 60 членів-кореспондентів АН УРСР та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали.* — К., 2003. — С.443.

16 лютого (четвер)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про стан переведення з кандидатів у члени ВКП(б). Констатувалися виявлені в республіканській парторганізації станом на 1 лютого 1939 р. порушення: виявлено 56226 кандидатів партії з простроченим стажем; нерозглянуті справи про прийом до партії 5237 осіб, у тому числі в первинних парторганізаціях – 2197, у РПК і МПК – 1602, в ОПК – 1438. Відзначався особливо незадовільний стан ведення партійної роботи у Дніпропетровській, Сталінській, Харківській, Ворошиловградській областях. Містилися настанови партійним комітетам вжити заходів для виправлення негативної ситуації. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.84-85.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід реалізації постанови РНК СРСР, ЦК ВКП(б) і ВЦРПС щодо зміцнення трудової дисципліни по Наркоммісцевпрому УРСР. Констатувалися покращення трудової дисципліни, скорочення кількості прогулів на одних підприємствах, збереження недоліків – на інших. Містилося зобов'язання: ОПК, МПК, РПК і первинним парторганізаціям – „забезпечити неухильне виконання рішень партії і уряду”; наркомун місцевої промисловості УРСР Ульяновку – видати розпорядження про запровадження номерної системи обліку приходу на роботу на всіх підприємствах НКМП УРСР; визначити штати табельників на всіх підприємствах у відповідності з розмірами підприємств; в) розробити правила внутрішнього розпорядку на підприємствах і застосувати їх в життя на всіх підприємствах і в установах НКМП до 25 лютого 1939 р.; видати чітке положення про запровадження табельної справи і обов'язки табельників і т.п. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.87-89.*

1, 2, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про ліквідацію порушень статуту сільськогосподарської артілі в колгоспах УРСР”. У постанові констатувалися встановлені порушення положень статуту у всіх областях республіки, зокрема значне перевищення норм присадибних ділянок: у колгоспах Вінницької області виявлено 8098 колгоспних дворів, в особистому користуванні яких перебувало 1448 га землі більше норми; у колгоспах Житомирської області – відповідно у 12123 господарствах – 1783 га землі понад норму; у колгоспах Сталінської області – у 7196 господарствах, Харківської – у 1164 господарствах. Містилося зобов'язання ОВК, ОПК, РВК РПК провести до 15 березня 1939 р. перемирювання ділянок у Молдавській АРСР, Одеській, Миколаївській, Запорізькій, Сталінській, Ворошиловградській, Кіровоградській областях, до 1 квітня 1939 р. – в інших районах УРСР; вилучити понаднормову землю у селян; при створенні нових колгоспних дворів чітко дотримуватися встановлених норм щодо виділення селянам від

0,25 до 0,50 га землі. ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.89, 131-135.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід підготовки до святкування 125-ти річчя з дня народження Т.Г.Шевченка. Ухвалено провести 6 березня в Києві, у приміщенні Оперного театру урочисте засідання; доручити О.Корнійчуку виступити з доповіддю „Життя і творчість Шевченка”; відкрити 6 березня пам’ятник поету в столиці УРСР; розгорнути з 9 березня ювілейну виставку, присвячену життю і творчості поета; 16 травня провести пленум правління Спілки радянських письменників СРСР; 22 травня відкрити пам’ятник Шевченку у Каневі, приурочивши відкриття до річниці з дня поховання поета; 6-9 березня, у зв’язку з святкуваннями, провести лекції, доповіді, бесіди у школах, бібліотеках, клубах, а також урочисті збори по містах республіки. ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.6. – Спр.508. – Арк.91-92.

3. Москва. РНК СРСР затвердив приблизний Статут риболовецької артілі. “Колгоспний шлях, – зазначалося у документі, – шлях соціалізму, є єдиним вірним шляхом для трудящих рибалок”. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №15. – ст.90.*

17 лютого (п’ятниця)

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило надрукувати у Держполітвидаві тези доповіді А.Жданова на ХУІІ з’їзді ВКП(б) про зміни в статуті ВКП(б) накладом 200 тис. примірників, у тому числі 170 тис. українською, 30 тис. – російською мовами; видати додатковий наклад тез доповіді В.Молотова „Третій п’ятирічний план розвитку народного господарства СРСР (1938-1942)” у кількості 100 тис. примірників, українською мовою. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.7.

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило звернутися до ЦК ВКП(б) з проханням щодо затвердження керівного складу НКВС УРСР: К.Т.Полодинського – начальником 3-го відділу Транспортного управління НКВС УРСР, М.Ф.Ільєсова – начальником відділу ЕКУ НКВС УРСР та ін. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.7.

3. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про Всесоюзну сільськогосподарську виставку”. Ухвалено відкрити виставку 1 серпня 1939 р.; наводився перелік основних заходів для організації і проведення виставки. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №13. – Ст.86.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили питання про преміювання співробітників академії за участь у роботі бригади АН УРСР. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.444.*

4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про набір студентів до міжобласних колгоспних сільськогосподарських технікумів. Ухвалено (відповідно до постанови ЦК ВКП(б) від 5 лютого 1939 р. про реорганізацію комуністичних сільськогосподарських шкіл у міжобласні колгоспні сільськогосподарські технікуми з 2 річним строком навчання) затвердити наступну кількість студентів для зарахування у міжобласні колгоспні сільськогосподарські технікуми: студентів

1-го курсу – 855 осіб, 2-го – 795 осіб; розпочати навчання у новостворених закладах з 1 березня 1939 р. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.8.

18 лютого (субота)

4, 7. Київ. Народився Лосєв Сергій Дмитрович – український кінорежисер, заслужений діяч мистецтв УРСР (1989). Закінчив 1970 Київський театральний інститут (у І.Корнієнка), з того ж року – на „Київнаукфільмі”; режисер-постановник фільмів: „Ручний м’яч” (1977), „Альпінізм – моя професія” (1978), „Жива вода” (1979), „Енергетика майбутнього” (1980), „Біосфера і людина” (1984), „Віват, король!” (1995) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.375.*

19 лютого (неділя)

1. Хуст. Відбувся II з’їзд “Карпатської Січі”. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.424.*

5. Карпатська Україна. Преса поінформувала про переміщення сестер Василіанок з Ужгорода до монастиря у Хусті. За допомогою преосвященного Діонісія Нарадія та прем’єра А.Волошина сестри Василіанки відкрили новий монастир у Севлюші, куди і переведено весь їхній ужгородський новіціят. *Діло. – 1939. – 19 лютого.*

20 лютого (понеділок)

2. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про організацію Українського інституту вдосконалення фармацевтів”. Містилася настанова Народному комісаріату охорони здоров’я з 1 лютого 1939 р. організувати на базі існуючої системи перепідготовки середніх фармацевтичних кадрів Український інститут вдосконалення фармацевтів у кількості 300 осіб. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 4. – Ст.26.*

4, 7. Київ. Народилася Макарова-Вишеславська Ірина Леонідівна – український живописець. 1960-66 навчалася в Інституті живопису, скульптури та архітектури ім. І.Ю. Рєпіна в Ленінграді, 1967 закінчила Київський художній інститут (педагог В. Забашта); автор творів: „Натюрморт. Горщики” (1962), „Режисер І. Молостова” (1972), „Поетеса І. Жиленко” (1973), „Письменник В. Шевчук” (1982), „Протоієрей Олександр Мень” (1978), „Поет Л. Вишеславський” (1984), „Анна Ахматова” (1987) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.387.*

21 лютого (вівторок)

3, 7. Москва. РНК СРСР затвердив Колегію народного комісаріату харчової промисловості СРСР у складі В.П.Зотова (голова), Н.І.Проніна, М.П.Панасюка, Е.В.Бистрової, С.П.Сторожка, І.Е.Зевелева, А.Я.Слезберга, Є.Н.Невського, М.Б.Шахновського, С.Д.Романичева. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №16. – ст.110.*

6, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову про призначення Т.Я.Ткачева Головним державним санітарним інспектором Наркомздраву СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №16. – ст.98.*

22 лютого (середа)

3, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У, на зміну ухвали ЦК КП(б)У від 14 лютого 1939 р., ухвалило призначити П.І.Старигіна народним комісаром м'ясомолочної промисловості УРСР; С.Д.Ємельяненко – наркомом харчової промисловості УРСР, звільнивши його з посади директора кондитерської фабрики К.Маркса у Києві; просити ЦК ВКП(б) затвердити вищезазначені рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.11-12.*

23 лютого (четвер)

1. Київ. В урочистій обстановці у частинах КОВО відбулося прийняття військової присяги. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 лютого.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про неправильне рішення бюро Сталінського ОПК від 24 січня 1939 р. щодо розпуску Бюро Добропільського РПК за припущенні його першим секретарем „політичних помилок у керівництві парторганізацією, за притуплення більшовицької пильності і за потурання морально-побутовому розкладанню ряду відповідальних працівників району”. Ухвалено відмінити вищезазначене рішення як неправильне і шкідливе; запропонувати секретареві Сталінського ОПК роз'яснити позицію політбюро ЦК КП(б)У на пленумі РКП. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.13.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР щодо закриття церкви у с.Сасановці Грицівського району Кам'янець-Подільської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.16.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання „Про працівників Особого відділу НКВС КОВО”. Ухвалено призначити М.О.Осетрова начальником ОВ НКВС КОВО, М.О.Якунчікова – заступником начальника ОВ НКВС КОВО, О.О.Вяземського – начальником ОВ НКВС Вінницької, Налімова Б.В. – заступником начальника ОВ НКВС Житомирської, В.А.Розіна – заступником начальника ОВ НКВС Проскурівської армійських груп; просити ЦК ВКП(б) затвердити вищезазначене рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.14.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити П.Д.Кальницького членом Колегії Військового трибуналу прикордонних і внутрішніх військ НКВС Київського округу; С.К.Яворського – членом цієї ж колегії; просити ЦК ВКП(б)

затвердити вищезазначені рішення. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.14.

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про реорганізацію дирекції Українських скульптурно-монументальних майстерень”. Ухвалено реорганізувати існуючу в системі Управління у справах мистецтв при РНК УРСР дирекцію Українських скульптурно-монументальних майстерень на Українське об’єднання скульптури та спорудження пам’ятників з підпорядкуванням його Управлінню у справах мистецтв при РНК УРСР. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 6. – Ст.30.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про затвердження Статуту Державного видавництва національних меншостей при РНК УРСР “Укрдержнацменвидав”. Ухвалено заснувати видавництво “для найповнішого і планового обслуговування трудящих національних меншостей України літературою, виданою їхніми мовами”. Визначалися конкретні завдання Укрдержнацменвидав – “видавати за відповідними видавничими планами та програмами і розповсюджувати мовами національних меншостей УРСР періодичну (газети та журнали) та неперіодичну літературу, підручники для початкової та середньої школи, твори класиків марксизму-ленінізму, соціально-економічну, масову, художню, шкільну та дитячу літературу”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 5. – Ст.32.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про утворення Управління Уповноваженого Головного управління геодезії та картографії Ради Народних Комісарів Союзу РСР при РНК УРСР”. Ухвалено створити Управління шляхом виділення зі складу Народного комісаріату внутрішніх справ УРСР Відділу державної зйомки та картографії. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 7. – Ст.35.*

24 лютого (п’ятниця)

4. Севлюш. Почав виходити часопис “Вісник з Рідного краю” призначений для робітників і ремісників, які працювали за межами Карпатської України, переважно у Чехії та Моравії. Також розпочав вихід сатирично-гумористичний журнал “Прочухан”. *Діло. – 1939. – 24 лютого.*

25 лютого (субота)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорив питання про розподіл друкарського паперу серед видавництв України на 1939 рік. Ухвалено виділити видавництвам: „Радянська школа” – 7542 тонн паперу, Держполітвидаву – 1017, Дитвидаву ЦК ЛКСМУ – 455, Держгоспсільвидаву – 330, Держмедвидаву – 134, „Мистецтву” – 121, „Молодому більшовику” – 147, Держнацменвидаву – 68,8, Академії наук – 102,3, видавництву Молдавської АРСР – 31,2, наркомату фінансів УРСР – 12,2, наркомату місцевої промисловості – 5, Держтехвидаву – 30, Книжковій палаті УРСР – 14,7, Українському філіалу Музею В.І.Леніна – 5, Будинку оборони

ім. Фрунзе – 15, Центральному архівному управлінню УРСР – 1, „Комуніст” – 255, Верховної Ради УРСР – 67, „Пролетарська правда” – 20, іншим журналам – 29,8, шкільним бібліотекам – 750 тонн паперу. 700 тонн паперу передбачено залишити у резерві на проведення виборів. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.16.

4. Київ. 25-28 лютого в Інституті археології АН УРСР відбулася наукова конференція археологів-дослідників пам'яток скифо-сарматських племен і грецьких поселень на території СРСР. У роботі конференції взяли також участь археологи Москви і Ленінграда. *Вестник древней истории.* – 1940. – № 1. – С.200-207; *50 лет советской исторической науки. 1917-1967.* – М., 1971. – С.215.

26 лютого (неділя)

1, 7. Розстріляний, як „ворог народу”, П.П.Постишев. Шаповал Ю.І. Україна 20-50-х років: сторінки ненаписаної історії. – К., 1993. – С.210.

3. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про структуру і штати Наркомату паливної промисловості СРСР, згідно якої до структури наркомату увійшло Головне Управління вугільної промисловості Донбасу і Кавказу. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР.* - №19. – Ст.123

27 лютого (понеділок)

1, 7. Москва. ЦК і РНК оприлюднили повідомлення про смерть 27 лютого Н.Крупської – „старішого члена партії, найближчого помічника В.І.Леніна”. *Партиработник України.* – Орган ЦК КПУ. – 1939. - № 5. – С.2.

3, 7. Москва. РНК СРСР затвердив Колегію народного комісаріату важкого машинобудівництва СРСР у складі В.А.Малишева (голова), А.І.Єфремова, С.А.Степанова, А.Ф.Білоголовського, С.А.Акопова, Г.П.Будякова, П.Ф.Тараничева. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР.* – 1939. – №16. – ст.109.

4. Київ. 27 лютого – 3 березня у столиці УРСР відбувся I з'їзд композиторів України. Створено Спільку композиторів України. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник.* – К., 1995. – С.417.

Лютий

1, 2. Львів. Газета “Діло” оприлюднила дані про німецьке населення Карпатської України. У краї проживало близько 15 тис. німців, які компактно мешкали у селах Німецька Мокра, Коропець, Барбово Устьчорне, а також в Лалові, Руській Мокрій, Рахові (Ціпперай), Хусті (Німецьке село), Кучаві, Дубовім та ін. В цих населених пунктах за участю німецького державного секретаря при уряді Карпатської України інженера Ольдофредія створено Німецькі народні ради. Німецька громада утримувала 19 шкіл з 34 класами і одну міську школу з 4 класами – близько 2 тис. учнів і

32 вчителі. Діло. – 1939. – 5 лютого.

1. Братислава. За повідомленням братиславського радіо уряд Карпатської України дозволив німцям без огляду на державну приналежність організувати націонал-соціалістські осередки та носити партійні відзнаки. Діло. – 1939. – 5 лютого.

1. Крем'янець. Трибунал Рівненського окружного суду на виїзній сесії у Крем'янці засудив 40 осіб за комуністичну діяльність: двох – до 12 років ув'язнення, інших – до ув'язнення на строк від 1 до 5 років. Луцький окружний суд засудив „за комунізм” селян: О.Філюка та А.Ройка на 6 років ув'язнення, С.Андрійчука та І.Ройка на 5 років ув'язнення, інших на терміни від 4 до 2 років. Діло. – 1939. – 5 лютого.

1, 7. Західна Україна. Мережу підпілля ОУН очолив М.Тураш (Грабовський). *Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945).* – К., 2006. – С.127.

4. Крем'янець. З нагоди 130-річчя від дня народження письменника Ю.Словацького польська громада міста вирішила викупити будинок, в якому він народився, а також побудувати “Дім культури і мистецтв ім. Ю.Словацького”. Визначено джерела фінансування проекту – субсидії від Польського уряду, місцевого самоврядування, приватних громадян. Діло. – 1939. – 5 лютого.

4. Хуст. На початку лютого у місті відбувся великий з'їзд українського народного вчителства. Обговорювалися питання освіти, школи, виборів, обороноздатності карпатоукраїнської держави. Встановлено, що більша частина вчителства активно працювала у “Січах”. Діло. – 1939. – 7 лютого.

4. Кам'янець-Подільський. Перший робітничо-колгоспний театр організував гастролі у с.Чемерівці. Глядачам представлені п'єси “Очная ставка” Л.Шейніна і братів Тур, “Наймичка” І.Тобілевича, “Дай серцю волю, заведе в неволю” Кропивницького та ін. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1986. – С.283.

8. Хуст. У столиці Карпатської України відрито німецьке консульство. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.5.

1 березня (середа)

1, 4. Київ. РНК УРСР присвоїв 55 кращим педагогам початкових і середніх шкіл республіки звання Заслуженого учителя школи. Під час процедури нагородження секретар ЦК КП(б)У М.С.Хрущов звернув увагу педагогів на їх основні завдання – дати дітям тверді знання, а також “виховати з них справжніх радянських патріотів будівників комуністичного суспільства”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 1 березня.

4. Київ. У приміщенні Радіо-театру відбувся концерт з нагоди 80-ти річчя народження Шолом-Алейхема. Виступали українські та єврейські поети, письменники П.Панч, І.Фефер, Д.Гофштейн. Спогадами про життя класика єврейської літератури з присутніми ділився брат Шолом-Алейхема Б.Рабинович. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 1 березня.

4. Київ. У Київському військовому училищі зв'язку відбулися урочисті збори з нагоди 20-ти річчя його заснування. Учасники ухвалили текст вітальних телеграм Наркомату оборони СРСР К.Ворошилову та шефові училища М.І.Калініну. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 березня.*

1, 7. УРСР. На підприємствах, в установах республіки відбулися траурні мітинги у зв'язку зі смертю Н.К.Крупської. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 березня.*

9. Чернігів. 28 лютого – 1 березня відбувся республіканський колгоспний шахово-шашковий турнір. Серед шахістів перше місце здобув бригадир колгоспу “Шлях до соціалізму” Чернігівської області І.Хвилько, серед гравців у шашки – представник колгоспу в Чернігівській області Кононенко. Переможці отримали Почесні грамоти Комітету фізкультури і спорту при РНК УРСР та премії. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 березня.*

2 березня (четвер)

4, 7. Харків. Відбулися урочистості з нагоди 50-ти річчя творчої діяльності академіка архітектури О.М.Бекетова. У Будинку архітектури влаштовано виставку, на якій представлено більше 200 творів митця. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 березня.*

9. Харків. Підведені підсумки заочних стрілецьких змагань між командами Харківського, Сталінградського та Челябінського тракторних заводів. Команда переможців із Харкова, учасники якої вибили 6138 очок із 7500 можливих, отримала пам'ятні призи. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 березня.*

3 березня (п'ятниця)

1, 4. УРСР. У містах та селищах республіки відбулися святочні заходи вшанування 125-тиріччя Т.Шевченка: на підприємствах, у радгоспах та колгоспах Запорізької округи проведені “колективні читки” творів поета, організовані літературні вечори, випуск тематичних номерів газет; у м. Оріхово організовано виставку робіт юних художників, присвячених висвітленню життя Т.Шевченка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 березня.*

2. Ворошиловград. На заводі ім. Жовтневої революції налагоджено випуск нових вантажних і пасажирських паровозів – “Фелікс Дзержинський” та “Йосип Сталін”. Сконструйовано також паровоз “2-3-2”, що здатен розвивати швидкість до 180 км. на годину. Протягом року заплановано випустити 10 паровозів “ФД” і 55 паровозів “ЙС”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 березня.*

4, 7. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видав постанову про утворення Спілки радянських композиторів СРСР. Для підготовчої роботи по організації СРК СРСР та скликанню загальносоюзного з'їзду композиторів сформовано Оргкомітет, до складу якого увійшли, зокрема, композитори Б.І.Лятошинський, Л.Н. Ревуцький. *Власть и художественная интеллигенция. Документи ЦК РКП(б) – ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – М., 2002. – С.429.*

4, 7. Київ. У приміщенні бібліотеки АН УРСР розпочала роботу виставка, присвячена висвітленню життя та педагогічної діяльності Н.К.Крупської. Серед інших в експозиції були передбачені розділи “Крупська про народну освіту”, “Крупська про

бібліографічну роботу і самоосвіту”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 3 березня.

6. Одеса. Преса повідомила про встановлені випадки “спекуляції” у вигляді перепродажу квитків у кіно за подвійною ціною, а також байдужого ставлення місцевої міліції до цього “соціального лиха”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 4 березня.

7. Москва. РНК СРСР видав постанову про призначення І.Д.Папаніна начальником Головного управління Північного Морського шляху при РНК СРСР, а П.П.Ширмова – його першим заступником. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР.* – 1939. – №16. – ст.97.

9. Вінницька область. 3-10 березня відбулася “зіркова естафета”, присвячена підготовці до ХУІІІ з’їзду ВКП(б). Для проведення агітації у районах області пішки, на велосипедах, мотоциклах, верхи попрямували “кращі фізкультурники-агітатори”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 4 березня.

4 березня (субота)

1. Київ. У пресі надруковано листа колгоспників артiлі ім. Карла Маркса Цюрупинського району Миколаївської округи Ф.Снігур, І.Кореня, Д.Чмира П.Снігура, І.Котова, В.Юрченко, А.Павлова, І.Дудки, К.Котова, М.Накивайла “Спасибі великому Сталіну” про значні досягнення колгоспу за роки “сталінських п’ятирічок”: у 1938 р. загальний дохід села склав 1924366 руб., збудовано театр на 400 осіб, електростанцію, 27 будинків для колгоспників, практично кожний колгоспний двір “має велосипед, а той два”. “Все це, – наголошували колгоспники, – результат того, що партія Леніна-Сталіна, уряд і наш рідний, любимий батько і друг великий Сталін завжди піклуються про колгоспників”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 4 березня.

1, 3, 7. Кам’янець-Подільський. Завершився судовий процес у справі вбивства робітника Славутського фаянсового заводу, стахановця-комсомольця Р.Вакальчука. На лаві підсудних були робітники того ж заводу, “п’яниці і злісні прогульники, які систематично розвалювали трудову дисципліну в цеху” Г.Осипчук, Т.Семенюк, І.Григорчук та ін. Двоє звинувачених засуджені до смертної кари, інші – до 8 років позбавлення волі. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5 березня.

1, 4. УРСР. На екрани країни вийшов фільм “Щорс”, знятий на Київській кіностудії художніх фільмів. Сценарій і режисура О.Довженка; оператор Є.Скельчик; художник М.Уманський; композитор Д.Кабалевський; звукооператор М.Тимарцев; в ролях: Є.Самолов – Щорс; І.Скуратов – Боженко; А.Бучма – генерал Терешкевич; Л.Ляшенко – Черняк і дід Чиж; Д.Кадников – Вурм; О.Хвиля – Савка Троян; М.Комісаров – німецький полковник; Г.Полежаєв – Петлюра; Д.Мілютенко – Винниченко; Я.Вурманський, Р.Чалиш – члени директорії; Р.Чалиш – дід Наливайко та шофер Роман; Г.Юра – отаман Коновалець; С.Шкурат – дід Прокопенко; О.Гречаний – Михайлюк; Г.Борисоглібська – ткачиха; Ф.Іщенко – Петро Чиж; П.Красили – Гавриленко; М.Макаренко – Антонюк; Ю.Тітов – Бурденко; П.Масоха, Ю.Бантиш, П.Титаренко, Д.Костенко – командири; В.Дублер – Тишлер; П.Раденький, Д.Барвінський, Ю.Величко – бійці; П.Киянський – начальник штабу; Н.Нікітіна – Настя; А.Єгорова

– баба Олена; С.Шевченко – Борковський; А.Горюнов – гетьманський офіцер; В.Ххалатов, Ю.Лавров, Милославський – інспектори; Ф.Дубровський – Богданкевич; О.Загорський – полковник Федоров; Г.Нелідов – полковник Кучеренко; Т.Яворський – Роговенко; А.Губатенко – Очередыко. Жукова А.Є., Журов Г.В. *Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

1, 4. УРСР. У пресі опубліковані схвальні оцінки фільму “Щорс”, а також відомості про те, що фільм було знято за порадою Й.В.Сталіна. Кінокритики оцінювали “Щорса” як “високохудожній патріотичний фільм про “Українського Чапаєва”, про героїзм українського народу, який за підтримки братнього російського народу переміг і перемагатиме всіх тих, хто насмілиться посягнути на його землю, на його щастя, на завоювання Великої Жовтневої соціалістичної революції”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 березня.*

4. Київ. В Українському драматичному театрі ім. І.Франка відбулася прем'єра п'єси “Богдан Хмельницький” (автор сценарію – О.Є.Корнійчук, постановник – народний артист УРСР Г.Юра, художнє оформлення А.Г.Петрицький). Першими глядачами стали делегати Київської обласної партійної конференції. Критики відзначили успіх “Богдана Хмельницького” як “прекрасного патріотичного спектаклю, що відображає героїчне минуле українського народу, його вікову і непорушну дружбу з великим російським народом”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 березня.*

4. Москва. “Держлітвидав” видав накладом 20 тис. примірників “Кобзар” Т.Г.Шевченка. Підготовча робота здійснювалася групою українських та російських письменників і поетів під керівництвом Рильського, М.Ушакова за участі Асєєва, Тихонова, Суркова, Прокоф'єва, Антокольського, Долматовського, Пастернака та ін. Враховуючи на великий попит, видавництво ухвалило додатково випустити 30 тис. примірників “Кобзаря”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 березня.*

4, 7. Москва. РНК СРСР затвердив Художню Раду як дорадчий орган при голові Всесоюзного комітету у справах мистецтв. До складу секції театру і драматургії увійшли В.І.Немирович-Данченко, Б.В.Щукін, А.А.Хорава, С.М.Михоелс, А.М.Бучма, К.А.Теренев, А.Н.Толстой, Н.Ф.Погодин, до секції музики – С.А.Самосуд, Р.М.Глієр, У.Гаджибеков, І.О.Дунаєвський, В.В.Барсова, до секції образотворчих мистецтв – А.М.Герасимов, В.І.Мухіна, Б.В.Йогансон, І.Е.Грабар, В.А.Веснин. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №16. – ст.101.*

4, 7. с. Берлін, тепер Львівська область. Народився Романець Богдан Степанович – український скульптор, заслужений художник УРСР з 1991. Закінчив 1968 Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва. Автор творів: оформлення ресторану „Старе місто” у Харкові (1975), кав'ярні „Кентавр” (1973), бару „Театральний” (1979) – обидва у Львові; декоративні композиції – „Звенигору – 900” (1987, Пустомитівський район Львівської області), „1000-ліття м. Володимира-Волинського”; пам'ятники Т.Г. Шевченку в с. Давидові (1989), с. Межинці (1991) та в м. Бродах (1993) – всі у Львівській області; жертвам більшовицьких репресій у м. Бродах (1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник /Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.512.*

5 березня (неділя)

1. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про ліквідацію і перетворення штучно утворених національних районів і сільрад”. Ухвалено ліквідувати “штучно створені” Коларовський, Люксембурзький, Молочанський і Ротфронтівський райони Запорізької області; район ім. Фріца Геккерта Миколаївської області; Благоевський, Зельцький, Карл-Лібкнехтовський і Спартаківський райони Одеської області; Старо-Каранський район Сталінської області. Створювалися нові райони: Веселиновський в Одеській області з включенням до нього частини сільрад ліквідованого Карл-Лібкнехтовського району і частини сільрад Вознесенського району; Овідіопольський у Одеській області з включенням до нього частини сільрад ліквідованого Спартаківського району і частини сільрад Одеського приміського району; Приморський район у Запорізькій області з включенням до нього частини сільрад ліквідованого Коларовського району і частини сільрад Бердянського району. Національний Більше-Янисольський район Сталінської області перетворено на звичайний. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.18; Національні відносини в Україні у ХХ ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994. – С.238-240; Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У двох частинах. Частина 2. – К., 1997. – С.260-262.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про покращення роботи споживчої кооперації України”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.17.*

1, 4. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видало постанову “Про увічнення пам’яті Т.Г.Шевченко у зв’язку з 125-річчям зі дня народження поета”. Ухвалено присвоїти ім’я поета Державному ордену Леніна Київському академічному театру опери та балету, Київському державному університету, а також встановити дві стипендії ім. Т.Г. Шевченко у Ленінградській академії мистецтв. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 березня; Власть и художественная интеллигенция – Власть и художественная интеллигенция. Документи ЦК РКП(б) – ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – М., 2002. – С.428.*

1, 4, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про нагородження Почесною грамотою Верховної Ради УРСР “за видатні заслуги у створенні монументу пам’ятника Т.Г.Шевченка” професора М.Г.Манізера і архітектора Є.А.Левінсона. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 березня.*

1, 4, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала наказ про нагородження орденом Трудового Червоного прапора письменників І.А.Кочергу, І.Л.Ле, Орденом “Знак пошани” – письменників О.Г.Тесняка, А.С.Малишка, М.П.Миронця, М.С.Твардова, О.Д.Іваненка, В.М.Сосюру “за видатні успіхи і досягнення в області розвитку радянської художньої літератури”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 березня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 42 питання, зокрема заслухали інформацію директора Кабінета по вивченню єврейської радянської літератури, мови, фольклору члена-кореспондента Е.Г.Співака про відзначення

80-ти річчя з дня народження Шолом-Алейхема, створили Комісію для організації цього святкування; ухвалили перейменувати Інститут зообіології в Інститут зоології та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали.* — К., 2003. — С.444-446.

6 березня (понеділок)

1, 4. УРСР. Відбулися урочистості з нагоди 125-ти річчя видатного українського поета Т.Г.Шевченка. На святкування до української столиці прибули 10 онуків Великого Кобзаря з с.Шевченкове, п'ять його земляків з с.Моринці, делегації з Білорусії, Грузії, Азербайджану, Вірменії та Росії. У парку ім. Воровського біля Київського університету відкрито пам'ятник Т.Шевченку. З доповіддю перед 200 тис. учасниками урочистого мітингу виступив секретар ЦК КП(б)У М.С.Хрущов. "Ми збудували соціалістичне суспільство, — заявив він, — де немає гнобителів і пригночених, де немає злиднів і безправ'я, під керівництвом нашого великого Сталіна ми здійснюємо сподівання кращих умів людства". *Вісті ВУЦВК.* — 1939. — 6, 9 березня.

9. Київ. Спортивні добровольчі товариства української столиці організували автомобільно-мотоциклетний "агітаційний пробіг", присвячений ХУІІ з'їзду ВКП(б). На Київському іподромі відбулося військово-спортивне свято: курсанти Київського піхотного училища продемонстрували глядачам змагання з рукопашного бою. *Вісті ВУЦВК.* — 1939. — 5 березня.

7 березня (вівторок)

1, 4. Київ. Біля Державного театру опери і балету відбувся урочистий мітинг з нагоди присвоєння театрові імені Тараса Шевченка. З доповідями виступили секретар Академії наук УРСР академік Палладін, кандидат філологічних наук, керівник кафедри української літератури Стебну, слюсар-стахановець верстатних майстерень Лобановський, студент п'ятого курсу філологічного факультету поет Кацнельсон та ін. Учасники надіслали вітальну телеграму "великому вождю, другові і товаришеві Сталіну". *Вісті ВУЦВК.* — 1939. — 8 березня.

1, 4. Київ. В актовому залу Київського державного університету відбулося урочисте зібрання з нагоди присвоєння навчальному закладові ім'я Тараса Шевченка. З доповідями виступили народні артисти УРСР М.І.Донець, С.Паторжинський, художній керівник театру Н.В.Смоліч та ін. Учасники мітингу "з великим піднесенням" ухвалили рішення надіслати вітальну телеграму "вождю народів, великому Сталіну", іншим керівникам Комуністичної партії і держави. *Вісті ВУЦВК.* — 1939. — 8 березня.

1, 4. 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання „Про Президію АН УРСР” Ухвалено доручити Коротченку рекомендувати президенту АН УРСР О.О.Богомольцю обрати Президію АН УРСР у наступному складі: О.О.Богомолець, О.В.Палладін, Б.І.Чернишев, В.П.Філатов, С.В.Серенсен, І.К.Мацуревич, В.П.Поспелов, М.Я.Калінович, Г.В.Курдюмов, О.В.Леонтович, А.П.Сапегін. *ЦДАГОУ.* — Ф.1. — Оп.6. — Спр.509. — Арк.23.

3. Москва. Економічна Рада при РНК СРСР видала постанову “Про організацію будівельно-монтажних трестів народного Комісаріату Електростанцій і Електропромисловості СРСР”. Монтажно-технічний трест комісаріату ліквідовано, його Харківська та Київська контори передані до складу тресту “Південенергобуд”. Ухвалено розукрупнити Харківський електротурбінний механічний завод шляхом організації на його основі Харківського електромеханічного заводу у підпорядкуванні Головного управління електромашин і апаратобудівництва, та Харківського турбогенераторного заводу у віданні Головного Управління турбокотлобудівництва. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №19. – Ст.123*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про впорядкування справи відомчої підпорядкованості музеїв України”. Ухвалено віднести до ведення Народного комісаріату освіти УРСР музеї – історичні, краєзнавчі, антирелігійні, музеї революції, а також меморіальні музеї видатних представників історії та літератури. У підпорядкуванні Управління в справах мистецтв при РНК УРСР залишилися мистецькі музеї, картинні галереї, а також пам’ятники архітектури. У системі НКО УРСР перебувало 79 музеїв; у системі Управління в справах мистецтв при РНК УРСР – 16. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 7. – Ст.37.*

4,7. Київ. У приміщенні редакції газети “Вісті ВУЦВК” відбулася творча зустріч українських та закавказьких письменників С.Чіковані, С.Еулі, Ф.Ясамані, Б.Агенті, К.Бобохідзе, А.Сіраса, Г.Абова, М.Маргар’яна, М.Рафілі, А.Фартуха, І.Ле, В.Сосюри, О.Іваненка та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 березня.*

1, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про нагородження конструктора Ф.В.Токарева орденом Леніна “за видатні успіхи по конструюванню зразків стрілецької зброї для Робітничо-Селянської Червоної армії”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 березня.*

8 березня (середа)

1, 3. Сталінська область. Близько 2 тис. робітників шахти № 10 тресту “Сніжнянантрацит” Сталінської області заступили на “почесну вахту імені ХУІІІ з’їзду ВКП(б)”. Ухвалено понадпланово видобути 4400 тонн вугілля. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 березня.*

3, 6. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про норми виробітку та оплати праці трактористів у машинно-тракторних станціях”. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №17. – ст.116.*

9 березня (четвер)

1, 3. Херсон-Миколаїв. Завод ім. Петровського приурочив до скликання ХУІІІ з’їзду ВКП(б) випуск першого в СРСР суцільнозварного локомотиву, спланувавши випустити до кінця року близько 100 таких машин; робітники Миколаївського торгового порту “на честь ХУІІІ з’їзду ВКП(б)” на 100 годин раніше встановленого

строку завантажили пароплави “Комі ліс”, “Трансбалт”, “Уралмаш”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 березня.*

1, 4. Київ. У Будинку АН УРСР відкрито виставку, приурочену 125-ти річчю з дня народження Т.Г.Шевченка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 березня.*

3, 7. Москва. РНК СРСР затвердив П.Л.Усатина на посаді управляючого Центральним комунальним банком СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №16. – ст.103.*

10 березня (п'ятниця)

1. Москва. 10-21 березня у відбувся XVIII з'їзд ВКП(б). Делегати заслухали і обговорили доповіді ЦК ВКП(б), Центральної Ревізійної комісії, делегації ВКП(б) у Виконкомі комінтерну, розглянули третій п'ятирічний план розвитку народного господарства СРСР, внесли зміни у Статут ВКП(б). *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.418.*

1, 2. Червоноармієць Н-ської частини КОВО Корнієнко “на честь ХУІІІ з'їзду ВКП(б)” поставив “рекорд” перебування у протигазі 235 годин. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

1,3. Харків. 500 робітників фабрики “Червона нитка” заступили на трудову вахту “на честь ХУІІІ з'їзду ВКП(б)”. Протягом лютого підприємство випустило 124300 м. сукна – 109% плану. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 березня.*

1,3. Одеса. 9 бригад верстатобудівельного заводу ім. Леніна включилися у “соціалістичне змагання” за присвоєння почесного звання “бригада імені ХУІІІ з'їзду ВКП(б)”. Протягом лютого механічний цех заводу випустив 268 верстатів, перевиконавши план на 114,2%. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 березня.*

1, 4, 6. УРСР. Преса оприлюднила відомості щодо “зростання добробуту трудящих України” за період другої п'ятирічки: фонд зарплати у народному господарстві республіки зріс з 5952,8 млн. у 1932 до 13426,9 млн. руб у 1937 р.; товарообіг порівняно з 1933 р. збільшився у місті на 260%, у селі – на 282,7%; збудовано 2047 шкіл, у тому числі 575 у містах, 1472 – на селі; у 1938 р. в школах УСРР навчалося 5364773 учні, у вищих учбових закладах – 11803 студенти; побудовано 18870 клубів, 16385 масових бібліотек, 2190 звукових кіноустановок та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 березня.*

3, 6. Москва. РНК СРСР видав постанову щодо продовження у 1939 р. стягнення у курортних містах, зокрема Євпаторії, Ялті, Алушті, поселеннях Алушці, Сімеїзі та інших орендної плати за землю, що знаходиться під санаторіями, домами відпочинку, готелями та пансіонатами, а також за присадибні ділянки у розмірі 30 коп. з квадратного метру і за землі під городами і садами у розмірі 2 коп. з квадратного метра. Вилучені кошти передбачено використовувати для посилення міських (поселкових) бюджетів. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №18. – ст.117.*

6. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про доповнення постанови ЦВК і РНК

Союзу РСР від 17 жовтня 1937 р. “Про збереження житлового фонду і поліпшення житлового господарства у містах”. Відмінено порядок бронювання житлових помешкань за особами, які виїхали з родинами на роботу за кордон, а також на Кольський півострів, далекий Схід та Арктику. Виключення з цього правила дозволялися осіб, які відряджалися на роботу до вищезазначених регіонів. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №18. – ст.117.*

11 березня (субота)

1. Дніпропетровськ. Міліцією викрито “ігорне кубло”. Заарештовано 12 осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 березня.*

12 березня (неділя)

9. Київ. Обласна рада спортивного товариства “Автомотор” організувала автотопробіг “на честь ХУІІІ з’їзду ВКП(б)” за маршрутом Київ-Васильків-Митниця-Фурси-Гребінка-Біла-Церква-Трушки-Матюші, в якому взяли участь 25 автомашин, 6 мотоциклів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 березня.*

13 березня (понеділок)

1. Карпатська Україна. Проти ночі з 13 на 14 березня до Закарпаття вторглась 40-тисячна угорська армія. *Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945). – К., 2006. – С.120.*

1, 2. УРСР. У містах республіки пройшли багатолюдні демонстрації, присвячені ХУІІІ з’їзду ВКП(б): у Ворошиловграді на вулиці вийшли десятки тисяч мітингувальників, в Одесі – 100 тис., у Вінниці – 50 тис. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 березня.*

3, 7. Москва. РНК СРСР затвердив Я.І.Голева на посаді управляючого Сільськогосподарським банком СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №16. – ст.105.*

4, 7. Кишинів. Пішов з життя Антоновський Олександр Петрович (народився 22 серпня 1863, там же) – російський співак (бас-профундо). Навчався у Московській консерваторії (1882-86, у Д.Гальвані); соліст Київської (1890-92), Одеської (1892-94 та 1899), Харківської (1894-99) російських опер, „Нової опери” в Петербурзі (1902-1910); виконавець партій: Сусаніна („Життя за царя” Глінки), Кончака („Князь Ігор” Бородіна), Мельника („Русалка” Даргомижського). *Мистецтво України: Біографічний довідник /Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.23.*

14 березня (вівторок)

1. Хуст. Підрозділи “Карпатської Січі” розпочали бої з чеськими військами. Угорські війська зупинилися у 20 км від Мукачеве. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.424; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 березня.*

1, 4, 7. Київ. До Москви для привітання делегатів ХУІІІ з'їзду ВКП(б) виїхала делегація відомих громадських, культурних діячів та “передовиків соціалістичного виробництва” у складі поетів М.П.Бажана, П.Г.Тичини, акторів І.С.Паторжинського, Г.П.Юри, М.І.Литвиненко-Вольгемут, “стахановця” заводу “Більшовик” Г.Л.Іллініча, директора заводу стиснених газів І.Є.Фортунова, голови колгоспу ім. Сталіна Полянського району С.М.Кохно та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 березня.*

3. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про Народний Комісаріат Промисловості Будівельних Матеріалів СРСР”. У підпорядкування НКПБМ передано Харківський завод силікатної цегли, Харківський завод метлахських плиток, Слов'янський завод метлахських плиток, Артемівський завод керамічних каналізаційних труб, Маріупольський завод метлахських і облицьовувальних плиток, Славутський завод будівельного фаянсу, Київський чавуно-литейний завод ім.Калініна, Ржищевський чавуно-литейний завод, Артемівський алебастровий завод, Менчугівський вапняковий завод, Шидловські мелопомольні і вапнякові заводи і кар'єри, підприємства по добуванню і обробці граніту: Янцевські, Жежелевські, Гніваські, Головинські, Лезниковські, Соколовські, а також Головинський кам'янообробний завод. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №19. – Ст.122.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 13 питань, зокрема затвердили запропонований Бюджетною комісією АН УРСР розподіл штатів та асигнувань між установами Академії наук на 1939 рік. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.446-447.*

6. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про віднесення Пущі-Водиці Київської області до курортних місцевостей”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – №8. – Ст.47.*

15 березня (середа)

1. Чехія. Німецькі війська вступили до Чехії, створивши на її території протекторат Богемію і Моравію. *Мельтюхов М. Упущенный шанс Сталина. Советский Союз в борьбе за Европу: 1939-1941 (документы, факты, суждения). – М.: Вече, 2000. – С.180.*

1. Карпатська Україна. Сейм ухвалив Закон, за яким Карпатська Україна визнана незалежною державою, республікою з президентською формою правління. Державною мовою республіки проголошено українську, барвою державного прапору – синьо-жовту. Державним гербом – “красвий герб: медвідь у лівім червонім полі й чотири сині та жовті смуги в правому півполі, і тризуб св.Володимира Великого з хрестом на середньому зубі”. Державним гімном – патріотичну пісню “Ще не вмерла Україна”. Президентом Карпатської України Сейм обрав А.Волошина. *Національні відносини в Україні у ХХ ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994. – С.242, 535; Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У двох частинах. Частина 2. – К., 1997. – С.263.*

1. Карпатська Україна. 15-18 березня підрозділи “Карпатської України” вели бої з угорськими військами. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від*

найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.424.

1. Київ. 15-17 березня відбулися загальні збори АН УРСР. Ухвалено: створити у складі Академії наук чотири відділи – Суспільних наук (у складі Інституту історії, Інституту літератури, Інституту мовознавства, Інституту фольклору, Інституту археології, Інституту економіки, Кабінету єврейської радянської літератури, мови і фольклору, Бібліотеки АН УРСР), Технічних наук (у складі Інституту будівельної механіки, Інституту гірничої механіки, Інституту електрозварювання, Інституту гідрології), Фізико-хімічних і математичних наук (у складі Інституту математики, Інституту фізики, Інституту хімії, Інституту хімічної технології, Інституту геології, Полтавської гравіметричної станції), Біологічних наук (у складі Інституту ботаніки, Інституту зообіології (перейменованій на Інститут зоології), Інституту біохімії, Інституту клінічної фізіології, Інституту мікробіології, Гідробіологічної станції (перейменована на Інститут гідробіології), Карагадської біологічної станції); скасувати посаду неодмінного секретаря Президії АН УРСР; затвердити структуру Президії у складі трьох академіків – віце-президентів, чотирьох академіків відділів і трьох академіків – членів президії – загалом 11 осіб; обрати наступний склад Президії АН УРСР: президент АН УРСР академік О.О.Богомолець, перший віце-президент – академік А.В. Паладін, другий віце-президент – академік А.А.Сапегін, третій віце-президент – академік Б.І.Чернишев, голова Відділу технічних наук – академік С.В.Серенсен, голова Відділу фізико-хімічних і математичних наук – академік І.К.Мацуревич, голова Відділу біологічних наук – академік М.Я.Калінович, члени Президії – академіки Г.В.Курдюмов, О.В.Леонтович, В.П.Філатов. *Вісті Академії наук Української Радянської соціалістичної республіки.* – 1939. – № 3-4. – С.94-96.

18 березня (субота)

1. Хуст, Карпатська Україна. Угорські війська захопили місто. *Веденєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945).* – К., 2006. – С.120.

4, 7. смт. Первомайське, тепер Крим. Народився Гурін Василь Іванович – український живописець, народний художник України (1992); закінчив Київський художній інститут (1965), з 1987 його професор (тепер Українська академія мистецтв); автор творів: „Перша весна”(1966), „Матери ждуть. Роки 1945, 1946...” (1974), „А льон цвіте...” (1977), триптих „Пам’ять” (1985), „Осінь”, „Шість червоних гвоздик” (обидва 1988), „Людина із зони” (1991), „Чорне сонце. 1933” (1993), „Низький уклін Вам, мамо” (1994), „Джерело. Марія Примаченко” (1995). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.186.

19 березня (неділя)

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 25 питань, зокрема затвердили розподіл обов’язків між членами президії АН УРСР,

призначили виконуючих обов'язки директорів інститутів фольклору, гідрогеології, фізичної хімії, геології, економіки та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали.* — К., 2003. — С.447-449.

20 березня (понеділок)

4,7. м. Стрий, Львівська область. Народився Микитка Тарас Осипович – український диригент, народний артист УРСР (1990). Закінчив 1963 Львівську консерваторію (у М.Колесси); працював в оперних театрах Львова, Києва, 1971-96 у Донецькому театрі опери та балету (з 1975 – головний диригент), з 1987 – викладач Донецького музично-педагогічного інституту (професор з 1995). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.411.

21 березня (вівторок)

1. Польща. 21-22 березня польська влада заарештувала 240 українців, у тому числі трьох членів Крайової виконавчої ОУН. *Веденєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945).* – К., 2006. – С.115.

4. Київ. 21-26 березня відбулася наукова сесія Інституту ботаніки АН УРСР, приурочена роботі ХУІІІ з'їзду ВКП(б). 107 учасників заходу – співробітники Інституту ботаніки та 33 інших науково-дослідних установ Києва, Харкова, Москви заслухали 20 доповідей, у тому числі академіка П.Сапегіна „Вчення про детермінацію, як основа встановлення строків підживлення злаків”, академіка М.М.Гришка „Проблема статі та одержання сексуально змінених форм у конопель” та ін. *Вісті Академії наук Української Радянської соціалістичної республіки.* – 1939. – № 3-4. – С.97-100.

22 березня (середа)

1,7. Москва. Пленум ЦК ВКП(б) обрав політбюро ЦК ВКП(б) у складі А.А.Андрєєва, К.Є.Ворошилова, А.О.Жданова, Л.М.Кагановича, М.І.Калініна, А.І.Мікояна, В.М.Молотова, Й.В.Сталіна, М.С.Хрущова, кандидатів Л.П.Берія, М.М.Швейника; секретаріат ЦК ВКП(б) у складі А.А.Андрєєва, А.О.Жданова, Г.М.Малюнкова, Й.В.Сталіна; оргбюро ЦК ВКП(б) у складі А.А.Андрєєва, А.О.Жданова, Л.М.Кагановича, Г.М.Малюнкова, Л.З.Мехліса, М.О.Михайлова, Й.В.Сталіна, М.М.Швейника, О.С.Щербакова; голову парконтроля при ЦК ВКП(б) Андрєєва А.А. *За більшовицьку пропаганду і агітацію. Орган ЦК КПБУ.* – 1939. - № 6. – Березень. – С.1-3; *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 23 березня.

23 березня (четвер)

3. Москва. РНК СРСР видав постанову про створення Комітету у справах геології при РНК СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР.* – 1939. – №23. – ст.139.

4. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видало постанову про матеріальне заохочення працівників кінематографії. Ухвалено виплатити премію 100 тис. руб. режисеру

Ромму М.І. та 30 тис. руб. оператору Волчек Б.І. за постановку фільму “Ленин в 1918 году”; 100 тис. руб. – режисеру О.П.Довженку, 30 тис. руб. – оператору Ю.І. Єскельчику за роботу над кінокартиною “Щорс”; 75 тис. руб. – режисеру С.І.Юркевичу, 25 тис. руб. – оператору Ж.К.Мартову за постановку фільму “Человек с ружьем”. *Власть и художественная интеллигенция. Документы ЦК РКП(б) – ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – М., 2002. – С.428-429.*

7. Москва. РНК СРСР видав постанову про призначення І.М.Губки на голову Комітету у справах геології при РНК СРСР *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. - №24. – ст.149.*

25 березня (субота)

1, 2. Харків. Понад 3 тис. агітаторів і пропагандистів провели на підприємствах та в установах міста “голосні читки”, бесіди, лекції, присвячені рішенням ХУІІІ з’їзду ВКП(б). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 березня.*

1, 2. Дніпропетровськ. Відбувся 1,5 тисячний мітинг робітників заводу ім. Молотова, присвячений підтримці рішень ХУІІІ з’їзду ВКП(б). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 березня.*

1, 9. УРСР, Київ. У школах республіки розпочалися весняні канікули. 500 школярів з різних областей України прибули до Києва для участі в республіканській олімпіаді художньої самодіяльності піонерів та школярів, присвяченій 125-й річниці з дня народження Т.Г.Шевченка. У спортивних змаганнях київських шкіл взяли участь 250 “юних ворошиловських стрільців”. Заплановані відвідування 14 тис. дітей Державного театру опери і балету. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24-25 березня.*

3. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про державний план розвитку тваринництва на 1939 р.” Встановлено план збільшення робочих і продуктивних тварин у колгоспах до 1 січня 1940 р.: коней – 14512 тис. голів, великої рогатої худоби – 17250 тис. голів, вівців – 30830 тис. голів, кіз – 1670 тис. голів, свиней – 8200 тис. голів. Планом передбачено в УСРР чисельність коней довести до 2910,0 тис. голів, великої рогатої худоби – 2180,0 тис. голів, вівець – 2200,0 тис. голів, кіз – 4,0 тис. голів, свиней – 1,5 тис. голів. Додатково з приплоду 1939 р. передбачено вирощування колгоспниками СРСР 8360,0 тис. голів телят, 13891,0 тис. голів ягнят, 3251,0 тис. голів козенят, 15000,0 тис. голів свиней, у тому числі в УРСР відповідно 1420,0 тис.; 600,0 тис.; 90,0 тис.; 4680,0 тис. голів. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №22. – ст.137.*

4. Київ. У Першотравневому парку споруджено Ляльковий театр, у складі якого передбачені українське, єврейське відділення, а також театр маріонеток. У день урочистого відкриття театру актори представили юним глядачам п’єсу І.В.Кочерги “Чорний вальс”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 березня.*

26 березня (неділя)

1, 2. Чернігів. Відбувся мітинг 600 залізничників Чернігівського залізничного вузла, присвячений підтримці рішень ХУІІІ з’їзду ВКП(б). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 березня.*

1, 2, 6. Одеса. Під час весняних канікул 26 березня – 1 квітня у місті відбулися олімпіади дитячої творчості, в яких взяли участь близько 2 тис. школярів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 березня.*

3. УРСР. На Дніпрі почалася навігація: відкрито регулярні пасажирські і товарні рейси пароплавів на лінії Київ-Дніпропетровськ. Першим у рейс вийшов пароплав “Ілліч”, призначений для перевезення 176 пасажирів та 48,5 тис. тонн вантажу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 березня.*

4. Москва. 26-27 березня Сесія відділення історії і філософії АН СРСР обговорила питання про написання багатотомної „Истории СССР”. Учасники заслухали доповіді з проблем історії давнього світу, середніх віків і новітньої історії у світлі „Короткого курсу історії ВКП(б)”. *Историк-марксист. – 1939. – Т.3. – С.210-221; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.215.*

4. Київ. 26-27 березня у Єврейському державному театрі відбулася прем’єрна постановка п’єси “Сендер Бланк”, приурочена до 80-ти річчя класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 березня.*

27 березня (понеділок)

1, 2. Москва. Центральним управлінням народногосподарського обліку Держплану СРСР підбиті попередні підсумки Всесоюзного перепису населення 1939 р. Визначено загальну чисельність населення Радянського Союзу – 170126 осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 березня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У видало постанову „Про організацію сільськогосподарської газети на Україні”. Ухвалено, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 23 березня 1939 р., організувати видання з 1 квітня 1939 р. газети „Колгоспник України” – орган Наркомзему УРСР, українською мовою, накладом 300 тис. примірників. Тимчасовим відповідальним редактором видання призначено О.К.Ненченко. Містилася пропозиція Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У укомплектувати штати редакції до 5 квітня 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.28.*

4. Київ. У Будинку літератури відбулися збори письменників Києва, учасники якого вітали рішення ХУІІІ з’їзду ВКП(б). Виступали письменники Г.Полянкер, М.Бажан, М.Рильський та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 березня.*

10. Одеса. Під час перерви у навчаннях у приміщенні медичного інституту провалилася підлога, що призвело до загибелі і поранення людей. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 березня.*

10. США. Потерпів аварію пароплав “Челюскінець”. Команду врятовано. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

28 березня (вівторок)

3. Корсунь-Черкаси. Завершено реконструкцію Корсунської телеграфної станції. Кількість абонентів збільшилася на 100 осіб. Київське обласне управління ухвалило проект реконструкції телефонної станції м.Черкаси, спланувавши

збільшити її потужність у три рази. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 29 березня.*

9. Харків. Відбувся шахматно-шашковий турнір. Переможцями визнано 6 шахматистів і 9 шашкистів, серед яких були, зокрема, колгоспники Харківщини. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 29 березня.*

29 березня (середа)

3, 6. Прилуки. Промислова артіль “Жовтень” освоїла виробництво фасонних суцільно-нікельованих ліжок. У першій партії випущено 300 ліжок, до кінця року заплановано виробити близько 3 тис. ліжок. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

4. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про присвоєння імені М.В.Гоголя Ніжинському державному педагогічному інституту з нагоди 130-ї річниці від дня народження видатного письменника. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 квітня.*

6. Київ. Відкрито два великих промтоварних та продовольчих універмаги. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 29 березня.*

6. Київ. Господарчий магазин № 31 Київського промторгу розпочав видачу посуду “на прокат” строком на три дні для підприємств, установ, а також приватних осіб. В асортименті “товарів на прокат” – чайні, столові сервізи, інший скляний та фарфоровий посуд. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 29 березня.*

9. УРСР – Грузинська РСР. Укладено договір про “соціалістичне змагання” між фізкультурними організаціями Золотоніського району УСРР та Сігнахського району Грузинської РСР. Проголошено мету змагання – “виконання і перевиконання завдань по підготовці значківців ГПО, найширший розвиток оборонних видів спорту: гранатометання, автомобільного спорту, фехтування, кінного спорту тощо”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

9. Харків. Обласний виконавчий комітет ініціював проведення “великого автопробігу”, присвяченого популяризації завдань Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Учасники пробігу на 12 прикрашених гаслами та плакатами автомобілях проїхали по колгоспах 20 районів Харківської області, розповідаючи про завдання виставки та “популяризуючи рішення ХУІІІ з’їзду ВКП(б)”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

30 березня (четвер)

1, 2. Москва. Центральним управлінням народногосподарського обліку Держплану СРСР підбиті попередні підсумки Всесоюзного перепису населення 1939 р. Повідомлялося про приріст населення СРСР з 147 млн. осіб у 1926 р. до 170 млн. 126 тис. осіб у 1939 р., констатувалося також зменшення рівня смертності на 40% у порівнянні з 1913 р. Коментуючи “демографічні успіхи СРСР”, начальник управління І.В.Саутін відзначив: “Таких високих темпів приросту населення ніколи не знала царська Росія, ніколи не мали і не мають капіталістичні країни Європи і Америки”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

3, 6. Київ-Дніпропетровськ-Одеса-Сталіно. РНК УСРР виділив 110 автомобілів “М-1” та 18 авто “ЗІС-101” для поповнення таксомоторного парку республіки, з них

30 автомобілів “М-1” та трьох “ЗІС-101” для київського таксопарку. Автомобілі “ЗІС-101” уперше почали курсувати вулицями Дніпропетровська, Одеси, Сталіно. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 березня.*

4, 7. с. Пасічна, Баришівський район, Київська область. Народився Загниборода Олексій Семенович – український архітектор. Закінчив 1964 Київський інженерно-будівельний інститут; основні роботи: курортна поліклініка (1979), грязелікувальна поліклініка, гуртожиток (1980), водолікарня (1982), всі – в Євпаторії; науково-дослідний інститут клінічної та експериментальної хірургії (1978), міжлікарняна аптека в Медмістечку (1985), Інститут нейрохірургії (поліклініка, пансіонат, комплекс операційних на вул. Мануїльського (1993), реконструкція комплексу 14-ї дитячої лікарні („Охмадит”, 1995) – всі в Києві. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.249.*

31 березня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило постанову РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про утворення Народного комісаріату Промисловості будівельних матеріалів УРСР”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.47.*

4. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про утвердження Положення про аспірантуру при вищих учбових закладах і науково-дослідницьких інститутах”. Встановлено право вступу до аспірантури громадян СРСР не більше 40 років, які мають закінчену вищу освіту та виявили здібності до педагогічної й науково-дослідної роботи. Аспірантуру визнано основною формою підготовки професорсько-викладацьких і наукових кадрів в СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №23. – ст.140.*

Березень

1. Карпатська Україна. Міністр національної оборони Карпатської України С.Клочурак доручив полковникові армії УНР Є.Камінському розробити проект штату міністерства й організації збройних сил як частини майбутньої армії „великої Української держави”. *Веденєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945). – К., 2006. – С.119.*

1. Карпатська Україна. Наприкінці березня Карпатська Україна припинила своє існування внаслідок окупації Закарпаття угорськими військами. *Національні відносини в Україні у ХХ ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994. – С. 535.*

4, 7. У політизоляторі пішов з життя С.Єфремов – літературознавець, публіцист, громадсько-політичний діяч, заступник голови Української Центральної Ради, Генеральний секретар у міжнародних справах, голова Громадського комітету в Києві, академік та віце-президент ВУАН, член Наукового товариства імені Шевченка, автор фундаментальної “Історії українського письменства”. *Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.1. – К., 2002. – С.616.*

1 квітня (субота)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про створення Народного комісаріату промисловості будівельних матеріалів УРСР. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №13. – Ст.71; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 квітня.*

1, 6. Сталіно. Прибув літак агітаційної ескадрилі ім.Горького “Крокодил”. Авіаційний переліт організовано ЦК профспілок працівників державної торгівлі і нарком торгом СРСР з метою “підвищення змагання ім. ХУІІІ з’їзду ВКП(б)”, а також для “передавання досвіду стахановців торгівлі Москви і Ленінграду”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 квітня.*

1, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про колегію Народного комісаріату боєприпасів СРСР” у складі І.П.Сергеева (голова), А.І.Михайлова, М.С.Іняшкіна, А.К.Ходякова, С.К.Конче ва, Н.М.Хренникова, С.П.Горина, В.Я.Шибанова. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №24. – ст.148.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про реорганізацію апарату ЦК КП(б)У. Ухвалено, відповідно до Статуту, затвердженого ХУІІІ з’їздом ВКП(б), скасувати наступні відділи: шкільний, промтранспортний, культосвітроботи, науки і науково-технічних винаходів, радянсько-торговельний відділи; створити такі відділи: кадрів (завідувач М.С.Співак), організаційно-інструкторський (І.Г.Горобець), військовий (М.Д.Чубуков). *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.49-50.*

3. УРСР. Розпочався сезон аеронавігації. 25 кільцевих авіаліній цивільно-повітряного флоту УРСР зв’язували між собою 200 районів республіки. Започатковано три нові авіаційні рейси у Запорізькій, по два – у Кіровоградській та Сумській областях. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 квітня.*

3. УРСР. Розпочався весняний сезон рибної ловлі. “Колгоспний флот” республіки у цей час складала 1500 моторних, 40 тис. парусно-грібних суден. Загальна чисельність колгоспних рибалок в СРСР становила 30 тис. осіб. Заплановано задіяти у рибній ловлі протягом 1939 р. понад 100 тис. рибалок, у тому числі 11240 жінок. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 квітня.*

4. Київ. Центральний будинок народної творчості організував заочні курси “колгоспних режисерів”. Навчання розпочали 400 слухачів – майбутніх режисерів колгоспних самодіяльних драматичних театрів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 квітня 1939.*

4, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову про призначення М.Б.Храпченка виконуючим обов’язки голови Комітету у справах мистецтв при РНК СРСР. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №24. – Ст.153.*

4, 7. Київ. Українська делегація у складі партійно-радянських діячів, а також митців культури – народний артист УРСР Г.Юра, директор Київського єврейського театру Ілліцький, представник обласної спілки “Робмис” Хейфец, єврейські письменники і поети І.Фефер, Д.Гофштейн, Резник та інші виїхали до Москви для участі у святкуванні ювілею Московського єврейського театру. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 квітня.*

4, 7. Помер А.С.Макаренко – видатний педагог, письменник, автор творів “Педагогічна поема”, “Прапори над баштою” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 квітня.*

4, 7. Одеса. Народився Смогитель Вадим Володимирович – український композитор. Навчався 1959-64 в Київській консерваторії; відбув ув’язнення (1977-80) з політичних мотивів; автор творів: „Нічні роздуми” (на сл. І.Франка) та „Літа молодії” на власний текст, соната для флейти і фортепіано, пісні на слова І. Світличного, М. Воробйова, В. Барки, Я. Лесіва, Є. Маланюка; музика до кінофільму „Русалчин тиждень” (1988, з Ніною Матвієнко); з 1990 – у США. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.548.*

2 квітня (неділя)

1. Харків Створено трьохмісячні курси голів сільських рад. У програмі навчання 76 слухачів – матеріали ХУІІІ з’їзду ВКП(б), “Короткий курс історії ВКП(б)”, навчальні курси з історії народів СРСР, Конституція СРСР, Конституція УРСР, “Сталінський статут сільськогосподарської артілі”, фінанси, діловодство тощо. Заплановано протягом року охопити навчанням на курсах 300 голів сільрад. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 квітня.*

4. Київ. У складі музичного училища створено клас бандури. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 квітня.*

4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити наркомом освіти УРСР Ф.Ф.Редько; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.52.*

6. Київ. Затверджено типовий проект сільського магазину, розроблений архітектурно-художньою майстернею Українського художнього інституту. Українська кооперативна спілка запланувала побудувати протягом року 150 сільських магазинів, в яких передбачено підсобне приміщення та окремих зал для продажу одягу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 квітня.*

3 квітня (понеділок)

1, 4. Ленінград. Управління у справах мистецтв УРСР організувало виставки українських радянських художників та майстрів народного образотворчого мистецтва. Експонувалося близько 1,5 тис. творів – живопис, скульптура, вишивка, килими і т. ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 квітня.*

1, 4. Київ. Відбулася математична олімпіада школярів, присвячена ХУІІІ з’їздові ВКП(б). У першому турі взяли участь 430 учнів, до другого туру вийшли 100 найбільш обдарованих дітей. Член журі олімпіади професор Боголюбов констатував “зростання математичної культури школярів”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 квітня.*

1, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про присвоєння військових звань працівникам Народного Комісаріату Воєнно-Морського Флоту”. Ухвалено присвоїти чергові військові звання ряду керівників ВМФ, зокрема флагману другого

рангу командуючому Чорноморським флотом Ф.С.Октябрському присвоєно звання флагмана першого рангу. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №23. – ст.141.*

4, 7. с. Коропуж, Львівська область. Народився Цигилик Олег Іванович – український хоровий диригент, педагог, заслужений діяч мистецтв УРСР (1990). Закінчив 1967 Львівську консерваторію, в якій працює з 1977 (тепер – Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка; 1967-77 – викладач музичного училища та педагогічного інституту в Дрогобичі, у 1986-88 – головний диригент і художній керівник львівської хорової капели „Трембіта”, з якою здійснив програми до 1000-ліття Хрещення Руси-України, ювілеїв С. Людкевича, Є. Козака тощо; організатор та художній керівник чоловічої хорової капели „Гомін”. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.623.*

10. На заводі ім. Петровського стався вибух доменної печі № 2. Кілька робітників поранено, руйнувань завдано розташованому поряд приміщенню школи, кілька дітей поранено. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 квітня.*

4 квітня (вівторок)

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити Ф.Ф.Бардиєра на посаді наркома текстильної промисловості УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.55.*

4. Москва. У Будинку кіно відбувся прем'єрний перегляд художнього фільму „Щорс”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 квітня.*

9. Київ. 4-6 квітня відбулася спартакіада важкоатлетів України. У змаганнях брали участь 390 спортсменів, у тому числі боксери, “колгоспні важкоатлети-гирьовики”, борці та ін. Встановлено 4 всесоюзні і 2 нових світових рекорди з “гирьового спорту”. Серед останніх переможцями стали кияни – заслужений майстер спорту Г.Попов (підняв 332,5 кг) та Є.Хотімський (125, 5 кг). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5, 7, 8 квітня.*

10. УРСР. У ряді районів республіки спостерігалася велика повінь: у Карлівському районі на Полтавщині з берегів вийшли р.Сула і Ворскла, у районах області затоплено 52 будинки, постраждало ряд будинків й у самій Полтаві. Рівень р.Дніпро біля Києва піднявся до 240 см., рівень р.Північний Донець поблизу Лисичанська – до 437 см. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 квітня.*

5 квітня (середа)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило створити Щорсівський район Житомирської області з центром у селищі Мархлевськ, організувати Щорсівський РПК з підпорядкуванням його Житомирському ОПК та Щорсівський РВК з підпорядкуванням його Житомирському ОВК; створити Житомирський сільський район Житомирської області з центром у м.Житомир, організувати Житомирський РПК з підпорядкуванням його відповідному ОКП; просити ЦК ВКП(б) затвердити вищезазначені рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.55-56.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про перегляд норм виробітку і розцінок по підприємствах Наркоммісцевпрому, наркомздоров'я і наркомосу УРСР”. Ухвалено на підприємствах Наркоммісцевпрому УРСР підвищити норми виробітку у середньому на 22% та знизити розцінки праці у середньому на 9,5% (крім промисловості будматеріалів, кам'яновугільної і поліграфічної); на підприємствах медико-санітарної промисловості наркомздоров'я УРСР – підвищити норми виробітку у середньому на 21% та знизити розцінки праці у середньому на 8%; на підприємствах фабрично-заводської промисловості НКО УРСР – підвищити норми виробітку у середньому на 25% та знизити розцінки праці в середньому на 10%. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.58, 98-99.*

1, 2, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У про будівництво Київського міського моста через річку Дніпро. Ухвалено, відповідно до рішення РНК СРСР і ЦК ВКП (б) від 28 березня 1939 р., побудувати новий міст протягом 1939-1940 рр. та ввести його у дію до 15 грудня 1940 р. Визначалися проектно-технічні характеристики споруди: ширина моста – 21 м., плюс два тротуара по 3 м. кожний; конструкція моста – балочна з металевими пролітами, у тому числі два по 80-100 м.кожний – для пропуску судів у річищі ріки; з метою економії металу пропонувалося передбачити у конструкції моста максимальне використання зварювальних робіт; реалізація будівельного проекту покладалася на Військово-будівельний трест № 3 Головійськбуду при РНК СРСР; обов'язки замовника по будівництву моста – на Народний комісаріат комунального господарства УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.59, 116.*

1, 3, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У на пропозицію РНК УРСР затвердило Держплан УРСР у складі О.М.Усікова (голова), А.М.Барановського, В.М.Скульського, В.А.Рябічка, В.В.Рудніцького, С.С.Бичкова, М.Н.Калюжного. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.60.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про відрядження молоді до шкіл НКВС. Ухвалено запропонувати ОКП сумісно з начальниками УНКВС провести відбір 400 осіб (молоді віком від 20 до 30 років, членів або кандидатів у члени ВКП(б), членів ЛКСМУ, з середньою освітою) для навчання у міжрайонових школах НКВС, у тому числі для Української школи – 300. Затверджено рознарядку надсилання претендентів по окремих областях: Сталінська – 50, Київська, Дніпропетровська – по 40, Запорізька – 30, Одеська – 25, Кіровоградська, Полтавська – по 20, Чернігівська, Кам'янець-Подільська, Вінницька, Житомирська – по 10 осіб та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.1-2.*

4. Москва. На сцені Малого академічного театру відбувся репертуарний показ постановки п'єси О.Корнійчука “Богдан Хмельницький”. Серед перших глядачів були представники “Головреперткому”, “Головмистецтва”, керівники провідних театрів столиці, відомі актори. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 квітня.*

6 квітня (четвер)

1, 7. Київ. Відбулися урочистості з нагоди 20-х роковин Дніпровської військової флотилії. У Палаці культури харчовиків скликано урочисті збори. Серед почесних гостей були заступник начальника ПУ ВМФ Надєждін, перший командувач флотилії Полупанов, а також її ветерани. Під бурхливі овації і вигуки “ура” учасники зборів надіслали вітання Й.Сталіну, М.Хрущову, іншим керівникам партії та уряду. Відбувся святковий концерт червонофлотської самодіяльності. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6,8 квітня.*

3. Київ. Українське геологічне управління ухвалило відрядити протягом 1939 року 55 геологічних експедицій для розвідування корисних копалин у надрах України. Для виявлення нових покладів кам’яного вугілля заплановано провести свердління на глибину 500-1500 м. у Ворошиловградській і Сталінській областях. Геологічні експедиції мали також охопити Дніпропетровську, Роменську, Житомирську та інші області УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 квітня.*

4, 6. Харків-Київ-Дніпропетровськ-Одеса-Сталіно. Управління кінематографії при РНК УРСР розпочало організацію пересувних “кінотек”, розрахованих для обслуговування домоуправлінь, шкіл, приватних осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 квітня.*

7 квітня (п’ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У в основному схвалило представлений Наркомфіном УРСР проект бюджету республіки на 1939 рік. Бюджетом передбачені: прибуткова частина – 6580440 тис. руб. (республіканський бюджет – 4677399 тис. руб., місцеві – 1903041 тис. руб.), видаткова – 6580440 тис. руб. (республіканський бюджет – 1877766 тис. руб., місцеві – 4702674 тис. руб.); відрахування від республіканського бюджету УРСР до місцевих бюджетів – 2799633 тис. руб.; місцеві бюджети (по прибутках і витратах) у наступних розмірах: м.Київ – 254350, Київська область – 353829, Чернігівська – 214190, Житомирська – 256286, Вінницька – 291041, Кам’янець-Подільська – 233992, Сумська – 297142, Полтавська – 294699, Харківська – 436230, Ворошиловградська – 291135, Сталінська – 527656, Дніпропетровська – 375736, Запорізька – 236170, Кіровоградська – 170626, Миколаївська – 186225, Одеська – 290502, Молдавська АРСР – 82865 тис. руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.4, 124-125.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про реалізацію рішення ХУІІІ з’їзду ВКП(б) щодо створення довкола міст картопляно-овочевих і тваринницьких баз. Ухвалено запропонувати ОПК і ОВК Київської, Харківської, Сталінської, Дніпропетровської, Ворошиловградської, Миколаївської, Одеської, Запорізької областей до 20 квітня 1939 р. опрацювати і подати до РНК УРСР і ЦК КП(б)У відповідні пропозиції. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.509. – Арк.61.*

1, 2. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про додатковий випуск облігацій Державної внутрішньої виграшної позики 1938 р.” Ухвалено збільшити попередньо встановлену для позики 1938 р. суму з 600 млн. руб. до 1200 руб. Повідомлялося

про додатковий випуск 600 млн. облігацій. *Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР. – 1939. – №21. – Ст.133.*

1, 2. Одеса. Відбулися урочистості з нагоди 20-ї річниці звільнення міста від іноземних інтервентів. На підприємствах, в установах міста організовано лекції, “читки”, бесіди про “звірства інтервентів та героїзм і самовідданість більшовиків” у роки Громадянської війни. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 3. 7. Кременчук. Працівниця 5-ї поліграфічної фабрики комсомолка Л.Єременко встановила “рекорд імені третьої Сталінської п’ятирічки”, набравши за сім робочих годин 23500 знаків. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 4. Київ. Відбулася республіканська нарада керівників театрів України. Учасники – начальники обласних відділів мистецтв, директори, художні керівники, актори – загалом близько 100 осіб заслухали доповідь начальника Управління у справах мистецтв при РНК УСРР Компанійця про перспективи розвитку театральної справи. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 4. УРСР. Для показу в кінотеатрах республіки надійшов історико-революційний фільм “Ленин в 1918 году”. Київська копіювальна фабрика виготовила перші 55 копій фільму для глядачів Києва, Сталіно, Дніпропетровська. Преса повідомила про планування до виготовлення 200 копій фільму. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 4. Харків. Відбулися загальноміські збори інтелігенції, присвячені підбиттю підсумків ХУІІІ з’їзду ВКП(б). Учасники (близько 1 тис. акторів, письменників, поетів, художників та ін.) заслухали доповіді, в яких відзначалися культурні досягнення УРСР та містилися запевняння у відданості “партії та урядові”. “Ми повинні самовіддано працювати над соціалістичним вихованням трудящих... – узагальнив пануючі на зборах настрої актор Крамов, – Для кожного з нас настільними книгами повинні стати доповідь товариша Сталіна, рішення ХУІІІ з’їзду ВКП(б), “Короткий курс з історії ВКП(б)”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

3. Харків. На території заводу “Світло шахтаря” розпочато будівництво потужного акумуляторно-лампового заводу. Об’єкт вартістю 14 млн. руб. заплановано здати в експлуатацію у 1940 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 40 питань, зокрема затвердили: заступником голови Ради по вивченню продуктивних сил УРСР члена-кореспондента Є.С.Буркзера; авторський колектив I тому курсу „Української літератури”; обрали склад Пленуму Редакційно-видавничої Ради АН УРСР та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.449-451.*

9. Одеса. Відбувся футбольний матч між командами “Спартак” (Москва) та “Харчовик” (Одеса). За грою спостерігали 100 тис. болільників. З рахунком 2:0 виграли спартаківці. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

8 квітня (субота)

1, 4. Київ. У редакції газети “Комуніст” відбулися загальноміські збори активу преси. 400 делегатів заслухали доповідь редактора “Советской Украины” Прожогіна про

підсумки ХУІІІ з'їзду ВКП(б), обговорили “завдання преси у справі виховання трудящих мас у душі соціалістичного патріотизму”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 4. Район ім.Петровського, Київська область. Відбувся музичний фестиваль. Свято відвідали близько 2 тис. мешканців області. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 4. Сталіно. Преса повідомила про масовий потяг інтелігенції до лав ВКП(б): до міського комітету партії надійшло 82 заяви з проханням про переведення з кандидатів у члени партії, 80 заяв з проханням зарахувати кандидатами у члени ВКП(б). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 квітня.*

4, 7. с. Васильєвський Мох, Тверська область, Росія. Народився Гаврилов Іван Миколайович – український архітектор, заслужений архітектор УРСР (1987). Закінчив 1966 Інститут живопису, скульптури і архітектури ім. І.Ю.Рєпіна в Ленінграді, з 1975 – головний архітектор м. Кривого Рогу (автор реконструкції площі Визволення (1972), розробка генплану Ювілейного парку (1974), проект по детального планування і забудови міста (1978); у 1985-95 – головний архітектор Дніпропетровської області. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.133.*

8. Київ. “Для ознайомлення з радянською системою освіти” прибула туристична делегація з Великобританії у складі члена Лондонського товариства культурного зближення з СРСР аспіранта Оксфордського університету Е.Беннета, учительки середньої школи Д.Нітс. Гості відвідали Київський університет, Палац піонерів, виставку Т.Г.Шевченка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 квітня.*

9 квітня (неділя)

1, 2, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід організованого набору робочої сили для підприємств вугільної промисловості. Констатувався незадовільний вербування працівників з числа колгоспників. Містилися настанови ОПК, РПК, головам ОВК, РВК вжити заходів для того, аби надіслати на роботу у вугільній промисловості у квітні – 3500, у травні – 3 тис., у червні 1939 р. – 1500 працівників. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.11.*

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про поділ народного комісаріату водного транспорту СРСР на народний комісаріат морського флоту СРСР та народний комісаріат річкового флоту СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 квітня.*

1, 4, 7. Київ. Ленінський районний комітет КП(б)У ухвалив прийняти до лав партії більшовиків орденоносця, письменника І.Ле як “представника нової радянської інтелігенції, нерозривно зв'язаної з народом і партією”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 квітня.*

1, 2. Запорізька округа. Шість колгоспів Ново-Троїцького району замовили московській скульптурній майстерні скульптуру В.І.Леніна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 квітня.*

1, 2. Харків. 1500 “активістів санітарної оборони” – голови осередків Червоного Хреста, значківці ДПО, медичні сестри провели збори, присвячені підсумкам роботи

ХУІІІ з'їзду ВКП(б). Ухвалено резолюцію, в якій зазначалося: “Ми піднесемо ще вище прапор змагання. В першу-ліпшу хвилину ми готові стати під прапори нашої доблесної Червоної армії, щоб розбити ворога”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 квітня.*

3, 4, 7. Інженер “Гіпросталі” Колупаєв сконструював установку для вироблення листа з рідкого чавуну, аналога якої не було у світовій практиці. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 квітня.*

4. Харків. Відбулися урочистості з нагоди 5-ти річчя Драматичного театру. Відбулися збори, учасники яких заслухали доповідь про п'ятирічний план розвитку театру. Почесним головою зборів “під загальну довготривалу овацію обрано вождя народів товариша Сталіна”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 квітня.*

4. Одеса. В Українському драматичному театрі відбулася прем'єра п'єси Шолом-Алейхема “200 тисяч”, приурочена до 80-тиріччя з дня народження класика єврейської літератури. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 квітня.*

7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про звільнення Ф.А.Редька та призначення Г.С.Хоменка на посаду наркома освіти УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 квітня.*

7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про призначення С.С.Дукельського народним комісаром морського флоту СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 квітня.*

7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про призначення З.О.Шашкова народним комісаром річкового флоту СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 квітня.*

10 квітня (понеділок)

1, 2. Київ. З Дніпропетровська прибув літак агітаційної ескадрилі ім. Горького “Крокодил” з “кращими стаханівцями Москви і Ленінграду”. Гостей зустрічали близько 400 представників різних торговельних установ міста. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 квітня.*

4, 7. с. Анатолівна, Одеська область. Народився Савченко Борис Іванович – український кіноактор і режисер, заслужений діяч мистецтв України (1995). Закінчив 1965 Всесоюзний Державний інститут кінематографії (у С. Герасимова), 1971 – Київський театральний інститут (у А. Войтецького); з 1965 на Київській кіностудії художніх фільмів; знявся у ряді кінокартин, режисер-постановник фільмів: „Пам'ять землі” (1976), „Мужність” (1981), „Ще до війни” (1982), „Легенда про безсмертя” (1985), „Ігор Савович” (1986), „Земляки” (1988), „Меланхолійний вальс” (1991), „Для домашнього вогнища” (1992); з 1992 – президент Гільдії кінорежисерів України. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.521.*

11 квітня (вівторок)

1, 2. Київ. Відбувся пленум Ради Тсоавіахіму Південно-західної залізниці. 150 делегатів обговорювали хід проведення “соціалістичного змагання ім.ХУІІІ з'їзду ВКП(б)”. Тривалими оваціями і вигуками “ура!” пленум привітав рішення обрати почесним головою зборів “вождя народів товариша Сталіна”. Протягом першого

кварталу 1939 р. ТСО Авіахім Південно-західної залізниці підготував 40 тис. “значків ППХО” першого ступеню, близько 900 – другого ступеню, понад 900 інструкторів, 5 тис. “ворошиловських стрільців”, понад 100 кулеметників, загін гарматників та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 квітня.*

1, 3. Сталіно. Відбулася конференція з використання доменних шлаків. 120 делегатів – представники науково-дослідних інститутів, підприємств України, Росії, Білорусії заслухали 14 доповідей з теми конференції. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 квітня.*

1, 4. Житомир. Відбулися загальні збори інтелігенції міста, присвячені обговоренню підсумків ХУІІІ з’їзду ВКП(б). Учасники ухвалили резолюцію із “запевненням партії і уряду у цілковитій готовності до боротьби за виконання рішень ХУІІІ з’їзду”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 квітня.*

4. Москва. НКО СРСР ухвалив новий порядок складання іспитів у школах. Встановлені правила залишати “на другий рік” учнів із оцінками “погано” з основних предметів, звільнення дітей з поганим здоров’ям від складання іспитів, нагородження похвальними грамотами учнів із оцінками “відмінно”, а також зарахування без іспитів до вищих навчальних закладів учнів, які завершили навчання у середній школі з оцінками “відмінно”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 квітня.*

4. Москва. У Державному ордену Леніна малому академічному театрі відбувся прем’єрний показ п’єси О.Корнійчука “Богдан Хмельницький”. Серед глядачів були народний комісар закордонних справ СРСР Літвінов, секретар ЦКВЦРПС Швейник, Герої Радянського Союзу Байдуков, Юмашев та інші відомі партійні і громадянські діячі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 квітня.*

4. Фастов. Відбулася прем’єра спектаклю “Наталка-Полтавка”, представленого глядачеві акторами Київського театру опери і балету ім. Т.Г.Шевченка. У ролях – народний артист УРСР Паторжинський, артисти Гришко, Манзій та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 квітня.*

6. Харків. У Центральному парку культури і відпочинку ім.Горького відкрився Зелений театр. Для виступів перед глядачами нового театру запрошені актори Ленінградського ансамблю опери, Харківського театру мініатюр, “Театралізований джаз Ренського” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 квітня.*

12 квітня (середа)

4. УРСР. 12-18 квітня відбулися урочистості з нагоди 80-ти річчя з дня народження Шолом-Алейхема. На святкування прибули почесні гості з РСФРР, Грузії, Білорусії. 15 квітня у Києві в приміщенні театру ім.Франка відбувся загальноміський святковий концерт. Перед присутніми з доповідями виступили П.Панч, Д.Гофштейн. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 квітня.*

4. с.Човгузи, Кам’янець-Подільщина. Трактористи Теофіпольської МТС знайшли скарб старовинних монет ХУІІ ст., у тому числі французькі еку з портретом короля Людовика ХІУ, голандські талери, талери іспанського короля Філіпа ІУ, польські монети. Науковці відзначили велику цінність знахідки для вивчення

історії торгівельних зав'язків середньовічної України. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 12 квітня.

9. Харків. На стадіоні “Динамо” відбулися Всесоюзні змагання з баскетболу. Змагалися спортивні команди з Києва, Одеси, Тбілісі, Москви, Ростова, Свердловська та ін. Перше місце серед чоловіків здобула команда з Тбілісі, серед жінок – збірна з Москви. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 квітня.

13 квітня (четвер)

1, 5. Київ. Спілка войовничих безвірників провела протягом кількох днів 430 бесід, 60 доповідей, 400 платних лекцій на підприємствах, в установах української столиці. Серед тем лекцій були “Фашизм і релігія”, “Виникнення людини і життя на землі” та ін. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 квітня.

1, 4. Кам'янець-Подільський. Відбулися загальні збори інтелігенції міста, присвячені обговоренню підсумків ХУІІІ з'їзду ВКП(б). Присутні понад 800 учителів, лікарів, інженерів, агрономів та ін. ухвалили резолюцію із “зобов'язанням глибоко вивчати матеріали з'їзду, кріпити обороноздатність батьківщини, бути передовим у боротьбі за виконання плану третьої сталінської п'ятирічки”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 квітня.

3. Київ. РНК УСРР асигнував на довготривале кредитування колгоспів 165690 тис. руб., у тому числі 67250 тис. руб. – на тваринництво, 24840 тис. руб. – для розвитку садівництва, овочівництва, 42 млн. руб. – на купівлю мінерального добрива. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 квітня.

3, 6. СРСР. Дефіцит промислових товарів породив практику стихійного самопостачання населення за рахунок “пошуку дефіцитів” у великих містах – насамперед у Москві. За інформацією НКВС проти ночі з 13 на 14 квітня загальна кількість покупців у магазинів столиці на час до їхнього відкриття становила 33 тис. осіб, проти ночі з 16 на 17 квітня – 43800 осіб”. У чергах біля магазинів, відзначалися розмови: “Гроші нема куди дівати. Купити нема чого. В селі нічого немає, а тут також у чергах набідуєш, по ночах не спиш... Просто біда”, “Хочу у рваних штанах. Взяв відпустку на 5 днів, простояв у чергах, а брюк не дістав” і т.д. *Осокина Е. За фасадом «сталінського изобилия». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М.: РОССПЭН, 1999. – С.227-229.*

9. Одеса. Відбувся футбольний матч між командами “Динамо” –Київ і “Динамо” – Одеса. Гра закінчилася в нічию з рахунком 1:1. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 квітня.

15 квітня (субота)

1, 2. м.Гуляй-Поле. Приземлився аеростат “ССР-ВР-61”. Командир аеростату Кондрат'єва, інструктор Зінов'єв, пілоти Юриков, Коновальчук, лікар Укке вилетіли з Москви 13 квітня, перебували у повітрі 25 год. 40 хв. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 16 квітня.

1, 4. Київ. 15-16 квітня у конференц-залі АН УРСР відбулася нарада кобзарів і лірників. Делегати з 30 областей України заслухали доповідь директора Інституту фольклористики АН УРСР академіка Ю.Соколова. Усвідомлення кобзарями покладених на них радянською владою “нових завдань” висловив делегат Сіренко з с.Александрополь Петропавловського району Дніпропетровської області: “Ми несемо в народ пісні й музику і горді тим, що ці пісні роблять корисну для соціалістичної культури справу”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16, 17 квітня.*

1, 4. УРСР. На екрани кінотеатрів республіки вийшов художній фільм “Ленін в 1918 году”. Республіканська преса повідомила про такі захоплені відгуки громадськості: “Ця чудова картина виховує безмежну любов до партії Леніна-Сталіна, згуртовує радянський народ на боротьбу за перемогу комунізму”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 квітня.*

4, 7. Київ. У драматичному театрі ім. І.Франка відбувся урочистий вечір з нагоди 80-ти річчя класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. Учасники заходу “під бурхливі оплески” прийняли тексти вітальних телеграм “великому вождю народів товаришу Сталіну і керівникові більшовиків України товаришу Хрушову”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 квітня.*

4, 7. Київ. Відбувся літературно-художній вечір, присвячений 70-ти річчю вірменського письменника Ованеса Туманяна. Перед учасниками виступив поет, перекладач творів ювіляра П.Тичина, ці твори вірменського поета читали актори театру ім. І.Франка. Державний квартет ім. Леонтовича виконав музичні твори вірменського композитора Комігаса. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 квітня.*

16 квітня (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про створення Кременчуцького сільського району Полтавської області. Ухвалено виділити з Кременчуцької сільської ради сільський район з центром у м.Кременчуг; організувати відповідний РПК з підпорядкуванням його Полтавському ОПК, РВК – з підпорядкуванням його ОВК; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.20-21.*

1, 2, 3. Київ. ЦК ЛКСМУ, Наркомзем і Наркомат радгоспів УРСР видали постанову “Про соціалістичне змагання колгоспів, радгоспів, МТС за високий урожай і розвиток тваринництва в другому році третьої сталінської п’ятирічки”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 квітня.*

1, 2, 3. Київ. Президія Центральної Ради ТДС Авіахіму УРСР видала постанову про підтримку “почину” кулеметників м.Запоріжжя, Дніпрогесу, порту ім. Леніна про розгортання у республіканському масштабі соціалістичного змагання кулеметних команд ТДС Авіахіму. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 квітня.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про невиконання кіровоградським заводом „Красная звезда” плану першого кварталу 1939 року з випуску сільськогосподарських машин (план виконано на 74,5%). Ухвалено

доручити ОПК заслухати на Бюро обкому доповідь директора підприємства про причини „прориву”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.20.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило чергові, подані Головлітом УРСР списки № 33 (43 найменування) та № 35 (35 найменувань) „на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі книг, в яких вихваляються вороги народу, наводяться їх цитати, та книг, які застаріли і не являють ніякої цінності”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, видання: Г.Александренко „Конституція УРСР та СРСР” (К., 1928), Д.Гофштейн „Вибрані вірші” (Х., 1931), Є.Співак „Культура мови” (Х., 1931), І.Фефер „Завдання єврейської пролетарської літератури за доби реконструкції” (Х., 1932), „Ленін у художній літературі. Збірник” (Х., 1934), літературний альманах „Україна” (К., 1926), постанови УІІ Всеукраїнського з’їзду незаможних селян (Х., б. р.) та ін. ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.5-20.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про мережу газет, їх накладу та періодичність. Ухвалено відхилити клопотання ОПК, МПК, РПК щодо збільшення періодичності, тиражів і формату газет на перше півріччя 1939 р.; затвердити вищезазначені показники згідно із планом; просити ЦК ВКП(б) відпустити на видання газетної періодики УРСР у 1939 р. 30858 тонн газетного паперу. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.21-22.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило тексти написів для розміщення їх на пам’ятнику Т.Шевченку у Каневі. Ухвалено: на передній дошці мису пам’ятника зробити наступний напис: „Великий Фультон! И великий Ватт. Ваше молодое, не по дням, а по часам растущее дитя в скором времени пожрет кнуты, престолы и короны, а дипломатами и помещиками только закусит, побалуется как школьник леденцом. То, что начали во Франции энциклопедисты, то довершит на всей нашей планете Ваше колоссальное гениальное дитя. Мое пророчество несомненно”. Т.Г.Шевченко, дневник 27 августа 1857 г.; на надгробній дошці пам’ятника зробити такий напис: „Тут поховано великого українського поета революціонера-демократа Т.Г.Шевченка. 1914-1861 р.

„І мене в сім’ї великій,
В сім’ї вольній, новій,
Не забудьте пом’янути
Незлим тихим словом”
Т.Шевченко”.

ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.22-23.

1, 4. Керч. В обласному комітеті Спілки робітників рибної промисловості знайдено автомобіль “Роллс-Ройс”, яким користувався В.Ленін. Авто відправлено до Центрального музею ім. В.Леніна до Москви для реставрації та подальшого експонування у Музеї в Горках. Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 квітня.

17 квітня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити постанову ЦК ЛКСМУ, Наркомзему УРСР і Наркомрадгоспів УРСР „Про соціалістичне змагання

комсомольських організацій колгоспів, радгоспів, МТС УРСР за високий урожай і розвиток тваринництва у другому році Третьої сталінської п'ятирічки". Ухвалено схвалити викладені у документі умови проведення змагання. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.24.*

1, 2. Одеса. З порту у рейс Одеса-Батум на батьківщину Й.Сталіна у м.Горі вирушила делегація 300 стаханівців промислових підприємств і сільського господарства Одеської, Миколаївської, Кіровоградської областей. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 квітня.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову "Про організацію Українського державного тресту фотографії "Укрфото". Ухвалено підпорядкувати тресту, що перебував у віданні Управління кінофікації при РНК УРСР, усі портретні фотографічні підприємства обласних кінофототрестів. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №13. – Ст.70.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники ухвалили надати дозвіл дирекції Інституту фізики завершити будівництво приміщення установи господарським способом. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.451.*

18 квітня (вівторок)

1. Київ. Відбулися урочистості з нагоди 20-ти річчя виходу у світ першого номера газети "Красная Армия" (Орган КОВО). Редакція газети отримала вітальні телеграми від військового командування, представників державних, партійних, громадських установ. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов побажав редакції газети успіхів у вихованні особового складу РСЧА "в душі безмежної відданості соціалістичній батьківщині, партії Леніна-Сталіна, радянському урядові і вождю народів товаришеві Сталіну". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 квітня.*

4. Київ. Український радіокомітет організував проведення у приміщенні Радіо-театру літературно-музичного концерту, присвяченого 115-й річниці з дня народження поета Байрона. У концерті брав участь Симфонічний оркестр радіокомітету під керівництвом диригента Н.Рахліна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 квітня.*

4. Київ. У Будинку літератури відбулася зустріч письменників і композиторів з кобзарями та лірниками – учасниками першої республіканської наради лірників. Учасники заслухали доповіді українського поета П.Тичини, директора Інституту фольклористики АН УРСР Ю.М.Соколова, виступи лірників на "революційну тематику". Преса повідомила про те, що присутні "гаряче вітали ім'я найкращої людини в світі, великого натхненника радянського мистецтва Йосипа Віссаріоновича Сталіна". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 квітня.*

19 квітня (середа)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про відрядження слухачів до вищої школи НКВС СРСР. Ухвалено зобов'язати ОКП до 1 серпня 1939 р. провести

відбір і представити на затвердження ЦК КП(б)У список осіб для зарахування на навчання (з числа членів або кандидатів у члени ЦК ВКП(б), членів ЛКСМУ віком до 30 років, з незакінченою вищою освітою). Затверджено рознарядку надсилання кількості кандидатів по містах: Київ, Сталіно, Харків, Дніпропетровськ – по 20, Ворошиловград – 15, Миколаїв, Одеса – по 10, Запоріжжя, Суми, Полтава, Чернігів – по 5, Кіровоград, Житомир, Вінниця, Кам'янець-Подільський – по 3 особи та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.21.*

1, 2, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про постанову ЦК ЛКСМУ, Наркомзему і Наркомрадгоспів УРСР від 16 квітня 1939 р. і визнало її помилковою. Ухвалено опублікувати в пресі наступне повідомлення: „Постанова ЦК ЛКСМУ, Наркомзему і Наркомрадгоспу УРСР від 16 квітня 1939 р. „Про соціалістичне змагання комсомольських організацій колгоспів, радгоспів, МТС за високий урожай і розвиток тваринництва в другому році Третьої Сталінської п'ятирічки” відмінюється, як таке, що перекидає принципи керівництва соціалістичним змаганням”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.27.*

1, 4, 7. Москва. Відбулося урочисте засідання з нагоди 80-ти річчя класика єврейської літератури Шолом-Алейхема. На святкування запрошена делегація з України у складі 18 осіб, у тому числі відомі поети П.Панч, Д.Гофштейн, І.Фефер та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 квітня.*

4. Переяслав. 17-19 квітня на батьківщині Шолома-Алейхема тривали святкування, приурочені до 80-ї річниці з дня народження письменника. На підприємствах, в установах і школах міста відбулися урочисті збори, проведені лекції, бесіди про життя і творчість класика єврейської літератури. 17 квітня у Будинку культури відбулися урочисті збори, на які зібралось близько 500 осіб. Актори Державного єврейського театру представили постановку п'єси “Тев'є дер мілхікер”, свою майстерність продемонструвала також Державна єврейська хорова капела “Своканс”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 квітня.*

20 квітня (четвер)

1, 3. УРСР. 20-30 квітня відбулися “передсвяткові ярмарки” у 16 районах Сталінської області, в Одесі, Вознесенську, Первомайську, Херсоні, Очакові, Береславі, Каховці та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 квітня.*

3. Москва. Відбулася нарада при Головгеології Наркомату паливної промисловості СРСР. Ухвалено затвердити розроблений план геологічних розвідок нафти в Україні, покласти організацію експедицій на Український нафтовий геолого-розвідувальний трест. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 квітня.*

3. Встановлено прямий телеграфний зв'язок на лініях Київ-Кіровоград та Київ-Суми. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 квітня.*

3. Відкрито нову авіаційну лінію за маршрутом Ленінград – Москва – Київ – Одеса”. Рейси обслуговували швидкісні літаки “ПС-40”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 квітня.*

4, 7. Київ. Відбулося засідання Співки радянських письменників України. Ухвалено створити при СРПУ Секцію народної творчості для об'єднання кобзарів,

лірників, “колгоспних поетів” та ін. Перед учасниками виступали О.Корнійчук, П.Тичина, П.Панч, А.Головко, Л.Первомайський та ін. Присутні кобзарі виконали нові “українські народні пісні” – “Думу про Леніна”, “Пісню про Щорса” та ін. Обрано Бюро Секції народної творчості під головуванням П.Тичини. Президія СРПУ ухвалила видати збірник творів українських письменників, присвячених Й.Сталіну. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 квітня.*

4, 7. с. Великі Ком’яти, Закарпатська область. Народився Алексик Андрій Андрійович – український співак (бас), народний артист РРФСР (1985). Випускник Львівської консерваторії (1970), працював в оперних театрах Горького (1972-1975), Челябінська (1977-91), Львова (1970-72 та з 1991); виконавець партій: Карася („Запорожець за Дунаєм Гулака-Артемовського), Тараса Бульби і Пацюка (Тарас Бульба” і „Різдвяна ніч” М.Лисенка), Сусаніна („Іван Сусанін” Глинки, Мельника („Русалка” Даргомижського), Рене („Юланта” Чайковського), Кончака, Галицького („Князь Ігор” Бородіна), Мефістофеля („Фауст” Гуно). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.14.*

5, 6. Київ. Президія міської ради на виконання постанови РНК УРСР ухвалила передати у відання Українського курортного управління всю територію місцевості Пуща-Водиця під Києвом. Київському архітектурно-плановому управлінню запропоновано підготувати проект реконструкції Пущі-Водиці у курортну зону. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 квітня.*

21 квітня (п’ятниця)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити й опублікувати у республіканській та районній пресі „Звернення до колгоспників, колгоспів про боротьбу з сільськогосподарськими шкідниками буряку”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.28.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про відпущення коштів на проведення пленуму Союзу радянських письменників СРСР у Києві. Ухвалено запропонувати РНК УРСР виділити 152 тис. руб. з сум, асигнованих на організацію святкувань шевченківського ювілею. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.28.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило постанову „Про кошторис музею В.І.Леніна – філіалу при ЦК КП(б)У на 1939 р.” Ухвалено затвердити штат працівників музею у кількості 168 осіб, з щомісячним фондом заробітної плати 58305 руб., річний кошторис музею у розмірі 2789780 руб. (за кошторисом 1938 р. – 3017200 руб., за кошторисом на 1939 р., запропонованим директором музею – 3501870 руб.). *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.22.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило запропонувати ОПК і Головліту УРСР вжити заходів для вилучення з бібліотек книги Г.І.Петровського „Статті і промови”, що „вихваляє тепер викритих ворогів народу” та „немає ніякої цінності і шкідливу”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.29.*

22 квітня (субота)

1. с.Гойсиха, Ставищанський район, Київської області. Відбулося засідання пленуму сільської ради з активом села. Учасники підтримали Звернення наради голів сільських рад Московської області про участь у “соціалістичному змаганні імені 3-ї Сталінської п’ятирічки”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 квітня.*

1, 2. 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про організацію відпочинку для дітей співробітників апарату ЦК КП(б)У і РНК УРСР. Ухвалено відкрити з 1 червня 1939 р. у Святошино в приміщенні будинку бувших курсів Верховної Ради УРСР дитячий табір; організувати у ньому відпочинок дітей – у дві зміни (по 120 осіб кожна), протягом трьох літніх місяців. Містилося зобов’язання РНК УРСР виділити необхідні для цього кошти по лінії наркомату охорони здоров’я УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.29-30.*

1, 4. Київ. Видавництво “Мистецтво” випустило набір плакатів до свята 1 травня, у тому числі роботу Н.Карповського “Якщо завтра війна” накладом 20 тис. примірників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 квітня.*

3. Харків. Тракторний завод розпочав будівництво цеху, призначеного для виробництва 10 тис. холодильників. Ухвалено завершити будівництво до 1 листопада 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 квітня.*

3. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про розподіл Народного комісаріату легкої промисловості УРСР на два самостійні комісаріати: народний комісаріат легкої промисловості УРСР і народний комісаріат текстильної промисловості УРС. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 квітня.*

4. Київ. 21-22 квітня відбулася нарада, скликана Управлінням у справах мистецтв при РНК УРСР та Спілкою радянських письменників України. Учасники – провідні драматурги, актори, режисери театрів обговорювали опубліковану “Правдою” статтю М.Фадєєва “Комуністичне виховання трудящих і радянське мистецтво”. Преса відмітила відсутність під час наради “глибокого аналізу” стану радянського мистецтва через “недостатню активність письменників”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 квітня.*

23 квітня (неділя)

1. Одеса. Відбулися урочисті збори з нагоди 20-ти річчя Одеського піхотного училища. Перед учасниками виступили випускники училища, зокрема учасники боїв на оз.Хасан. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16, 23, 26 квітня.*

1, 2. Кривий Ріг. Відбулася нарада працівників Кривбасу, скликана Дніпропетровським ОКП. Близько 800 стаханівців, керівників партійних, державних профспілкових організацій обговорювали досягнення трудових колективів: працівники тресту “Ленінруда” видобули зверху плану 300 тис. тонн руди, зекономивши 5 млн. руб., робітники шахт тресту “Октябрьруда” видобули зверху норми 150 тис. тонн руди, зекономивши 2, 5 млн. руб. Учасники наради ухвалили резолюцію про подальше розгортання “соціалістичного змагання”, а також “з великим підйомом” надіслали привітання “вождю партії товаришеві Сталіну”, іншим керівникам партії та уряду. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 квітня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про висвітлення у пресі ходу святкування 125-ти річчя з дня народження Т.Г.Шевченка, зокрема роботи пленуму Спілки радянських письменників СРСР у Києві 4-8 травня 1939 р. Ухвалено: зобов'язати редакції республіканських газет широко висвітлювати на шпальтах періодичних видань роботу вищезазначеного пленуму; звернутись до ЦК ВКП(б) з клопотанням про видання редакцією „Літературної газети” під час пленуму щоденного випуску газети, а правлінням Союзу радянських письменників України – бюлетеня; просити ЦК ВКП(б) додатково виділити „Літературній Україні” 3,5 тонн газетного паперу. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.31.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило задовольнити прохання П.Тичини щодо звільнення його з посади директора Інституту літератури АН УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.32.*

4. УРСР. 23-24 квітня в республіці відбулися урочистості з нагоди 375-ти річчя Шекспіра. В Києві у Державному театрі опери і балету ім. Т.Шевченка скликано урочисті збори за участі представників АН УРСР, відомих поетів, письменників; актори Одеського театру революції та Запорізького театру ім. Заньковецької організували прем'єрні покази спектаклю “Отелло”, Український драматичний театр у м.Сталіно – п'єси “Макбет”, Український радіокомітет – радіоп'єси Шекспіра “Сон у літню ніч” у постановці заслуженого діяча мистецтв К.Хохлова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 квітня.*

4, 7. Дніпропетровськ. Утворено державний симфонічний оркестр у складі 50 музикантів (головний консультант – лауреат Всесоюзного конкурсу диригентів Н.Рихлін, головний диригент – асистент Фельдман). Ухвалено відкрити музикальний сезон 1 травня 1939 р. з виконанням п'ятої симфонії Бетховена. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 квітня.*

6. Київ. Народний комісаріат здоров'я УРСР видав розпорядження про масове відрядження міських лікарів на село. Містилася настанова Київському і Харківському міським відділам охорони здоров'я відрядити з Києва до сіл Кам'янець-Подільщини, Вінничини, Житомирщини 175 лікарів. Загалом з української столиці, Харкова, Дніпропетровська, Одеси на тимчасову роботу в село належало відправити 490 лікарів, з великих районних центрів – 180. У якості пільги за відрядженими на село лікарями зберігалася житлова площа у містах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 квітня.*

9. Київ. Стартував жіночий автомобільний пробіг, приурочений до свята 1 травня. Учасниці – вісім дружин командирів і начальників УДБ і прикордонних військ НКВС вирушили за маршрутом Київ – Чернігів – Гомель – Мінськ – Могилів-Подольський – Київ з метою популяризації рішень ХУІІІ з'їзду ВКП(б). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 квітня.*

25 квітня (вівторок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про віднесення села Бориспіль Бориспольського району до категорії селищ міського типу. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.34.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР щодо присвоєння ім'я Шолом-Алейхема Київській дитячій

єврейській бібліотеці. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.34.

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР щодо присвоєння ім'я Т.Шевченка Ворошиловградському педагогічному інституту. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.36.

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття церков у: с.Копистерині та с.Ксендзовка Шаргородського району Вінницької області; с.Кудіївці Станіславчикського району тієї ж області; с.Миколаївці Яновського району Одеської області, Різдво-Богородицької церкви у с.Велика Слобода Червоного району Чернігівської області; с.Ворошиловці Хмільовського району Кіровоградської області; с.Попівці Звенигородського району Київської області; с.Лашках Грицівського району, с.Катеринівці Чорноострівського району Кам'янець-Подільської області; с.Миколаївці Амвросіївського району Сталінської області; с.Голівка Житомирської міської ради Житомирської області; с.Писарівці Вінницького району Вінницької області. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.32-34.

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про робітничі консерваторії”. Зі складу Народного комісаріату освіти УРСР до Управління в справах мистецтв при РНК УРСР передано вечірні робітничі консерваторії Києва, Харкова та Одесі. Вирішено з 1939-1940 навчального року реорганізувати вечірні робітничі консерваторії у вечірні музичні школи для дорослих з чотирьохрічним строком навчання. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №14. – Ст.72.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про відкриття музею Т.Г.Шевченка у Каневі”. ЦДАВОУ. – Ф.2. – Оп.7. – Спр.95. – Арк.1.

9. Київ. Комітет у справах фізкультури і спорту при РНК УРСР провів у Києві республіканська нараду з питань фізкультурної роботи на селі, в якій взяли участь колгоспні громадські організатори фізкультури, а також районні уповноважені та голови обласних комітетів у справі фізкультури і спорту. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 квітня.*

9. Київ. Стартував автомобільно-мотоциклетний пробіг, приурочений до відкриття Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Учасники – 30 фізкультурників спортивних товариств “Авто-мотор”, “Харчовик”, “Урожай” на чолі з депутатом Верховної Ради УРСР М.Гнатенко вирушили у похід за маршрутом Київ-Бородянка – Фастів – Біла Церква – Умань – район ім.Петровського – Кагарлик – Київ з метою проведення у колгоспах 22 районів Київської області мітинги, збори та бесіди про підсумки роботи ХУІІ з'їзду ВКП(б). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20, 26 квітня.*

26 квітня (середа)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило: прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про утворення Полтавського сільського району Полтавської області з центром у м.Полтава шляхом виділення його з Полтавської міської ради; про організацію Полтавського РПК з підпорядкуванням його ОПК та Полтавського РВК з підпорядкуванням його Полтавському ОВК; просити ЦК ВКП(б) затвердити ці рішення. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.38.

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про віднесення с.Бориспіль

Бориспільського району Київської області до категорії селищ міського типу з перетворенням сільської ради в селищну. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 квітня.*

1, 4. Київ. Відбулося засідання Шевченківського ювілейного комітету під головуванням О.Є.Корнійчука. Обговорювалося питання підготовки до проведення в Києві Всесоюзного пленуму правління Союзу Радянських письменників СРСР, приуроченого до 125-ї річниці з дня народження В.І.Леніна. Ухвалено влаштувати у будинку Верховної Ради УРСР виставку “Як відзначають ювілей великого поета-революціонера Т.Г.Шевченка народи СРСР”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 квітня.*

4. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про присвоєння Дитячій єврейській бібліотеці в м.Києві ім'я класика єврейської літератури Шолома-Алейхема. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 квітня.*

4. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про присвоєння ім'я Т.Шевченка Ворошиловградському педагогічному інституту. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 квітня.*

4. Москва. 26-28 квітня відбулася сесія відділення історії і філософії АН СРСР, присвячена питанню етногенеза народів СРСР. Учасники заслухали доповідь академіка Н.С.Державина про походження південних слов'ян. *Матеріали к истории АН СССР за советские годы. 1917-1947. – М.-Л., 1950. – С.212; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.215.*

27 квітня (четвер)

1, 4. м.Щорс. На батьківщині героя революції відбувся прем'єрний показ художнього фільму “Щорс”. Преса повідомила про захоплені відгуки та вияви патріотичного підйому серед глядачів. “Богунці і тарашанці нагадують мені, – заявив один із них, – героїв озера Хасан. Тоді і тепер ми ішли в бій з іменами Леніна і Сталіна на вустах, і нещадно били ворога”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 квітня.*

1, 6. Київ. Затверджено Інструкцію Народного комісара комунального господарства УРСР і Народного комісара юстиції УРСР щодо застосування “Положення про житлові товариські суди”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 12. – Ст.69.*

1, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про нагородження орденом Леніна інженера-конструктора О.С.Яковлева “за видатні заслуги в справі створення нових високоякісних конструкцій літаків”. РНК СРСР ухвалив видати конструктору грошову премію 100 тис. руб., а також автомобіль “ЗІС”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 квітня.*

4. Київ. У Державному театрі опери і балету ім. Т.Шевченка відбувся закритий перегляд опери “Тарас Бульба” (постановник спектаклю – М.В.Смоліч, диригент Н.Г.Рихлін; літературне лібрето М.Т.Рильського, музика Л.М.Ревуцького, оркестровка Б.М.Лятошинського, у ролях І.С.Паторжинський, М.І.Литвиненко-Вольгемут). Присутні відомі партійні, державні діячі М.С.Хрущов, С.К.Тимошенко, письменники, поети О.Є.Корнійчук, С.Голованіський, Л.Первомайський, О.Довженко дали високу оцінку новій опері. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 квітня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 34 питання, зокрема заслухали інформацію про організацію Інститут чорної металургії АН УРСР, затвердили склад Вченої ради Відділу суспільних наук АН УРСР, структуру Інституту мікробіології та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали.* — К., 2003. — С.451-453.

4, 7. с. Черкаське, Луганська область. Народився Волга Микола Семенович – український архітектор, художник-ювелір, кандидат архітектури. Автор архітектурних проєктів, понад 300 проєктів з природних каменів, металу та ін. матеріалів, унікальної колекції з агатів („Початок”, „Полум’я душі”, „Перлина” – всі 1992; „Північний етюд”, „Соляріс” – 1993; „Знак Пошани” – 1994). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.124.

28 квітня (п’ятниця)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проєкт постанови РНК УРСР „Про державний план розвитку тваринництва на 1939 р.” *ЦДАГОУ.* – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.41.

1, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про призначення М.Г.Кузнецова народним комісаром військово-морського флоту СРСР. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 1 травня.

1, 9. Москва. 28 квітня о 4 год. 19 хв. за московським часом Герой Радянського Союзу В.К.Коккінакі разом з штурманом М.Х.Гордієнком вилетів у безперервний переліт за маршрутом Москва – Тронгейм (Норвегія) – Рейк’явік (Таїланд) – Капфарвел (Гренландія) – Північна Америка на двохмоторному літаку “Москва” конструктора С.В.Іллюшина. Політ тривав 22 години 56 хв. і завершився 29 квітня о 3 годині на острові Міскоу (Канада). *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28 квітня, 1 травня.

4. Київ. РНК УРСР видано постанову “Про робітничі консерваторії”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки.* – 1939. – № 14. – Ст.72.

Квітень

1. Київ. На початку квітня відбулася республіканська нарада керівних працівників педагогічних шкіл. Учасники заслухали звіти директорів Канівської, Київської, Бердичівської, Орджонікідженської педагогічних шкіл про стан навчально-виховної роботи, доповідь представника НКО УРСР про підсумки цієї роботи у педшколах республіки. Ухвалено вжити заходи для підвищення якості виховної роботи у контексті настанов ЦК ВКП(б), зокрема створити у навчальних закладах сприятливі умови для тих учителів та студентів, які самостійно вивчають „Короткий курс історії ВКП(б)”. *Комуністична освіта.* – 1939. – № 5. – С.108-110.

1, 4. Журнал „Робсількор” оприлюднив звернення до всіх робсількорів, редакторів і членів редколегій колгоспних, радгоспних газет республіки „Зустрінемо ХУ-ІІІ з’їзд ВКП(б) новими виробничими перемогами!”, прийняте на зборах сількорів Лубенського району Полтавської області. Містилися заклики до газетярів вжити заходів для активної участі преси у проведенні „десятої колгоспної весни”, „підвищити

революційну пильність, щоб вчасно розпізнавати ворогів – підлих трьохкістсько-бухаринських і буржуазно-націоналістичних наймитів фашизму, громити їх”. *Роб-сількор.* – 1939. - №.4. – С.2-4.

1, 3. Сталінська, Ворошиловградська області. Преса повідомила про те, що понад 400 шахтобудівельників “на заклик партії та уряду” виїхали працювати на новобудови далекого Сходу. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 17 квітня.

1 травня (понеділок)

1. УРСР. У республіці пройшли святочні заходи з нагоди Дня міжнародної солідарності трудящих. У Києві відбувся військовий парад, у демонстрації в столиці УСРР взяли участь 500 тис. осіб, у Харкові – 600 тис., в Одесі – 400 тис., у Сталіно – 130 тис. *Вісті.* - 1939. - 4 травня.

1, 2. м.Оріхово, Запорізька область. В урочистій обстановці відкрито пам’ятник В.І.Леніну. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 10 квітня.

1, 3. Донбас. На шахти тресту “Серговугілля”, “Лисичанськ-вугілля” прибули на роботу 500 колгоспників з Вінницької області. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 16 травня.

1, 3. УРСР. Преса повідомила про початок реалізації XIII Всесоюзної лотереї ТДС Авіахіму. В республіці протягом першого кварталу 1939 р. передбачалося реалізувати лотерею на 26 млн. руб., планувалося розіграти 525 тис. виграшів, у тому числі автомобілю “ЗІС – 101”, 10 легкових автомобілів “М-1”, 23 піаніно, 44 мотоциклів та ін. *Вісті.* - 1939. - 5 травня.

4. УРСР. На екрани кінотеатрів вийшла художня картина О.Довженка “Щорс” (Київська кіностудія; режисер О.Довженко, співрежисер Ю. Солнцев, головний оператор Ю.Єкельчик; у головних ролях Є.Самойлов, І.Скуратов, А.Хвиля, П.Масоха, А.Бучма, Г.Юра, М.Крючков). *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.418.*

1, 4. с.Велика Заготівка, Бахмацький район, Чернігівська область. У день Міжнародного дня солідарності трудящих встановлено пам’ятник В.І.Леніну. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К.: Наукова думка, 1986. – С.283.*

3 травня (середа)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б) затвердило чергові, подані Головлітом УРСР списки № 26 (39 найменувань), 27 (40 найменувань), 28 (39 найменувань), 29 (37 найменувань), 30 (37 найменувань), 31 (34 найменувань) „на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі книг, в яких вихваляються вороги народу, наводяться їх цитати, та книг, які застаріли і не являють ніякої цінності”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, видання: „Декабристи на Україні. Збірник праць комісії для дослідів з громадянських течій на Україні (за редакцією С.Єфремова та В.Міяковського (К., 1926) – „стаття ворога народу С.Єфремова, націоналістичний збірник”); „Дозвілля на колгоспних ланах” (К., 1934) – „на с.3-5 витяг з промови

ворога народу Андреева С., с.61-62 – пісня-рапорт ворога народу П.Постишева”; „Підручник з основ соціалістичного будівництва” (К., 1933) – „підручник застарів, на с.87 портрет ворога народу Чубаря, скрипниківська орфографія”; А.Спивак „Вокруг нас. Хрестоматия. Ч.3 (К., 1927) – „є багато статтів ворогів народу” та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.24-58.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б) У затвердило чергові, подані Головлітом УРСР списки № 34 (44 найменування), 36 (49 найменувань), 37 (13 найменувань), 38 (51 найменування), 39 (48 найменувань), 40 (48 найменувань) „на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі книг, в яких вихваляються вороги народу, наводяться їх цитати, та книг, які застаріли і не являють ніякої цінності”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, видання: „Антологія російської поезії в українських перекладах” (Х., 1925) – „вміщено вірші ворогів народу”; „Дніпрельстан” (Х., 1931) – „книжка написана скрипниківською орфографією та застаріла”; „Пісні та казки про Сталіна” (Х., 1936); „Радянська Україна за 20 років” (К., 1937) – „на с.3 – портрет ворога народу Косіора”; М.Ерік, А.Розенцвайг „Єврейська література 19 ст.” (К., 1935) – „Ерік – ворог народу”; Т.Г.Шевченко „Кобзар” (Х., 1934) – „редакція та вступна стаття ворога народу Хвилі, поезія Т.Г.Шевченка за цією ворожою редакцією націоналістично перекручена, Богдан Хмельницький в примітках роз’яснюється так: гетьман, що запродав Україну царській Москві і грабував трудящу людинність України”; Т.Г.Шевченко „Кобзар” (1927) – „в цій книзі великий Шевченко теж націоналістично перекручений ворожою рукою буржуазного націоналіста Єфремова”; Т.Г.Шевченко „Щоденник” (Х-К., 1924) – „Плевако М. – ворог народу: вступна стаття цього автора та майже на кожній сторінці його примітки” та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.59-116.*

1, 4, 7. Київ. Прибула делегація письменників для участі у роботі УІ пленуму правління Спілки радянських письменників СРСР, присвяченого відзначенню 125-ї річниці з дня народження поета Т.Шевченка. З Москви до столиці України приїхали А.Фадєєв, В.Іванов, А.Серафимович, Ф.Гладков, з Білорусії – Я.Купала, Я.Колас, П.Бровка, з Казахстану – А.Таджібаєв, Гасан, письменники з Удмуртії, Чувашії, Узбекистану, Бурят-Монголії, Комі, Татарстану та ін. *Вісті. - 1939. - 4 травня.*

4, 7. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видав постанову про утворення Спілки радянських композиторів. Для проведення підготовчої роботи по створенню СРК і скликанню з’їзду композиторів утворено Оргкомітет під головуванням Глієра Р.М. *Власть и художественная интеллигенция. Документи ЦК РКП(б) – ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – М., 2002. – С.429.*

8. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала таємний указ про звільнення М.М.Литвинова з посади наркома закордонних справ СРСР у зв’язку із зайнятою ним “помилкову позицію, особливо щодо оцінки політики Англії та Франції”. Новим наркомом закордонних справ призначено В.М.Молотова. *Мельтюхов М. Упущенний шанс Сталіна. Советский Союз в борьбе за Европу. : 1939-1941 (документы, факты, суждения. М.:Вече. - 2000. – С.185.*

4 травня (четвер)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про: виділення із Проскурівської міської ради Проскурівського сільського району з центром у м.Проскурові; створення Проскурівського РПК з підпорядкуванням його ОПК, Проскурівського РВК з підпорядкуванням його відповідному ОВК; виділення з Бердичівської міської ради Бердичівський сільського району з центром у м.Бердичев; створення Бердичівського РПК з підпорядкуванням його ОПК, Бердичівського РВК з підпорядкуванням його відповідному ОВК; перенесення районного центру Тельманівського району з села Тельманово в село Старо-Карань; утворення у м.Полтава Ленінського і Жовтневого районів; просити ЦК ВКП(б) затвердити ці рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.47-48.*

1, 2, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про організований набір робочої сили для вугільної промисловості. Містилося зобов'язання секретарям ОПК, головам ОВК: Київської, Полтавської, Чернігівської, Вінницької і Кам'янець-Подільської областей щодо сприяння у вербовці та відправленні працівників, виконання у строк не пізніше 13 травня запропонованих попередньо нарядів на травень і червень. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.46.*

1, 4, 7. Київ. ЦК КП(б)У затвердив проект постанови Президії Верховної Ради УРСР „Про присвоєння звання народного артиста УРСР художньому керівнику Київського Державного ордену Леніна Академічного театру опери і балету ім.Т.Г.Шевченка – Смоличу М.В.” у зв'язку з тридцятирічною артистичною діяльністю і видатними заслугами у розвитку театрального мистецтва”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.49.*

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про призначення народним комісаром харчової промисловості УРСР С.Д.Ємельяненко. *Вісті. – 1939. – 5 травня.*

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про призначення народним комісаром м'ясо-молочної промисловості П.І.Старигіна. *Вісті. – 1939. – 5 травня.*

4, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про присвоєння звання народного артиста УРСР художньому керівникові Державного ордену Леніна академічного театру опери та балету ім. Т.Г.Шевченка М.В.Смоличу. *Вісті. – 1939. – 5 травня.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити проект постанови РНК УРСР про розподіл автомашин на другий квартал 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.46.*

3. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала Указ про поділ народного комісаріату харчової промисловості УРСР на три комісаріати: харчової промисловості УРСР; м'ясної і молочної промисловості УРСР; рибної промисловості УРСР. *Вісті. – 1939. – 5 травня.*

4. Київ. 4-8 травня відбувся пленум правління Спілки письменників СРСР, приурочений до 125-ї річниці з дня народження Т.Г.Шевченка. Обрано Президію пленуму СРП СРСР у складі Асеєва, Вишневського, Герасимова, Караваєва, Катаєва, Корнійчука, Я.Купали, Лебедєв-Кумача, Машашвілі, Павленка, Соболева, Толстого, Фадєєва, Федіна, Шолохова та ін. – усього 150 осіб *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.418; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5,9 травня.*

7, 8. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про призначення народним комісаром закордонних справ СРСР В.М.Молотова. *Вісті.* - 1939. - 4 травня.

5 травня (п'ятниця)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянув клопотання Ворошиловградського ОПК і Облоргкомітету Верховної Ради УРСР про надання колгоспам області продовольчої позики. Ухвалено в наданні продовольчої позики відмовити; запропонувати ОПК і облоргкомітету організувати торгівлю хлібом по селах області. *ЦДАГОУ.* – *Ф.1.* – *Оп.6.* – *Спр.510.* – *Арк.53.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило перевести „Дитвидав„ ЦК ЛКСМУ з Харкова до Києва „з метою поліпшення керівництва Дитвидавом”. *ЦДАГОУ.* – *Ф.1.* – *Оп.6.* – *Спр.510.* – *Арк.52.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило поданий Головлітом УРСР список № 42 (40 найменувань) „на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі книг, в яких вихваляються вороги народу, наводяться їх цитати, та книг, які застаріли і не являють ніякої цінності”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, наступні видання: Е.Шнейдерман „Робота з відсталими дітьми” (Х., 1934) – „лженаукову, шкідливу педагогічну брошуру”; Х.Гільдін „В нашій краї Травень” (Х., 1932) – „у книжці зустрічаються нахабні вирази відносно геніїв людства Леніна і Сталіна, наклеп на єврейську націю, в книжці провадиться контрреволюційна куркульська агітація проти колективізації сільського господарства” та ін. *ЦДАГОУ.* – *Ф.1* – *Оп.16.* – *Спр.17.* – *Арк.117-124.*

1, 4. УРСР. У містах республіки відбулися святочні заходи з нагоди Дня преси. У шахово-шашковому турнірі в Києві змагалися 28 працівників редакцій періодичних видань. Республіканська преса повідомила про значні досягнення СРСР у справі друку. В царській Росії видавалося 859 найменувань газет з разовим тиражем 2,7 млн. примірників. На початку 1939 р. в Радянському Союзі виходило 8550 назв газет на 70 мовах народів СРСР загальним накладом 37, 5 млн. примірників. У 1938 р. видано 693 млн. книг. Наклад “Короткого курсу історії ВКП(б)” до 1 січня 1939 р. сягнув 13745 тис. примірників. Випуск україномовної продукції в СРСР порівняно з царською Росією збільшився в 161 раз. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5, 6 травня.

2, 3. Вінниця. До Ворошиловграда на роботу до шахт Донбасу виїхало 500 колгоспників, у тому числі 29 жінок. *Вісті.* – 1939. – 6 травня.

4. Київ. ЦК КП(б)У обговорив питання про стан підготовки до іспитів у початкових, неповних середніх та середніх школах України. Народний комісар освіти УРСР Редько поінформував про досягнуті в навчальних закладах успіхи у зв'язку із розгортанням “соціалістичного змагання імені ХУІІІ з'їзду ВКП(б) та імені третьої Сталінської п'ятирічки”. У середніх школах республіки навчалось 5435 тис. дітей, з них близько 3 млн. – у 4-10 класах. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5 травня.

4, 7. Москва. Комітет у справах мистецтв при РНК СРСР замовив скульптору В.І.Мухіній бюст Героя Радянського Союзу В.К.Коккінакі для організації “Галереї видатних радянських людей”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5 травня.

6 травня (субота)

1. Москва. ЦК ВКП(б) і ЦК ВЛКСМ затвердили “Положення про комсомольські організації в Червоній армії”. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 6 травня.

7 травня (неділя)

1. Москва. Відбулися урочисті збори з нагоди випуску слухачів військових академій РСЧА; перед курсантами з вітальним словом виступив Й.В.Сталін. Військові академії РСЧА закінчили 2143 командирів, у тому числі 435 – з відзнакою. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 9 травня.

1. УРСР. Кораблі Дніпровської військової флотилії вирушили в черговий навчальний похід. Попередньо червонофлотці уклали договір про участь у “соціалістичному змаганні на честь третьої Сталінської п’ятирічки”. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 8 травня.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід відбору кандидатів на Всесоюзну сільськогосподарську виставку. Констатувався незадовільний стан підготовчої роботи, особливо у Ворошиловградській, Миколаївській, Чернігівській, Кіровоградській областях. Містилася настанова ОПК перевірити хід вищезазначеної роботи, вжити заходів для виправлення негативної ситуації. *ЦДАГОУ*. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.53.

8 травня (понеділок)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило поданий РНК УРСР проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про промислову розвідку і розробку нафти в Роменському районі УРСР”. *ЦДАГОУ*. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.54.

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 26 питань, зокрема заслухали інформацію про організацію Інституту енергетики, про скликання у Полтаві 8-11 липня Інститутом історії України сесії, присвяченої 230-ти річчю розгрому шведів під Полтавою та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали*. — К., 2003. — С.453-454.

9 травня (вівторок)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про робітничу силу для спецбудівництва”. Містилося зобов’язання головам ОВК і секретарям ОПК Кам’янець-Подільської, Чернігівської, Житомирської, Вінницької, Київської областей надати практичну допомогу уповноваженим спецбудівництва для виконання планових показників по організованого набору робітничої сили з тим, аби спрямувати на спецбудівництво у травні – 1400, червні – 2800, липні – 2800 працівників. *ЦДАГОУ*. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.125-127.

1,3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову “Про проведення прополки посівів озимих, ярових культур і боротьбу з бур’янами в колгоспах і радгоспах України”. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 9 травня.

1,3. Запоріжжя. Доменники печі № 3 “Запоріжсталі” встановили світовий рекорд, видобувши за добу 1750 тонн металу при плані 1320 тонн. Нарком чорної металургії СРСР та відомий металург академік Павлов привітали робітників з успіхом. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

4. Київ. До Ленінграду на гастролі виїхав Державний академічний оперний театр ім. Тараса Шевченка. Відкриття гастрольного сезону заплановано розпочати постановкою нової опери “Перекоп”, у репертуарі театру також опери “Мазепа”, “Тарас Бульба”, “Наталка-Полтавка”, “Запорожець за Дунаєм”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

4. Вінниця. 9-11 травня відбулися заходи, приурочені до 50-ти річчя смерті відомого російського письменника-сатирика М.Є.Салтикова-Щедріна: Вінницькою обласною бібліотекою організовано книжкову виставку, на підприємствах та в установах міста прочитані лекції про життя і творчість письменника, організовано концерт у Зеленому театрі, народні гуляння. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

10 травня (середа)

1, 2. Одеса. На мальовничому березі Лузанівки розпочав роботу “Український Артек”. На відпочинок прибули перші 160 школярів з різних міст України, Сталінграду, Воронізької області, Махачкалі та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 травня.*

1, 2. Одеса. 10-13 травня відбулася Всеукраїнська нарада фінансових працівників. Присутні 300 делегатів з УРСР та АМРСР заслухали доповідь наркома фінансів УРСР про завдання фінансових організацій республіки. Учасники “з великим піднесенням” ухвалили текст вітальної телеграми на ім’я Й.Сталіна і М.Хрущова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 13 травня.*

1, 3. Одеса. Прибув виготовлений в Італії на замовлення СРСР міноносець “Ташкент”. Міноносець зараховано до складу Військово-морського флоту СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 травня.*

2. Київ. Голова Центральної Ради ТДС Авіахіму, депутат Верховної Ради УРСР А.Степанов повідомив про досягнення “воєнізації населення” республіки: у 1938 р. створено 10118 нових первинних Тсоавіахімівських організацій, у проведених в ІУ кварталі навчаннях брали участь 1101580 осіб, протягом першого кварталу 1939 р. підготовлено 15067 гранатометників, 485 тис. значківців ППХО, 3881 “ворошиловських кавалеристів” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

2, 3. УРСР. Розпочався літній аеронавігаційний сезон на всіх лініях цивільного повітряного флоту України. Організовано щоденну відправку з київського аеропорту 4 літаків рейсом Київ – Сталінград – Ростов-на-Дону. Забезпечено також регулярні авіаційні маршрути по лініях Москва – Сталінград, Москва – Бердянськ, Москва – Київ – Одеса, Київ – Харків, Одеса – Харків, Одеса – Херсон. На трасі Ленінград – Київ – Одеса розпочав перельоти швидкісний літак “ПС-40”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

2,3. УРСР. Преса повідомила про успішну реалізацію в республіці XIII-ї лотереї

ТДС Авіахіму: у Києві придбано лотерей на 384142 руб., на Дніпропетровщині, Чернігівщині, Вінничині – на суму до 1 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 травня.*

4. Київ. Президія міськради за пропозицією ВУАН оголосила територію колишньої Десятинної церкви історичним заповідником. Ухвалено розпочати тут будівництво музею історії матеріальної культури Київської Русі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

4. Київ. Міське екскурсійно-туристичне бюро організувало екскурсію за маршрутом Київ – Баку – Тбілісі – Горі для кращих 150 вчителів України. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

4. Група 45 радянських письменників – учасників ювілейного Шевченківського пленуму вирушила на автомобілях у подорож містами і селами УРСР за маршрутами Харків, Київ – Дніпропетровськ, Полтава – Путивль, Миргород, Чернігів – Полтава, на Дніпрогес та ін. Ще 18 учасників пленуму відправилися на оздоровлення в одну з Всесоюзних здравниць в Одесі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

4,7. Київ. У Будинку вчителя відбувся творчий вечір В.Лебедева-Кумача. Поет представив свій новий вірш “Его портрет”, присвячений Й.Сталіну. Пісні, складені на слова популярного радянського поета, виконали артисти Київської філармонії. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 травня.*

11 травня (четвер)

1. Київ Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про порушення порядку роботи рядом первісних парторганізацій УНКВС (наприклад, бюро первісної парторганізації Житомирської УНКВД давало вказівки начальнику УНКВД з питань агентурно-оперативної роботи). Ухвалено рекомендувати бюро первісних організацій обласних управлінь НКВС УРСР і начальникам УНКВС у своїй роботі „строго керуватися” постановою ЦК ВКП(б) і РНК СРСР від 17 листопада 1938 р., зокрема її положеннями щодо визнання у якості пріоритетів „рішуче підняття внутріпартійної роботи, всебічного підвищення ідейно-політичного рівня працівників УНКВС, виховування в них почуття гострої більшовицької пильності”. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.205-206.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б) У затвердило чергові, подані Головлітом УРСР, списки № 41 (43 найменування), 43 (46 найменувань), 44 (42 найменування) „на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі книг і збірників, в яких вихваляються та згадуються прізвиська ворогів народу, а також книг, які написані ворогами народу”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, такі видання: М.Агуф „Преса УСРР до ХУ роковин Жовтня” (1932) – „між с.32-33 під малюнком надруковано замість КП(б)У УКП(б)”; О.Донченко „Золотий павучок” (Х.: ДВУ, всі видання) – „герої цієї повісті вихваляються за те, що вони не проявили достатньої пильності в боротьбі з ворогом. Ця книжка шкідлива тому, що вона не мобілізує увагу читача на піднесення революційної пильності”; В.Минко „Ярина Черкас” (К., 1936) – „в книжці говориться про перекручення при колективізації, але зовсім не згадується про листа товариша Сталіна „Запаморочення від успіхів” у боротьбі з

цими перекрученням. Автор не показує справжнього обличчя сільської бідноти, її прагнення до радянської влади. Художня цінність книжки на дуже низькому рівні”; П.Резніков „Прорив” (Х., 1931) – „в цій книжці автор охаює всіх робочих залізничників, приписує їм відсталі погляди” та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.129-158.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про Державне літературне видавництво України. Ухвалено зобов’язати НКО передати видавництво у підпорядкування РНК УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.62.*

1, 4. Київ. Центральний будинок народної творчості УРСР організував радіоконцерт за участю колективів художньої самодіяльності – ансамблю пісні і танцю залізничників, квартету сопіларів Молдавської АРСР, ансамблю дударів с.Хоробичі Чернігівської області, червоноармійського джаз-оркестру Київської школи зв’язку. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 травня.*

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про призначення П.К.Белкіна народним комісаром рибної промисловості УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 травня.*

4. Київ. Створено Центральну закупівельну комісію Управління в справах мистецтв при РНК УРСР для впорядкування справи придбання творів художників і скульпторів у складі професорів О.Шовкуненко, Ф.Кричевського, Л.Шервуда, директора Київського художнього інституту С.Ткаченка, художника В.Костецького, С.Григор’єва, М.Пустовійта. Закупівельні комісії сформовано також у Харківській та Одеській областях. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 травня.*

4. УРСР. Музичні фабрики республіки налагодили випуск вітчизняних музикальних інструментів: Київський музичний комбінат освоїв випуск флейти Бемма, Харківська музична фабрика – нових концертних балалайок, Чернігівська фабрика розпочала випуск перших 200 мандолін “Українка”, сконструйованих у с.Соколівка Погребищенського району. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 травня.*

7, 8. Київ. Президія Верховної Ради СРСР призначила К.А.Уманського повноважним представником СРСР в США. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 травня.*

7, 10. При виконанні службових обов’язків в результаті повітряної катастрофи загинули Герої Радянського Союзу А.К.Серов, П.Д.Осипенко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 травня.*

9. Сталіно. На стадіоні “Стахановець” відбувся футбольний матч між командами “Торпедо” (Москва) і “Стахановець” (Сталіно). Присутні 16 тис. глядачів. Гра закінчилася в нічию з рахунком 3:3. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 13 травня.*

12 травня (п’ятниця)

9. Одеса. На стадіоні Центрального парку культури і відпочинку ім.Шевченка відбувся футбольний матч між командами “Локомотив” (Москва) і “Динамо” (Одеса). Присутні 20 тис. глядачів. Гра закінчилася на користь “Локомотиву” з рахунком 4:1. У Києві на стадіоні “Динамо” на першість СРСР грали команди “Динамо” (Київ) та “Електрик” (Ленінград). Перемогу здобула команда “Динамо” з рахунком 1:0. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 травня.*

13 травня (субота)

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР призначила М.І.Кириченка народним комісаром промисловості і будівельних матеріалів УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 13 травня.*

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР призначила І.С.Сеніна народним комісаром легкої промисловості УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 13 травня.*

14 травня (неділя)

1. Київ. Преса повідомила про рішення Президії Верховної Ради УРСР виділити зі складу Житомирської міської ради сільські території, утворивши Житомирський сільський район з центром у м.Житомир. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 травня.*

1. Київ. Преса повідомила про рішення Президії Верховної Ради УРСР створити Щорсівський район Житомирської області з центром у селищі Мархлевськ. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 травня.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про пленум ЦК ЛКСМУ. Ухвалено прийняти пропозицію останнього про скликання пленуму 19 травня 1939 р., затвердити наступний порядок денний: про участь комсомольських організацій у підготовці до збирання урожаю (доповідь секретаря Кіровоградського ОК ЛКСМУ); про хід реалізації постанови ЦК ВКП(б) і ЦК ВЛКСМ про перебудову пропагандистської роботи (доповідь секретаря Харківського ОК ЛКСМУ). *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.63.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про скликання другої сесії Верховної Ради УРСР. Ухвалено скликати сесію 7 червня 1939 р. у Києві; затвердити наступний порядок денний: затвердження Державного бюджету УРСР на 1939 р.; вибори Верховного суду УРСР; затвердження Указів Президії Верховної Ради УРСР, прийнятих у період між першою і другою сесіями Верховної Ради. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.64.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про наслідки перевірки заяви бувшого працівника Онупрієвського РКП Н.Г.Штефана на ім'я секретаря ЦК ВКП(б) А.Андрєєва та секретаря ЦК КП(б)У М.Хрущова. У заяві містилося звинувачення секретарів РКП у фінансових зловживаннях, розкраданні соціалістичної власності, ігноруванні засміченості парторганізації. Констатувалося не підтвердження перевіркою вищезазначених фактів. Ухвалено визнати заяву безпідставним наклепом, передати матеріали цієї справи до прокурору УРСР для притягнення Н.Штефана до відповідальності за наклеп. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.64-65.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозиції Президії Верховної Ради УРСР про закриття церков: Георгієвської церкви (старослов'янської орієнтації) у м.Києві по вул.Видубецька, № 41; у с.Воскресенська Слобода Дарницького району м.Києва; Серафимівської церкви (старослов'янської орієнтації) у Пущі-Водиці поблизу Києва; у с.Луб'янка Рокитнянського району Київської області; у с.Червона Мотовиловка Фастівського району Київської області; синагоги

„Клейзель” у с.Джурін Шаргородського району Вінницької області; у с.Свічківка Драбівського району Полтавської області; у с. Львівні Золотоносського району Полтавської області; у с.Анріївка Велико-Янисольського району Сталінської області; у с.Ново-Павлівка Велико-Врадіївського району Одеської області; у с.Вировці Конотопського району Сумської області; у с.Васютинець Вовковинецького району Кам’янець-Подільської області; у с.Стара Горінь Дніпропетровського району Дніпропетровської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.68-70.*

5. м. Виров, Кам’яниччина. Відбулося посвячення церкви на 2000 осіб, побудованої мешканцям невеликого села на власний кошт. *Діло. – 1939. – 27 травня.*

15 травня (понеділок)

1,7. Київ. Проїздом до с.Посухівка Ладиженського району Київської області у столиці УРСР перебував Герой Радянського Союзу, учасник боїв на оз.Хасан капітан Д.Т.Левченко. Почесний гість ознайомився з історією міста, оглянув пам’ятник Т.Шевченку, виступив з доповідями у ряді установ столиці. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 травня.*

1, 3. Ворошиловградська область. На шахти прибули на роботу понад 600 колгоспників з Полтавської області. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 травня.*

3,4. Ворошиловград. Відбулася Всесоюзна конференція по мартенівському виробництву, скликана Наркоматом чорної металургії і науковим інженерно-технічним товариством металургів. Присутні понад 400 інженерно-технічних працівників, сталеварів, представників машинобудівельних заводів, підприємств оборонної промисловості, інститутів і проектних організацій Москви, Ленінграду, Харкова та ін. Делегати обговорили практичні щодо поліпшення якості металу та інтенсифікації мартенівського процесу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 травня.*

3,4. Київ. Науково-технічна рада наркомату комунального господарства УРСР розглянула два проекти будівництва нового моста через Дніпро у районі Києва. Повідомлялося, що новий міст довжиною 1,5 км. мав зв’язати правобережну та лівобережну частини української столиці. Оголошено вартість проекту – 100 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 травня.*

4, 7. Київ. У приміщенні театру КОВО відбулися урочисті збори працівників мистецтв, присвячені 80-ти річчю з дня народження народного артиста СРСР П.К.Сакаганського. Преса повідомила про те, що “під грім оплесків на почесного голову зборів обрано товариша Сталіна”. Після доповіді про життя і творчу діяльність ювіляра учасники переглянули спектакль за п’єсою Лесі Українки “Лісова пісня” у постановці театру ім.М.Заньковецької. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 травня.*

4. Київ. 15-18 травня у столиці УРСР відбулася Всесоюзна конференція археологів, скликана Інститутом археології АН УРСР, радянською секцією Міжнародної асоціації по вивченню четвертинного періоду та Інститутом матеріальної культури ім.Марра АН СРСР. Близько 100 делегатів з Москви, Києва, Ленінграду,

Харкова, Сухумі, Одеси обговорили 67 доповідей з різних проблем розвитку археології. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16, 20 травня.*

4. Київ. Державний симфонічний оркестр УРСР (головний диригент Н.Рихлін) відкрив літній сезон у Першотравневому парку української столиці. Симфонічний оркестр Харківської філармонії попрямував на гастролі до Єсентуків, оркестр Дніпропетровської області розпочав концертну діяльність у місцевому саду і парках. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 травня.*

16 травня (вівторок)

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про строки дійсної служби у Робітничо-Селянському Червоному Флоту. Встановлено п'ятирічний термін для проходження служби на кораблях і частинах флоту, чотирьохрічний – для військовослужбовців берегової охорони. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 травня.*

1, 3. Дніпропетровськ. Заступили на почесну вахту, присвячену XX роковинам ЛКСМУ близько 2 тис. молодих людей інструментального цеху заводу ім. К.Лібкнехта. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 травня.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про розширення виробництва пива у республіці. Констатувалися незадовільний стан справ щодо будівництва нових, реконструювання існуючих пивоварних заводів, чисельні факти порушення технологічного процесу виготовлення пива, погіршення якості пива, поганий стан постачання населення напоєм у Сталінській, Ворошиловградській, Дніпропетровській, Запорізькій, Полтавській областях. Містилося зобов'язання наркомату харчової промисловості УРСР відбудувати протягом 1939 року Кременчуцький, Миколаївський, Одеський і Чернятинський пивоварні заводи; здійснити реконструкцію київських № 1 і № 2, харківського „Новая Баварія”, Рутченківського, Ворошиловградського, Ровенецького і Кам'янець-Подільського пивних заводів, забезпечити приріст потужності усіх пивоварних заводів республіки до кінця 1939 р. на 2500 тис. дклт тощо. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.73.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про склад Художньої ради при начальнику Управління у справах мистецтв при РНК УРСР. Ухвалено створити Художню раду як дорадчий орган при начальнику Управління у справах мистецтв при РНК УСРР з секціями: театру і драматургії у складі Г.П.Юри, М.В.Смоліча, К.П.Хохлова, О.Г.Крамова, М.М.Крушельницького, О.Є.Корнійчука, О.П.Довженка; І.А.Кочерги, О.М.Борщагівського; секції музики у складі М.І.Літвіненко-Вольгемут, Б.М.Лятошинського, К.Ф.Данькевича, А.М.Луфера, Н.Г.Рахліна; секції образотворчого мистецтва у складі А.В.Хвостова, В.М.Савина, Г.С.Теннера, О.О.Шовкуненка. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.76.*

10. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про заходи по боротьбі зі зсувами в Одесі”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.75.*

17 травня (середа)

1. Київ. Преса повідомила про рішення Президії Верховної Ради УРСР виділити зі складу Кременчуцької міської ради Полтавської області сільські території, утворивши Кременчуцький сільський район з центром у м.Кременчуг. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 18 травня.

1. Київ. Преса повідомила про рішення Президії Верховної Ради УРСР перенести райцентр Хорлівського району Миколаївської області в с.Каланчак, а Хорлівський район перейменувати у Каланчакський. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 18 травня.

4. Нью-Йорк, США. На міжнародній виставці розпочав роботу радянський павільйон. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 18 травня.

18 травня (четвер)

1, 4. Київ. 18-19 травня у приміщенні Спілки письменників України відбулося засідання СРПУ за участю письменницького активу, присвячена обговоренню статті О.Фадєєва. За інформацією редактора журналу “Літературна критика” І.Стебуна виступили 36 літераторів. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 20 травня.

4. УРСР. РАТАУ повідомило про затвердження на 1939 р. Управлінням у справах вищої школи НКО УРСР 1666 тем робіт науково-дослідних і дисертаційних робіт. Заплановано також підготувати протягом року в університетах та інститутах понад 8 тис. молодих спеціалістів, видати 53 найменування підручників з літератури, мови і історії України. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 18 травня.

4. Київ. Преса повідомила про дострокове завершення будівництва пам’ятника Т.Шевченку у Каневі. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 22 травня.

4. Київ. Учасники Всесоюзної конференції археологів виїхали з столиці УРСР до Чернігівської області для ознайомлення з відкритими у Новгород-Сіверську, Чулатово і Пушкарях стоянками первісних людей. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 16, 20 травня.

7, 9. Київ. 18-22 травня у Палаці фізкультури відбулися Всесоюзні змагання гімнастів, в яких взяли участь 120 спортсменів. Звання абсолютного чемпіона СРСР з гімнастики здобули серед чоловіків орденоносець Дмитрієв (Харків), серед жінок – Тишко. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 17, 22 травня.

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся футбольний матч на першість СРСР між командами “Локомотив” (Москва) і “Динамо” (Київ). Перемогла команда господарів з рахунком 2:1. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 21 травня.

19 травня (п’ятниця)

1. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про хід прийому до партії”. Констатувалося покращення ситуації з прийомом до партії після ХУІІ з’їзду ВКП(б), водночас відзначалися й чисельні недоліки у цій справі: порушення вказівок ЦК про індивідуальний підхід при прийомі до партії, зокрема ретельну перевірку кандидатів (первинна парторганізація Лозівського колгоспу Сталінської області прийняла

кандидатом у члени партії колишнього учасника Білого руху Соловійова, Баришівський РПК Київської області – колишнього махновця Бухала, партосередок ст.Чернігів – члена секції євангелістів Баранова); поспішність розгляду заяв про вступ до партії (Центрально-міський і Сталіно-заводський РКП КП(б)У м.Сталіно на одному засіданні розглядали по 50-60 заяв, ЗПК Маріупольського заводу ім.Ілліча – 67 заяв) тощо. Містилася настанова парторганізаціям вжити заходів для виправлення недоліків, „викрити усі хиби, які мають місце при прийомі в партію, і забезпечити найсуворіше додержання принципу індивідуального відбору в пртію”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.4-7; Партробітник України. – 1939. – № 11. – С.46-47.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід будівництва українського павільону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці. Визначалися строки закінчення будівництва павільону та його архітектурного оформлення (до 1 червня 1939 р.), оздоблення залів павільону (до 1 липня 1939 р.). Містилася настанова Укрвиставкому при розробці й затвердженні тематичного та експозиційного планів павільону забезпечити показ: розвитку соціалістичного сільського господарства УРСР, його досягнень у порівнянні з дореволюційним періодом в історії України; досягнень окремих колгоспів, радгоспів і МТС, що „характеризують шляхи перемоги і успіхи соціалістичного сільського господарства в цілому”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.510. – Арк.7-8.*

1,4. Київ. 19-20 травня у столиці УРСР відбулася урочиста сесія АН УРСР, присвячена 125-й річниці з дня народження Т.Г.Шевченка. Сесію відкрив академік О.В.Палладін. Учасники заслухали доповіді професора О.Г.Оглоблина “Шевченко і його епохи”, Шаховського “Шевченко і російська культура”, Ревуцького “Шевченко і українські народні пісні”, Васальського “Мова і стиль Шевченка”, Марченка “Шевченко і пригночені народи царської Росії”, Грінченка “Шевченко і народна музика”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 травня.*

1, 4, 7. Київ. Відбулося перше засідання Комітету Співки радянських письменників України, створеного для відзначення тисячоліття епосу вірменського народу “Давид Сасунський”. Головою Комітету обрано П.Тичину. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 травня.*

1, 7. Чернігів. Бюро Чернігівського обкому КПУ і президія Чернігівського ОВК ухвалили встановити у м.Щорс пам’ятник легендарному герою революції, а також заснувати історико-меморіальний музей. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 травня.*

3. Київ. 19-21 травня відбулася скликана наркоматом земельних справ УРСР республіканська нарада, учасники якої обговорили питання поліпшення паливного господарства МТС і економії палива. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 травня.*

9. Житомир. Відбувся фізкультурний парад, присвячений “Третій Сталінській п’ятирічці”, в якому взяли участь близько 12 тис. осіб – представників спортивних товариств “Динамо”, “Спартак”, “Буревесник”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 травня.*

20 травня (субота)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про відзначення 220-ї річниці розгрому шведських інтервентів під Полтавою. Ухвалено дозволити Академії наук УРСР провести з 1 липня 1939 р. у Києві сесію відділу Суспільних наук, присвячену цій події; запропонувати АН УРСР видати збірник матеріалів сесії; зобов'язати редактора „Советской України”, заступника редактора газети „Комуніст” широко висвітлювати хід сесії. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.12-13.*

1, 4. УРСР. Розпочато організацію масових екскурсій по Дніпру. У перший рейс за маршрутом Київ – Херсон – Київ з відвідуванням м.Трипілля, Дніпрогесу, Запоріжжя вирушив пароплав “Сталінська Конституція” з 300 екскурсантами на борту. Заплановано протягом літа охопити екскурсійним обслуговуванням 12 тис. осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 травня.*

2. Одеса. 20-24 травня відбулася Всеукраїнська нарада по санітарній освіті. 200 делегатів з різних міст і сіл УРСР та АМРСР, Москви, Мінська, Ленінграда. Учасники заслухали і обговорили доповідь “Про стан і чергові завдання санітарно-освітньої роботи на Україні”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 травня.*

21 травня (неділя)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про участь колективів художньої самодіяльності колгоспів, радгоспів та МТС України на Всесоюзній сільськогосподарській виставці у Москві. Містилося зобов'язання Управлінню у справах мистецтв при РНК УРСР щодо організації на Всесоюзній виставці театралізований показ колгоспної художньої самодіяльності – вистави із загальною кількістю учасників – 400 осіб. Ухвалено асигнувати на постановку вистави 200 тис. руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.13.*

3, 10. Київ. Відбулася нарада по вивченню проблеми зсувів на території України, скликана Інститутом геологічних наук АН УРСР за участю представників науково-дослідних інститутів, учбових закладів, проектних, господарських організацій Москви, Ленінграда, Дніпропетровська, Одеси, Сочі та ін. Ухвалено організувати спеціальну зсувну службу та науково-дослідну станцію в Одесі і Києві. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 травня.*

4, 7. с. Городище Королівське, тепер Городище Львівська область. Народився Гамкало Іван (Ярослав) Дмитрович – український диригент і педагог, народний артист УРСР (1982). У 1963 закінчив Львівську консерваторію (клас М. Колесси); працював у Львівському театрі опери та балету (1959-63), Дрогобицькому українському музично-драматичному театрі (1963-65), головний диригент Донецької філармонії (1968-70), диригент Київського театру опери та балету (з 1970). Автор чисельних постановок, одночасно на педагогічній роботі в Київській консерваторії, Київському інституті культури, професор (1991), автор статей і досліджень. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький,*

М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.141.

9. Київ. На міському іпподромі відбулися змагання спортсменів-кавалеристів. Своєю майстерністю глядачам продемонстрували 98 учасників – представники товариств “Динамо”, “Спартак”, Першого і Другого київських кавалерійських училищ, училища зв’язку ім. Калініна та Штабу КОВО та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 25 травня.*

23 травня (вівторок)

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 25 питань, зокрема постанову РНК УРСР і ЦК КП(б)У від 8 травня у справі промислової розвідки і розробки нафти в Роменському районі України; затвердили в цілому Положення про Раду для вивчення продуктивних сил УРСР та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.454-455.*

4, 7. Миколаїв. Народився Калашников Вадим Федорович – український режисер, сценарист, театрознавець. Закінчив 1962 театрознавчий (курс І.Волошина) та 1974 режисерський (курс І. Чабаненка та М. Резниковича) факультети Київського театрального інституту; працював у театрах Миколаєва та Харкова, зав. літературною частиною Київської філармонії, головний режисер Київського театру поезії (1981-84) і театру-студії „Маска” (з 1988); режисер-постановник вистав: „Щоб всесвітом йшла любов” (власна п’єса) „Нескінчений щоденник” Е. Межелайтіса (обидві -1981), „Кларнети ніжності” за П.Тичиною (1982), „І вічно – бій” О.Блока (1987); автор праць з театрознавства. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.282.*

24 травня (середа)

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся футбольний матч між командами “Динамо” (Київ) і “Динамо” (Ленінград). Виграли гості української столиці з рахунком 5:4. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 25 травня.*

25 травня (четвер)

1. Москва. 25-31 травня відбулася третя сесія Верховної Ради СРСР. Учасники затвердили Державний бюджет СРСР на 1939 рік (зокрема, ухвалено асигнувати з бюджету на соціально-культурні потреби 38564,5 млн. руб, на утримання РСЧА – 40885 млн. руб.); Закон про утворення загальносоюзного Народного комісаріату по будівництву; Закон про утворення у союзних республіках республіканських народних комісаріатів автомобільного транспорту тощо. *За більшовицьку пропаганду і агітацію. – 1939. – № 12. – С.37-39.*

4, 7. Харків. Народився Сагайдачний Валерій Михайлович – український піаніст і педагог, заслужений актор УРСР (1990). Після закінчення 1963 Київської консерваторії (у В. Нільсена) до 1993 її викладач (з 1992 – професор); з 1993 – в Афінівській

консерваторії (Греція). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.521.*

26 травня (п'ятниця)

7, 9. Дніпропетровськ. 26-27 травня відбулися Всесоюзні змагання з французької боротьби. Свою майстерність глядачам демонстрували 38 спортсменів. Кращою визнана команда з Москви, що здобула шість з десяти призових місць. Чемпіоном СРСР у легкій вазі став Соловов (спортивне товариство "Харчовик), у важкій вазі – Сенатороз (московське товариство "Спартак). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 25 травня.*

27 травня (субота)

1. Москва. ЦК ВКП(б) і РНК СРСР видали постанову "Про заходи охорони суспільних земель колгоспів від розбазарювання". Містилася вказівка щодо вилучення у селян присадибних ділянок та ліквідації хуторів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 травня; КПСС в резолюціях і рішеннях съездів, конференцій і пленумов ЦК. Т.7. – М., 1985. – С.109-115.*

3. Миколаїв. На судоремонтному заводі завершено роботи по відновленню піднятого зо дна Чорного моря криголама "Семерка". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 травня.*

28 травня (неділя)

2. Львів. На Єврейському цвинтарі відбувся мітинг на могилі загиблого студента 1-го курсу М. Лянгесберга, який помер внаслідок важкого побиття польськими студентами Львівської політехніки. Крім великої кількості представників єврейського населення в мітингу взяли участь представники польської демократичної партії та ППС, які госто засудили „терор у вищій школі і тим, хто йому потурає”. *Діло. – 1939. – 1 червня.*

2. Львів. Відбувся з'їзд польських „соколів”. У параді на Марійській площі взяло участь біля 10 тис. осіб „соколів” та колишніх комбатантів. *Діло. – 1939. – 1 червня.*

4. Київ. Управління у справах мистецтв при РНК УРСР замовлено у композиторів понад 100 творів, у тому числі ораторію "Сталін", пісні на оборонні теми та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 травня.*

29 травня (понеділок)

1. Москва. ЦК ВКП(б) і РНК СРСР видали постанову "Про підготовку до збирання врожаю і заготовок сільськогосподарських продуктів у 1939 році". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 29 травня.*

3, 6. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову "Про поліпшення обшугування комначскладу Червоної Армії, Воєнно-Морського Флоту, робітників і службовців військових будівництв". Сформовано закрити систему воєнторгів для постачання вищезазначених категорій населення. *РДАЕ. – Ф.7971. – Оп.16. –*

Спр.52. – Арк.10,12; спр.80. – Арк.75. Осокина Е. За фасадом «сталинського избылія». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М.: РОССПЭН, 1999. – С.211.

30 травня (вівторок)

4. Київ. 30-31 травня відбувся пленум правління Спілки радянських художників, присвячений 125-й річниці з дня народження Т.Г.Шевченка. Учасники заслухали доповіді професора Касіяна “Шевченко – майстер офорту”, П.Лещинського “Малюнок і акварель у творчості Шевченка”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.*

4. Київ. 30-31 травня у приміщенні державного академічного театру опери і балету ім. Т.Шевченка перебував на гастролях Московський художній академічний театр ім. Горького, який представив глядачам спектаклі “Анна Каренина”, “У врат царства”. У складі театральної групи прибули відомі актори В.Качалов, О.Кніпер-Чехова, Л.Монідов, А.Тарасова, О.Добронравов та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 червня.*

4. Київ. Відбувся футбольний матч на першість СРСР між командами “Металург” (Київ) і “Динамо” (Київ). Гра закінчилася в нічию з рахунком 2:2. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 червня.*

31 травня (середа)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР про видачу колгоспам насінневої позики ярих зернових культур для пересіву загиблої озимини. Ухвалено, відповідно до постанови РНК СРСР від 3 травня 1939 р., відпустити на пересів загиблих та підсів зріджених озимих посівів насінневу позику у розмірі 2924 тонн, у тому числі: проса – 2189 тонн, гречки – 535 тонн, кукурудзи – 200 тонн, на умовах повернення натурою з урожаю 1939 р. з нарахуванням 10% на кожні 100 центнерів виданої позики. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.14, 99.*

2 червня (п'ятниця)

1. Москва. РНК СРСР заслухав повідомлення Держплану СРСР про попередні результати перепису населення від 17 січня 1939 р. РНК визнано, що “перепис проведений Центральним управлінням народногосподарського обліку Держплану СРСР правильно, у відповідності з вказівками уряду і вимогами статистичної науки”. Констатовалося зростання чисельності населення УРСР з 29042934 осіб у 1926 р. до 30960221 осіб у 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.*

1. Київ. До річкового порту прибув великий агітаційний катер ім.ХУІІІ з'їзду ВКП(б), що здійснював рейс за маршрутом Київ – Черкаси – Чорнобиль – Остер – Чернігів – Новгород-Сіверський. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.*

1, 7. Рішенням уряду пароплав Дніпровського басейну “Непобедимый” перейменовано на честь Героя Радянського Союзу П.Осіпенко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.*

3, 6. Мелітополь. До Києва завезено літаком 18 тонн ранньої черешні. Преса повідомила також про заплановане завезення раннього абрикосу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.*

4, 7. Київ. У музеї народного мистецтва УРСР виявлено полотно художника В.А.Тропініна “Портрет подолянки”, що 22 роки зберігалось у фондах музею як “робота невідомого автора”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.*

4, 7. с. Онок, Закарпатська область. Народився Бровдя Іван Васильович – український скульптор. Закінчив Ужгородське училище прикладного мистецтва (1961); автор творів: „Дударик” (1974), „Декоративна скульптура” (1978), „Жнивир” 91979), „Автопортрет” (1985), „Біля моря (1989), „Килимарниця” (1990). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.86.*

3 червня (субота)

1. Одеса. З Іспанії повернулися екіпажі чорноморських суден “Макс Гельц”, “Ката яма”, “Цюрупа”. 96 моряків майже сім місяців перебували “в полоні у фашистів”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 червня.*

4. Київ. Українським управлінням цивільно-повітряного флоту підбито підсумки весняної аеронавігаційної кампанії: перевезено 5311 пасажирів, 335 тонн вантажів. Загальний план перевезень виконано на 145, 2%. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 червня.*

4, 6. Дніпропетровськ. Відбувся Український з’їзд фізіологів, біохіміків і фармакологів. Делегати заслухали 130 доповідей, обрали керівний склад Українського фізіологічного товариства на чолі з академіком Палладіним у складі академіків Богомольця, Леонтовича та ін. Преса повідомила про вітання учасниками з’їзду Й.Сталіна – „символу їх щасливого життя та запоруку подальших перемог”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 червня.*

6, 7. Одеса. У клініці Філатова професор Кальфа і кандидат медичних наук Бродський винайшли новий спосіб вилучення осколків з очей. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 червня.*

4 червня (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило рішення прийняти пропозицію про виділення м.Осіпенко із Осіпенківського району, м.Мелітополь – із Мелітопольського району з підпорядкуванням Осіпенківської та Мелітопольської міськрад Оргкомітету Президії Верховної Ради УРСР по Запорізькій області; виділити сільську смугу з території Кам’янець-Подільської міської ради, утворити сільський Должокський району Кам’янець-Подільської області з центром у с.Должок; утворити в Сталінській області Чистяківський сільський район з центром у м.Чистяково, Слов’янський сільський район з центром у м.Слов’янську; просити ЦК ВКП(б) затвердити ці рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.25-26, 30-31.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про факти порушення фінансової дисципліни Запорізьким ОПК. Констатувалося встановлення порушень: понадштатне утримання працівників, виплата підвищених ставок технічним

робітникам (перевитрати по технічному апарату – 5 тис. руб. щомісяця). Містилися настанови ОПК негайно взяти заходів для усунення виявлених ревізією порушень. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.30.

1, 4. Ізюм. 30 тис. глядачів відвідали прем'єрний показ художнього фільму “Ленін в 1918 году”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 червня.*

1, 4. Москва. 4-11 червня в Інституті історії АН СРСР відбулася дискусія по доповіді академіка Б.Д.Грекова “Суспільний устрій Київської Русі”. *Историк-марксист. – 1939. – Т.4. – С.191-194; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.215.*

3. Київ. Українська контора Гідроенергопроекту завершила дослідження енергетичних можливостей річкового басейну України, встановивши 80 річок, на берегах яких можуть бути збудовані середні і малі гідроелектростанції. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 червня.*

4. Київ. Український комітет у справах мистецтв запросив до столиці УРСР групу фахівців з Третьяківської галереї для реставрації старовинних фресок монументального настінного живопису у Михайлівському вівтарі Софійського історичного заповідника. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 червня.*

5 червня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило: прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про створення у Сталінській області Костянтинівського сільського району з центром у м.Костянтинівка, Артемівського сільського району з центром у м.Артемівську, Орджонікідженського сільського району з центром у м.Орджонікідзе; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.32-33.

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ “Про увічнення пам'яті героїв Хасана”. Встановлено день 6 серпня як свято Першої окремої Червонопрапорної армії на честь “генеральної атаки частин 1-ї ОЧА, взяття височини Заозерної і очищення радянської землі від японських загарбників”. Ухвалено збудувати пам'ятник в районі боїв, перейменувати Посьєтський район Приморського краю в Хасанський район, заснувати нагородний знак. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 червня.*

6 червня (вівторок)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про хід обробітку і боротьби з шкідниками цукрових буряків”. У документі констатувався незадовільний стан справ: на 1 червня 1939 р. по колгоспах УРСР план проривки виконано лише на 67,6%, значна кількість районів майже не приступила до рихлення та підкорму ґрунту. Містилися настанови головам ОВК, РВК ОПК і РПК, директорам радгоспів, правлінням колгоспів взяти заходів для усунення недоліків. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.36, 105-106.

4, 7. Київ. Український радіокомітет організував великий концерт, присвячений

140-й річниці з дня народження російського поета О.С.Пушкіна. У концерті взяли участь актори МХАТу ім.Горького народний артист СРСР В.Качалов, народна артистка РСФСР К.Еланська та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 червня.*

9. Київ. На стадіоні “Динамо” відбувся футбольний матч на першість СРСР між командами “Локомотив” (Київ) та “Авангард” (Ленінград). З рахунком 5:3 перемогли кияни. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 червня.*

7 червня (середа)

1, 2. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову про організацію політсекторів при обласних і центральній радах ТДС Авіахіму. Ухвалено, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 28 травня 1939 р., запропонувати: Відділу кадрів ЦК КП(б)У і ОПК – у декадний строк підібрати та подати на затвердження ЦК КП(б)У пропозиції щодо призначення начальників політсекторів обласних рад ТДС Авіахіму, а ОПК – укомплектувати штати політсекторів цих рад; Відділу кадрів ЦК КП(б)У – запропонувати кандидатуру для призначення на посаду начальника політсектора Центральної ради ТДС Авіахіму та укомплектувати штати цього політсектора працівниками. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.36-37.*

1,7. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про увічнення пам’яті Героїв Радянського Союзу А.К.Серова і П.Д.Осипенко”. Ухвалено присвоїти ім’я П.Осипенко Бердянському учительському інституту, Одеській військовій авіаційній школі і Дніпровському аероклубу; у м.Бердянськ організувати аероклуб ім.П.Осипенко, спорудити пам’ятник загиблій героїні в с.Новоспасівка Бердянського району Запорізької області; забезпечити видання матеріальної допомоги матері та сестрі П.Осипенко відповідно 5 тис. руб. і 3 тис. руб., а також довічної пенсії у розмірі відповідно 300 і 200 руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 червня.*

1,7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР ухвалила перейменувати м.Бердянськ Запорізької округи в м.Осипенко і с.Новоспасівку Бердянського району у с.Осипенко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 червня.*

4, 7. Хабаровськ, Росія. Народилася Корнієнко Неллі Миколаївна – український театрознавець, доктор мистецтвознавства (1994). Закінчила 1961 Київський університет, аспірантуру при Всесоюзному науково-дослідному інституті історії і теорії мистецтв (Москва; 1972-82 працювала в ньому), 1982-91 – в журналі „Імпакт” і „Кур’єр ЮНЕСКО”, з 1992 – у відділі етномистецтвознавства Інституту мистецтвознавства і фольклору НАН України, з 1995 – директор Центру театрального мистецтва ім. Л.Курбаса; автор монографій: „Лесь Курбас і художники” (1983), „Театр сьогодні, театр завтра” (1986), „Театральна естетика Леся Курбаса” (1987), „Сучасний український театр: місце „після гріхопадіння” (1995), „Олена Реріх і ми” (1996). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.318.*

8 червня (четвер)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про видання книги „Великому Сталіну – народ квітучої України”. Ухвалено доручити Державному літературному видавництву України видати книгу тиражем 25 тис. примірників; затвердити редакційну колегію видання у наступному складі: академік П.Г.Тичина, академік А.І.Білецький, М.П.Бажан, Ю.І.Яновський, Й.Г.Лисенко. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.38-39.*

1, 7. м.Осипенко, Запорізька область. Відбулися урочистості з нагоди перейменування міста на честь П.Осипенко: на підприємствах, в установах міста пройшли мітинги, збори. У мітингу на заводі ім. Першого травня взяли участь близько 1 тис. осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 червня.*

2, 6. Київ. Ощадні каси столиці УРСР уперше запровадили практику приймання строкових внесків від населення. Протягом дня виявили бажання скористатися новою послугою 13 осіб, які до 5 кас внесли 92800 руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

2, 7. Київ. РНК УРСР затвердив Колегію народного комісаріату комунального господарства у складі В.С.Чорновола (нарком), Д.А.Черкова, М.В.Бугайова, Є.Л.Стримовського, Й.Т.Табулевича. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 червня.*

3, 7. Київ. РНК УРСР затвердив Колегію народного комісаріату легкої промисловості у складі П.Я.Ушакова (нарком), І.І.Антоценка, В.Г.Кухленка, П.М.Петрієнка, І.С.Крохіна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 червня.*

3, 7. Київ. РНК УРСР затвердив Колегію народного комісаріату місцевої промисловості у складі Л.І.Ульяненка (нарком), К.А.Сєдокура, М.М.Прокопенка, С.А.Олексеєнка, Л.В.Лебедя. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 червня.*

4. Львів. Відбулися загальні збори “Просвіти”. 160 делегатів обговорювали болючі проблеми життєдіяльності української освітньої справи. Перед делегатами виступив В.Мудрий. “Просвіта” нараховувала 360 тис. осіб, охоплювала 85% всіх українських осель, мала 1475 будинків, у тому числі 174 збудованих протягом недавнього часу. *Діло. – 1939. – 10 червня.*

4, 7. Київ. РНК УРСР затвердив Колегію народного комісаріату освіти у складі Ф.А.Редька (нарком), В.І.Данильченка, С.М.Бухала, С.І.Гуленка, П.Г.Дудника, О.М.Філіпова, О.Г.Сивця. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 червня.*

4, 7. с. Семенівка, Мелітопольський район, Запорізька область. Народився Григоров Віктор Федорович – український живописець-монументаліст, заслужений діяч мистецтв України (1993); випускник Київського художнього інституту (майстерня В. Чеканюка, 1967); автор монументальних творів: „Дотик дня і ночі” (готель „Чорне море”, Одеса (1973), „Пізнання мікросвіту” (Київський університет, (1973-75), „Рух” (готель „Салют”, Київ (1985), „Зліт та падіння” (готель „Інтурист”, Київ (1988); станкових творів: „Спогади” (1975), „О, небо!” (1991), „Поцілунок (1992), „Жіночий портрет” (1994), „Любов” (1995). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.176.*

4, 7. Самара. Пішов з життя Фореггер Микола Михайлович (справжнє – фон Грейфентурн народився 6(18). 04. 1892 у Москві) – російський та український режисер і балетмейстер, художник, театральний педагог. Закінчив 1917 Київський університет, до 1929 працював у Москві та Петрограді, 1929-34 – гол. режисер та балетмейстер Харківського театру опери та балету, де поставив спектаклі „Машиніст Хопкінс” М. Бранда та „Футболіст” В. Оранського (вперше на вітчизняній сцені), а також опери „Золотий обруч” Б. Лятошинського та ін.; працював в Єврейському театрі, Театрі музичної комедії; 1934-36 – у Києві постановник естрадних та циркових програм, танців у драматичних виставах та опери „Гугеноти” Дж. Мейєрбера. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.608.*

9 червня (п'ятниця)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про перегляд норм виробітку, розцінок і упорядкування заробітної плати на підприємствах промисловості будівельних матеріалів Наркоммісцевпрому і Наркомкомунгоспу УРСР”. Ухвалено „для забезпечення подальшого підйому продуктивності праці і зростання заробітної плати робітників промисловості будматеріалів” підвищити норми виробітку по підприємствах вищезазначених наркоматів відповідно на 8,1% та на 7,6% при одночасному упорядкуванні заробітної плати. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.51, 107-108.*

1,3. с.Волноваха, Волноваський район, Сталінська область. Завершено обмір присадибних ділянок у всіх 49 колгоспах. Виявлено, що у 12 колгоспах 93 колгоспники мали 23 га “зайвої землі”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

4. Москва. РНК СРСР затвердив план прийому студентів до вузів, представлений Всесоюзним комітетом у справах вищої школи і Держпланом СРСР. Ухвалено протягом 1939-1940 року прийняти до 632 вищих навчальних закладів 165380 студентів, а також 400 тис. осіб до технікумів та інших середніх навчальних закладів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 червня.*

4. Полтава. Завершилася реставрація і розпочалися екскурсії до пам'ятника Полтавській битві, організовані обласним комітетом по підготовці до ювілею. Серед перших екскурсантів – 1200 комсомольців з Опішнянського району Полтавщини. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

4. Полтава. Відбулися урочистості з нагоди 90-ти річчя П.Мирного. У великому залі Педінституту, де зібралося близько 1 тис., відбувся літературний вечір. З доповіддю “Творчість Панаса Мирного і радянська влада” виступив письменник Д.Косарик. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

4, 7. с. Лебединці, Житомирська область. Народилася Войнова-Павловська Ольга Петрівна – українська співачка (контральто), народна артистка УРСР (1977). З 1966 – солістка Черкаського народного хору, з 1991 – у фольклорному гурті „Росава” Черкаської філармонії. *Мистецтво України: Біографічний*

довідник /Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.123.

4, 7. с. Волосківці Чернігівська область. Народився Гайдамака Анатолій Васильович – український художник-монументаліст, заслужений діяч мистецтв УРСР (1989). Закінчив Московське вище художньо-промислове училище (1967); оформив Державний історико-культурний заповідник на о. Хортиця (1978-88); музеї: М.Островського в Шепетівці (1979), М. Коцюбинського в Чернігові (1982-83), Т.Шевченко в Києві (1984-87), літературний музей в Одесі (1984-85), колишній філіал Центрального музею В.І. Леніна (1980-82, тепер „Український дім”); автор розпису інтер’єрів Національного банку України у Києві (1995); живописного циклу „Розп’яття” (1988-90); лауреат Державної премії УРСР ім. Т.Г. Шевченка (1985). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.137.*

9. Москва. Відбувся футбольний матч на першість СРСР між командами ЦБЧА (Москва) і “Динамо” (Київ). Перемогли кияни з рахунком 2:0. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

10 червня (субота)

3, 7. Київ. РНК УРСР затвердив Колегію народного комісаріату легкої промисловості у складі І.С.Сеніна (нарком), М.К.Гугорова, А.М.Кагановича, П.П.Учня, П.А.Малахова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

1, 7. Київ. РНК УРСР затвердив Колегію народного комісаріату радгоспів УРСР у складі В.С.Шило (нарком), Т.К.Черепіна, І.І.Джими, В.І.Балабанові, А.Л.Плішкова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 червня.*

11 червня (неділя)

1. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про опублікування обкомами КПУ в місцевій партійній пресі повідомлень про виключення комуністів із партії і поновлення неправильно виключених”. Констатувалися виявлені порушення: протягом квітня-травня 1939 р. Ворошиловградський ОПК прийняв у партію 49, виключив 41 особу, однак газета „Ворошиловградська правда” не надрукувала жодного повідомлення стосовно цього; за цей же період газети „Червоне Запоріжжя” і „Большевик Запорожжя” не вмістили жодної інформації про рішення Запорізького ОПК прийняти у партію 53, і виключити 38 осіб; газети „Дніпровська правда” і „Зоря” Дніпропетровської області – про ухвалу Дніпропетровського ОПК прийняти у партію 40, а виключити з неї 77 осіб. Містилося зобов’язання ОПК вжити заходів для оприлюднення у місцевій партійній пресі інформації про виключення комуністів з партії із зазначенням причини цього та про поновлення неправильно виключених; публікувати інформацію щодо поновлення у тих друкованих органах, де раніше друкувалося повідомлення про виключення з членів партії. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.6-7.*

1, 3. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову “Про хід реалізації постанови пленуму

ЦК ВКП(б) „Про заходи охорони суспільних земель колгоспів від розбазарювання”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.3-4.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити проект постанови „Про зселення дворів колгоспників, що проживають на бувших ділянках хутірського землекористування у колгоспні селища”; винести цю постанову на затвердження пленумом ЦК КП(б)У; створити Комісію у складі Старченка, Таценка, Луценка „для збирання всіх питань, що постають, та уточнення поняття про хутір, про копання колодязів та ін.” ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.4.

12 червня (понеділок)

9. СРСР, УРСР. 12-30 червня в СРСР проходив масовий легкоатлетичний крос ім. Швейника, яким передбачено здавання норм для отримання значків ГПО. В УРСР в кросі брало участь близько 200 тис. осіб, у тому числі в Києві – 14 тис. У Київській області спортсмени виконали контрольні завдання на 133%, в Одеській – на 118%. Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 червня.

13 червня (вівторок)

1. Київ. 13-15 червня відбувся пленум ЦК КП(б)У. Учасники заслухали і обговорили доповіді: про хід реалізації постанови пленуму ЦК ВКП(б) „Про заходи охорони громадських земель колгоспів від розбазарювання” (доповідачі: голова Президії Верховної Ради УРСР Корнієць, секретар Дніпропетровського ОПК Задіонченко, секретар Молдавського ОПК Бородін); про зселення дворів колгоспників, які проживають на колишніх ділянках хутірського землекористування, в колгоспні селища (доповідачі: заступник голови РНК УРСР Старченко, секретар Житомирського ОПК Гречуха, секретар Чернігівського ОПК Федоров); про хід виконання постанови пленуму ЦК ВКП(б) „Про підготовку до збирання врожаю і заготовок сільськогосподарських продуктів у 1939 році” (доповідачі: наркомзем УРСР Мурза, уповнаркомзаг СРСР при РНК УРСР Слесарєв, наркомрадгоспів УРСР – Шило); про підготовку до виборів у місцеві ради депутатів трудящих (повідомлення секретаря ЦК КП(б)У Бурмистернака); про підготовку до Всесоюзної сільськогосподарської виставки (повідомлення голови Президії Верховної Ради УРСР Корнійця). Учасники затвердили постанову ЦК КП(б)У „Про хід реалізації постанови пленуму ЦК ВКП(б) „Про заходи охорони громадських земель колгоспів від розбазарювання”. У документі констатовалося схвалення постанови ЦК ВКП(б) як „цілком правильної і вчасної”, наголошувалося на тому, що вона „була зустрінута широкими колгоспними масами з великим захопленням, різким підвищенням у колгоспах трудової дисципліни і підвищенням продуктивності колгоспної праці”. Містилося зобов’язання ОПК і РПК „забезпечити неухильне і повне виконання рішень пленуму”. Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 червня; Партробітник України. – 1939. – № 12. – С.12-14; Більшовик України. – 1939. – № 7. – С.10-11.

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорив питання про відкриття пам'ятника Т.Шевченку у Каневі на могилі поета. Ухвалено відкриття пам'ятника призначити на 18 червня 1939 р.; запросити на урочистості представників трудящих м.Києва, зокрема інтелігенції (письменників); містилися доручення: РНК УРСР – визначити суму і профінансувати витрати для поїздки гостей з Києва до Канева; Лисенку, Компанійцю, Стоянцеву – взяти на себе керівництво по підготовці відкриття; керівникам РАТАУ, редакціям газет „Комуніст”, „Советская Украина” – широко висвітлювати в пресі ці події. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.113.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 40 питань, зокрема доручили Відділу сіспільних наук АН УРСР детально опрацювати питання видання збірника, присвяченого 60-ти річчю з дня народження Й.Сталіна, підтримали клопотання київського МВК перед РНК УРСР про додаткові асигнування для закінчення розкопок Десятинної церкви та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.456-457.*

14 червня (середа)

4,7. м. Чита, Росія. Народилася Кушкова-Шевченко Лідія Степанівна - українська актриса, народна артистка УРСР (1979). Закінчила 1962 Київський театральний інститут (у М.Крушельницького), відтоді у Дніпропетровському українському музично-драматичному театрі; виконавиця ролей: Мотря („Шельменко-денщик” Квітки-Основ'яненко), Наталя („Лимерівна” Панаса Мирного), Доріна („Гартюф” Мольєра) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. — К., 1997. — С.350.*

17 червня (субота)

2, 6. Київ. РНК УРСР обговорив стан громадського харчування. Встановлено зростання обсягів громадського харчування: протягом першого кварталу 1939 р. надано послуг населенню на 514 млн. руб., мережа установ громадського харчування включала 11761 їдалень, ресторанів і буфетів, у тому числі 1087 – на селі. Повідомлялося, що на оснащення цих установ протягом 1938 р. витрачено 16 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 червня.*

18 червня (неділя)

1, 4. Канев. Відбулося урочисте відкриття Меморіального музею Т.Шевченка, а також пам'ятника на могилі поета. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. — К., 1995. — С.418.*

19 червня (понеділок)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило дозволити АН УРСР скликати у Києві 5 липня 1939 р. ювілейні збори Академії наук та провести у Полтаві 8 листопада 1939 р. сесію Інституту історії АН УРСР, присвячені 230-й річниці розгрому шведів під Полтавою. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.119.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило розпочати з 15 липня 1939 р. видання у Києві багатотиражної газети „На стройке моста” для обслуговування будівельників моста через р. Дніпро. Встановлено періодичність (6 разів на місяць), наклад (700 примірників) газетного видання; ухвалено просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.511. – Арк.119-120.*

20 червня (вівторок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Дніпропетровських ОПК і ОВК про перейменування Божедарівського району у Щорсівський, а с.Божедарівку у с.Щорс. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.9-10.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Кам’янець-Подільського ОПК, Облоргкомітету при Президії Верховної Ради УРСР по Кам’янець-Подільській області про розукрупнення Городокського району та виділення з його складу Фельштинського району з центром у с.Фельштин. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.10.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про підготовку виставки „Ленін-Сталін на Україні”. Ухвалено перенести відкриття виставки на 1942 рік, приурочивши її до святкування 25-ти річчя річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції та завершення „третьої Сталінської п’ятирічки”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.8.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило зобов’язати голову Укоопспілки відкрити у 1939 р. кооперативний інститут в Одесі. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.10.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про затвердження положень про управління кінофікації при Раді народних комісарів УРСР і про Управління кінофікації при Раді народних комісарів Молдавської АРСР і обласних виконавчих комітетах”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 19. – Ст.89.*

21 червня (середа)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердив проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про державний план хлібозаготівель на 1939 рік”. Ухвалено затвердити план зернопоставок у розмірі 444651 тис. пудів, у тому числі: від колгоспів – 165192 тис. пудів; колгоспників з фактичних посівів зернових на присадибних ділянках – 2890 тис. пудів; одноосібників – 155 тис. пуд.; радгоспів – 50969 тис. пуд. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.15, 115-116.*

1, 3, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалив затвердити народним комісаром місцевої промисловості УРСР С.І.Дегтярева. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.14.*

1, 7. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видано постанову “Про заходи щодо утворення Спілки радянських художників СРСР”. Для проведення підготовчої роботи по організації СРХ СРСР сформовано Оргкомітет під головуванням А.М.Герасимова. *Власть и художественная интеллигенция. Документи ЦК РКП(б) –*

ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – М., 2002. – С.429-430.

22 червня (четвер)

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про скасування постанови Центрального виконавчого комітету і Ради народних комісарів УРСР “Про оподаткування кінотеатрів””. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 19. – Ст.93 –94.*

23 червня (п'ятниця)

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про матеріально-фінансове забезпечення зселення колгоспних дворів, розташованих на хуторах”. Ухвалено затвердити план розподілу фондів лісу та цвяхів для проведення зселення господарств, зокрема для УРСР у наступних розмірах: цвяхів – 800 тонн, лісу (кругляка) – 500,0 тис. куб.м. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. - № 22. – Ст.102.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про план прийому до вищих учбових закладів, вищих технічних учбових закладів, технікумів та фахових шкіл республіканської підпорядкованості у 1939 р.” *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 20.*

24 червня (субота)

1, 4. Житомир. Розпочали роботу курси з підготовки режисерів колгоспних драмгуртків. У програмі навчання – режисура, техніка оформлення сцени, гриму; для читання лекцій запрошено режисера Московського театру ім.Вахтангова О.С.Черткова. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К.: Наукова думка, 1986. – С.285.*

25 червня (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило провести у Києві в період з 6 по 20 липня республіканський огляд колгоспних театрів; покласти керівництво заходом на начальника Управління у справах мистецтв М.П.Компанійця; затвердити репертуар колгоспних театрів; асигнувати на проведення огляду 150 тис. руб. з коштів Управління у справах мистецтв. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.23.*

26 червня (понеділок)

1, 3, 6. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про державний план заготівель та використання плодів, ягід і винограду врожаю 1939 року”. Ухвалено, відповідно до постанови Економічної Ради при РНК СРСР від 20 травня 1939 р., затвердити для України план збирання урожаю яблук, груш та айви у кількості 52000 тонн. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 22. – Ст.131.*

1, 3, 6. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про строк збереження житлової

площі та виплату різниці між посадовими окладами лікарям, які відряджені на роботу до сільських лікарських дільниць”. Встановлено порядок збереження на один рік за вищезазначеною категорією медпрацівників помешкань, виданих їм міськрадами, державними і громадськими установами; містилася настанова Наркомату здоров’я УРСР сплачувати різницю в оплаті праці у разі її наявності. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 23. – Ст.107.*

4, 7. Одеса. Пішов з життя Заузе Володимир Християнович (народився 18.05. 1859, Петербург) – український графік. Навчався у Строгановському училище в Москві (1870-79), з 1893 – член Т-ва південно-російських художників, один з засновників Т-ва художників ім. К.К. Костанді; викладав у навчальних закладах м. Дубна (тепер Рівненської області), Миколаєві (1880-85), Одеському комерційному училищі (1885-1919), Одеському художньому інституті (1920-1931; професор з 1931); автор творів: пейзажі „Опівдні. Падаючі тіні” (1904), „Великий фонтан” (1919). „Ліс. Дерево над річкою” (1923), „Ліс на березі річки” (1924), „Зима на Україні” (1935); на історичну тему – „Барикади. 1905 рік” (1925), „Чумаки” (1929); „На варті радянських кордонів” (1931). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.258.*

27 червня (вівторок)

1, 3. 6. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про порядок та норми кредитування та організацію допомоги з сторони машинно-тракторних станцій та колгоспів колгоспникам, які зселяються з хуторів до колгоспних сіл”. Ухвалено, відповідно до постанови Економічної Ради при РНК СРСР від 20 червня 1939 р. і на додаток постанови РНК УРСР від 23 червня 1939 р., видавати вищезазначеній категорії колгоспників 3% кредит у розмірі 500 руб. на одне господарство, строком на п’ять років. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 22. – Ст.103.*

29 червня (четвер)

1, 4. Київ. РНК УРСР видано постанову “Про передачу Київському державному університетові ім. Т.Г.Шевченка Середньо-Дніпровського заповідника” для використання його у якості бази для проведення науково-дослідної роботи. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №21. – Ст.101*

4, 7. м. Красний Луч, Луганська обл. Народився Гресь Віктор Степанович – український кінорежисер, заслужений діяч мистецтв УРСР (1982). Випускник Всесоюзний державний інститут кінематографії (1967), з 1966 – на Київській кіностудії художніх фільмів; режисер-постановник фільмів: „Сліпий дощ” (1969, „Укртелефільм”), „Чорна курка, або Підземні жителі” (1980), „Нові пригоди Янки при дворі короля Артура” (1988); автор кіносценаріїв: „Кармелюк” (1989), „Чотири шаблі” (1990, обидва у співавтор.), „Тарас Бульба” (1991-1995), „Судний день” (1996); викладач Київського театрального інституту (з 1988). *Мистецтво*

України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.174.

30 червня (п'ятниця)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про заготовку і завезення для поточного споживання, заготовку та підготовку до зимового схоронення овочів”. Ухвалено, відповідно до рішення Економічної Ради при РНК СРСР від 29 березня 1939 р., затвердити плани: 1) заготівель овочів в Україні з врожаєм 1939 р. у розмірі 959 970 тонн, у тому числі капусти – 255645 тонн, моркви – 63430, столового буряку – 58185, цибулі – 78855, огірків – 197855, помідорів – 262410, інших – 43410 тонн; 2) використання овочів з урожаєм 1939 року, у тому числі вивезення за межі УРСР – 222 520 тонн, на централізовані поставки Москві – 47250 тонн, Ленінграду – 53750 тонн, для завезення до Сталіно – 56535 тонн, Ворошиловграду – 23985, Києва – 4400, Харкова – 3900, Одеси – 5400, Дніпропетровська – 2 тис. тонн. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.25, 188-189.*

4, 8. Одеса. Прибув Державний грузинський театр ім. Шота Руставелі. Одеситам представлено першу гастрольну постановку театру – п'єсу “Арсен”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 липня.*

Червень

1, 4. Кам'янець-Подільський. Відбулася обласна олімпіада колгоспних театрів. Полянський театр ім. Лесі Українки представив постановку п'єс “Весілля в Малинівці” і “Катерину”; Проскурівський та Оринінський театри – “Тарасову юність”, “Неспокійну старість”, “Назара Стодолу”. Переможець олімпіади – Полянський театр премійован 6 тис. руб. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.287.*

1, 4. Київ. Розпочато випуск видання „Доповіді Академії наук УРСР” (під редакцією академіка Б.І.Чернишева). *Доповіді Академії наук УРСР. – 1939. – № 1; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.216.*

5. Львів. Міська управа дарувала отцям Редемптористам латинського обряду територію біля вулиці Стрийській, площею 7600 кв.м., вартістю 115000 злотих під будівлю костелу та монастиря. *Діло. – 1939. – 24 червня.*

1 липня (субота)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило рішення прийняти пропозиції: Полтавського ОПК і Облоргкомітету Президії Верховної Ради УРСР по Полтавській області про утворення Котелівського району з центром у с.Котельві; Миколаївського ОПК і Облоргкомітету Президії Верховної Ради УРСР по Миколаївській області про включення до Снігурівського району Молотовської та Ерштмайської сільрад, виключивши їх з Калініндорфського району; Харківських ОПК і ОВК про включення

до Ново-Водолажської селищної ради території Петровської і Комсомольської селищних рад Ново-Водолажського району; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.25, 32-33.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Київського МПК про присвоєння Київському палацу піонерів і жовтенят імені ХХ річчя ЛКСМУ. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.35.*

1. УРСР. У частинах Червонопрапорної Сивашської дивізії відбулися урочистості з нагоди 21-х роковин з'єднання: мітинги, зібрання бійців, вечори спогадів учасників Громадянської війни, нагородження “відмінників бойової і політичної підготовки. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

1, 3. УРСР. Розпочалася кампанія перевірки селянських господарств з метою виявлення “незаконно відчужених колгоспних земель”: з Одеси до села виїхали близько 1 тис. обмірників землі, у Радомишльському і Коростишевському районах Житомирської області сформовано 32 комісії по обміру земель приватного користування. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 липня.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття церков у: с.Ямполі Лиманського району, с.Олександрівка № 1 Сталінського району Сталінської області; с.Гольма Любашівського району, с.Ново-Миколаївка Яновського району Одеської області; с.Огузка Ольгопольського району, с.Непедівка Козятинського району Вінницької області; с.Приборськ Іванівського району Київської області; с.Кропивні Золотоношського району Полтавської області; с.Клопотівці Вовковинецького району Кам'янець-Подільської області; Спасо-Преображенської церкви у с.Попівка Конотопського району Сумської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.32-35.*

1, 8. Нью-Йорк. У радянському павільйоні Всесвітньої виставки відкрито “Зал єдності і дружби радянських народів”. Експозиція, що відкривалася панорамою довжиною 260, завширшки – 280 футів, демонструвала матеріали, які розповідали про “вирішення радянською владою національного питання”, досягнення національних республік. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 липня.*

3. Київ. У районі Дарниці урочисто закладено Київський тонкосуконний комбінат, призначений для виробництва 4 млн. 200 тис. метрів сукна щороку. На проведення робіт асигновано 80 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

4, 7. с. Червонопартизанське, Дніпропетровська область. Народився Глущенко Володимир Андрійович – український майстер декоративного розпису, заслужений митець народної творчості УРСР з 1968; автор творів: декоративні розписи на папері темперою – „Все для тебе, кохана” (1966), „Присвята” (1984); підлакові розписи на дереві та пластмасі – скриньки „Козак і дівчина” (1976), „Ой, у полі криниченька” (1979); папка-адреса „Києві – 1500” (1980), набір „Рибальський” (1984). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.155.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 37

питань, зокрема затвердили програму сесії АН УРСР та виїздної сесії Інституту історії України, присвячені 230-ти річчю Полтавської битви та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали.* — К., 2003. — С.458-459.

2 липня (неділя)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердив проект постанови РНК УРСР „Про відпуск довготермінових кредитів для потреб зселення господарств, що розташовані на хуторах”. У документі визначався розмір надання позик селянам: на благоустрій колгоспам та колгоспникам для перенесення будівель – відповідно по Київській області – 375 тис. руб. і 1940 тис. руб., Чернігівській – 80 і 1435, Житомирській – 900 і 6170, Вінницькій – 120 і 520; Кам’янець-Подільській – 100 і 1300, Сумській – 180 і 1250, Полтавській – 500 і 4250, Харківській – 80 і 350, Ворошиловградській – 100 і 415, Сталінській – 180 і 610, Дніпропетровській – 370 і 575, Запорізькій – 180 і 415, Кіровоградській – 60 і 220, Миколаївській – 25 і 205, Одеській – 75 і 140, Молдавській АСРР – 75 і 205. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.35, 126-127.*

1, 3, 7. Харків. Проїздом з Донбасу в Москву побував депутат Верховної Ради СРСР О.Стаханов. Почесний гість виступав перед працівниками Інституту комунального будівництва, ознайомився з господарським і культурним життям міста. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

2. Київ. Відбулася науково-методична конференція представників консерваторій України. Делегати з Києва, Одеси, Харкова обговорили більше 20 доповідей з питань розвитку музикальної справи, удосконалення навчально-методичної роботи консерваторій. Виступали відомі фахівці, професори Д.Бертьє, К.Михайлов, С.Богатирьов, заступник начальника Управління в справах мистецтв при РНК УСРР А.Луффер. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

4. Житомир. Відбулися урочистості з нагоди 15-ти річного ювілею Драматичного колективу клубу кустарів. Протягом свого існування актори з успіхом представили глядачеві 400 театральних постановок. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 липня.*

3 липня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про штати і структуру відділів ЦК КП(б)У. Ухвалено, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 26 червня 1939 р., встановити штат із 222 відповідальних і 98 технічних працівників; затвердити наступну структуру ЦК КП(б)У: Відділ кадрів з секторами: кадрів партійних організацій, кадрів радянських організацій, кадрів металургійної промисловості, кадрів машинобудівництва, кадрів оборонної промисловості, кадрів топливної промисловості, кадрів транспорту і зв’язку, кадрів легкої і текстильної промисловості, кадрів харчової промисловості, кадрів місцевої промисловості і комунального господарства, кадрів промисловості будматеріалів, кадрів лісної промисловості, кадрів земельних органів, кадрів радгоспів, кадрів заготівельних органів, кадрів НКВС,

кадрів оборонних організацій, кадрів судових і прокурорських органів, кадрів торгівлі і кооперації, кадрів культури і наукових підприємств, кадрів освіти, кадрів преси і видавництв, кадрів охорони здоров'я, кадрів комсомольських організацій, кадрів профспілок, обліку кадрів; Відділ пропаганди і агітації у складі секторів: друкованої і усної пропаганди, культурно-освітньої роботи, газет і журналів; Сільськогосподарський відділ; Оргінструкторський відділ; Військовий відділ; Особливий сектор; Управління справами. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.36-39.*

1. Київ. Преса повідомила про виданий Президією Верховної Ради УРСР указ про включення до складу Ново-Водолажської селищної ради території Петровської та Комсомольської селищних рад Ново-Водолажського району Харківської області. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

1. Київ. Преса повідомила про виданий Президією Верховної Ради УРСР указ про включення до складу Снігурівського району Миколаївської області Куйбишевську, Молотовську, Єршмайську сільські ради, та вилучення їх з підпорядкування Калініндорфського району. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

1. Київ. 3-4 липня відбулася нарада ЦК КП(б)У з питань підбору, вивчення і висування керівних кадрів. Учасники обмінялися першим досвідом роботи відділів кадрів, створюваних в установах відповідно до рішення ХУІІІ з'їзду ВКП(б). Констатувалися позитивні зрушення у справі підбору кадрів: з 1524 попередньо затверджених відділами кадрів секретарів 508 сільських районів України ЦК КП(б)У не схвалив лише 22 особи; відповідно з 508 районних уповноважених "Заготзерна" не затверджено лише 4 особи; схвалені кандидатури усіх 1021 правцівників, спрямованих на керівну роботу в МТС. Керівництво ЦК КП(б)У зобов'язало кадровиків у подальшій роботі "виявляти максимальну пильність, щоб до керівництва не пролізли люди ворожі, ті, які не вкушають політичного довір'я". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

1, 4. Харків. Студенти державного університету ім. О.Горького організували похід за маршрутом Касторна – с.Михайлівське з метою збирання фольклорного матеріалу про бойову діяльність червоної кінноти С.Буденного в роки Громадянської війни. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

1, 3, 6. Дніпропетровськ. До сіл України, кишлаків Узбекистану, на Далекий Схід і у північні райони РСФРР відряджені 350 молодих лікарів – випускників вищих учбових закладів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

3. Київ. Наркомат харчової промисловості УСРР поінформував про розробку програми реконструювання млинів у республіці. Ухвалено асигнувати на реалізацію проекту 10,5 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

4. Миргород. У керамічному технікумі відбувся урочистий випуск 75 спеціалістів, у тому числі 26 майстрів по художній роботі з фарфором, фаянсом, майолікою. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 липня.*

3, 6. Сталіно. Відкрився великий універмаг з механізованою доставкою товарів на верхні поверхи й щомісячним товарообігом 6 млн. руб. На роботу до магазину

прийняті 20 дружин стахановців металургійного заводу ім. Сталіна – колишніх домогосподарок, які пройшли спеціальну підготовку на курсах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 липня.*

9. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило провести 12 липня 1939 р. у Києві фізкультурний парад. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.35.*

4 липня (вівторок)

3, 6. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про торгівлю на вугільних шахтах, торфозоробках, нафтопромислах, мідних рудниках і мідно плавильних заводах”. Ухвалено поширити практику обслуговування у “закритих розподільниках” працівників вугільних шахт, торфозоробок, нафтопромислів, мідних рудників, мідноплавильних заводів як таких, “що працюють на війну”. *Осокіна Е. За фасадом «сталінського изобилія». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М., 1999. – С.211.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про структуру Народного комісаріату рибної промисловості УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №33. – Ст.152.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про структуру Народного комісаріату промисловості будівельних матеріалів УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №24. – Ст.114.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про структуру Народного комісаріату харчової промисловості УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №24. – Ст.115.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про структуру Народного комісаріату м’ясної і молочної промисловості УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №26. – Ст.122.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про структуру Народного комісаріату текстильної промисловості УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №26. – Ст.121.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про структуру Народного комісаріату легкої промисловості УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №26. – Ст.120.*

9. Київ. 4-9 липня у Бабиному Яру відбулися республіканські стрілецькі змагання. Близько 443 учасників з різних областей України демонстрували глядачам майстерність у стрільні з бойових і дрібнокаліберних гвинтівок. Перемогу здобула команда фізкультурників Києва. Ухвалено створити збірну команду України для участі у Всесоюзних стрілецьких змаганнях. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4, 10 липня.*

5 липня (середа)

1, 3, 7. Київ. 5-8 липня у столиці УРСР перебувала Дуся Віноградова. Відома стахановка виступила перед робітницями трикотажної фабрики ім. Рози Люксембург, швейної фабрики ім. Горького з лекцією “Мої методи роботи на 284 верстатах”.

Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6, 8 липня.

3. Миколаїв. Здано в експлуатацію міську каналізацію. На будівництво важливого для міста об'єкту витрачено 4 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

3, 6. Київ. Торговельні організації столиці УРСР повідомили про зниження цін на фрукти та овочі у столичних магазинах. Встановлено нові ціни: на огірки – 2,50 руб., капусту – 50 коп., стручковий горох – 70 коп., червону і білу смородину – 2 руб., чорну смородину і аргус – 2, 50 руб., абрикоси – 4 руб. за кілограм. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

3, 6. Київ. У магазини системи “Гастроному” та “Київплодоовочторг” надійшли у продаж абрикоси, доставлені літаком з Мелітополя. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 липня.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про організацію контори „Укркінопостач” при Управлінні кінофікації при РНК УРСР”. Ухвалено створити контору як госпрозрахункову, для постачання матеріалами та устаткування установ кіномережі. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 23. – Ст.109.*

4. Київ. Відбулися урочисті збори АН УРСР, присвячені 230-й річниці Полтавської битви. Учасників привітав президент АН УРСР академік О.Богомолець, пролунали доповіді А.Оглоблина “Боротьба російського і українського народів проти шведського вторгнення в 1708-1709 рр.”, В.Дядиченка “Розгром шведів під Полтавою”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5, 8 липня.*

4, 7. с. Лажева, Хмельницька область. Народився Голота Володимир Васильович (пішов з життя 18 лютого 1996) – український режисер і театрознавець; кандидат мистецтвознавства з 1988; у 1969-1973 – режисер Одеського українського музичного театру ім. Жовтневої Революції, в 1976-1983 – головний режисер Одеського телебачення, в 1991-1996 – викладач Одеського університету; вистави: „Максим Перепелиця” І. Стаднюка (1969), „Отак загинув Гуска” М.Куліша (1970), „По щучому велінню” М. Кропивницького (1972); телевистави: „Мис Горн” Р. Феденьова (1982), „Поранені” В. Кримка (1983), „Твій берег” А. Зорича (1985) та ін.; автор книг: „Україна – Молдавія: театральні зв'язки” (1987), „Театральна Одеса” (1990). *Мистецтво України: Біографічний довідник /Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.162.*

6 липня (четвер)

1. Район р. Халхин-Гол. 6-12 липня відбулися бойові сутички частин РСЧА з японо-манчжурськими військами. Радянське командування повідомило про захоплення 254 полонених, 4 гармат, 4 танків, 15 бронемашин, 70 кулеметів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 липня.*

3. Київ. Почалося спорудження корпусу Київського заводу друкарських машинок “Радянська Україна”. На будівництво асигновано 750 тис. руб. З введенням у дію об'єкту заплановано збільшити виробництво друкованих машинок з 1200 до 2400 шт. на рік. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 липня.*

4. Київ. 6-18 липня у Київському театрі музикальної комедії відбувся другий

республіканський огляд робітничо-колгоспних театрів. Майстерність демонстрували 18 творчих колективів. До журі обрано відомих артистів А.Бучму, Г.Юру, заслуженого діяча мистецтв К.Хохлова, секретаря ЦК ЛКСМУ Ф.Наседкіна, завідувача відділу агітації і пропаганди ЦК КПУ І.Лисенка та ін. Переможцем огляду визнано колектив Харківського російського театру ім. Горького за постановку п'єси М.Горького "Фальшива монета". Призами також відзначено 45 акторів, режисерів і художників різних театральних колективів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6, 20 липня.*

7 липня (п'ятниця)

2. Київ. 7-14 липня у Києві відбувся республіканський зліт юних конструкторів. Близько 105 школярів – тепломеханіків, електротехніків, фотоаматорів демонстрували досягнення і ділилися досвідом роботи. Перемогу здобули учні Одеської школи А.Афанасьєв, Ж.Погорелов, які спорудили модель криголаму "Йосиф Сталін". Кращі конструктори премійовані поїздкою на Всесоюзну сільськогосподарську виставку, а також годинниками, фотоапаратами. Для делегатів організовано екскурсію на центральну станцію телебачення. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9, 15 липня.*

3. Київ. 7-9 липня під столицю УРСР відбулася республіканська нарада заготівельників племінної худоби, скликана Народним комісаріатом земельних справ УРСР. Учасники – зоотехніки племінних баз, керівники республіканських і обласних контор обговорили стан справ і шляхи удосконалення заготівлі племінної худоби. Протягом шести місяців у республіці заготовлено близько 20 тис. голів худоби, у тому числі 16 тис. передано до колгоспів для поліпшення породи поголів'я. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 липня.*

3. Сталіно. Артіль "Металширпотреб" виготовила перші 100 холодильних установок місткістю 30 кг. продуктів, призначених для побутового користування. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 липня.*

8 липня (субота)

1. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про проведення Дня Військово-Морського флоту Союзу РСР”. Ухвалено провести традиційне святкування 24 липня. Констатували виключне політичне значення свята, містилися настанови ОПК, МПК, РПК, ЦК ТДС Авіахіму, редакціям газет щодо проведення різнопланових світочних заходів. Визначалося політико-ідеологічна складова свята, що мало проводитися „під знаком дальнішого зміцнення оборони СРСР, широкої мобілізації трудящих на боротьбу за остаточне викорчовування лишків троцькістсько-бухаринських і буржуазно-націоналістичних зрадників, під знаком посилення більшовицької пильності і непримиримості до ворогів народу і виховання багатомільйонних мас радянського народу у дусі відданості більшовицькій партії, батьківщині і великому вождю народів товаришу Сталіну”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.42-44.*

1, 4. Полтава. У приміщенні театру ім. Гоголя проведено урочистий пленум,

близько 1500 учасників заслухали доповідь А.Оглоблина “Боротьба російського і українського народів проти шведського вторгнення в 1708-1709 рр.”; у місцевому музеї оновлено і поповнено експозицію, зокрема картинами художника Стана “Оборона Полтави”, “Оборона села Веприка”; 8-11 липня тривала наукова сесія Інституту історії АН УРСР, присвячена 230-й річниці Полтавської битви. Учасники заслухали доповіді наукового працівника Полтавського краєзнавчого музею Гаркуши “Облога Полтави”, наукового співробітника Інституту історії АН УРСР Дядиченка “Розгром шведів під Полтавою”, полковника Вищої академії РСЧА ім. Фрунзе Лебедева “Воєнне мистецтво руських у Полтавському бою”, старшого наукового співробітника Н.Полянської-Василенко “Роль Петра I у розгромі шведського вторгнення в 1707-1709 р.”, батальйонного комісара Тельпуховського (Москва) “Від вторгнення шведів на територію Білорусії і України до Полтавської битви”, майору Подорожнього (Москва) “Полтавській бій в російській військово-історичній літературі”, професора Ленінградського державного університету Предтеченського “Відображення Полтавського бою в західноєвропейській літературі”, старшого наукового працівника Інституту літератури АН УРСР Косарика “Полтавський бій у висвітленні російської та української художньої літератури”, наукового працівника Білоруської АН Лочмеля “Боротьба білоруського народу проти іноземних гнобителів в перші половині ХУІІІ ст.” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5, 9-12 липня; Военно-исторический журнал. – 1939. – № 1. – С.141-142; Историк-марксист. – 1939. – Т.4. – С.203; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.216.*

3. Київ. РНК УРСР обговорив хід збирання врожаю та зернових і технічних культур в Україні. Констатувалося, що станом на 5 липня 1939 р. у колгоспах республіки зібрано врожай на площі 1437, 2 тис. га. Містилися настанови Наркомзему, Наркомрадколгоспів, Наркомм’ясопрому УРСР, головам обласних, районних органів влади, директорам МТС, правлінням колгоспів вжити усіх заходів для того, щоб “забезпечити високоякісне збирання хлібів, не допускаючи втрат і розриву між косовицею, в’язанням хліба в снопи і скиртуванням”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 липня.*

3, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ “Про утворення народного комісаріату паливної промисловості УРСР і управлінь місцевої паливної промисловості в областях”. Ухвалено передати у відання новоствореного наркомату усі шахти, торф’яні болота, підприємства паливної промисловості системи Наркоммісцевпрому УРСР, а також організації промислової експлуатації горючих сланців в УРСР. Наркомом комісаріату паливної промисловості УРСР призначено С.І.Дегтярьова. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 26. – Ст.124.*

9 липня (неділя)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про скликання другої сесії

Верховної Ради УРСР 25 липня 1939 р. у Києві. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 липня.*

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про виділення з території Чистяківської міської ради Сталінської області сільської зони та утворення Чистяківського сільського району з центром у м. Чистякові; про виділення з території Артемівської міської ради Сталінської області сільської зони та утворення Артемівського сільського району з центром у м. Артемівський; про виділення з території Костянтинівської міської ради Сталінської області сільської зони та утворення Костянтинівського сільського району з центром у м. Костянтинівка; про виділення з території Орджонікідзенської міської ради Сталінської області сільської зони та утворення Орджонікідзенського сільського району з центром у м. Орджонікідзе; про виділення з території Слов'янської міської ради Сталінської області сільської зони та утворення Слов'янського сільського району з центром у м. Слов'янськ. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 липня.*

1, 3. Київ. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про заходи по розвитку громадського тваринництва в колгоспах”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 липня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило пропозицію Молдавського ОПК про організацію науково-дослідного Інституту молдавської мови у м. Тирасполі. Ухвалено запропонувати Молдавському ОПК до 15 серпня 1939 р. підібрати приміщення, штат новостворюваної установи. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.55.*

3, 6. Миколаїв. Завершено спорудження нової трамвайної колії довжиною 9 км., призначеної для сполучення міста з с. Водопій. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 липня.*

3, 6. Київ. Завершено спорудження першої в СРСР студії кіно-хронікальних фільмів у складі головного корпусу, лабораторії, електропідстанції, розрахованої на працевлаштування 150 режисерів, 50 інженерів і техніків, 300 робітників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 липня.*

4. Київ. Інститут мовознавства АН УРСР завершив роботу по складанню російсько-українського словника обсягом 120 др. арк. До видання також включено переклад російських фразеологічних висловів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 липня.*

10 липня (понеділок)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило проект постанови ЦК КП(б)У і РНК УРСР „Про заходи по підсиленню боротьби з розтратами і крадіжками в споживчій кооперації УРСР”. Констатувалося поширення практики розтрат у споживчій кооперації (на 1 квітня 1939 р. – 37723 тис. руб.), називалися наступні причини цього явища: незадовільне виконання вказівок РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 25 січня 1939 про усунення з кооперативної системи осіб, які не заслуговують політичного і ділового довіря (у Харківській області в системі кооперації продовжували працю 229 розтратників, у Кіровоградській – 33, Сумській – 25); недоліки у підборі кадрів торгових працівників, роботі судових органів (Чугуївський народний

суд Харківської області слідство у справі про крупну розтрату проводив з вересня 1937 р. по вересень 1938 р., за цей час звинувачені по справі утікли); млявість роботи судових виконавців по стягненню із засуджених осіб розтрачених коштів (у Харківській області судові виконавці накопичили 418 виконавчих листів, причому 19% з них лежали без руху більше року; по системі споживкооперації загальною не стягнуто 12254 тис. руб.) Містилися настанови РПК, головам райспоживсплоку, представникам судових органів негайно вжити заходів для виправлення негативної ситуації. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.56, 137-140.*

1, 4. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про постановку справи радіомовлення”. Містилися настанови щодо запровадження системи заходів, спрямованих на зміцнення та розвиток радіомовлення УРСР. Пропонувалося, зокрема, голові Українського радіокомітету: забезпечити трансляцію творів української, російської народної творчості, а також музичних творів народів республік СРСР; організувати випуск дитячих радіопередач – „популярних, захоплюючих і доступних для дітей” із залученням до мікрофону талановитих виконавців; налагодити систематичну передачу по радію огляду газет „Комуніст”, „Советская Украина”, „Колгоспник України”, „Сталинское племя”, „Комсомолец України”, обласних газет, а також бесід, літературно-драматичних і художніх творів тощо. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.58.*

1. с.Макиївка, Варвинський район. Преса повідомила про показовий суд над А.Корнієнком – селянином колгоспу “Жовтнева зоря”, який поранив бригадира, що вимагав від нього урізати землю в контексті реалізації постанови уряду “Про охорону колгоспних земель від розбазарювання”. А.Корнієнко засуджений до 5 років ув’язнення у таборах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 липня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 26 питань, зокрема заслухали інформацію про поповнення складу редакції „Вісті АН УРСР”, створення редколегії з видання ювілейного збірника АН УРСР, присвяченого 60-ти річчю з дня народження Й.Сталіна, про зміни у тематичному плані Інституту геологічних наук та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.459-460.*

4, 7. Київ. У Центральній єврейській бібліотеці ім.Вінчевського відбувся літературний вечір, присвячений 50-ти річчю з дня народження і 20-ти літтю творчої діяльності відомого поета Д.Гофштейна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 липня.*

4, 7. с. Чаплине, Дніпропетровська область. Народився Ситник Алім Іванович – український режисер, заслужений діяч мистецтв УРСР (1986). Закінчив 1966 Київський театральний інститут (у В. Неллі); у 1966-70 – у Кіровоградському, з 1970 – Черкаському українському музично-драматичному театрах. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.539.*

11 липня (вівторок)

1. Москва. ЦК ВКП(б) видав постанову “Про членів і кандидатів партії, які є членами ВЛКСМ”. Містилися настанови ОПК, крайкомам ЦК компартій союзних республік до 1 серпня 1939 р. зняти з обліку у комсомольських організаціях всіх членів і кандидатів у члени партії, за виключенням осіб, які посідають керівні посади в комсомольських організаціях, а саме: членів комітетів первинних організацій ВЛКСМ, групоргів і членів цехових бюро ВЛКСМ, членів райкомів, міськкомів, округкомів, обкомів, крайкомів і ЦК ЛКСМ союзних республік, завідувачів відділами і інструкторів комітетів ВЛКСМ, піонервожатих і помполітів по комсомолу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 липня.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття костюлу у м.Житомирі Житомирської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.62.*

3, 7. Київ. Верховна Рада УРСР видала указ “Про утворення народного комісаріату автомобільного транспорту УРСР”. На наркомат поклалися обов’язки керування та організацію ефективного використання вантажного, автомобільного транспорту УСРР, організації ремонту і обслуговування автомобільного парку. Народним комісаріатом автотранспорту УРСР призначено В.Кухленка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 липня.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про Український історико-культурний заповідник “Музейне містечко” в Кисві”. Ухвалено переобладнати територію Печерської Лаври в історико-культурний заповідник, забезпечити впорядкування, охорону і реставрацію розташованих на його території цінних пам’ятників старовини. Містилися настанови щодо підпорядкування „Музейного містечка” НКО УРСР, заборони поселення на його території мешканців, розміщення будь-яких організацій без спеціального дозволу РНК УРСР. Для безпосереднього керівництва фінансово-господарською діяльністю історико-культурного заповідника при НКО засновувалося Управління. Ухвалено також: організувати на території „містечка” Історичну бібліотеку у підпорядкуванні НКО; виділити Центральний антирелігійний музей із системи Управління в справах мистецтв при РНК УРСР і підпорядкувати його, як самостійну установу, НКО УРСР, закріпивши за цим музеєм корпуси містечка № 1, 3, 4, 5, 29, 48, 48 а, 24, 28, 30, кол.Троїцько-надбрамну церкву, Успенський собор, церкву Економічних воріт, Лаврську дзвіницю, церкви дальніх і ближніх печер, дальні і ближні печери та ін. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №24. – Ст.116.*

4. Експедиція Одеського історико-археологічного музею виявила у с.Саботинівка Грушківського району залишки первісної людини. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 липня.*

12 липня (середа)

4, 7. смт. Макарів, Київська область. Народився Паламаренко Анатолій Несторович – український артист естради, народний артист УРСР (1979). Закінчив 1961

Київський театральний інститут, з 1962 – в Київській (тепер Національна) філармонії, читає твори Т. Шевченка, М. Гоголя, І. Нечуя-Левицького, М. Коцюбинського, Остапа Вишні, П. Глазового; лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.459.*

9. Київ. Організовано велике свято фізкультурників. Близько 20 тис. осіб пройшлися колонами з транспарантами вулицями столиці. Відбулися показові виступи фізкультурників, народні гуляння: на стадіоні “Динамо”, прикрашеному вітальним гаслом “Привіт любимому Сталіну!” глядачі спостерігали за змаганнями військовиків у рукопашному бою; слухачі Київського технікуму фізкультури представили киянам інсценування “Події біля оз. Хасан”; близько 800 школярів демонстрували вільні вправи у вигляді зірки, танцювали гопак. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5, 12, 14 липня.*

13 липня (четвер)

4,7. с. Велика Вільшанка, Київська область. Народився Мовчан Павло Михайлович – український поет, кінодраматург, перекладач, громадський діяч, заслужений діяч мистецтв України (1996). Навчався 1958-60 в Київському університеті, закінчив 1965 Літературний інститут ім. О. М. Горького та 1969 Вищі сценарно-режисерські курси при Держкіно СРСР (обидва в Москві); працював на Київській кіностудії художніх фільмів; автор кіносценаріїв „Наш дім” (1970), „Зозуля з дипломом” (1972), „Незручна людина” (1978); лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1992). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.419.*

14 липня (п'ятниця)

2. Київ. Відбулася конференція мисливців частин КОВО. Учасники – члени Товариства військових мисливців заслухали доповідь голови товариства комдива Белокоскова, обрали бюро, затвердили склад делегації на Загальноармійську конференцію. Влаштовано показові змагання військових мисливців. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 липня.*

3, 7. Київ. РНК УРСР затвердив колегію Наркомату текстильної промисловості УРСР у складі Ф.Бардієра (нарком), І.Скрипника, І.Гоголя, І.Дмитрієва, М.Степанченка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 липня.*

3. Київ. Наркомзем УРСР передав МТС і райземвідділам 900 легкових автомобілів, а також 150 комбайнів “Сталінець” для зміцнення транспортного парку машинно-тракторних станцій. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 липня.*

15 липня (субота)

1, 7. Київ. Оголошено судовий вирок у справі “контрреволюційної організації” в Українському інституті тваринництва. “Виявлені вороги” засуджені до тривалих термінів ув'язнення, у тому числі В.І.Лінченко – до 20 років, В.Г.Бойченко – до 10

років, А.Я.Матяш – до 8 років, П.А.Альохін – до 3 років позбавлення волі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 липня.*

1, 2, 3, 7. Київ. 15-17 липня відбулася республіканська нарада працівників тваринництва, скликана ЦК КП(б)У і РНК УРСР. Близько 1 тис. делегатів – стахановці, бригадири, завідувачі колгоспних ферм, голови колгоспів, секретарі РКП заслухали і обговорили доповідь М.Хрущова “По-більшовицькому виконаємо рішення партії і уряду про розвиток громадського тваринництва в колгоспах”, висловили цілковиту підтримку постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) “Про заходи по розвитку громадського тваринництва в колгоспах”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16, 18 липня; Більшовик України. – 1939. - № 8. – С.2-25.*

2, 3, 7. Київ. Відбувся зліт стахановок-вишивальниць художньо-промислових артілей України. 95 делегаток звітували про свої досягнення, ділилися досвідом роботи. Серед учасниць були відома килимарниця Решетилівської артілі ім. К.Цеткін Хлисту, яка очолювала бригаду по виготовленню килима 90 кв. м. для українського павільйону на Всесоюзній сільськогосподарській виставці, килимарниця артілі ім. Котовського з м. Тирасполь Кіршейбаум, вироби якої демонструвалися на Всесвітній виставці у Нью-Йорку та ін. 18 найкращих вишивальниць нагороджені значками відмінника промкооперації, іменними годинниками. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 липня.*

3. Херсон. Судно-будівельний завод ім. Комінтерну завершив спорудження великого нафтовозу загальним тоннажем 2 тис. тонн. Почалося випробовування корабля у Чорному морі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 липня.*

4. Ялта, Крим. Відбулися культурні заходи, приурочені до 35-ти річчя смерті А.П.Чехова: у Ялті в будинку-музеї Чехова організовано велику виставку про життя і творчість письменника; Український радіокомітет організував передачу, під час якої звучали уривки з творів “Унтер Пришибаєв”, “Палата № 6”, “Мужики”, а також фрагменти п’єси “Вишневий сад” у виконанні артистів МХАТу О.Кніппер-Чехової, А.Леонідова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11, 15 липня.*

16 липня (неділя)

3. Харків. Поліграфічний завод винайшов і освоїв виробництво машини, призначеної для одночасного різання чотирьох рулонів паперу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 липня.*

17 липня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Народного комісаріату юстиції УРСР щодо затвердження наступного складу Верховного Суду УРСР: Н.І.Андрущенко, В.Є.Баранов, І.В.Бердніков, А.В.Бобриньов, С.Т.Березовський, В.П.Грищенко, Ю.І.Глущенко, С.І.Дзюба, Є.П.Кирилюк, В.Ю.Краснощек, О.К.Крищенко, П.М.Лісовий, Д.І.Ліствін, Г.М.Марченко, К.Г.Маркіанович, С.Я.Ольшвангер, П.І.Пономаренко, О.Ф.Половнєв-Хріпунов, М.Г.Розанов, М.Л.Ройте, Д.О.Смоляков, А.Д.Сахаров, Д.С.Сусло, І.Л.Сірош, В.Г.Стеценко,

П.С.Скляр, Г.К.Шевченко, К.Т.Топчій, О.К.Федотьев. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.86.

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанову РНК УРСР „Про розподіл кредитів на індивідуальне житлове будівництво”. Ухвалено, відповідно до постанови РНК СРСР від 21 червня 1939 р., надати кредити для будівництва житла у таких розмірах: для робітників Наркоммісцевпрому УРСР – 4,6 млн. руб., працівників промисловості Наркомату будівельних матеріалів – 1 млн. руб., робітників підприємств Наркомату місцевої паливної промисловості, виділених із складу НКМП – 1, 2 млн. руб. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.84, 156.

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про будівництво будинку відпочинку в Конче-Заспі”. Ухвалено розпочати будівництво будинку відпочинку для керівного складу наркоматів і центральних установ УРСР загальною вартістю 1099612 руб.; виділити на будівництво 455 тис. руб. – з республіканського бюджету, 430 тис. руб. – за рахунок невикористаних кредитів для будівництва будинку шоферів по Обсерваторній вулиці, 180 тис. руб. – за рахунок фінансів по капітальному будівництву, відпущених 1938 року Управлінню справами РНК УРСР. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.85, 175.

1. РНК УРСР видав постанову “Про державні музичні колективи УРСР”. Ухвалено організувати Ансамбль народної пісні і танцю УРСР, довести склад Державного симфонічного оркестру та заслуженої капели УРСР “Думка” до 120 осіб в кожному, організувати показову капелу бандуристів у складі 50 осіб. Ліквідовано ряд національних музичних колективів, у тому числі ансамбль єврейської народної музики і пісні “Євоканс”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – №26. – Ст.123; ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.81-82*

4, 8. УРСР. На гастролі до України прибув у повному складі Грузинський театр ім. Шота Руставелі. Театральний колектив під керівництвом драматурга С.Шаншіашвілі представив глядачам постановки п'єс “Арсен”, “Отелло”, “Останні дворяни”, “Людина з рушницею”, “Без вини винуваті”, “З іскри”, “Сулелі”, “Ангор” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 липня.*

18 липня (вівторок)

4, 7. м. Ашгабат, Туркменістан. Народилася Бровдя Лариса Олександрівна – живописець, дружина скульптора. Автор творів: гобелени „Коляди” (1990), „Гроно” (1991), „Півники” (1992), „Чекання” (1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.86*

9. УРСР. У містах і селах республіки відзначався Всесоюзний день фізкультурника: відбулися урочисті збори, мітинги, показові виступи і змагання з гімнастики, футболу, рукопашного бою, гранатометання, авто-мото-кінного спорту. У Києві понад 100 суден взяли участь у водному параді, проведено спортивну естафету під гаслом “За оборону країни”; у параді фізкультурників на стадіоні “Спартак” в Одесі

брали участь близько 10 тис. фізкультурників, на стадіоні “Дзержинець” у Ворошиловграді – близько 3 тис.; у Харкові на народні гуляння прийшли близько 50 тис. осіб, організовано велопробіг за маршрутом Харків – Сочі, велопробіг за маршрутом Харків – Севастополь – Харків. “Загін фізкультурників УРСР” нараховував у цей час близько 1 млн. 200 тис. осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3, 20 липня.*

19 липня (середа)

9. Одеса. 19-22 липня відбулися республіканські змагання з легкої атлетики. Фізкультурниця Волгіна з Дніпропетровська встановила новий український рекорд у метанні гранати – 47 м., 60 см. Перше місце у змаганнях здобула команда Харкова, друге – Києва, третє – Одеси. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 липня.*

20 липня (четвер)

1. Київ. Прокуратура УРСР повідомила про притягнення до кримінальної відповідальності ряду осіб, звинувачених у розбазарюванні колгоспних земель. Ув’язнені селяни колгоспу “Наша перемога” Вінницької області Гемплук, Криминюк, Ільницький – кожний на три роки позбавлення волі за “незаконне прирізування землі”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 липня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердив проект постанови РНК УРСР „Про асигнування на преміювання кращих колгоспних театрів”. Ухвалено асигнувати за рахунок Управління у справах мистецтв на виплату премій загалом 30 тис. руб.; встановити наступні розміри премій: перша – 5 тис., друга – 3 тис., третя – 2 тис. руб.; виділити на придбання цінних подарунків для вручення кращим працівникам театрів 20 тис. руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.86, 181.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про організацію екскурсій на Всесоюзну сільськогосподарську виставку 1939 року”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.89, 182.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило колегію Народного комісаріата охорони здоров’я під головуванням народного комісара Овсієнка І.І. у складі Калініченка Т.Я., Дукьянчикова С.С., Комісаренка В.П., Сосенкової Н.С., Ключко С.Д., Олексієнко І.П. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.89.*

3, 7. Одеса. Інженер Купершмідт і директор Одеського заводу шкіряних сурогатів Фельсер розробили пристрій для штампування задників взуття. Винахід забезпечив чотирикратне підвищення продуктивності праці, забезпечивши економію 120 тис. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 липня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 21 питання, зокрема заслухали доповідь директора Інституту ботаніки про роботу Ботанічного саду та про будівництво приміщення для Інституту, доповідь директора Інституту історії України про стан роботи з випуску „Короткого курсу історії України” та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.461-462.*

21 липня (п'ятниця)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило: дозволити Наркомзему УРСР скликати 26-28 серпня нараду по бджільництву, затвердити склад делегатів у кількості 50 осіб, у тому числі наукових працівників – 8, фахівців облземвідділів та райземвідділів – 18, передовиків бджільництва – 16, директорів заводів, майстерень та опорних пунктів – 8; керівництво нарадою покладено на Старченка, Таценка, Луценка; дозволити Наркомзему УРСР скликати 20-23 серпня нараду наукових працівників, працівників земельних органів і колгоспників – передовиків з рибицтва із загальною кількістю учасників 65 осіб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.89.*

3. Туапсе. Успішно завершилися випробовування потужного танкера “Передовик”, збудованого у Николаєві на заводі ім. Марті. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 січня, 22 липня.*

22 липня (субота)

1. Київ. 22-23 липня відбувся пленум ЦК КП(б)У. Учасники обговорили доповіді “Про реалізацію постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) “Про заходи по розвитку громадського тваринництва в колгоспах”, “Про масово-оборонну роботу”, заслухали повідомлення представника Наркомату земельних справ УРСР про хід збирання урожаю в колгоспах і радгоспах УРСР, а також про хід виконання плану по заселенню хуторських господарств у колгоспні селища. Ухвалено постанову “Про реалізацію постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) “Про заходи по розвитку громадського тваринництва в колгоспах”. Констатувалися успіхи у розвитку тваринництва: з 1933 до 1 січня 1939 р. поголів'я великої худоби збільшилося на 225,2%, свиней – на 287,3%, овець і кіз – на 251,3%; визначено перспективи подальшого розвитку тваринництва в Україні. *Коммунистическая партия Украины в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. В 2-х тт. Т.1. 1918-1941. К., 1976. – С.966; Комуніст. – 1939. – 24, 25 липня.*

7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про затвердження П.Кириленка уповноваженим Народного комісаріату зв'язку СРСР при РНК УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 липня.*

24 липня (понеділок)

1. Крим – УРСР. У містах і селищах відзначався День військово-морського флоту СРСР. До свята у Севастополі організовано агітаційний авто-мотопробіг по Криму, відкрито виставку про історію російського флоту з часів Петра I до Першої світової війни, скликано багатолюдний мітинг за участі командувача Чорноморським флотом флагмана першого рангу Октябрьського і членів Кримського уряду, проведені парад на воді, “зоряний заплив” кілька тисяч червонофлотців і командирів, карнавал з феєрверком; у Києві в театрі КОВО відбулися урочисті збори, нагородження “відмінники бойової і політичної підготовки” Дніпровської військової флотилії, спортивні змагання, народні гуляння. *Вісті ВУЦВК. – 17, 22, 26 липня.*

25 липня (вівторок)

1. Київ. Розпочала роботу друга сесія Верховної Ради УРСР. До порядку денного внесені наступні питання: затвердження Державного бюджету УРСР на 1939 р. і звіту про виконання державного бюджету УРСР за 1938 р.; затвердження “Положення про вибори в обласні, міські, районні, сільські і селищні ради депутатів трудящих; вибори до Верховного Суду УРСР; про укази Президії Верховної Ради УРСР, прийняті в період між першою і другою сесіями. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 липня.*

4, 7. Пішов з життя Турчинюк Василь Іванович (народився 1864) – український різьбяр і будівничий. Жив і працював у с. Лугу тепер Івано-Франківської області; автор творів: набір меблів для залу засідань повітового відділу в Надвірній (1932); іконостаси та інтер’єри в церквах сіл Яблуниці (1895-1904), Майдана (1932), Стримби (1930-32), Луга (1912-39), Ворохти (1936-38) – всі у Івано-Франківській області, іконостаси оздоблені різьбленням, барельєфами та круглою скульптурою. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.595.*

6. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про стан громадського харчування в школах”. Констатувалося невиконання положень постанови РНК УРСР від 17 липня 1938 р., особливо в Одеській, Запорізькій, Миколаївській, Сталінській, Ворошиловградській, Дніпропетровській, Вінницькій областях: не забезпечення учнів гарячими снданками; обмеженість асортименту страв; відсутність достатньої кількості приміщень для громадського харчування. Містилися настанови, зокрема народним комісаріатам торгівлі, освіти, Укоопспілці: – до початку 1939-1940 навчального року відновити у містах 42 їдальні, додатково відкрити 171 їдалень, 446 буфетів; довести загальну кількість буфетів та їдалень на селі до 1 тис. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 27. – Ст.128.*

26 липня (середа)

1, 3. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про відкриття Всесоюзної сільськогосподарської виставки”. Ухвалено розпочати роботу виставки 1 серпня 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 липня.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про затвердження кошторисної вартості спорудження пам’ятника Т.Г.Шевченка у м.Каневі”. Визначалися загальна вартість пам’ятника у розмірі 525700 руб., витрати на його відкриття – 25 тис. руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.101, 186.*

27 липня (четвер)

1, 4. Київ. Політбюро затвердило проект постанови РНК УРСР „Про реорганізацію Київського хореографічного училища”. Ухвалено дозволити Управлінню у справах мистецтв при РНК у 1939-1940 навчальному році реорганізувати училище в середню хореографічну школу з 9 річним терміном навчання. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.101, 187.*

2. Костянтинівка. Відбулися республіканські змагання юних авіамоделістів. Свої досягнення демонстрували близько 140 учасників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 липня.*

4. Київ. Редакція газети “Колгоспник України” поінформувала про поширення на селі художньої та політичної літератури: протягом першого півріччя 1939 р. в українських селах реалізовано понад 40 тис. примірників масового і 5700 примірників ювілейного видання “Кобзаря” Т.Шевченка; у другому кварталі продано літератури на суму 6300 тис. руб., у тому числі понад 100 тис. брошур з текстом постанови ЦК ВКП(б) і РНК СРСР “Про заходи охорони громадських земель колгоспів від розбазарювання”, близько 80 тис. брошур з постановою “Про підготовку до збирання врожаю і заготовок сільськогосподарських продуктів у 1939 році”, 740 тис. книжок до Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Укоопкультрог ухвалив завезти у села України додатково 300 тис. примірників “Короткого курсу історії ВКП(б)”. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К.: Наукова думка, 1986. – С.287.*

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про план довгострокових кредитів на 1939 рік для потреб зселення господарств колгоспників, що розташовані на хуторах”. Затвердувався додатковий план кредитування у розмірі 40600 тис. руб., у тому числі на зселення – 35600 тис. руб., на перенесення усупільнених господарських і побутових будівель, споруд, колодязів, на благоустрій нових селищ – 5 000 тис. руб. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 28. – Ст.130.*

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про проведення обліку порідної худоби в колгоспах, радгоспах і у колгоспників”. Містилося зобов’язання наркоматам земельних справа, зернових і тваринницьких колгоспів, м’ясної і м’ясомолочної промисловості УРСР, директорам трестів приміських господарств до 1 жовтня 1939 р. провести визначення порідності худоби. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 28. – Ст.131.*

28 липня (п’ятниця)

1. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову “Про хід збирання урожаю в колгоспах і радгоспах УРСР”. Містилася настанова місцевим партійним і радянським органам “вжити рішучих заходів до безперебійної і якісної роботи кожного комбайна, своєчасного збирання соломи і полови з поля, своєчасного і повного проведення лушіння, поліпшення роботи молотарок”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 липня.*

1. Київ. Верховна Рада УРСР ухвалила Закон “Про затвердження “Положення про вибори в обласні, районні, міські, сільські, селищні ради депутатів трудящих УРСР”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 липня.*

1, 3. Київ. Верховна Рада УРСР ухвалила Закон „Про Державний бюджет Української Радянської соціалістичної республіки на 1939 р.” Затверджено бюджет по доходах у розмірі 6675534 тис. руб., та по видатках у розмірі 6648513 тис. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 липня.*

1, 7. Київ. Верховна Рада УРСР ухвалила Закон “Про обрання Верховного Суду

Української радянської соціалістичної республіки”. Головою Верховного Суду УРСР обрано К.Топчія. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 липня.*

3, 6. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про присадибні ділянки робітників і службовців, сільських учителів, агрономів та інших не членів колгоспів, що проживають у сільській місцевості”. Встановлено обсяги ділянок для вищезазначених категорій населення – не більше 0,15 га на сім’ю, включно із всіма будівлями; ухвалено до 15 листопада 1939 р. передати “надлишки землі” до колгоспів. *Решения партии и правительства по хозяйственным вопросам. Т.2. – М., 1967. – С.719-720; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 липня.*

6, 7. Київ. РНК УРСР затвердила колегію Народного комісаріату здоров’я УРСР у складі І.Овсієнка (нарком), Т.Калінченка, С.Лук’янчикова, В.Комісаренка, Н.Сосенкова, С.Клюзко, І.Олексієнко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 липня.*

1, 7. Київ. Верховна Рада УРСР видала указ про затвердження Л.Корнійця головою РНК УРСР. Ухвалено звільнити Д.Коротченка з посади голови РНК УРСР у зв’язку з його призначенням третім секретарем ЦК КП(б)У. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 липня.*

1, 7. Київ. Верховна Рада УРСР видала постанову про затвердження С.Ємельяненка народним комісаром харчової промисловості УРСР; Ф.Редька – народним комісаром освіти УРСР; П.Старигана – народним комісаром м’ясної та м’ясо-молочної промисловості УРСР; П.Белкіна – народним комісаром рибної промисловості УРСР; М.Кириченка – народним комісаром промисловості будівельних матеріалів УРСР; І.Сеніна – народним комісаром легкої промисловості УРСР; Ф.Бардієра – народним комісаром текстильної промисловості УРСР; С.Дегтярева – народним комісаром місцевої паливної промисловості; В.Кухленка – наркомом автомобільного транспорту УРСР; В.Слесарева – уповноваженим народного комісара заготівель СРСР при РНК УРСР; П.Кириленка – уповноваженим народного комісара зв’язку при РНК УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 липня.*

1. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про припинення розглядання судових справ народними судьями одноосібно і в порядку видачі судових наказів”. Затверджувався відповідний наказ Комісаріата юстиції СРСР; містилася пропозиція РНК республік, у тому числі РНК УРСР внести на затвердження черговою сесією проект закону. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939 - № 48. – Ст.381.*

29 липня (субота)

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У видало постанову „Про перевірку виконання рішення політбюро ЦК КП(б)У від 11 червня 1939 р. про будівництво Київського мосту і підходів до нього”. Констатувався незадовільний стан виконання положень постанови, містилися зобов’язання відповідним партійним і державним органам вжити заходів для виправлення ситуації. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.347-355.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У видало постанову „Про хід збирання

врожаю”. Констатувалося зниження темпів збиральної кампанії з 15 по 25 липня (колгоспи зібрали 3519 тис. га проти 4852,5 тис. га за попередню декаду місяця). Містилася настанова ОПК, РПК, ОВК, РВК, директорам МТС, радгоспів, правлінням колгоспів вжити заходів для підвищення темпів роботи. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.5-7.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови ЦК КП(б)У і РНК УРСР „Про заходи для покращення роботи системи держторгівлі і по боротьбі з розтратами”. Констатувалися чисельні недоліки: розтрати, розкрадання, велика нестача у системі держторгівлі Наркомвнугоргу УРСР (29,0 млн. руб. у 1938 р.; у першому кварталі 1939 р. – 4,6 млн. руб.); низький рівень підбору кадрів матеріально відповідальних осіб; незадовільний стан бухгалтерського обліку, контрольно-ревізійної роботи; неякісні та некваліфіковані раптові переобліки у торговельній мережі; чисельні факти обміру, обважування, обрахування покупців; прикриття керівниками розтратників; гальмування розгляду справ у судових органах. Містилися настанови, зокрема партійним органам, щодо вживання заходів для виправлення ситуації. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.512. – Арк.7, 105-109.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 27 питань, зокрема заслухали доповідь академіка К.Г.Воблого про підготовку до випуску підручника з економгеографії та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.462-463.*

30 липня (неділя)

1, 4. Київ. Центральний комітет профспілок працівників початкової і середньої школи України і Київське екскурсійно-туристичне бюро ВЦРПС організували екскурсію 250 найкращих вчителів України на батьківщину Сталіна за маршрутом Баку – Тбілісі – Горі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 липня.*

31 липня (понеділок)

1, 4, 7. Київ. РНК УРСР видав постанову про присвоєння 38 педагогам України звання “Заслужений учитель школи”. Зокрема нагороджені наступні вчителі з Чернігівської, Дніпропетровської, Ворошиловградської, Сталінської, Полтавської, Вінницької, Миколаївської областей, Молдавської автономії: А.Масол, С.Холодняк, М.Гальчук, М.Мороз, Є.Лавруша, А.Самолова, М.Тарасов, А.Теміненко, А.Чечинін, Д.Федорович, І.Тернов, Л.Харловій, М.Шевченко, О.Матвійкова, О.Агафонова, О.Мазила, М.Кішленко, Л.Назарова, Г.Олександрина, Л.Богуславська, М.Ясененко, М.Павлович, О.Дубовікова, О.Фуриленко, О.Савченко, Н.Вікторова, С.Єременко, О.Кушнарєнко, І.Завадовський, М.Рубель, Є.Максименко, Н.Онищенко, М.Лялько, С.Мільман, Н.Петровська, Л.Дорогобідова, М.Толстенко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 серпня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило кошторис для показу колгоспної са-

модіяльності в Москві на Всесоюзній сільськогосподарській виставці у розмірі 1 млн. 600 тис. руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.19.*

1 серпня (вівторок)

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ “Про додаткові відзнаки для Героїв Радянського Союзу”. Ухвалено заснувати медаль “Героя Радянського Союзу”: золоту у формі п’ятикутної зірки з написом на лицьовій стороні “Герой СССР”; встановлено порядок нагородження двома зірками “Героя Радянського Союзу” та спорудження на батьківщині бронзового постаменту для двічі героїв СРСР; нагородження трьома медалями “Героя Радянського Союзу” та встановлення бюсту в Москві для тричі Героїв СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 липня.*

1, 2, 3. Москва. РНК СРСР видав постанову про випуск державної позики третьої п’ятирічки (випуску 2 року) на суму 6 млрд. руб., строком на 20 р. з 1 грудня 1939 р. по 1 грудня 1959 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 серпня.*

1, 2, 3. Москва. Президія ВЦРПС видала постанову “Про участь профспілок у проведенні передплати на “Державну позику третьої п’ятирічки (випуску 2 року)”. Вказувалося на потребу дотримання добровільності у проведенні кампанії, водночас містилася “рекомендація” робітникам і службовцям передплатувати позику в розмірі двох-трьох тижневого заробітку, а при бажанні – і більше. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 серпня.*

1, 2, 3. УРСР. У містах і селищах країни почалася кампанія передплати “Державної позики третьої п’ятирічки (випуску 2 року)”: у Києві протягом одного дня реалізовано облігацій на 9141255 руб.; у Харкові робітники заводу “Світло шахтаря” ухвалили витратити на позику трьохтижневий заробіток; в Одесі “одностайні резолюції” щодо передплати позики затверджені на станкобудівельному заводі ім.Леніна, заводі ім. Січневого повстання та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 серпня.*

1, 3. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову “Про підготовку до осінньої сівби 1939 р.” Містилися вказівки низовим партійним і радянським організаціям щодо посівної, зокрема визначено строки її проведення у період з 10 до 15 серпня. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 серпня.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання про перевірку виконання рішення РНК СРСР і ЦК ВКП(б) „Про підготовку до збирання урожаю і заготівлях сільськогосподарських продуктів у 1939 році” в Запорізькій області. Вказувалося на встановлені перевіркою недоліки: неякісне збирання хліба, зокрема внаслідок незастосування спеціально надісланих в область 420 комплектів пристосувань для збирання полеглого хліба; залишення на полях значної кількості незібраної соломи й зменшення внаслідок цього кормової бази для тварин та ін. Ухвалено оголосити догану начальнику земельного відділу Запорізької області; зауважити першому секретарю Запорізького ОПК, голові оргкомітету Президії Верховної Ради УРСР по Запорізькій області; оголосити догану і зняти з роботи першого секретаря Червоноармійського РПК. Містилася настанова партійним орга-

нам вжити заходів для виправлення ситуації. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.22-23.*

2, 3. Москва. Відбулося урочисте відкриття постійно діючої Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Виставка репрезентувала досягнення більше 150 тис. передовиків виробництва, більше 15 тис. колгоспів, 11 тис. колгоспних ферм, 268 МТС, 795 радгоспів. Протягом 1 серпня – 1 вересня павільйон Україна” відвідало 1031 осіб, проведено 2137 екскурсій, організовано ряд виступів видатних стахановців, у тому числі депутата Верховної Ради УРСР М.Демченко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 серпня, 3 вересня.*

9. Київ. 1-5 серпня відбулася спартакіада частин КОВО. Близько 700 учасників – військовослужбовці та члени їхніх сімей демонстрували майстерність у штовханні ядра, змагалися у бігу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 серпня.*

3 серпня (четвер)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про виділення в самостійні адміністративно-господарські одиниці міста Білу Церкву, Смілу, Умань, Черкаси Київської області з безпосереднім підпорядкуванням Біло-Церківської, Смілянської, Уманської і Черкаської міських рад Київському ОВК. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 серпня.*

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про виділення в самостійну адміністративно-господарську одиницю м.Знам'янка Кіровоградської області з безпосереднім підпорядкуванням Знам'янської міської ради Оргкомітету Президії Верховної Ради УРСР по Кіровоградській області. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 серпня.*

1, 2, 3. Київ. Управління ощадних кас і держкредиту УРСР повідомило про передплату населенням Одеської, Вінницької, Кам'янець-Подільської, Кіровоградської областей державної позики третьої п'ятирічки (випуску 2 року) на суму 154986000 руб. та про внесення готівкою 3200000 руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 серпня.*

1, 2. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про відкриття Київського Державного іподрому”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.24.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про підготовку до збирання цукрових буряків урожаю 1939 року”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.24.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про план довгострокових кредитів на 1939 р. для потреб зселення господарств колгоспників, що розташовані на хуторах”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.24.*

2, 4. Київ. Музейним управлінням НКО УРСР затверджено ескіз художнього оформлення музею М.Щорса, підготовлений художником К.Сокуринським. Передбачено створити в експозиції 12 відділів: “Щорс в роки імперіалістичної війни”, “Визвольна війна українського народу за допомогою великого братського російського народу проти німецьких інтервентів”, “Сталінська Конституція і

матеріали XVIII з'їзду ВКП(б)" та ін. Замовлено виготовлення картин: художнику Сударику "Бій Щорса під Бердичевом", Савинцю – "Бій під Коростенем", "Бій під Клинцями" та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 серпня.*

4 серпня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Сталінського ОПК і ОВК про створення Кіровського міського району з центром у м. Макіївці; Кіровської районної ради депутатів трудящих з підпорядкуванням їй Макіївській міськраді, Кіровського РПК з підпорядкуванням його Макіївському МПК. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.25.*

1, 2, 3. Чернігівська область. Група трактористів Куликівської МТС звернулася з листом до наркома оборони СРСР К.Ворошилова з проханням сформувавши з колективу машинно-тракторної станції танковий екіпаж. "Фашистські пси, – йшлося у листі, – гострять зуби на нашу святую батьківщину, але ніколи не будуть їм на радянській землі". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 серпня.*

1, 2, 3. Москва. На Всесоюзній сільськогосподарській виставці відбулася дружня зустріч колгоспників України і Грузії. Селяни відвідали український і грузинський павільйони. При вході до останнього лунали гасла "Привіт Батьківщині великого Сталіна! Хай живе товариш Сталін – організатор перемог країни!" *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 серпня.*

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про державний план заготівлі кісточок плодів урожаю 1939 року”. Затверджено план заготівлі кісточок абрикосів, слив, жерделею, аличі, персиків, гіркої мигдалю по УРСР у розмірі 1390 тонн. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. – № 29. – Ст.137.*

6 серпня (неділя)

1. СРСР-УРСР. У містах і селах країни відзначалася річниця боїв біля оз. Хасан. Київ: відбулися збори оборонного активу, близько 600 учасників заслухали доповіді "про бойову технічну міць Червоної армії, її безмежний героїзм". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 серпня.*

1, 4, 7. Київ. Управлінням в справах мистецтв при РНК УРСР видано наказ "Про державні музикальні колективи УРСР". Містилася критика ряду національних колективів, зокрема ансамблю єврейської народної музики і пісні "Євоканс" за "відірваність від актуальної радянської тематики". Встановлювалася чітка мережа музикальних колективів у складі: Державного ансамблю народної пісні і пляски УРСР (180 осіб, художній керівник І.Віленський), Державний симфонічний оркестр (90 осіб, художній керівник Н.Рахлін), Державна капела "Думка" (120 осіб, художній керівник М.Веріківський, хормейстер А.Сорока), дитячий відділ при ній (40 осіб), показова капела бандуристів (50 осіб, художній керівник Д.Піка). Ухвалено ліквідувати жіночий хоровий ансамбль "Женхоранс", капелу "Євоканс", колишній польський ансамбль народної пісні і танцю та ін. *Вісті*

ВУЦВК. – 1939. – 6 серпня.

1, 9. Київ. За ініціативою Всесоюзного комітету у справах фізкультури і спорту при РНК СРСР проведено День оборонних видів спорту “на відзнаку переможних боїв Червоної армії біля оз. Хасан”. У столиці УРСР близько 400 фізкультурників взяли участь у воєнізованих спортивних змаганнях, демонструючи свою майстерність у стрільбі, подоланні смуги перешкод, боротьбі; 6-16 серпня відбувся “великий воєнно-річковий перехід”: 20 яхт подолали 563 км. за маршрутом Київ – Черкаси – Кременчуг – Дніпродзержинськ. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5, 6 серпня.*

7 серпня (понеділок)

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про реконструкцію і надбудову житлового будинку Управління справами ЦК КПУ”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.29.*

3. На Никитівському ртутному комбінаті введено в дію нову ртутну шахту № 2 – БІС з повною механізацією видобувних процесів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 серпня.*

8 серпня (вівторок)

1. Москва. РНК СРСР затвердив “Положення про значок учасника хасанських боїв”, запровадженого на підставі Указу Президії Верховної Ради СРСР від 5 червня 1939 р. “Про увічнення пам’яті героїв Хасана”. Встановлено порядок нагородження значком військовослужбовців, які безпосередньо брали участь у бойових діях, а також військовослужбовців штабів, тилових установ, членів сімей командного і начальницького складу, колгоспників, які успішно забезпечували бойову діяльність Першої Окремої Червонопрапорної армії у період з 29 липня по 11 серпня 1938 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 серпня; Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939 - № 48. – Ст.377.*

1. Київ. Заступник командувача військ КОВО комдив В.П.Герасименко повідомив про задоволення прохання групи трактористів Куликівської МТС Чернігівської області дозволити формування танкового екіпажу. Комдив звернувся до громадськості підтримати “цінний почин”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 серпня.*

1. Київ. Дирекція Київського філіалу Центрального музею ім. В.І.Леніна повідомила про те, що протягом 1-8 серпня 1939 р. музей відвідало 5993 особи. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 серпня.*

2. Дніпропетровськ. Відбулася урочиста зустріч екіпажу літака Тризни, який на честь “Сталінського дня залізничника” здійснив переліт за маршрутом Дніпропетровськ – Москва – Дніпропетровськ. Командир екіпажу машиніст Тризна оволодів майстерністю пілота без відриву від виробництва. У Москві пілот-машиніст доповідав про успіхи “сталінських залізничників” Л.Кагановичу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 серпня.*

3, 7. Одеса. Інженер заводу ім. Січневого повстання Корба сконструював новий підйомний кран на гусеничному ході, здатного підняти предмети вагою 25 тонн з

пневматичним управлінням. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 серпня.*

4. Одеса. Керівництво Одеської кіностудії повідомило про зйомку на своїх площадках семи художніх фільмів – “Моряк”, “Танкер Дербент”, “Небеса”, “Сімнадцятирічні” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 серпня.*

9 серпня (середа)

3, 6. Київ. Відбулася Всеукраїнська нарада з питань житлового будівництва, скликана Спілкою радянських архітекторів України. Запрошені відомі архітектори, у тому числі професори Троп'янський з Одеси, Молокін з Харкова, Альошин, Григор'єв, Головка, Гречина з Києва, Юхилевич з Дніпропетровська та ін. Учасники обговорювали широке коло проблем, пов'язаних з удосконаленням проектування житлових помешкань. Спілкою архітекторів розроблено 90 типових проектів помешкань, переважно 2-3 кімнатних квартир. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 серпня.*

6. Київ. Міський комітет народних депутатів асигнував 190 тис. руб. на устаткування і відкриття нових буфетів у середніх школах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 серпня.*

9. Київ. Відбулися змагання з легкої атлетики і гімнастики фізкультурників прикордонних військ НКВС і КОВО, в яких взяли участь близько 150 осіб. Політкерівником прикордонної застави Крюковим встановлено новий український рекорд по метанню дисків – 36 м., 07 см. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 серпня.*

9. Відбулися УП республіканські змагання авіамоделістів. Перше місце здобула команда Харківської, друге – Київської, третє – Запорізької областей. Представник Харківщини І. Мірошніченко встановив новий український рекорд: сконструйована ним модель літака пододала відстань у 40,5 км. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 серпня.*

10 серпня (четвер)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило: прийняти пропозицію Чернігівського ОПК і ОВК про виділення міста Прилуки із Прилуцького району та підпорядкування Прилуцької міської ради Чернігівському ОВК; прийняти пропозицію Чернігівського ОПК і ОВК про виділення м. Ніжина з Ніжинського району і підпорядкування Ніжинської міської ради Чернігівському ОВК. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.30-31.*

1, 4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про організацію історичного факультету при Дніпропетровському державному університеті. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 30. – Ст.141.*

1, 4. Художники Вовченко і Шавикін виготовили ескізи гобелену “Ленін і Сталін у Жовтневі дні” для поповнення експозиції філіалу Центрального музею В.І.Леніна при ЦК КП(б)У в Києві. Роботу замовлено відомим українським майстриням-килимницям Н.Вовк, Т.Іваницькій та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 серпня.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття церков: у с.Івашковці Шаргородського району

Вінницької області; в хут.Піщанському Пісківської сільради Дворічанського району Харківської області; в с.Олійник Теофіпольського району Камянець-Подільської області; в с.Лебязже Зачепілівського району Харківської області; в с.Лобачів Володарського району Київської області; в с.Сколобів Володарсько-Болинського району Житомирської області; в с.Копистерині Шаргородського району Вінницької області; Миколаївської церкви в с.Грушеваха Петровського району Харківської області; в с.Петровському Старо-Керменчикського району Сталінської області; церкви в с.Тецьке Євсугського району Ворошиловградської області; в с.Кам'яна Яруга Чугуївського району Харківської області. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.31-33.

11 серпня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило: розукрупнити Казатинський район Вінницької області шляхом виділення з Казатинського району нового, Самгородокський району з центром у с.Самгородок; виділити сільську зону з території Краснолуцької міської ради Ворошиловградської області і утворити Іванівський сільський район з центром у селищі Іванівка; виділити сільську зону з території Шепетівської міської ради і утворити Шепетівський сільський район з центром у м.Шепетівка; виділити сільську зону з території Ворошиловградської міської ради і утворити сільський район з центром у с.Олександрівка; виділити сільську зону з території Ворошиловської міської ради і утворити сільський район з центром у с.Городище. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.41-43.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і КП(б)У „Про хід обробітку та боротьби з шкідниками цукрових буряків у колгоспах УРСР”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.35.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про план хлібозакупівель на 1939 рік”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.43.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про міжобласні перевезення картоплі врожаю 1939 року”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.43.

1, 4. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про місцеві партархіви та істпарті”. Ухвалено виділити Центральний партійний архів у самостійну організацію при ЦК КП(б)У, об'єднати обласні істпарті і партархіви в єдиний обласний партархів; містилося зобов'язання Центральним і обласним архівам не пізніше 1 липня 1940 р. завершити розробку і опис архівних матеріалів. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.35.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило перетворити журнал „Робсількор” – орган газети „Комуніст” в журнал „Робсількор” – орган ЦК КПУ; видання журналу „Робсількор” покладено на видавництво ЦК КП(б)У „Комуніст”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.36.

4, 6. Київ. Відбулися урочистості з нагоди двохрічного існування кінотеатру “Новини дня”. З моменту відкриття проведено більше 11 тис. кіносеансів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 19 серпня.*

12 серпня (субота)

4, 7. с-ще Червоний Яр, Луганська область. Народився Ігуменцев Віктор Миколайович – український графік, заслужений художник України (1992). Закінчив 1970 Харківський художньо-промисловий інститут, (1970-88 – його викладач); автор творів: „За городом качки пливуть”, „Їхав козак за Дунай” (обидві – 1970), „Земля” (1975), „Вечір на селі” (1976), „Волю Чілі” (1978), серії „Жінки мого села” (1988), „Моя вулиця” (1989-90), ілюстрації до поеми Т. Г. Шевченка „Гайдамаки” (1991-92). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.274.*

9. Поблизу Києва. На Житомирському шосе відбулися Всесоюзні змагання велосипедистів. Фізкультурники демонстрували майстерність у гонці по шосе і кросі на велику дистанцію. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 серпня.*

9. Сміла. 12-18 серпня відбулася колгоспна спартакіада, приурочена відкриттю Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Понад 400 фізкультурників демонстрували майстерність у стрільбі, легкій атлетиці, організовано велосипедний крос. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 серпня.*

13 серпня (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило рішення про підпорядкування Ізюмської міської ради і організацію міськкому КПУ у м. Ізюм Харківської обл.; про виділення м. Первомайська із Первомайського району та утворення міськкому КП(б)У у м.Первомайському Одеської обл. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.52, 56.*

1, 2, 4. Київ. 13-16 серпня відбулася Всеукраїнська нарада активу учителів та інших працівників народної освіти. 400 учасників заслухали і обговорили доповіді наркома освіти УРСР “Про підсумки 1938-1939 та перспективи 1939-1940 навчального років”, голови ЦК профспілок працівників початкової і середньої школи “Про соціалістичне змагання шкіл і учителів”. Вказувалося, що в школах республіки у 1939-1940 р. навчатиметься 5604 тис. дітей, у тому числі 700 тис. першокласників. Оголошено про нагородження працівників освіти – передовиків соціалістичного змагання преміями, цінними подарунками, у тому числі поїздкою на екскурсію у Москву на Всесоюзну сільськогосподарську виставку. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14, 17 серпня.*

1, 4. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про підготовку до нового 1939-1940 навчального року”. Констатувалися недоліки у справі підготовки до нового навчального року, містилися настанови: НКО УРСР та відділам народної освіти – розгорнути кампанію комплектування шкіл учнями, забезпечивши 100% охоплення всіх дітей шкільного віку та повернення до шкіл учнів, як залишили навчання у попередні роки; укомплектувати всі школи педагогічними кадрами; НКО УРСР, ОПК, РПК – посилити контроль над будівництвом і ремонтом шкіл; Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У – взяти під особистий контроль своєчасне видання підручників і навчального приладдя до нового навчального року; Книгокультторгу, Укоопспілки – забезпечити до 25 серпня виконання плану купівлі старих підручників; просити

ЦК ВКП(б) дати вказівки „Союзбумзбиту” про відвантаження у серпні видавництву „Радянська школа” 1900 тонн паперу; НКО УРСР – до 15 серпня 1939 р. забезпечити видання навчальних програм і методичних матеріалів тощо. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.50-52.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття церков: Різдва Богородиці у с.Дергачі Дергачівського району Харківської обл.; Введенської церкви у с.Писарівці Старо-Салтівського району Харківської обл.; Миколаївської церкви у с.Старо-Семенівка Петровського району Харківської обл.; Різдва-Богородицької церкви у с.Совки Кагановичського району м.Києва; у с.Покровському Коломацького району Харківської обл.; Миколаївської церкви у с.Войково Бережанського району Київської області; Покровської церкви по Межигірському провулку № 24 на Приморці у Києві; у с.Позирках Козятинського району Вінницької обл.; у с.Мавчанівка Рокитянського району Київської обл.; у с.Плебанівка Шаргородського району Вінницької обл.; у Заріччі м.Біла Церква Білоцерківського району Київської обл. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.53-55.*

14 серпня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про самовільне скорочення газетою „Пролетарська правда” повідомлення РАТАУ. Ухвалено оголосити за це догану заступнику відповідального редактора газети М.Черевко. Констатувалося, що санкціоноване ним скорочення при опублікуванні у газеті від 6 серпня 1939 р. повідомлення – наказу Управління у справах мистецтв при РНК УРСР „Про державні музикальні колективи” „приховало від читачів політичну і творчу характеристику необхідності реорганізації музикальних колективів”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.58.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про хід заготівлі і відвантаження овочів”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.59.*

1, 4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про заходи по підготовці вищих медичних учбових закладів і середніх шкіл системи Народного комісаріату охорони здоров’я УРСР до 1939-1940 навчального року”. На зміну постанови РНК УРСР від 23 червня 1939 р. № 620 “Про план прийому в вищі учбові заклади, вищі технічні учбові заклади, технікуми і спеціальні школи республіканського підпорядкування в 1939 році” ухвалено затвердити новий контингент прийому для вищих медичних учбових закладів УРСР у кількості 4550 осіб. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 30. – Ст.142.*

1, 4. Чернігів. Відкрито новий кінотеатр, розрахований на 600 глядачів. Кінотеатру присвоєне ім’я М.Щорса. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 серпня.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про затвердження Положення про Народний комісаріат автомобільного транспорту УРСР і типового статуту обласного (міського) тресту автомобільного транспорту”. *Збірник постанов і розпоряджень*

Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 30. – Ст.143.

15 серпня (вівторок)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про утворення нових сільських рад: Ворошиловградської з центром у хут. Ворошиловградській Сталінській обл.; Шевченківської з центром у поселенні Шевченківка Миколаївської обл. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 серпня.*

1, 2, 6. Київ. 15-17 серпня відбулася нарада активу працівників охорони здоров'я. Присутні близько 150 делегатів, у тому числі заступник голови Верховної Ради УРСР, головний лікар дитячої лікарні в м. Ніжин Радченко, депутат Верховних Рад СРСР і УРСР, президент АН УРСР академік О.Богомолець та ін. Учасники заслухали і обговорили доповідь Наркомату охорони здоров'я УРСР про підсумки та перспективи роботи у царині охорони здоров'я населення республіки. Констатувалися чисельні прогалини в організації лікувальної справи на селі. Завідувач сільським сектором лікувально-профілактичного управління наркомату здоров'я УРСР повідомив, що у 1938 р. 87 тис. хворих не могли отримати стаціонарного лікування; з 104 відряджених до села молодих спеціалістів, залишилося лише 26. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16, 17 серпня.*

1, 3. Київ. Народний комісаріат фінансів СРСР поінформував про хід реалізації державної позики. Станом на 14 серпня розміщено облігацій на 1952 млн. руб., у тому числі в Україні – на 1350993 тис. руб. (у містах – на 1090606 тис. руб., по селах – на 260387 тис. руб.). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 серпня.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про республіканське змагання цехів підприємств ширвжитку. Віталася ініціатива загальних зборів робітників Харківського заводу ім. Комінтерну про перетворення змагання цехів ширвжитку на республіканське. Містилося зобов'язання ОПК, МПК, РПК, секретарям первинних парторганізацій, ОВК, МВК, керівникам господарських і профспілкових організацій надавати робітникам цехів ширвжитку конкретну допомогу у проведенні соціалістичного змагання. Ухвалено для перевірки наслідків соцзмагання організувати: республіканську комісію у складі заступника голови РНК УРСР Жила, наркома місцевої промисловості Ульяненко, наркома легкої промисловості Сеніна, голови Укопромради Філіпова, наркома лісної промисловості Ушкалова, редактора газети „Комуніст” Чеканюка, редактора газети „Советская Украина” Прожогіна; обласні комісії у складі голови ОВК, редактора обласної газети, начальників: облмісцевпрому, обллегпрому і голови облпрофради; запропонувати республіканським і обласним комісіям встановити перехідні знамена і грошові премії для передових підприємств, кращих стахановців і командирів виробництва, які добилися найбільш високих показників випуску виробів ширвжитку. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.64-66.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про організацію зразкових механізованих майстерень для ремонту взуття у Києві, Харкові і Сталіно. Констатувалося, що відповідно до рішення ХУІІІ з'їзду ВКП (б) та постанови РНК СРСР від 21 серпня 1939 р. на Укопромраду покладено завдання організації 28

зразкових майстерень, у тому числі в Києві – 15, Харкові – 10, Сталіно – 3. Містилося зобов'язання головам міських виконавчих комітетів Києва, Харкова, Сталіно у двотижневий строк виділити необхідні приміщення (близько 120-180 кв. м. кожне), надати іншу допомогу при організації майстерень. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.64.*

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало РНК УРСР відпустити Харківському велосипедному заводу 10 тис. руб. для виготовлення пробних зразків мотоциклів для механіків МТС. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.64.*

1, 4. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про додаткові асигнування коштів для театрів республіканської підпорядкованості УРСР на 1939 рік”. Ухвалено збільшити асигнування на 1939 р. для театрів, виділивши: Київському Ордена Леніна академічному театру опери і балету ім. Шевченка – 351450 руб. на заробітну плату, за кошторисом по загальних витратах – 118 тис. руб.; Харківському академічному театру опери і балету – 109 тис. руб.; Одеському академічному театру опери і балету – 179 тис. руб.; Київському драматичному театру Івана Франка – 65 тис. руб. на зарплату. Містилося доручення РНК УРСР включити до бюджету УРСР на 1939 рік збільшення асигнувань на театри у сумі 822450 руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.67.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило „задовольнити клопотання учнів і викладачів та НКЗС УРСР” про переведення викладання у Львівській середній сільгоспшколі та у відділі Херсонської сільгоспшколи механізації з єврейської на українську мову. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.67.*

3. Москва. Нарком електростанцій і електропромисловості СРСР видав наказ про реорганізацію котельно-механічний майстерень у Харкові в Харківський котельно-механічний завод “Південенергобуду”. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977. – С.96-97..*

16 серпня (середа)

2, 9. Харків. Організовано 3-км похід 30 тис. трудящих у протигазах. Акцію приурочено до Всесоюзного дня авіації. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 серпня.*

17 серпня (четвер)

1, 2, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про план переселення в багатоземельні райони Союзу РСР на серпень-вересень 1939 р.” *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 3. Харків. Наркомат земельних справ УРСР повідомив про хід виконання постанови РНК СРСР та ЦК ВКП(б) стосовно ліквідації хуторів. Станом на 10 серпня в УРСР зселені 56480 хуторських дворів, 54% встановленого на 1939 р. плану. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 серпня.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило рішення запропонувати РНК УРСР виділити протягом серпня 1939 р. Роменській нафторозвідці додатково будівельні

матеріали, устаткування і спецодяг. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.70.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про будівництво колійних шляхів”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про переробку української бавовни”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про спорудження пам’ятника Герою Радянського Союзу льотчиці П.Д.Осипенко”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про переведення Харківського українського драматичного театру ім. Т.Г.Шевченко на утримання за республіканським бюджетом”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР про асигнування 437500 руб. на утримання наднормативних ліжок по психіатричних лікарнях Наркомздоров’я УРСР. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про реставрацію, впорядкування та перетворення в філії Ворошиловградського музею революції місць, пов’язаних з життям та революційною діяльністю К.Є.Ворошилова”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про утворення урядової комісії для прийому нового будинку Верховної Ради УРСР”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.72.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про придбання меблі для обладнання квартир керівних робітників наркоматів УРСР”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про встановлення персональних стипендій ім.Н.К.Крупської в педагогічних вузах”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.73.*

4. Київ. Відкрито музей фарфоро-фаянсових виробів. При музеї організовано магазин Укрфарфоротресту для роздрібної торгівлі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 серпня.*

4, 7. м. Магнітогорськ, Челябінська область. Народилася Буніна Ірина Олексіївна – російська і українська актриса, народна актриса України (1992). Закінчила театральне училище ім. Б. В. Щукіна у Москві (1961), працює з 1966 у Києві у (з 1994 Національному) російському драматичному театрі ім. Лесі Українки; виконавиця ролей: в театрі - Марія („Марія” Салинського), Монахова („Варвари” О. Горького), Анисія („Влада темряви” Л. Толстого), Олена Пчілка („Сподіватися” Щербака); в кіно – Марина („Артист з Коханівки”, 1961), Варвара (Тривожний місяць вересень”, 1977), Галина (Грачі”, 1983), Уляна („Вир”, 1983); всі – на Київській кіностудії художніх фільмів. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.91.*

18 серпня (п'ятниця)

1. УРСР. У містах і селах республіки відзначався День авіації. У Києві в святкуваннях брали участь близько 150 тис. осіб, авіачастинами КОВО, членами аероклубу влаштовані показові повітряні бої, висадка з парашутами 1200 десантників, у парку ім. Першого травня відбувся концерт артистів державної філармонії; у Житомирі понад 900 юнаків виявили бажання стати льотчиками, подавши заяви про вступ до авіаційних училищ; у Дніпропетровську за повітряним парадом спостерігало понад 25 тис. осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8, 16, 18, 20 серпня.*

19 серпня (субота)

4. Преса поінформувала про відзначення 100-ліття Пулковської обсерваторії, заснованої 19 серпня 1839 р. Наголошувалося на значних успіхах астрономії після Великої Жовтневої соціалістичної революції. *Комуністична освіта. – 1939. – № 11. С.117-119.*

9. Київ. 19-22 серпня на стадіоні КОВО відбулася Всесоюзна спартакіада військово-повітряних сил РСЧА. Змагалися легкоатлети, гімнасти, футболісти, баскетболісти. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20, 23 серпня.*

20 серпня (неділя)

1. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про виконання постанови Ради народних комісарів УРСР від 10 серпня 1938 р. „Про заходи до забезпечення загальним обов'язковим навчанням глухонімих і сліпих дітей”. Констатовалося невиконання положень вищезазначеної постанови: в 1938-1939 навчальному році не охоплено навчанням понад 4 тис. глухонімих дітей – приблизно 40% їх загальної кількості, а у деяких районах 60-86%; найбільш неблагонадійними у цьому відношенні визнані Чернігівська, Дніпропетровська, Кіровоградська, Вінницька області. Містилися постанови НКО УРСР та ОВК вжити заходів для виправлення ситуації; до початку 1939-1940 навчального року організувати 23 нових школи-інтернати для глухонімих, 2 школи-інтернати для слабозорих дітей, 3 допоміжні школи. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. – № 31. – Ст.146.*

1, 2, 3. Київ. Відбулася нарада активу працівників наркомату промисловості будівельних матеріалів УРСР. Присутні близько 200 делегатів, у тому числі начальники главків, обласних управлінь, директори, стахановці підприємств. Учасники заслухали і обговорили доповідь представника наркомату про підсумки та перспективи роботи. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 серпня.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про ремонт обласних театрів”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.75.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У видало постанову про будівництво пам'ятників у 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.75.*

1, 4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про встановлення щорічної премії ім. академіка Л.В.Писаржевського за кращу

науково-дослідну працю у галузі неорганічної хімії”. *ЦДАГОВ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.74.*

4, 7. м. Ізюм, Харківська область. Народився Селезньов Віталій Євдокимович – український актор і режисер, народний артист України (1993). У 1961 закінчив акторський факультет Харківського інституту мистецтв (у І. Мар’яненка), 1973 – режисерський факультет Київського театрального інституту (у В. Харченка); з 1961 – актор Вінницького українського музично-драматичного театру ім. М. Садовського, з 1973 – режисер цього ж театру (з 1986 – головний); автор п’єси „Чорний дипломат, або Живий покійник” (1996). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.530.*

21 серпня (понеділок)

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про виконання постанови Ради народних комісарів СРСР і ЦК ВКП (б) від 8 липня 1939 р. „Про заходи по розвитку громадського тваринництва в колгоспах”. Констатувалися досягнуті успіхи (у Сталінській області організовано 89 нових колгоспних тваринницьких ферм, закуплено 2814 голів великої рогатої худоби, у Миколаївській області закуплено 4993 голів худоби тощо), а також існуючі недоліки, зокрема недостатність темпів закупівлі окремих видів худоби. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 30. – Ст.144.*

1, 7, 8. Берлін. Рейхсканцлер Німеччини А.Гітлер надіслав секретарю ЦК ВКП(б) Й.Сталіну листа, в якому вітав факт укладання радянсько-німецької торговельної угоди від 19.08, висловлював надії на підписання пропонованого СРСР пакту про ненапад і додаткових протоколів. «Я приймаю, – зазначалося в листі, – пропонований Головою Ради народних комісарів і народним комісаром СРСР паном Молотовим проект пакту про ненапад... Додатковий протокол, що його бажає уряд СРСР, на моє переконання, може бути, в сутності, з’ясований у короткий термін, якщо відповідальному державному діячу Німеччини буде представлена можливість вести про це переговори в Москві особисто». *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.76.*

1, 7, 8. Москва. Секретар ЦК ВКП(б) Й.Сталін направив листа рейхканцлеру Німеччини А.Гітлеру із вдячністю за надісланий лист і виказуванням надії на те, що «німецько-радянська угода про ненапад створить умови до серйозного поліпшення політичних взаємин між нашими країнами». *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.77.*

4. с.Пушкарі, Новгород-Сіверський район, Чернігівська область. Експедиція Московського музею антропології і Інституту археології АН УРСР виявила залишки житла первісної людини доби палеоліту. Знайдено кістки мамонта та вироби з них. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 серпня.*

22 серпня (вівторок)

1, 3, 8. Москва. На Всесоюзній сільськогосподарській виставці організовано

зустріч колгоспників УРСР і Казахстану. Останні звернулися до українців із закликом переселятися до казахських земель з метою прискорення освоєння регіону. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 серпня.*

3. Київ. Преса повідомила про 100% виконання хлібозаготівель радгоспами України до 20 серпня 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 серпня.*

3. Київ. Наркомат фінансів УРСР поінформував про хід реалізації державної позики. В Україні поширено облігацій на суму 1396220 тис. руб., у тому числі по містах на 1123661 тис. руб., по селах – на 272559 тис. руб. Реальні надходження коштів на селі склали 86611 тис. руб. – 32% передплаченої суми. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 серпня.*

4. Київ. Дирекція Інституту археології АН УРСР повідомила про завершення розкопок біля Десятинної церкви у Києві. Знайдені археологами предмети старовини представлені в експозиції Історичного музею. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 серпня.*

4. Археологічна експедиція АН СРСР завершила розкопки скіфського городища в районі Кам'янських горбів на Нікопольщині. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 серпня.*

4, 7. Суми. Народився Куц Валентин Павлович – український живописець, заслужений художник УРСР (1990). Закінчив Харківське художнє (1962), Московське вище художньо-промислове (1966) училища; автор творів: "Сірий день" (1969), „Партизанський хліб", „Осінній мотив" (обидва -1975), „Спадщанський ліс" (1980), „Від Радянського інформбюро" (1985), гобелен для інтер'єру готелю на тему „Місто Суми", „Червоні троянди" (обидва – 1991), „Автопортрет", натюрморти „Калли" (обидва – 1992), „Кафе „Мадрид" (1994). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.349.*

8. Москва. ТАРС поінформував про приїзд до Москви міністра іноземних справ Німеччини фон Ріббентропа для підписання пакту про ненапад, спрямованого на досягнення "розрядки напруженості в політичних відносинах" між СРСР і Німеччиною. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 серпня.*

8. Київ. У столиці УРСР проїздом перебувала група депутатів болгарського парламенту у складі 19 осіб на чолі з заступником голови парламенту Марковим, які брали участь у відкритті Всесоюзної сільськогосподарської виставки у Москві. Гості ознайомилися з українською столицею, проїхали з екскурсійною поїздкою по Дніпру, переглянули кінофільм "Вершники". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22, 23 серпня.*

23 серпня (середа)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про утворення нового Котелевського району у Полтавській області з центром у с.Котельні; про розукрупнення Городокського району Кам'янець-Подільської області шляхом виділення з нього нового Фельштинського району з центром у м.Фельштин. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 серпня.*

1, 8. Москва. Проти ночі на 24 серпня підписано радянсько-німецький договір про ненапад (Пакт Молотова – Ріббентропа) терміном на 10 років. У статті 1 договору вказувалося: "Обидві сторони, які домовляються, зобов'язані утримуватися від усякого насильства, від усякої агресивної дії і всякого нападу у відношенні один

одного, як окремо, так і спільно з іншими державами”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 серпня; Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.80-81.*

1, 8. Москва. Проти ночі на 24 серпня підписано таємний додатковий протокол між Німеччиною і Радянським Союзом про розподілення сфер впливів у Східній Європі. Зокрема до сфери інтересів СРСР віднесені Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва), північний кордон Литви вважався одночасно кордоном сфер інтересів Німеччини і СРСР, при цьому визнавалися інтереси Литви по відношенню до Віленської області; у разі територіально-політичної перебудови областей, що входили до складу Польської держави, кордон сфери впливів Німеччини і СРСР визначався по лінії річок Нарева, Вісла та Сян. Визнавалися також пріоритети щодо сфери впливу СРСР на Бессарабію *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.81-82.*

4. Харків. Культбригада Харківського обласного будинку колгоспників повернулася з 20-ти денної поїздки по селах: у 89 колгоспах Липецького, Старосалтанівського, Печенізького, Шевченківського районів агітатори виступили перед 12 тис. колгоспниками. Після кожної бесіди транслювалися радіоконцерти з Москви, Києва, Харкова. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.287-288.*

24 серпня (четвер)

1, 4. Київ. Держнацмен видав УРСР повідомив про готування великої літературної збірки єврейською мовою, присвяченої Й.Сталіну. Для збірки відібрано листи трудящих, пісні, легенди, казки, спогади про “вождя усіх народів”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 серпня.*

25 серпня (п'ятниця)

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозиції Президії Верховної Ради УРСР про закриття: церкви у с.Якушинці Вінницького району Вінницької обл.; синагоги у с.Чечельник Чечельницького району цієї ж області; синагоги „Койл-Яков” по вулиці Дмитрієвській № 21 у м.Києві; церкви у с.Черепівка Чорно-Острівського району Кам'янець-Подільської області, у с. Комарівці Барського району Вінницької області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.78.*

26 серпня(субота)

1. Рим. II Великий збір Українських націоналістів ухвалив політичну програму Організації українських націоналістів. Проголошено український націоналізм ідеологією ОУН, встановлено потребу розбудови устрою Української держави на засадах націократії – «влади нації в державі, що спирається на зорганізовані й солідарні співпраці всіх соціально-корисних верств, об'єднаних – відповідно до їх суспільних функцій – в представницьких органах державного керування». Головою ОУН

обрано А.Мельника. *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2.* – К., 1997. – С.263-266; *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник.* – К., 1995. – С.429.

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про підготовку до виборів у місцеві ради депутатів трудящих УРСР. Ухвалено запропонувати ОПК, РПК, МПК широко розгорнути на підприємствах, заводах, шахтах, у колгоспах, радгоспах, військових частинах, установах, серед усього населення агітаційну роботу з вивчення „Положення” про вибори; налагодити контроль за „якістю агітаційної роботи”, зокрема за тим, „наскільки агітатори вміло і цікаво пояснюють робочим, колгоспникам, службовцям про великі справи партії Леніна-Сталіна, про будівництво комунізму”; містилися настанови партійним органам щодо перевірки стану, підбору активу до складу виборчих дільниць та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.81-84.*

1, 3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову „Про відпуск колгоспам насінневої позики озимих культур”. Ухвалено видати позику у розмірі 6150 тонн, у тому числі озимого жита – 1300 тонн, озимої пшениці – 4850 тонн; позика колгоспам видавалася на умовах повернення з урожаю 1940 р. з нарахуванням 10%. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.90; Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 30. – Ст.140.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про обмін колгоспам УРСР пшениці та жита на не однойменні культури”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.90.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У, відповідно до рішення ЦК ВКП (б) від 17 серпня 1939 р., ухвалило ліквідувати в редакціях обласної і республіканської преси самостійні відділи міжнародної інформації, поклавши відповідальність за друкування матеріалів ТАРС і РАТАУ на редакторів газет. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.89-90.*

27 серпня (неділя)

1, 3. Дніпропетровськ. Підписано Договір про соціалістичне змагання між Сталінською і Дніпропетровською областями на краще виконання постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) “Про заходи по розвитку громадського тваринництва в колгоспах”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 серпня.*

4, 7. Київ. Народився Трушковський Василь Тимофійович – український оператор, заслужений діяч мистецтв УРСР (1990). Закінчив 1970 Всесоюзний Державний інститут кінематографії, з 1971 на Київській кіностудії художніх фільмів; зняв фільми: „Осяяння” (1972), „Повість про жінку” (1974), „Таємниця партизанської землянки” (1975), „Автопортрет невідомого”, „Дама з папугою” (обидва в 1988), „Розпад” (1989) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.593.*

4, 9. Київ. 27-30 серпня відбулася Всесоюзна спартакіада багатоборців. Змагалися близько 250 фізкультурників з Москви, Ленінграду, Києва, Тбілісі, Баку, Харкова, Одеси, Ростову, Іванова, Чечено-Інгушетії, Алтайського краю та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 серпня.*

28 серпня (понеділок)

4. Київ. Республіканський комітет у справах охорони пам'ятників культури повідомив про готування довідника-путівника по історико-революційних місцях України. До роботи над виданням залучені письменники, науковці Інституту історії АН УРСР, Центрального історичного музею УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 серпня.*

4. Київ. Газета “Колгоспник України” повідомила про збільшення радіоточок у колгоспах, радгоспах і МТС України. Протягом 1939 р. на селі встановлено понад 15 тис. нових радіоточок, у тому числі в Київській області – 2579, Кам'янець-Подільській – 1465. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.288.*

1, 3. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про промислову розвідку і розробку нафти в Роменському районі УРСР”. Констатувався вкрай незадовільний хід виконання трестом „Роменська нафтопромрозвідка” положень постанови ЦК ВКП(б) і РНК СРСР від 4 квітня 1939 р., постанови ЦК КП(б)У і РНК УСРР від 8 травня 1939 р. „Про промислову розвідку нафти в Роменському районі УРСР”: протягом останнього півріччя трест виконав план капітального будівництва на 37,5%, по бурінню – на 71,9% (замість 3100 метрів за планом пробурили усього 2228 метрів), по житловому будівництву – на 11,2%. Містилися настанови керівництву треста вжити термінових заходів для виправлення ситуації, „повністю виконати встановлений план робіт на 1939 рік”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.91-92.*

29 серпня (вівторок)

1, 4. Москва. Розпочався випуск „Военно-исторического журнала” – органу Наркомата оборони Союзу РСР. *Военно-исторический журнал. – 1939. – № 1; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.216.*

30 серпня (середа)

1, 4. Москва. У Центральному парку культури і відпочинку ім. Горького організовано великий концерт майстрів художньої самодіяльності УРСР. Понад 700 колгоспників-танцюристів, співаків представили 20 тис. глядачів театральну постановку “Українська сюїта” про “важке історичне минуле” і сповнене “радісної праці і достатку” сучасне життя українського народу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 серпня, 2 вересня.*

1, 4. УРСР. У містах і селищах республіки відбулися заходи, присвячені

20-ти річчю загибелі М.Щорса: в Одеському оперному театрі відбулася прем'єра опери "Щорс", серед глядачів була дружина "українського Чапаєва" Ф.Ростова; у с.Щорсівка Чернігівської області відкрито пам'ятник, у Чернігівському історичному музеї – велику виставку; редакція "Останніх вістей" Українського радіокомітету вела репортаж з с.Щорсів Коростенського району Житомирської області, де відбулися заходи по вшануванню пам'яті загиблого командира РСЧА. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 серпня.*

4, 7. с. Тишківці, тепер Івано-Франківська область. Народився Пронич Дмитро Іванович – український художник декоративно-прикладного мистецтва, заслужений художник України (1996). Закінчив 1963 Косівське училище прикладного мистецтва (педагоги В. Гуз та М. Федірко), 1972 – Київський інженерно-будівельний інститут; працює в галузі різьблення, інкрустації, випалювання та розпису на дереві; автор творів: скрині: („Народні мотиви”, 1980; „Радість”, 1982), а також ковші, тарелі, скульптури, вази, свічники, панно тощо. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.492.*

31 серпня (четвер)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про строки розгляду рішень первинних парторганізацій щодо виключення з партії. Ухвалено, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 17 серпня 1939 р. „Про строки розгляду рішень первинних парторганізацій про виключення з партії райкомаами, обкомаами, крайкомаами і ЦК компартій союзних республік” встановити двотижневий строк для розгляду РПК, МПК і ОПК рішень первинних парторганізацій про виключення з партії. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.96-97.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про реалізацію постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 29 серпня 1939 року „Про хід виконання постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) „Про заходи по розвитку суспільного тваринництва в колгоспах””. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.103.*

1, 7, 8. Москва. В.М.Молотов повідомив на засіданні Верховної Ради СРСР про ратифікацію радянсько-німецького договору про ненапад. „Радянсько-німецький договір про ненапад, – наголосив він, – означає повторот у розвитку Європи, поворот у сторону поліпшення відносин між двома найбільшими державами Європи. Цей договір не тільки дає нам усунення загрози війни з Німеччиною, звужує поле можливих воєнних сутичок у Європі, і служить, таким чином, справі загального миру, – він повинен забезпечити нам нові можливості росту сил, укріплення наших позицій, дальший рост впливу Радянського Союзу на міжнародний розвиток”. *Більшовик України. – 1939. - № 9. – С.1-9.*

Серпень

4. Київ. Створено Державну історичну бібліотеку УРСР. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

4. Київ. Комітет у справах мистецтв ухвалив реорганізувати вечірні робітничі музичні консерваторії в музичні школи для дорослих із тривалістю навчання 4 роки. Робітничі музичні консерваторії діяли в Києві, Харкові, Одесі у мали своїм завданням навчати обдарованих робітників, селян, червоноармійців, службовців. Під керівництвом кваліфікованих педагогів студенти протягом трьох років здобували основну спеціальність – рояль, скрипка, духові, струнні, ударні інструменти, баян, вокальне мистецтво і водночас набували знання з історії музики, теорії, сольфеджіо та ін. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.288-289.*

1 вересня (п'ятниця)

1. Націонал-соціалістська Німеччина напала на Польщу. Почалася Друга світова війна. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.430.*

1. Москва. Позачергова четверта сесія Верховної Ради СРСР ухвалила “Закон про загальний військовий обов’язок”. Подовжено на рік строк служби 190 тис. призовників, внаслідок цього чисельність РСЧА у період з 21 лютого до 20 вересня 1939 р. зросла відповідно з 1 910 477 до 5 289 400 осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 вересня; Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.147.*

1. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) затверджено пропозицію Наркомату оборони СРСР передбачити наявність у Червоній армії крім 51 ординарної стрілецької дивізії (33 стрілецьких дивізії по 8 900 осіб кожна, 17 стрілецьких дивізій по 14 000 осіб і 1 стрілецької дивізії, 12 тис. осіб) 76 ординарних стрілецьких дивізій, 6 000 осіб і 13 гірничо-стрілецьких, 33 ординарних дивізій по 3 000 осіб. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.280-281.*

1, 4. Київ. У приміщенні Музею українського народного мистецтва відкрилася пересувна виставка “Ленін і Сталін в образотворчому мистецтві”. Протягом шести місяців виставка експонувалася у Музеї образотворчого мистецтва ім. О.Пушкіна в Москві. Представлено чимало витворів відомих українських народних майстрів, зокрема gobelen “Й.В.Сталін серед народів СРСР”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 серпня.*

2 вересня (субота)

1. У зв’язку з початком німецько-польської війни з 20.00 на радянсько-польському кордоні введено режим посиленої охорони. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.283.*

1. Москва. РНК СРСР видав постанову “План реорганізації сухопутних сил

Червоної армії на 1939-1940 рр.” Ухвалено перевести в ординарні дивізії потрібного розгортання, довести кількість стрілецьких дивізій в РСЧА до 173. Встановлено штатну чисельність Червоної армії у 2 265 тис. осіб. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.281.*

1. Варшава. На останній сесії Сейму II Речі Посполитої віце-маршал сейму посол В.Мудрий і посол С.Скрипник виступили з заявою про готовність українського населення Польщі виповнити свій громадський обов'язок. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.430.*

4, 7. м. Санта-Фе, Аргентина. Народився Гупало Роман-Енріке Миколайович – український архітектор. У 1963 закінчив Київський інженерно-будівельний інститут; автор проєктів: Будинок уряду в Кишиневі (1966), готель „Чорне море” в Одесі (1972), „Київ” в Києві (1973), „Мир” у Харкові (1978), оперний театр у Харкові (1980), реконструкція театру юного глядача у Києві (1993) – всі у співавторстві; лауреат Державної премії України у галузі архітектури (1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.185.*

4, 7. м. Петергоф, тепер Петродворець, Ленінградська область, Росія. Пішов з життя Замирайло Віктор Дмитрович (народився 12 (24) листопада 1868, Черкаси) – український та російський графік і живописець. Навчався 1881-1884 у Київській рисувальній школі В. Мурашка, брав участь у реставрації Кирилівської церкви (1880-84), розписах Володимирського собору (1885-90) (за ескізами В. Васнецова і А. Прахова); автор творів: „Водоспади” (1912), „Демон” (1920), „Несамовитий Роланд” (1928), сценографія до опери „Демон” А. Рубінштейна (1919). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.254.*

3 вересня (неділя)

1. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) задовольнило пропозицію наркома оборони СРСР К.Ворошилова щодо затримання звільнених у запас військових строкової служби у прикордонних округах; Генштаб РСЧА видав директиву про перехід на підвищену бойову готовність Київської, Білоруської, Московської, Ленінградської, Харківської, Калінінської, Орловської військових округ. *РДВА. – Ф.37977. – Оп.5. – Спр.491. – Арк. III; Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.42.*

1, 6. Київ. 3-5 вересня відбулася Всеукраїнська республіканська нарада активу працівників споживчої кооперації України. Більше 200 учасників – працівники сільмагів, районних і обласних споживчих спілок обговорили стан і перспективи розвитку споживчої кооперації в Україні. Констатувалося *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5, 6 вересня.*

1, 7. Москва. Розстріляний Г.Коссак, засуджений Військовою колегією Верховно-

го Суду СРСР до вищої міри 2 вересня 1939 р. Реабілітований у 1987 р. *Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914-1939)*. – К., 2004. – С.482.

4, 7. с. Костянтинівна, Донецька область. Народилася Терещенко Алла Костянтинівна – український музикознавець, доктор мистецтвознавства (1984). Закінчила 1961 Львівську консерваторію; автор наукових праць: „Роман Симонович” (1973), „Українська радянська кантата і ораторія. 1917-45” (1980), „Анатолій Солов’яненко” (1982), „Анатолій Кос-Анатольський” (1986), „Львівський державний академічний театр опери та балету імені Івана Франка” (1989) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького*. – К., 1997. – С.579.

4 вересня (понеділок)

1. Москва. Наркомат оборони СРСР оприлюднив наказ № 163 про звільнення з рядів РСЧА у дострокову відпустку рядового складу строкової служби. Пропонувалося провести кампанію демобілізації у період з 20 вересня по 1 грудня. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 вересня.*

1. Москва. Наркомат оборони СРСР оприлюднив наказ № 164 про черговий призов на військову службу в РСЧА громадян 1914, другої половини 1918 років народження. Пропонувалося провести призовну кампанію у період з 15 вересня по 15 жовтня. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 вересня.*

1. Москва. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов видав наказ про відстрочку на місяць демобілізації червоноармійців і молодших командирів з військ Ленінградського, Московського, Калінінського, Білоруського особливого, Київського особливого, Харківського воєнних округ (310 632 осіб), а також про призов на учбові збори приписного складу частин протиповітряної оборони у Ленінградському, Калінінському, Білоруському військових округах та КОВО (26014 військовозобов’язаних). *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг.* – М., 2001. – С.283.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про річні порайонні норми м’ясопоставок”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.104.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про утворення Республіканського нормативно-дослідного бюро по будівництву при державній плановій комісії УРСР”. Затвержене Положення, в якому визначалися порядок роботи, мета бюро – „зосередження і впорядкування нормативно-дослідної роботи по республіканському і місцевому будівництву”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 33. – Ст.152.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про затвердження Статуту Спілки радянських художників України”. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 33. – Ст.153.*

5 вересня (вівторок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про проведення виборів партійних органів у первинних районних і міських парторганізаціях. Ухвалено, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 29 серпня 1939 р. „Про проведення виборів партійних органів у первинних, районних і міських парторганізаціях”, запропонувати ОПК забезпечити широке ознайомлення і вивчення комуністами вищезазначеної постанови ЦК ВКП(б), а також Інструкції по проведенню виборів керівних партійних органів. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.104-105.*

1. УРСР. У містах і селищах республіки пройшли “чапаєвські дні”, приурочені до 20-тиріччя з дня загибелі В.Чапаєва. На підприємствах, в установах проведено збори, бесіди про життя “легендарного червоного командира”, у частинах Чапаєвської стрілецької дивізії організовано кінно-спортивні змагання. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 вересня.*

4. Київ. Спілка радянських письменників України організувала Ювілейний комітет для відзначення 50-ї річниці з дня смерті М.Чернишевського у складі 10 осіб під головуванням І.Стебуна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 вересня.*

7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про призначення народним комісаром внутрішніх справ І.Серова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 вересня; ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.104.*

6 вересня (середа)

1. Краків. Місто захопили війська німецької 14-ї армії генерала В.Ліста. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.53.*

1. Близько 23.00-24.00 командування семи військових округ, у тому числі КОВО та ХВО отримало директиву наркома оборони про проведення прихованої мобілізації у вигляді “Великих учбових зборів”. Ухвалено призвати на учбові збори весь приписний склад, мобілізувати автотранспорт, коней, розбронювати мобілізаційні запаси продовольства і хлібофуражу. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.283.*

1. УРСР. Відзначався ХХУ Міжнародний юнацький день. У містах республіки відбулися збори, мітинги, маніфестації молоді і широких мас населення. У Харкові в студентській демонстрації взяли участь 30 тис. осіб, у загальноміській маніфестації – 300 тис.; в Одесі – 100 тис.; у Дніпропетровську – 45 тис.; у Сталіно – 25 тис.; у Житомирі – 20 тис. осіб. Під звуки маршів демонстранти крокували вулицями міст з портретами керівників партії і держави, гаслами на кшталт “Згуртуймо радянську молодь навколо своєї матері – ВКП(б), навколо батька і друга молоді – Сталіна”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 серпня.*

7 вересня (четвер)

1. Москва. К.Ворошилов провів нараду з командуванням Київської, Білоруської, Московської, Ленінградської, Харківської, Калінінської, Орловської округ щодо підготовки широкої наступальної операції на терен Західної України і Західної Білорусії.

Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.42.

1. Оголошено про початок проведення Великих учбових зборів РСЧА. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.283.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про порушення статуту ВКП(б) при прийомі до партії Полтавським міськкомом, Гадяцьким і Камишанським РПК Полтавської області. Констатувалися виявлені чисельні порушення, зокрема недотримання принципу про індивідуальний прийом до партії: у Полтавському МПК на кожному засіданні розглядалося по 60-70 справ про прийом до партії; у Полтавському МПК до партії приймали заочно, недбале оформлення документів; парорганізація Плав торгу Гадяцького району прийняла в кандидати партії трьох осіб без їх заяв про прийом до партії та ін. Містилося вказівки Полтавському МПК, Гадяцькій і Камишанській РПК негайно вжити заходів для усунення недоліків. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.105-106.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило погодитись з рішенням Президії Верховної Ради УРСР щодо закриття церкви у с.Довжок Шаргородського району Вінницької області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.107.*

4. Київ. РНК УРСР затвердив Статут Спілки радянських художників України. Статут визначав статус спілки, як добровільної організації, що об'єднує на території УРСР працівників образотворчого мистецтва (живописців, графіків, скульпторів, художників театру, народних художніх майстрів), а також осіб, що ведуть науково-дослідну і критичну роботу в цій галузі, її мету – „об'єднання радянських працівників образотворчого мистецтва для активної участі у соціалістичному будівництві, у сприянні зміцненню Радянського Союзу та комуністичному вихованні трудящих мас” *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 33. – Ст.153.*

8 вересня (п'ятниця)

1. СРСР, західні кордони. У ході передислокації військ КОВО сформовано три армійські групи: Житомирська (згодом – Шепетівська, Північна, 5-та армія) під командуванням комдива І.Советнікова, Вінницька (Волочиська, Східна, 6-а армія) на чолі з комкором Ф.Голіковим і Одеська (Кам'янець-Подільська, Південна, 12-а армія) під проводом командарма II рангу І.Тюленева. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.42.*

1, 3. Київ. РНК УРСР і ЦК КПУ видали постанову „Про річні порайонні норми м'ясопоставок”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 32. – Ст.148.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про додатковий план довготермінового кредитування колгоспів УРСР на купівлю теплиць для КТФ”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.122.*

1, 3. Київ. ЦК КП(б)У і РНК УРСР видали постанову „Про заходи по поліпшенню каракульського та смушкового вівчарства в колгоспах УРСР”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.123.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про відпуск в обмін сортового насіння озимих культур колгоспам УРСР для посіву в 1939 році”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.123.

1, 3, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про асигнування коштів наркоматам, відомствам та облвиконкомам у зв’язку з підвищенням цін на цеглу, кольорові метали та розцінки на будівельні роботи”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.122.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про закінчення недоробок та будівництво сільських кінотеатрів”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.121.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердив проект постанови РНК УРСР „Про план прийому аспірантів у вузи УРСР республіканської підпорядкованості на 1939-1940 навчальний рік”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.122.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про присвоєння звання „Заслуженого учителя школи””. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.123.

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про забезпечення шкіл УРСР педагогічними кадрами на 1940-1941 навчальний рік”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.123.

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У Про закриття церкви в с.Гибалівці Шаргородського району Вінницької області; селі Івановичі Черняхівського району Житомирської області, с.Сівниція Рокитянського району Київської області; с.Тростянці Вороновицького району Вінницької області; в с.Круті-Горби Таращанського району Київської області; с.Тростянчик Тростянецького району Вінницької області. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.116-117.

6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про адміністративне і житлове будівництво управління справами РНК УРСР”. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.121.

8. Москва. Газета “Правда” надруковано промову німецького канцлера А.Гітлера у рейхстазі. *Правда. – 1939. – 8 вересня.*

9 вересня (субота)

1. Москва. Нарком оборони СРСР і начальник Генерального штабу Червоної армії видали накази №16633 Військовій Раді БОВО і №16634 Військовій Раді КО-ВО про підготовку бойових дій проти Польщі. Командуванню пропонувалося до 11 вересня військам слід було „приховано зосередитися і бути готовими до рішучого наступу з метою блискавичним ударом розгромити війська супротивника, що стоять напроти”. Накази передані у війська 14 вересня. *Мельтюхов М.*

Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.111.

4, 7. Самарканд, Узбекистан. Народився Костін (справжнє Костина) Олександр Васильович – український композитор. Народний артист України (1996). Закінчив 1971 Київську консерваторію (у А. Штогаренка); автор творів: опери „Золоторогий олень” за поемою Д. Павличка (1982), „Орґія” за драмою Лесі Українки (1993), „Сулейман і Роксолана” (1995); мюзикл „Графиня Софія Потоцька” (1994); балети „Запрошення до страти” за романом В. Набокова (1984), „Русалонька” (1988), „Демон” за поемою М. Лермонтова (1992); симфонічна поема „Іван Вишенський” за мотивами поеми І. Франка (1993), пісні; Лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1992). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.324-325.*

10 вересня (неділя)

1. Москва. ТАРС повідомив про частковий призов запасників Харківської, Київської особливої, Білоруської особливої, Ленінградської, Московської, Калінінської, Орловської військових округ до РСЧА “у зв’язку з німецько-польською війною”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 вересня.*

1. Москва. 10-11 вересня відбулася Всесоюзна нарада лекторів при ЦК ВКП(б). Близько 500 учасників обговорювали стан лекційної пропаганди. Представник Ворошиловградського ОПК доповів про впроваджені досвід самостійного вивчення робітниками “Короткого курсу історії ВКП(б)”; в області протягом 7 місяців прочитано 4 тис. лекцій, які відвідали 600 тис. осіб. Перед учасниками виступив керівник лекторської групи ЦК ВКП(б) О.Ярославський. *Комуніст. – 1939. – 12, 14 вересня.*

3. Київ. 10-15 вересня відбувалася Всеукраїнська нарада “по боротьбі з клопами-черепашками, шкідниками зернових культур”. Учасники – завідувачі хат-лабораторій, агрономи, представники районних і обласних земельних управлінь, представники Всесоюзного інституту селекції і генетики, інших науково-дослідних установ заслухали і обговорили доповідь “Про нові засоби боротьби з шкідниками”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

4. Київ. Розпочався театральний сезон Державного єврейського театру. У репертуарі театру постановки п’єс “Васса Железнова” М.Горького, “Бар-Кохба” Ш.Галкіна, “Мійшн” Гегеля і Літовського, “Сендер-Блана” Шолом-Алейхема та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 серпня.*

4. УРСР. Пройшли урочистості з нагоди 170-ти річчя з дня народження І.Котляревського. Державне літературне видавництво підготувало до видання книгу про життя і творчість Котляревського під загальною редакцією І.Стебуна; київська бібліотека ім. ВКП(б) розгорнула велику тематичну виставку: представлені видання “Енеїди”, “Наталки-Полтавки”, “Москаля-Чарівника”, критико-бібліографічні праці про Котляревського. Серед цінних експонатів виставки були лист М.Коцюбинського до Полтавської думи про потребу вшанування пам’яті поета, малюнок Т.Шевченка

“Будинок І.Котляревського в Полтаві”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 вересня.*

4. Харків. Відбулися урочистості з нагоди 75-ти річчя поета П.Грабовського та по вшануванню пам’яті класика української літератури М.Коцюбинського: у Державній науковій бібліотеці ім. Короленка розгорнуто виставку літератури; Кафедра літератури педагогічного інституту організувала літературний вечір. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 вересня.*

4. Київ. Інститут археології АН УРСР повідомив про хід розкопок в Ольвії грекоскіфського міста. Виявлено будинок-споруду 6 ст. до н.е., близько 3 тис. стародавніх предметів. Усі знахідки передано до Історичного музею в Київ. У Приріченському районі знайдено залишки кріпосної стіни з баштою, що захищала Ольвію. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 вересня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 20 питань, зокрема ухвалили рішення скликати 15 жовтня 1939 р. у Полтаві конференцію (на прохання директора Полтавської гравіметричної обсерваторії) та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.463-464.*

11 вересня (понеділок)

1. На базі БОВО і КОВО сформовані і розгорнуті управління Білоруського і Українського (командуючий – командарм 1 рангу С.К.Тимошенко) фронтів. *Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.286-287.*

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про включення Кам’янецької і Будської сільських рад Великописарівського району до складу Тростянецького району Сумської області. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 вересня.*

11 вересня (понеділок)

1. Самбір. Місто захопили частини 18-го армійського корпусу генерал-лейтенанта Е.Баєра. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.53.*

1, 3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про державний план заготівлі посівного насіння диких плодових культур яблуні та груші”. Ухвалено затвердити поданий Народним комісаріатом земельних справ УРСР державний план заготівлі посівного насіння диких плодових культур урожаю 1939 року у розмірі 6 тонн: яблуні – 4 тонни, груші – 2 тонни. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 34. – Ст.154.*

1, 3. Київ. РНК УРСР і ЦК КПБУ видали постанову „Про план заготівель соняшника на 1939 рік”. Ухвалено затвердити річний план надходження соняшника врожаю 1939 р. по УРСР у розмірі 360485 тонн: обов’язкові поставки – 166413 тонн, натуроплата за роботи МТС – 140000 тонн, повернення насінньових позик – 201 тонна, здача радгоспами – 14 тис. тонн, недоїмки по обов’язкових поставках – 4949, заборгованість по натуроплаті – 2922, мірчук – 32000 тонн. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 33. – Ст.150; ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.128.*

1, 3, 6. В Україні розгорнуто кампанію “швидкісного ремонту будинків”. Ініціаторами нового напрямку “стаханівського руху на честь ХУІІ з’їзду ВКП(б)” виступила ремонтна контора Петровського району м. Києва. До 1 вересня 1939 р. у різних містах республіки швидкісним методом відремонтовано 96 будинків, у тому числі в Києві – 34, у Дніпропетровську – 23, в Одесі – 18. В останній бригади теслярів і каменярів виконували по 400% денної норми, скоротили термін проведення ремонту у 2-3 рази. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 вересня.*

3. УРСР. На повітряних трасах України завершено літню аеронавігацію. За цей час цивільною авіацією перевезено 31807 пасажирів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 вересня.*

4. Москва. Завершено будівництво великого книгосховища Всесоюзної бібліотеки ім. В.Леніна. На полицях довжиною 170 км. розміщено 9,5 млн. книжок. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 вересня.*

9. Запоріжжя. Призовники заводу ім. Баранова здійснили 25 км марш у протигах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 вересня.*

12 вересня (вівторок)

1. УРСР. Районні ради України приступили до складання попередніх списків виборців для проведення виборів до обласних, міських і районних рад. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 вересня.*

1. Яворів. Місто захопили частини дивізії „Німеччина”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.53.*

1. У штабі генерала Кейтеля відбулася широка нарада Гітлера за участю Ріббентропа і вищого генералітета, на якій розглядалася можливість утворення української держави. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.43.*

1. Західна Україна. 12-16 вересня відбулися організовані оунівцями анти польські збройні виступи у Дрогобичі, Стрию (діяв загін у кількості 600-700 бійців), Бориславі, Калуші, Трускавці, Долині, Підгірцях та ін. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.52.*

1. Львів. 12-18 вересня Польський гарнізон під командуванням генерала В.Лянгнера впродовж майже тижня стримував осаду 1-ї і 2-ї горно-піхотних дивізій вермахту, які блокували місто з півночі, заходу і півдня. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.320.*

4. Київ. Державне літературне видавництво випустило у серії “Шкільна література” перший том творів П.Грабовського на честь 75-ти річчя поета. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 вересня.*

4, 7, 8. Київ. Делегація Спілки письменників України у складі поетів Кисельова, Вільхового та ін. виїхала до Тобольську, де 1902 р. помер у засланні П.Грабовський, для участі у заходах по вшануванню пам’яті поета *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 вересня.*

4, 7, 8. Київ. До Єрвану виїхала делегація у складі відомих письменників України П.Тичини, Л.Первомайського, Д.Гофштейна для участі у святкуванні

тисячоліття народного вірменського епосу “Давид Сасунський”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 12 вересня.

13 вересня (середа)

3. Дніпропетровськ. Завод ім. Молотова виготовив і відправив для магістралі Акмолінськ – Картали перший міст довжиною 45 м. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 вересня.

14 вересня (четвер)

1. Москва. Газета “Правда” опублікувала передову “Про внутрішні причини військової поразки Польщі” підготовлену А.Ждановим. Містилося пропагандистсько-ідеологічне пояснення “необхідності” вступу РСЧА на терен Польщі для звільнення “західноукраїнських і західнобілоруських братів”. *Правда.* – 1939. – 14 вересня.

1. Москва. Радянське керівництво поінформувало Німеччину про готовність РСЧА до початку бойових дій, а також про наміри обмежитися окупацією лише українських етнічних територій. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.43.

1. СРСР, західні кордони. У війська КОВО і БОВО надійшли накази наркома оборони СРСР і начальник Генерального штабу Червоної армії №16633 і №16634 про підготовку бойових дій проти Польщі. У директиві № 16634 містився наказ: „До 16 вересня приховано зосередити і бути готовими до рішучого наступу з метою блискавичним ударом розгромити протистояче військо супротивника... Рішучий наступ з переходом державного кордону розпочати на світанку 17 вересня”. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг.* – М., 2001. – С.111; *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.44, 47.

1, 3, 6. Київ. Прокуратура УРСР повідомила про результати обшуків, арешт і притягнення до судової відповідальності “дезорганізаторів радянської торгівлі”. У заарештованого вагоновожатого трамваю І.Тищенка вилучено 10 пуд. борошна, 9 пудів яечних круп, 10 пудів ячміню, 37 пудів комбікормів і кормів; пожежника І.Лебедева – 365 м. мануфактури, 27 кусків мила, 50 л. гасу, 50 кг. борошна, 22 пари панчіх. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 вересня.

3. Москва. ТАРС поінформував про дострокове виконання загальносоюзного плану хлібоздачі. Станом на 10 вересня встановлені завдання виконано на 100,3%. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 вересня.

4, 8. Єреван. Відбувся ювілейний пленум Спілки письменників СРСР, присвячений тисячоліттю народного епосу “Давид Сасунський”. Українська делегація подарувала вірменським колегам видання епосу у перекладі на українську мову (загальна редакція П.Тичини, редактори Л.Дмитерко, О.Сорока, ілюстрації Б.Мескоп’яна). *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 14 вересня.

15 вересня (п'ятниця)

1. Перемишль. Місто захопили німецькі війська. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.53.*

1. Київ. В урочистій обстановці проведено випуск курсантів Військово-політичного училища КОВО. 80% майбутніх політпрацівників склали іспити на “відмінно” і “добре”. Наказом військової ради КОВО “відмінникам політичної і бойової підготовки” оголошено подяку. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 вересня.*

1. УРСР. У містах і селищах республіки розпочався призов до Червоної армії. Організовано мітинги, зібрання, урочисті проводи новобранців. За повідомленнями преси у Харкові колона призовників вирушила на військову службу з піснями, під звуки оркестру, у Миколаєві до призовних пунктів прибуло 100% військовозовб'язаних. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Ворошиловградського ОПК і облоргкомітету Президії Верховної Ради по Ворошиловградській області про включення до міської смуги м.Лисичанська території міст Верхнє, Пролетарське і селища міського типу Новодружеське; пропозицію Полтавського ОПК і Облоргкомітету Президії Верховної Ради по Полтавській області про утворення в Полтаві Залізничного, Ленінського, Київського міських районів; пропозицію Київських ОПК і ОВК про: розукрупнення Бориспільського району шляхом виділення з нього нового району з центром у с.Рогозов; розукрупнення Броварського району шляхом виділення з нього нового, Велико-Димерського району з центром у с.Велико-Димерка; про розукрупнення Корсунівського району Київської області шляхом виділення з нього нового, Корсунівського району з центром у с.Стеблові; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.132-135.*

1. Москва. Л.Берія видав директиву про „Організацію роботи у західних областях України і Білорусії”. Зокрема, ухвалено скерувати у кожну армійську групу 50-70 працівників НКВС для тісної співпраці з військовими. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С. 85.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід зселення з хуторів. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.138.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про реорганізацію Київської школи майстрів народної творчості в Київське художньо-промислове училище”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.137.*

1, 4. Москва. Центральний музей ім. В.Леніна замовив скульпторам Л.Муравіну, М.Лисенку виготовити монументальну композицію “Ленін і Сталін в Жовтні 1917 р.” Проектом передбачено зображення вождів революції в оточенні “робітника-прапорonoсця, селянина-фронтovика та матроса з крейсера “Автора”. Сплановано завершити роботу до XXII річниці Жовтневої революції. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

1, 7, 8. Берлін. Й.Ріббентроп надіслав телеграму послу в Москві Ф.Шуленбургу з

питання про вступ частин Червної армії у східні райони Польщі. Пропонувалося висловити В.Молотову вітання німецької сторони з приводу рішення ввести війська РСЧА на терен Польщі. “Радянський уряд, – говорилося в телеграмі, – таким чином, звільнить нас від необхідності знищувати залишки польської армії, переслідуючи їх аж до російського кордону”. Пропонувався проект сумісного німецько-радянського комюніке, вказувалося на неприпустимість будіювання радянською стороною ідею загрози українському і білоруському населенню з боку Німеччини. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.87-88.*

4. Харків. Розпочався новий театральний сезон: Драматичний театр ім. Шевченка представив глядачам прем’єрну постановку п’єси “Павел Греков”; театр російської драми – виставу “Заговор” за твором М.Вірта; театр юного глядача – казку “Івасик-Телесик” (текст Є.Фоміна, А.Шияна; музика Форменка). *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити на посаді начальника Управління Дніпровського річкового пароплавства Г.М.Коваленка. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.133.*

16 вересня (субота)

1. Вінницька армійська група (командуючий комкор Ф.І. Голиков) Українського фронту перейменована на Волочиську; Кавалерійська армійська група (командуючий – командарм другого рангу І.В.Тюленев) Українського фронту перейменована на Кам’янець-Подільську. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.286-287.*

1. Військова Рада Українського фронту видала директиву № А0084. Містився наказ радянським військам увійти на терен Польщі з тим, аби “рішуче виступити на допомогу трудящим Західної України і Західної Білорусії”. Напередодні вторгнення Український фронт нараховував: 28 стрілецьких, 7 кінних дивізій, 10 танкових і 2 моторизовані бригади – близько 800 тис. бійців і командирів; у взаємодії з військами фронту належало діяти військам НКВС – 55 тис. бійців, близько 2 тис. танків, 1,1 тис. бойових літаків, 4,7 тис. гармат. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.48; Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.291.*

1. Житомирська армійська група Українського фронту (командуючий – комдив І.Советніков) перетворена на Шепетівську. *Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.286-287.*

1, 2, 6. Київ. Міська рада підбила попередні підсумки роботи по оздоровленню дітей української столиці. Протягом 1939 р. оздоровлено 70450 дітей шкільного і дошкільного віку, асигновано 24 млн. руб. на організацію відпочинку дітей у таборах Ворзелью, Пущі-Водиці. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

1, 3, 6. Київ. Міська прокуратура повідомила про результати обшуків, арешт і при-

тягнення до судової відповідальності “попів-спекулянтів”. У священнослужителя П.Шпанського вилучено 7 пуд. цукру, 136 м. мануфактури, 41 тис. руб.; у священнослужителя Н.Богдашевського – 3 пуди цукру, 3500 руб., у церковного старости М.Лугині – 9 пудів цукру, 28 пляшок вина, 190816 руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

2, 3. Маріуполь. На металургійному заводі ім. Ілліча відбулися загальні збори домогосподарок. Обговорювалися перспективи залучення жіноцтва до виробничої праці. Перед присутніми виступили делегат Верховної Ради СРСР Л.Мірошніченко, директор заводу Гармашев, які закликали жінок йти працювати на виробництво. 167 осіб виявили бажання влаштуватися на роботу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 вересня.*

3. Амур-Нижнедніпровськ, Дніпропетровська область. Розпочато будівництво нового заводу по переробці чорних металів. Для проведення робіт першої черги асигновано 7 млн. 200 тис. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 вересня.*

3. р-н Кривого Рогу. Розпочато будівництво “шахти-гіганту” з проектною потужністю 17 тис. тонн руди щодобово, 5 млн. тонн щороку. Ухвалено здати в експлуатацію першу чергу об’єкта у липні 1940 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 вересня.*

4, 7. с. Бабанка, Черкаська область. Народився Барчук Анатолій Трохимович – український кіноактор, заслужений артист УРСР (1983). Закінчив Київський театральний інститут (1963, курс М. Карасьова), актор Київської кіностудії художніх фільмів (з 1966); виконавець ролей: Івана Кудрі („Два роки над прірвою”), Ярослава („Адичка”), Славути („На київському напрямку”), дві останні – 1968, Козака („Пропаша грамота”, 1972), Попудренка („Підпільний обком діє”), Калашника („Високий перевал”, 1981), Барського („Скарга”, 1985), Мусоргського („І в звуках пам’ять відгукнеться”, 1986), Капрала („Небилиці про Івана”, 1989), Панкратова („Особиста зброя”, 1991), Волосного (Кайдашева сім’я”, 1994-95). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.44.*

17 вересня (неділя)

1. Москва. О 3.15 ранку вручено Ноту радянського уряду послу Польщі у Москві В.Гжибовському. У документі наголошувалося на “фактичному припиненні існування польської держави і польського уряду та припиненні внаслідок цього дій договорів, укладених між СРСР і Польщею”, робилися спроби об’рунтування доцільності введення радянських військ на польську територію. “Польща, – вказувалося в документі, – перетворилась у зручне поле для всяких випадковостей і несподіваностей, які можуть створити загрозу для СРСР”. Польський посол відмовився прийняти ноту, вказавши, що “це було б несумісним із гідністю польського уряду”. *Комуніст. – 1939. – 18 вересня; Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.298; Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.148.*

1. О 5.00 ранку два великих угруповання радянських військ (сім армій, одна кінно-механізована група, 617 588 чоловік, 4954 гармат і мінометів, 4733 танків, 3298 літаків) перетнули польський кордон, склавши Український і Білоруський fronti; до бойових дій була залучена також і Дніпровська воєнна флотилія. Українському фронту протистояли полки „Сарни”, „Здолбунів”, „Чорків” Корпусу Охорони Пограниччя; загальна кількість польських прикордонних формувань сягала 12 тис. бійців. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.49; Мельтюхов М. Упущений шанс Сталіна. Советский Союз в борьбе за Европу: 1939-1941 (документы, факты, суждения). – М., 2000. – С. 117.*

1. Москва. Голова РНК СРСР В.М.Молотова виступив з промовою по радіо, в який повідомив промадськість про виданий радянським військам наказ – перейти кордон Західної України і „взяти під свій захист життя і майно населення Західної України і Західної Білорусії”. *Більшовик України. – 1939. - № 10. – С.2-4; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 вересня.*

1. Рівне. Близько 18.00 передовий загін 45-ї стрілецької дивізії РСЧА зайняв місце, роззброївши дрібні частини польської армії. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.317.*

1. 4-й кавалерійський корпус РСЧА форсував р. Збруч. Польська прикордонна сторожа протягом двох годин чинила організований спротив. Увечорі війська корпусу досягли р.Стрипу у районі Соколова; 13-й стрілецький корпус вийшов до Дністра; 5-й кавалерійський корпус досяг м. Трибуховиці, Дуліби; 25-й танковий корпус о 19.00, після нетривалого бою, зайняв Чортків, захопив у полон до 200 польських солдатів 41-го піхотного полку і 4 літаки. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.324.*

1, 7, 8. Москва. У Кремлі о 2.00 ночі Й. Сталін прийняв посла Німеччини в СРСР Ф.Шуленбурга. Він попередив про наміри Червоної армії о 6-й годині ранку перейти кордон Польщі, запропонував через кілька днів опублікувати сумісне радянсько-німецьке комюніке з приводу подій у Польщі. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.297; Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.46-47.*

1. Варшава. Близько 23.40 по радіо передано наказ Міністра оборони Польщі Риз-Смигли з наказом військам відступати на терен Румунії і Угорщини найкоротшими шляхами, а також не вступати у бої з червоними частинами, якщо вони не чинять спроб роззброїти польські частини. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.324.*

1. Тернопіль. Увійшли частини і з'єднання 6-ї армії РСЧА (24-а танкова бригада разом із 136-м полком 97-ї стрілецької дивізії, 10-а танкова бригада та 5-та кавалерійська дивізія). Перестрілки у місті тривали, внаслідок чого загинуло 3 і поранено 37 радянських бійців. До полону потрапили 600 польських вояків. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.319.*

1. Москва. Генеральний штаб РСЧА оприлюднив оперативні зведення про перетинання РСЧА кордону по всій західній лінії від р. Західна Двіна до р. Дністер; про здобуття наступних західноукраїнських міст: Рівне, Дубно, Збараж, Тернополь, Коломия. Повідомлялося про радісну зустріч радянських військ місцевим населенням. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 вересня.*

1. м.Підволочиськ, с.Кам'янка. Прибув член Військової Ради Українського фронту М.Хрущов. Преса повідомила про радісну зустріч червоних військ та радянських урядовців місцевим населенням. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

1. Західна Україна. У військах Українського фронту поширено листівку – звернення Військової Ради фронту (наклад – 250 тис. примірників), у якій декларувалася визвольна мета Червоної армії; оприлюднено також листівку-звернення С.Тимошенка „До робітників і селян Західної України” (наклад – 120 тис. примірників), в якій говорилося: „Ми йдемо до вас, наших братів, щоб допомогти вам визволитися від гноблення польських панів”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.77.*

1, 3, 6. Київ. Прокуратура УРСР повідомила про результати обшуків, арешт і притягнення до судової відповідальності “спекулянтів – дезорганізаторів торгівлі”: у Дніпропетровську в помешканні помічника завідувача магазину № 6 Р.Міллера виявлено 600 кг. цукру, 405 кг. картоплі; у Краматорську у громадян Н. і Ф.Науменків – 200 кг. крупи, 100 кг. борошна, 2 мішка сухарів; у Харкові у домовласника Брюховецького – 80 пар шкіряних підосів, 100 м. мануфактури, 16 кг. олії; у Вінниці у завідувача магазину № 72 Ройтмана – 64 л. гасу, 24 кг. крупи, 24 куски мила, 107 пачок сірників, 26 катушек ниток. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 вересня.*

4. УРСР. У різних містах республіки відбулися урочистості з нагоди 75-ти річчя з дня народження класика української літератури М.Коцюбинського: у Києві бібліотеки ім. ВКП(б), АН УРСР організували великі виставки про життя і творчість письменника, у приміщенні Київського державного університету відбувся великий літературний вечір, виступали Ю.Яновський, І.Стебну, дочка письменника І.Коцюбинська; у Вінниці в приміщенні оперного театру скликано урочистий пленум міської ради; напередодні в установах, на підприємствах, у школах організовано літературні вечори, лекції про життя і творчість письменника; Вінницький літературний музей видав брошуру “Коцюбинський у Вінниці”; майстри с.Клембовка Ямпольського району виготовили великий gobelen “М.Коцюбинський слухає лірника”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12, 17, 18 вересня.*

4, 7. с. Дударків, Київська область. Народився Приходько Іван Васильович – український майстер народного малярства. Автор творів: картинки „Маковія”, „Три козаки”, „Шевченкова липа” (всі - 1989), „Ще не вмерла України”(1993). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.491.*

18 вересня (понеділок)

1. УРСР. У містах і селищах республіки організовано багатолюдні зібрання на

підтримку рішення РНК СРСР про введення Червоної армії до Польщі. У Києві, Харкові, Одесі, Миколаєві, Запоріжжі пройшли мітинги, збори, учасники яких приймали “одноголосні схвальні резолюції”. У Києві в приміщенні АН УРСР відбулися збори: президент АН УРСР академік О.Богомолець запевнив, що “багатомільйонний український народ з ентузіазмом зустрів рішення уряду СРСР”, директор Інституту історії АН УРСР С.Білоусов заявив: “Вітаємо дії нашого уряду, які є волею всього великого народу країни соціалізму”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 вересня.*

1. Москва. Начальник Генштабу РСЧА маршал Б.Шапошников повідомив командування Українського фронту про видану німецьким командуванням настанову особовому складу щодо відносин з Червоною армією, яка перейшла польський кордон і наступає на захід: при зустрічі з частинами РСЧА припиняти наступ, висилати делегатів від батальйону і вище, які повинні заявляти: „Німецька армія вітає армію Радянського Союзу”. Б.Шапошников також вимагав від підлеглих при зустрічі з гітлерівцями висилати делегації для переговорів, „бути з німецькими делегаціями взаємно ввічливими”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.66.*

1. Дубно. О 7.00 36-а танкова бригада РСЧА зайняла Дубно. Роззброєні тилові частини 18-ї і 26-ї польських піхотних дивізій. У полон потрапило 6 тис. польських військових. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.318.*

1. Станіслав. У місто вступили частини РСЧА. *Гаврилів Б., Гаврилів М. Історія Прикарпаття в хронології. – Івано-Франківськ, 2005. – С.19.*

1. Шепетівська армійська група Українського фронту перейменована у Північну. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.286-287.*

1. Коломия. 23-я танкова бригада РСЧА вступила у місто. Роззброєно близько 10 тис. польських військових зі складу 24-ї, 2-ї та 5-ї піхотних дивізій. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.324.*

1. Луцьк. Близько 17.00 36-а танкова бригада і розвідувальний батальйон 45-ї стрілецької дивізії РСЧА вступили до міста. Роззброєно і взято в полон до 9 тис. польських військових. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.318.*

1. Генеральний штаб РСЧА оприлюднив оперативні зведення про здобуття частинами РСЧА вузла Сарни, міст Луцьк, Станіслав, галич, Красне, Бугач. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

1. Кораблі Дніпровської воєнної флотилії перейшли кордони Польщі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1, 7. Західна Україна. Командувач Українського фронту командарм 1-го рангу С.Тимошенко, член Військової Ради Українського фронту М.Хрущов відвідали міста Тарнополь, Трембовлю, Скалат. Радянська преса повідомила про радісну зустріч

їх місцевим населенням. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

1, 8. Москва. Уряд СРСР вручив Ноту Польському посольству про вступ радянських військ на територію Західної України та Західної Білорусії з метою „взяти під свій захист життя і майно населення Західної України і Західної Білорусії”. Містилося твердження, що „польська держава й її уряд фактично перестали існувати”, повідомлялося про припинення, у зв'язку з цим, дії укладених в минулому між СРСР і Польщею договорів. *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2. – К., 1997. – С.274.*

1, 8. Оприлюднено німецько-радянське комюніке. Проголошувалося, що дії сторін на польській території “не переслідують якої-небудь мети, яка іде врозріз з інтересами Німеччини або Радянського Союзу і суперечить духу і букві пакту про ненапад, укладеного між Німеччиною і СРСР”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня; Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.148.*

19 вересня (вівторок)

1. Москва. З Берліна прибула група німецьких офіцерів для обговорення і вирішення питання німецько-радянського військового співробітництва. Спільно з маршалами К.Ворошиловим і Б.Шапошниковим прибулі генерал Кьострінг, полковники Ашенбреннер і Крес підписали німецько-радянський протокол від 21 вересня 1923 р., відповідно до якого РСЧА 23 вересня повинна була зайняти звільнену німцями територію, просуватися на демаркаційну лінію до Вісли. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.66.*

1. Львів. Близько 2.00 до міста підійшов зведений мотозагін 2-го кавалерійського корпусу 24-ї танкової бригади РСЧА, який зробив невдалу спробу з ходу взяти місто. О 8.30 під час німецької атаки на місто відбулася випадкова перестрілка між радянськими і німецькими військами, внаслідок якої були вбиті і поранені. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.320-321.*

1. Станіслав-Галич. О 14.00 частини 23-ї танкової бригади вступили до Станіслава, а увечері до Галичу. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.324.*

1. район Костополя. Частини 87-ї стрілецька дивізія 15-го стрілецького корпусу РСЧА розбили польський загін із двох полків і артилерії. У полон потрапило 1,5 тис. польських солдатів і офіцерів, захоплено 25 гармат. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.317.*

1. 19-21 вересня частини 60-ї стрілецької дивізії 5-ї армії Українського фронту вели бої з польськими військами за оволодіння Сарненським укріпленим районом. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.317.*

1. 36-а танкова бригада взяла м. Торчин, о 23.30, після невеликого бою з поляками, вступила у Володимир-Волинський. *Мельтюхов М. Советско-польские войны.*

Военно-политическое потивостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.318.

1. Генеральний штаб РСЧА оприлюднив оперативні зведення про здобуття частинами РСЧА міст Володимир-Волинський, Сокаль (р.Буг), Броди, Бобрка, Рогатін, Доліна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

1. Корець. Скликано мітинг населення. Перед 1 тис. мешканцями виступали представники РСЧА. Лейтмотивом виступів були розповіді “про жасливе і радісне життя трудящих радянського Союзу”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

1. поблизу Галича. 19-20 вересня у ході боїв з радянськими військами було захоплено в полон близько 41 тис. жовнів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.67.*

1. Москва. Л.Берія видав таємнийнаказ про утворення восьми концтаборів (до 10 тис. кожний) в Осташкові, Юхновську, Ковельську, Путивлі, Старобільську та інших містах СРСР. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.62.*

20 вересня(середа)

1. Львів. Генерал Лянгнер провів нараду штабу оборони міста. Обговорювався ультиматум німців: „Якщо Львів здасться німцям, залишиться у Європі, якщо більшовикам, то – навечно в Азії”. Польське командування ухвалило вступити у переговори з радянською стороною. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.61.*

1. Гродно. 20-22 вересня війська Білоруського фронту намагалися штурмом оволодіти містом. Польські війська відбили декілька потужних радянських атак, вели вуличні бої, застосовуючи пляшки із запальною сумішшю. Частина Червоної армії втратили у боях за місто 47 військовиків убитими та 156 пораненими, 20 танків і бронемашин. *Російський Державний військовий архів (РДВА). - Ф. 9.- Оп.36. – Спр. 3358. –Арк. 249.*

1. Кам'янець-Подільська армійська група Українського фронту перетворена на Південну. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое потивостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.286-287.*

1. Володимир-Волинський. Почалися переговори між командиром 36-ї танкової бригади РСЧА комбригом Богомолвим і начальником польського гарнізону генералом М.Сморавинським про умови здачі міста. Упродовж дня польський гарнізон роззброєно. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое потивостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.318.*

1. Західна Україна. Частина німецької 10-ї танкової дивізії генерала Шааля внаслідок непорозуміння атакували кіннотників 2-го кавалерійського корпусу РСЧА. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.68.*

1. поблизу Львова. Після тижневих боїв з німцями перестало існувати півтора тисячне угруповання генерала броні К.Соснковського в Брюховецьких лісах. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.67.*

1. Генеральний штаб РСЧА оприлюднив оперативні зведення про здобуття частинами РСЧА міст Ковель, Львів. За інформацією радянського командування протягом 17-20 вересня Червона армія роззброїла три піхотні польські дивізії, дві кавалерійські бригади, захопила в полон 60 тис. солдат і офіцерів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 вересня.*

1. Золочев. Начальник особливого відділу 2-го кінного корпусу Коберник у присутності прокурора корпусу Іллічова розстріляв десятьох затриманих поляків; командир батареї старший лейтенант Булгаков і старший політрук Кондюрин вивели із колони 15 полонених жовнірів і розстріляли їх з гармати. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.84.*

1, 3, 6. Київ. Прокуратура УРСР повідомила про результати обшуків, арешт і притягнення до судової відповідальності “спекулянтів – дезорганізаторів торгівлі”: у Києві засуджено на 6 років позбавлення волі зятя завідувача магазину громадянина Горещького, у якого при обшуку знайдено 403 кг. борошна, 250 м. мануфактури, 50 л. гасу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

1, 4. Вінниця. Бригади артистів капели ім. Леонтовича Вінницької філармонії виїхала з концертними програмами до Західної України. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 вересня.*

4. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про реорганізацію Київської школи майстрів народної творчості на Київське художньо-промислове училище”. Ухвалено встановити у музичному закладі 5-річний строк навчання. Засновувалися наступні відділи: художнього оформлення тканини (художня вишивка, виробництво килимів, гобеленів, ткацтво); декоративного розпису (альфрейні роботи, орнамент); скульптурно-керамічного (виробництво художніх речей з фарфору, фаянсу, скла, майоліки). Визначено контингент учнів на 1939-1940 навчальний рік у кількості 120 осіб. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 34. – Ст.155.*

4. Чернігів. Відбулися урочистості з нагоди 75-ти річчя з дня народження українського письменника М.Коцюбинського: організовано урочисте засідання міської ради. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 вересня.*

9. Одеса. 20-26 вересня відбулися Всесоюзні військово-морські змагання значківців “Моряк”, ініційовані Військово-морським управлінням ТСО Авіахіму. Представники 12 команд з Москви, Ленінграду, Києва, Одеси, Миколаєва змагалися у греблі, парусних гонках, плаванні. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9, 22 вересня.*

21 вересня (четвер)

1. Львів. Німецькі частини, за домовленістю з радянським керівництвом, зняли блокаду Львова та розпочали вступ на захід; їхні позиції зайняли частини XVII-го стрілецького корпусу та 2-го кінного корпусу РСЧА, які отримали наказ атакувати місто 21 вересня. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.61.*

1. Львів. На Личаківській рогатці відбулася зустріч радянської і польської делегацій. Остання поінформувала про намір генерала Лянгнера прибути на переговори

у Винники о 17.00; радянське військове керівництво відклало атаку Львова до 9.00 22 вересня. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.61.*

1. Сарни. Війська 5-ї армії Українського фронту прорвали Сарненський укріплений район на фронті Тине-Князь-Село, вступали у місто. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.317.*

1. Ковель. О 4.00 розвідувальний батальйон 45-ї стрілецької дивізії Українського фронту вступив у місто. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.317.*

1. Західна Україна. Командувач Українським фронтом С.Тимошенко поінформував Москву про ведення переговорів з представниками 18-го армійського корпусу щодо відводу німецьких частин зі Львова. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.71.*

1. рубіж Навуз – Боровичі, Західна Україна. 21-22 вересня 87-а стрілецька дивізія РСЧА вела бої з групами 3-го польського піхотного полку: поляки втратили 260 вбитими і пораненими, 120 полоненими. Радянські втрати склали 99 вбитими і 137 пораненими. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.317.*

1. Львів. Радянські частини внаслідок непорозуміння відкрили вогонь по німецькій колонії, яка відходила з міста. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.68.*

1. Москва. Генеральний штаб РСЧА оприлюднив оперативні зведення про очищення частинами РСЧА районів м. Львів і Сарни. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 вересня.*

1. Західна Україна. Командувач Українського фронту С.Тимошенко надіслав директиву радянським військам: „При зверненні німецьких представників до командування наших частин про надання допомоги для знищення польських частин або банд – командирам виділяти необхідні сили, забезпечувати спільну ліквідацію ворожих сил”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.69.*

1. Західна Україна. 21-30 вересня за рішенням Військового трибуналу Українського фронту засуджено 64 особи, з них 30 колишніх офіцерів і поліцейських, розстріляно – 23 особи. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.85.*

1, 3, 6. Київ. Прокуратура УРСР повідомила про результати боротьби з “спекулянтами – дезорганізаторами торгівлі”: у Києві на Галицькому ринку заарештовано громадянську М.Давиденко при спробі продати 5 м. марлі, при обшуку в помешканні “спекулянтки” вилучено 550 м. марлі; у м.Сквира Київської області заарештовано громадянина Л.Поляка, у “спекулянта” вилучено 32 пуд. борошна і крупи; у Кривому Рогу – громадянина М.Соука, у якого вилучено 7 упаковок солі, 30 пудів комбікормів, 30 м. мануфактури; у Білій Церкві – “спекулянтку” М.Сельську, у якої вилучено 5 л. гасу, 20 м. мануфактури; у Сталіно – продавця

магазину № 28 М.Ликова, у якого вилучено 70 кг борошна, 12 кусків господарського мила, 30 кг комбікормів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21, 22 вересня.*

1. 6. Західна Україна. Військова рада Українського фронту видала наказ, в якому констатувала, що „на загальному тлі героїзму у військах спостерігаються чорні плями” – брутальне ставлення до полонених поляків, а також місцевого населення, мародерство і „барахольство”. Містилася настанова командирам і політпрацівникам вживати всіх заходів включно до розстрілів, щоб викоринювати подібні явища. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.82.*

22 вересня (п'ятниця)

1. З'єднання 8-го стрілецького корпусу вийшли на фронт Володимир-Волинський – Сокаль. У районі Верба роззброєно до 10 тис. польських військовослужбовців. Війська 5-ї армії Українського фронту вийшли на рубіж Ковель – Володимир-Волинський – Іваничі. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.319.*

1. Винник. Об 11.00 підписано угоду між командуванням польського гарнізону у м. Львові і радянськими військовим командуванням про передання м. Львова Червоній армії. О 14.00 польські війська почали складати зброю, о 15.00 з'єднання 2-го кавалерійського корпусу у пішому строю сумісно з танками 24-ї, 38-ї та 10-ї танкових бригад вступили у місто. Пункт 8 підписаної польською і радянською сторонами угоди гарантував офіцерам польської армії особисту свободу і недоторканість їхнього особистого майна, право на виїзд до зарубіжних країн. Ці умови не було виконано: при виході з міста обеззброєні колони поляків були оточені частинами Червоної армії і НКВС та відправлені до концтаборів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.62; Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.323.*

1. Львів. До міста прибули член Військової Ради Українського фронту М.Хрущов та нарком внутрішніх справ УРСР І.Серов. Останній, особисто керував масовими арештами, виконуючи наказ Л.Берія” очистити” територію Західної України від „українських буржуазних націоналістів” та „польських ворожих елементів”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.85.*

1. Москва. Генеральний штаб РСЧА оприлюднив оперативні зведення про очищення частинами РСЧА району Сарни. Повідомлялося про опір польських військ у районі Львова, здачу в полон 6 піхотних дивізій, 2 окремого стрілецького полку генерала Лангера. Констатовалося, що протягом 17-21 вересня РСЧА здалося в полон 120 тис. польських солдат і офіцерів, захоплено 380 гармат, 1400 кулеметів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 вересня.*

1. Брест. Відбувся сумісний парад німецьких (війська Г.Гудеріана) і радянських (вояки В.Чуйкова) військ. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.67.*

1. Західна Україна. 22-25 вересня в околицях Львова, Рудках, Любені Великому

та інших населених пунктах німецькі офіцери збирали до 1,5-2 тис. українців, вели „про німецьку пропаганду”, безкоштовно роздавало промислові і продовольчі товари з реквізованих магазинів (власниками яких були здебільшого євреї). *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.71-72.*

1. Москва. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов видав наказ брати на облік і відпускати всіх визволених з польського полону німецьких солдат і офіцерів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.72.*

1, 3, 6. Харків. Міліція викрила “групу спекулянтів-перекупників промислових і продуктових товарів, які намагалися дезорганізувати радянську торгівлю”: заарештовано працівників торгівлі І.Коїна, Х.Флаксмана, А.Заславського. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1, 4. Книгокультторг, Укоопспілка надіслали до Західної України 56 платівок (10 тис. екземплярів) з такими піснями українською мовою – “Пісня про Сталіна”, “Пісня про батька”, “Щорс”, “Ой, не ходи Грицю”, “Тарас Бульба”, “Реве та стогне, Дніпр широкий”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 вересня.*

1, 4. Рівне. Доставлено радянські фільми “Ленин в Октябрі”, “Ленин в 1918 році”, “Щорс”, “Чапаєв” для безкоштовного перегляду населенням Західної України. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 22 вересня.*

1, 4. Західна Україна. Прибула бригада “Союзкінохроніки” для проведення зйомок “радісної зустрічі населенням червоних військ”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1, 4. Тернопіль. Розпочала виступи бригада акторів київських театрів – Державного театру опери і балету, Театру російської драми, Театру естради та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1, 4, 7. На Український фронт виступати перед бійцями та західноукраїнським населенням прибув український драматург О.Корнійчук. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1, 8. Оприлюднено німецько-радянське комюніке про встановлення демаркаційної лінії між військами по р.Пісса до її впадання у р.Нарев, далі по річці Нарев до її впадання в р.Буг, далі по р.Буг до її впадання у р.Вісла, далі по р.Вісла до впадання в неї р.Сян, далі по р.Сян до її витоків. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову “Про осінню сівбу і хід виконання плану підняття зябу в колгоспах України”. Станом на 15 вересня колгоспи республіки посіяли озимої пшениці і жита на 56265,9 тис. га. Місцевим партійним і радянським організаціям запропоновано вжити заходів для завершення посівної у період 15-20 жовтня. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 вересня.*

3. Ромни. Введено в дію 12 свердловину Роменської нафтопромислової розвідки. З нагоди урочистої події відбувся мітинг робітників під гаслом “Дамо нафту нашій улюбленій Червоній армії”. На зустріч з населенням прибув український драматург О.Корнійчук. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

23 вересня (субота)

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ “Про мобілізацію

призваних на учбові збори військовозобов'язаних запасу по Московській, Калінінській, Ленінградській, Білоруській, Київській, Харківській і Орловській округах. *Червона армія. – 1939. – 24 вересня.*

1. Західна Україна. До регіону відправлено 1,4 млн. книг і брошур, переважно праці Й.Сталіна, твори Т.Шевченка, „Короткий курс історії ВКП(б)”, портрети керівників більшовицької партії й уряду. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.107.*

1. Львів. Проведено урочисті заходи з нагоди здобуття міста радянськими військами. Вулиці прикрашено портретами Сталіна, Ворошилова, червоними прапорами. Відбувся багатолюдний мітинг, народні гуляння. Влаштовано перегляд стрічки “Ленин в 1918 году”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1, 7. Львів. Представниками радянської влади заарештовано президента Львова, професора С.Островського, а згодом – усіх членів міської управи, віце-президентів В.Хааса, Ф.Іжика. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.110.*

1. Дрогобич. Німецькі війська, згідно з попередніми домовленостями, покинули місто. Радянське командування констатувало факти вивезення цінностей німцями, зокрема нафтопродуктів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.71.*

1, 4, 7. На Український фронт для виступів перед бійцями та західноукраїнським населенням прибули радянські письменники В.Лебедєв-Кумач, В.Шкловський, Б.Ромашов, О.Довженко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 вересня.*

1. Львів. За наказом командувача 6-ї армії Ф.Голікова 155-й стрілецький полк 96-ї стрілецької дивізії спрямовано для проведення операцій „для ліквідації фашистських організацій” у місті. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.85.*

1, 6. Тернопіль. Військовий прокурор Носов надіслав доповідну у Москву Головному військовому прокурору РСЧА про ситуацію у місті: триваючу безладну стрілянину, розкидані по вулицях трупи вбитих польських офіцерів, відсутність ведення політроботи серед населення, триваючі самочинні розстріли, насильство, пограбування, масове „барахольство”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.82.*

1, 7. Рівне. За вироком Військового трибуналу Північного фронту розстріляні Ф.Череховець – колишній офіцер, власник аптеки, С.Гавронський – „куркуль”, І.Могильницький – син судді, Р.Колиса – син домовласника, Р.Туракевич – службовець польської адміністрації, К.Суцук – грабіжник „за участь у боротьбі з революційним рухом”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.85.*

24 вересня (неділя)

1. Волочиська армійська група Українського фронту перейменована на Східну групу; Північна група – перетворена на 5-ту армію; Південна армійська група – на

12-у армію. Мельтюхов М. *Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг.* – М., 2001. – С.286-287.

1. Генеральний штаб РСЧА повідомив про здобуття станом на 24 вересня частинами РСЧА міст Любомль, Грубешов, Унув, Янув (20 км. від Львова), Комарно, Дрогобич, Борислав. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 26 вересня.

1. Львів. Військовий аташе Німеччини в СРСР генерал Кьострінг поінформував наркома оборони СРСР К.Ворошилова про вжиті заходи для недопущення зумовлених непорозуміннями конфліктів між радянськими і німецькими військами. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.69.

1. Москва. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов надіслав наказ командуванню Українського фронту визволяти військовополонених селян-українців, мобілізованих поляками на терені Західної України; на основі цього наказу С.Тимошенко і М.Хрушов видали розпорядження негайно відпускати по домівках полонених солдат-українців та білорусів, батьки яких мешкають на території Західної України та Західної Білорусії, а вояків-чехів відпускати, попередньо взявши розписку із зобов'язанням надалі не воювати проти СРСР; офіцерів, жандармів, поліцейських, тюремщиків, розвідників, контрреволюціонерів з інших територій належало передавати органам НКВС. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.73.

1. Львів. Делегація від легальних діючих політичних партій (УНДО та ін.) на чолі з К.Левицьким зустрілась з офіційними радянськими представниками. Останні запевнили, що Червона армія прийшла визволяти Західну Україну, звернулися з пропозицією підтримувати радянський уряд. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.102.

1, 4. Західна Україна. З концертною програмою прибув Державний ансамблю пісні і танцю УРСР під проводом Н.Городовенка. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 26 вересня.

1. Західна Україна. Начальник Політуправління Українського фронту Є.Пожидаєв поінформував керівництво про розповсюдження на території Львівського воєводства мільйона листівок з поясненням, що Червона армія прийшла як визволителька. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.82.

1, 4. Москва. Книгокультторг відправив до Західної України 500 тис. примірників портретів керівників ВКП(б) і радянського уряду. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 23 вересня.

1, 4. Західна Україна. 24 вересня – 6 жовтня літаками цивільної авіації доставлено 3 млн. примірників газет, плакатів, агітаційних матеріалів. Загалом до ново приєднаних регіонів перевезено 48,7 тонн вантажу, у тому числі кіноустановки, медикаменти. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 9 жовтня.

1, 4. Москва. Всесоюзна контора “Союзкінопрокат” відправила до Західної України популярні стрічки “Щорс”, “Багата наречена”, “Кармелюк”, “Митько Лелюк”, “Ленин в 1918 году”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 24 вересня.

25 вересня (понеділок)

1. Генеральний штаб РСЧА повідомив про здобуття частинами РСЧА міст

Унятиче, Козіов. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 вересня.*

1. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про виведення м.Ніжин з Ніжинського району Чернігівської області і підпорядкування Ніжинської міської ради Чернігівському ОВК; про виведення м.Прилуки з Прилуцького району Чернігівської області і підпорядкування Прилуцької міської ради Чернігівському ОВК; про виведення м.Дебальцеве з Орджонікідженської міської ради Сталінської області і підпорядкування Дебальцевської міської ради Сталінському ОВК; про виведення м.Ізюм з Ізюмського району Харківської області і підпорядкування Ізюмської міської ради Харківському ОВК; про виведення м.Павлограду з Правлоградського району Дніпропетровської області і підпорядкування Павлоградського міськкому Дніпропетровському ОВК. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 вересня.*

1. Львів. Керівництво УНДО офіційно припинило діяльність партії. Напередодні подібні рішення ухвалили політичні проводи Української соціал-демократичної партії і Української соціалістично-радянської партії. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.102-103.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 19 питань, зокрема заслухали висновки з обстеження Українського фізико-технічного інституту, доповідь директора Інституту мікробіології та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.464.*

26 вересня (вівторок)

1. Генеральний штаб РСЧА повідомив про здобуття м.Бела, Холм, Замост'є, Яворів, Самбор, Турка. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 вересня.*

1. район Мостиська – Медика. 26-27 вересня німецькі і радянські (частини XVIII-го стрілецького корпусу і 12-ї армії) війська провели велику спільну операцію проти 4-тисячної польської оперативної кінної групи генерала В.Андерса. У боях група була розсіяна, частково знищена і полонена: пораним потрапив до полону генерал В.Андерс. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.69.*

1. Львів. „Народний Совет Галицкой землі” у складі О.Павенцького, Ю.Маркова, В.Ваврика, З.Медицького, Ю.Юрчакевича надіслали привітання Червоній армії із запевненнями, що „все населення Галицької землі, робітники, селяни і інтелігенція, чесно, безперервно і самовіддано будуть працювати на користь Червоної армії і спільної Батьківщини...” *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.103.*

1. УРСР. Видавництво „Мистецтво” вислало до Західної України 25 тис. плакатів і 14 тис. гасел. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.107.*

1, 3. Борислав-Дрогобич. Член Військової Ради Українського фронту М.Хрущов відвідав обидва міста. Налагоджено роботу Дрогобичського нафтоперегонного заводу, розпочато видобуток нафти у 140 свердловинах Борислава. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 вересня.*

1, 3, 6. Київ. Міська телефонна станція провела службові розмови з м. Луцьк, Ковель, Сарни, Здолбунов, Тарнов через Житомир, Новгород-Волинський. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 вересня.*

27 вересня (середа)

1. Західна Україна. Командуючий Українським фронтом маршал С.Тимошенко доповів Й.Сталіну і К.Ворошилову про розгром спільно з німцями у районі Немирова 6-ти тисячної групи генерала Перховського. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.70.*

1, 4, 7. УРСР. До Західної України з метою виступів перед громадськістю з агітацією “про щасливе і заможне життя радянських людей” виїхали письменники М.Бажан, М.Твардовський, А.Малишко, А.Шиян, Н.Рибак. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 вересня.*

1, 7. Західна Україна. Розстріляні „за участь у боротьбі проти комуністичного підпільного руху” К.Корчак і С.Булинський; у Тернополі розстріляні: П.Куба – колишній член КПЗУ, Я.Мирек – урядовець поліції та ін. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.85.*

1, 8. Москва. Прибув міністр закордонних справ Німеччини фон Ріббентроп. В аеропорту, прикрашеному радянськими і німецькими прапорами влаштовано урочисту зустріч, виставлено почесний караул. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 вересня.*

4, 7. Пішла з життя Г.І.Борисоглібська (справжнє прізвище Сидоренко-Свідерська, народилась 1868 р.) – одна з фундаторів українського театру першої половини ХХ ст, народна артистка УРСР (1936). Актриса створила сатиричні образи Мазайлихи (“Мина Михайло” М.Куліша), Усачихи (“Майстри часу” І.Кочерги), образ Марії Тарасівни (“Платон Кречет” О.Корнійчука) та ін. “Це артистка цілиного ґрунту народного з глибоким розумінням психології й побуту українського народу”, – говорив про неї М.Садовський. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.366; Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.1. – К., 2002. – С.244; Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 вересня.*

4,7. Владивосток, Росія. Народився Болотов Геннадій Георгійович – український кіноактор, заслужений артист УРСР (1987). Знімається у кіно з 1963, на Київській кіностудії художніх фільмів з 1973; виконавець ролей: Онойко („Вогонь”, 1974), Єгоров („Дума про Ковпака”, трилогія, 1974-78), Меркулов („Талант”, 1977), Воргезі (Спокута чужих гріхів”, 1978), Крайнюков („Якщо ворог не здається”, 1983), Дружинін („В лісах під Ковелем”, 1984), Волокуша „Штормове попередження”, 1988), Воронін („На прив’язі у взлітної полоси” 1989), Малишев („Війна”, 5-а серія; 1990). Участь у фільмах „Увійти у кожний дім”, „Притча про світлицю” (обидва 1993); автор сценарію і режисер фільму „Сільські бувальщини” (1991, „Укртелефільм”). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.76.*

28 вересня (четвер)

1. Холм. Політрук Степовенко і молодший лейтенант Бондарчук із 45-ї стрілецької дивізії РСЧА пограбували і вбили двох польських офіцерів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.84.*

1. Москва. ЦК ВКП(б) ухвалив спеціально для населення Західної України терміново видати „Короткий курс історії ВКП(б)” українською і польською мовами (накладом відповідно 300 тис. і 100 тис. примірників). *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.108.*

1, 3. Москва. РНК СРСР затвердив своєю постановою Статут про дисципліну працівників зв'язку. Статутом визначалися порядок прийому на службу та звільнення з неї працівників зв'язку, накладання і оскарження стягнень за порушення трудової дисципліни, заохочення робітників, ведення обліку дисциплінарних стягнень і заходів заохочення. Проголошувалася мета Статуту – „забезпечення в органах зв'язку соціалістичної трудової дисципліни, заохочення тривалої безперервної роботи в одному підприємстві або установі, зміцнення соціалістичних форм праці на основі всебічного розвитку соціалістичного змагання, ударництва і стаханівського руху, забезпечення високої якості роботи і цілості соціалістичної власності”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939. – № 54. – Ст.487.*

1, 8. Москва. Підписано радянсько-німецький договір про дружбу і кордони. “Уряд СРСР і Німеччини, – наголошувалося у преамбулі документу, – після розпаду колишньої Польської держави розглядають виключно як своє завдання відновити мир і порядок на цій території і забезпечити народам, які живуть там, мирне існування, що відповідає їх національним особливостям”. Встановлювалися кордони між “взаємними інтересами на території Польської держави”. Західний кордон УРСР визначався по річках Західний Буг і Нарев. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.153.*

1, 8. Москва. На додаток до радянсько-німецького договору про дружбу і кордони підписано таємні протоколи: про готовність сприяти переселенню німців до Німеччини з радянської території і українців та білорусів з німецької території до СРСР; про віднесення Литви до сфери радянських інтересів, а Люблінського воєводства і частини Варшавського воєводства – до сфери німецьких інтересів; про неприпустимість ведення “на своїй території жодної польської агітації”; про відмову уряду Німеччини від частини території Литви, вказаної у Таємному додатковому протоколі від 28 вересня 1939 р. та компенсацію за це урядом СРСР у сумі 7500000 золотих доларів німецькому уряду. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.153-155.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 7 питань, зокрема заслухали інформацію директора Інституту гірничої механіки про роботу інституту в 1939 р., ухвалили організувати редакцію збірки, присвяченої 60-ти річчю з дня народження Й.Сталіна та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.464-465.*

29 вересня (п'ятниця)

1. СРСР. У зв'язку з нормалізацією ситуації на західних кордонах СРСР, почалося зменшення чисельності Червоної армії. До 25 листопада звільнено зі служби 1 412 978 осіб. *Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое положение 1918-1939 гг. – М., 2001. – С.286.*

1. Західна Україна. Командуючий Українським фронтом маршал С.Тимошенко доповів Й.Сталіну і К.Ворошилову про ліквідацію у районі Шацька після триденних боїв 3,5 тисячного угруповання частин Корпусу Охорони Пограниччя під командуванням генерала Орліка-Руцкемана (за польськими джерелами частини 50ї армії втратили близько 500 бійців та 8 танків); С.Тимошенко виступив з офіційним зверненням „До трудового населення Західної України”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.70, 110.*

1. Львів. „Народний Совет Галицкой земли” у складі Ю.Юрчакевича та ін. Надіслали листа до РНК СРСР з проханням змінити лінію кордону між Німеччиною і Радянським Союзом так, щоб „їх рідний край і область між Попрадом і Сяном назавжди увійшла до складу Союзу Радянських Соціалістичних республік”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.103.*

1, 2, 3. Дніпропетровськ. Дніпропетровський обком партії ухвалив постанову про підтримку руху за оволодіння жіноцтвом новими професіями. Міськкоми і райкоми КП(б)У, обком ЛКСМУ, профспілкові і господарські організації зобов'язувалися “широко розгорнути масово-політичну роботу для подальшого залучення у виробництво величезних резервів жіночої праці”. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977. – С.98-99.*

1, 4. Москва. Відбулися збори Відділу історії і філософії АН СРСР. Учасники заслухали доповідь В.Пічета “Історична доля народів Західної України і Західної Білорусії”. Введення Червоної армії на західноукраїнський терен проголошено “актом величезнішого прогресивного значення в сучасній історії”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 жовтня.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР про утворення урядової комісії для прийому Дніпровського водопровода і каналізації у м.Києві. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.142.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про будівництво в Києві 9 утеплених дерев'яних житлових будинків. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.143.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про план здачі колгоспами свиней в 1940 році в рахунок обов'язкової поставки м'яса державі”. Затверджено план у розмірі 97 тис. тонн живої ваги з розподілом по областях, зокрема для Київської – 8850 тонн, Чернігівської – 6200, Житомирської – 5100, Вінницької – 6950, Кам'янець-Подільської – 5200, Сумської – 5100, Полтавської – 9850, Харківської – 6950, Ворошиловградської – 3500, Сталінської – 4000, Дніпропетровської – 8000, Запорізької – 8500,

Кіровоградської – 5550, Миколаївської – 5200, Одеської – 6200, Молавської АРСР – 1850. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. – № 35. – Ст.157.*

30 вересня (субота)

1. Рівне. Відбулася нарада голів, заступників голів сільських комітетів Ровенського повіту. Пристутні 380 делегатів вітали встановлення радянської влади, заслухали доповіді представників РСЧА Колесова і Фельштейна про міжнародне становище. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 жовтня.*

1. Київ. Урочисто відкрито Палац піонерів і школярів ім. XX річчя ЛКСМУ. У святкуванні брали участь понад 500 дітей. Ухвалено лист до дітей Західної України. “Ми живемо, – зазначалося в ньому, – в країні, де кожний може розвивати свої здібності... Ми знаємо, що й ви у дуже близькому майбутньому заживете таким же щасливим і радісним життям, як і ми, завдяки піклуванню Комуністичної партії і її вождя, друга дітей – великого Сталіна”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 жовтня.*

9. Київ. 30 вересня – 5 жовтня у столиці УРСР відбулися Всеукраїнські змагання з кінного спорту. Близько 250 учасників демонстрували глядачам майстерність у подоланні бар’єрів, кросі, джигітовці тощо. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 вересня.*

Вересень

1. Західна Україна. Протягом вересня – грудня до радянських судів передано 10, 2 тис. справ на „соціально ворожих елементів”. *Веденєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945). – К., 2006. – С.132.*

1. Москва. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов видав наказ забезпечити у Галичині та на Волині доброзичливе ставлення до німецьких колоністів. Містилася категорична заборона реквізицій, вимога розраховуватися за придбані товари грішми. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.72.*

1. Москва. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов видав наказ №0059, у якому констатував доведені до відома Й.Сталіна повідомлення про злочинні дії бійців і командирів 6-ї армії Українського фронту на зайнятій ними території Західної України, зокрема випадки самочинних розстрілів. Командарму армії Ф.Голікову і члену Військової Ради Захаричову оголошено догану. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.84.*

1, 7. Західна Україна. Наприкінці вересня – на початку жовтня оперативно-чекістські групи заарештували лідерів УНДО, колишніх послів до польського сейму, сенаторів І.Німчука, Г.Тершаковця, В.Целевича, Д.Левицького, К.Левицького, В.Кузьмовича, О.Луцького та ін. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.110.*

1 жовтня (неділя)

1. Москва. ЦК ВКП(б) прийняв постанову про створення первинних партійних

організацій та оголошення прийому в партію у західних областях УРСР. *Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.430.*

1. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) ухвалило постанову „Питання Західної України і Західної Білорусії”. Ухвалено детальний сценарій з часом, місцем і терміном проведення Народних Зборів Західної України. Містилося зобов’язання першому секретарю ЦК КП(б)У М.Хрущову підготувати текст декларації для затвердження депутатами Народних Зборів від імені населення краю. *РДАСПІ. – Ф.17. – Оп.3. – Спр.1014. – Арк.57-61; Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.123.*

1. Західна Україна. Частини 6-ї армії РСЧА, розгромивши залишки трьох польських полків, звільнили з полону 50 німецьких солдат (за вказівкою Москви їх передано німецькій стороні). *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.70.*

1. На початку жовтня у складі військ Українського і Білоруського фронтів, що вели бойові дії у Польщі, нараховувалося 2 421 300 військовиків, об’єднаних у 60 стрілецьких, 13 кавалерійських дивізій, 18 танкових бригад. На озброєнні радянських військ було 5467 середніх і важких гармат, 6096 танків і 3 727 літаків. *Мельтюхов М. Упущений шанс Сталіна. Советский Союз в борьбе за Европу: 1939-1941 (документы, факты, суждения). – М., 2000. – С. 117.*

1. Львів. Відбувся мітинг інтелігенції Львова, присвячений визволенню Західної України і Західної Білорусії Червоною армією. Учасники ухвалили резолюцію, в якій зазначалося: „Ми горді тим, що приєднуємось до великої армії радянської інтелігенції і зобов’язуємось прикласти свої сили, все уміння своє та знання для широкого розвитку нашої творчої роботи на користь звільнених трудящих мас західної України та всього великого Радянського Союзу.” *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2. – К., 1997. – С.275.*

1, 4. Ленінград. На історичному факультеті Ленінградського державного університету відкрилася наукова сесія, присвячена „звільненню Західної України і Західної Білорусії від польського ярма”. Учасники заслухали доповіді: „Далеке минуле Західної України і Західної Білорусії” (Б.Д.Греков), „Народні рухи Галицько-Волинської русі XII-XIII ст.” (В.В.Мавродин), „Українські і білоруські літописи” (М.Д.Приселков), „Коліївщина” (С.В.Іваницький), „Боротьба білоруського народу з польським панством за свою національну незалежність у середині XVII ст.” (Е.Г.Шуляковський). *Историк-марксист. – 1941. – Т.2. – С.140; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.217.*

4. Полтава. Поліграфічна фабрика завершила друк 7 найменувань підручників для середніх шкіл України загальним накладом 1 млн. примірників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 жовтня.*

2 жовтня (понеділок)

4. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про проведення 20 річного ювілею радянського цирку”. Ухвалено провести святкування у жовтні 1939 р. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939 - № 54. – Ст.496.*

4. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про декаду вірменського мистецтва”. Ухвалено провести декаду у період з 20 по 30 жовтня 1939 р. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939. – № 54. – Ст.497.*

1. Західна Україна. До 2 жовтня ЦК КП(б)У направив для роботи 250 партійних працівників різного рангу, ЦК комсомолу України – 142, політуправління Українського фронту – 80 осіб. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.111.*

1, 3, 6. Харків. Відбувся суд над “спекулянтами-дезорганізаторами радянської торгівлі”: засуджено на 8 років ув’язнення громадянина Ткаченка, в помешканні якого виявлено 5 пудів борошна, 1,5 пуд. перлової крупи, 3 пуду гасу, 57 м. мануфактури, 16 кусків мила. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 жовтня.*

1, 4. Львів. Почала виходити газета “Вільна Україна”. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.289.*

1, 4. Київ. Інститут історії України АН УРСР організував цикл публічних лекцій з історії Західної України. А.Гуслистий прочитав лекцію на тему “Боротьба Західної України проти панської Польщі”, М.Петровський “Західна Україна у визвольній боротьбі проти шляхетської Польщі 1648-1654 рр.” *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 жовтня.*

1, 6. Західна Україна. Політуправління Українського фронту доповіло ЦК ВКП(б) та Головному політуправлінню РСЧА про заходи, вжиті для посилення боротьби з самочинними розстрілами, мародерством та „барахольством”, іншими ганебними явищами: військовий трибунал засудив 73 бійців, у тому числі 10 – до розстрілу: Р.Берднікова, Фролова, Капітанова, Семенихіна, Шинкарчука, Воронока, Булгакова та ін. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.84.*

1, 7, 8. Берлін. А.Гітлер влаштував урочистий прийом генералітету у зв’язку з перемогою в польській кампанії. Запрошені В.фон Браухіч, Ф.фон Бок, Ф.Гальдер, Г.Гудеріан, Г.фон Клуоне, З. фон Ліст, Е.фон Ман штейн, Г. фон Гундштедт, Ф. фон Рейхенау, В. фон Ріхтгофен та ін. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.88.*

3 жовтня (вівторок)

1. Львів. Відбувся мітинг, присвячений вступу РСЧА до Західної України: більше 2 тис. львів’ян слухали доповідь М.Бажана „про щасливе життя в СРСР”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 жовтня.*

3, 4. Москва. Прокуратура СРСР встановила випадки масового уникнення молодими спеціалістами праці за розподіленням наркоматами і відомствами. У м.Ізюм молодий спеціаліст навмисно спізнювався на роботу, сподіваючись на звільнення за

порушення трудової дисципліни. Запропоновано притягати до карної відповідальності керівників установ і організацій, які приймають на роботу молодих спеціалістів, відряджених до інших організацій за розподіленням, а також самих молодих спеціалістів – порушників порядку про розподілення *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 3 жовтня.

3, 4. Москва. Інститут ґрунтознавства АН СРСР приступив до складання ґрунтових карт Західної України і Західної Білорусії. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 3 жовтня.

3, 6. Київ. Введено в дію Дніпровський водопровід. Добова кількість споживання води киянами зросла до 170 куб. м. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 2 жовтня.

4. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про встановлення щорічної премії ім. Горького за кращий драматичний твір”. Ухвалено заснувати щорічну премію у розмірі 25 тис. руб. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР*. – 1939 - № 54. – Ст. 495.

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 6 питань, зокрема заслухали інформацію про організацію науково-дослідної станції в Генічеську, підтримали перед Комітетом у справах вищих шкіл клопотання Інституту електрозварювання та Відділу технічних наук АН УРСР про надання Інституту електрозварювання права приймати захист дисертацій на здобуття вченого ступеню кандидата і доктора технічних наук зі зварної спеціальності та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали*. — К., 2003. — С. 465.

6. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про організацію Бюро по винахідництву у складі Наркомату охорони здоров'я СРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР*. – 1939. - № 54. – Ст. 489.

6. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову „Про поштові посилки”. Затверджувалася постанова Економічної Ради при РНК СРСР, зокрема щодо встановлення граничної ваги посилок 8 кг (для посилок з кінострічкою – 20 кг.). *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР*. – 1939. - № 54. – Ст. 486.

6. Київ. У столиці УРСР відкрито „магазин стандартних цін”. В асортименті представлено галантерею, канцелярські товари, швейні вироби вартістю від 2 до 25 руб. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 3 жовтня.

4 жовтня (середа)

1. Львів. У кінотеатрі „Атлантик” відбувся багатолюний мітинг за участю С.Тимошенка, М.Хрущова, Л.Корнійця (голова РНК УРСР), О.Корнійчука, радянського генералітету. З промовою виступили С.Тимошенко, Л.Корнієць та ін. Учасники співали “Інтернаціонал”, вигукували “Хай живе вождь народів Сталін!” *Київський Краснознамєнный. Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969*. – К., 1969. – С. 503; *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 5 жовтня; *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України*. – Львів, 1999. – С. 88.

1, 4. Композитори Західної України звернулися з листом до композиторів СРСР. Віталосся звільнення Червною армією українців і білорусів “від гніту польської

шляхти”, містився заклик докласти зусиль “для сумісної творчої роботи, для відновлення культури, для будівництва нового життя на оновленій землі”. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1986. – С.289-290.

1, 4. Київ. Дитвидав ЦК ЛКСМУ підготував збірник пісень “Визволеним братам”. Вміщено більше 20 композицій “про щасливе і радісне життя в СРСР”. У роботі над збіркою брали участь поети М.Рильський, А.Малишко, композитори Л.Ревуцький, В.Йориш, М.Веріковський. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 4 жовтня.

1, 7. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про уповноважених з питань організаційно-партійної роботи по областях Західної України. Ухвалено затвердити уповноваженими: Н.Г.Мацко – Львівська область, М.В.Груленко – Станіславська область, Л.С.Грищук – Тернопільська область, В.А.Бегма – Луцька область. *ЦДАГОУ.* – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.146.

3. Київ. Уповнаркомзв’язку при РНК УРСР повідомив про встановлення телеграфного зв’язку з 21 містами Західної України. Налагоджено телеграфний зв’язок по лініях Ровно-Корець, Ровно-Луцьк, Ровно-Ковель через Луцьк та ін. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 4 жовтня.

4, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про прийняття від родини заслуженого діяча мистецтва І.І.Бродського зібраної ним колекції картин російських художників”. Містилося зобов’язання Комітету у справах мистецтв при РНК СРСР описати колекцію, організувати у квартирі і майстерні митця виставку картин, перетворивши її надалі у філіал Музею академії мистецтв. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР.* – 1939 - № 54. – Ст.501.

5 жовтня (четвер)

1. Західна Україна. Радянські війська завершили розгром групи полковника Зеленецького, взяли в полон 5662 солдата, 520 підофіцерів, 364 офіцери; Військова рада Українського фронту затвердила Комітет організації виборів до Народних Зборів Західної України у складі 17 осіб, 9 з них були громадянами СРСР: головою Комітету обрано М.Мацко – голову Львівського обласного тимчасового управління. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.70, 124.

1. Західна Україна. На Український фронт прибув агітешелон ПУ КОВО. Доставлено 50 комплектів радянських кінофільмів, 50 тис. примірників брошур з промовою В.Молотова по радіо, 10 тис. патефонних платівок з українськими піснями, радіоустановки. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5 жовтня.

1. Львів. Відбувся військовий парад частин Українського фронту і демонстрація жителів міста. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.89.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про хід копки та возки цукрових буряків у колгоспах УРСР”. *ЦДАГОУ.* – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.146.

3. Москва – Західна Україна, Західна Білорусія. Налагоджено регулярне повітряне поштове сполучення між Москвою, Західною Україною і Західною Білорусією. Першим рейсом два літаки з Москви привезли на західноукраїнські землі 1, 5 тонн газет “Правда”, “Известия”, “Красная звезда”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 жовтня.*

6 жовтня (п'ятниця)

1, 7, 8. Берлін. А.Гітлер виступив у рейхстазі з великою доповіддю, в якій підбив підсумки польської кампанії. Фюрер висловив переконання у міцності і довго тривалості союзу Німеччини і СРСР. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.88.*

3. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову “Про хід копання і вивозу буряків у колгоспах УРСР”. Вказувалося на порушення графіку збирання врожаю. Містилася вказівка до низових партійних і радянських органів вжити заходів для завершення копання буряків до 30 жовтня, а вивезення – до 10 листопада. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 64 жовтня.*

9. Одеса. Відбулися республіканські змагання з фехтування. Свою майстерність демонстрували близько 100 фізкультурників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 жовтня.*

7 жовтня (субота)

2, 9. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про затвердження Положення про нагрудні значки до комплексу „Готовий до Праці і Оборони СРСР”. Містився опис значків „Будь готовий до Праці і Оборони СРСР”, „Готовий до Праці і Оборони СРСР” 1-го ступеня, „Готовий до Праці і Оборони СРСР” 2-го ступеня. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939 - № 54. – Ст.488.*

4. СРСР. До Західної України для проведення агітаційної роботи виїхали 16 митців, у тому числі графік Г.Пустовойт, художники М.Попенко, П.Сударик, О.Пашенко. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 6 жовтня.*

8 жовтня (неділя)

1. СРСР. Радянська преса опублікувала виступ А.Гітлера в рейхстазі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 жовтня.*

1. Рівне. Військовий трибунал засудив до розстрілу польського офіцера Ф.Черховського “за спробу організації контрреволюційного офіцерського повстання”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 жовтня.*

1, 2, 3. Київ. Газета “Комуніст” повідомила про поповнення харківського станкобудівельного заводу новими робітницями – колишніми домогосподарками. На тракторному заводі у цей час працювало понад 3 тис. жінок. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977. – С.100.*

3. Київ. 8-10 жовтня відбулася республіканська нарада з питань каучуківництва,

скликана Наркомземом УРСР. Учасники – представники облземвідділів, “Глав каучконоса”, тресту “Росткаучук” обговорили стан і перспективи розвитку каучуківництва в Україні. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 жовтня.*

9 жовтня (понеділок)

1. Львів. Командувач 6-ї армії РСЧА Ф.Голіков видав наказ про такі місця розташування частин армії: УІ-й стрілецький корпус – Львів, Буськ, Золочів, Глиняни, Рава-Руська, Крехів, Добросин, Краковець, Любачів; ХВП-й стрілецький корпус – Хирів, Самбір, Доброміль та ін.; П-й кінний корпус – Жовква, Кам’янка-Струмилова, Куликів, Янів, Львів, Миколаїв, Бібка, Щирець. Штаб армії – Львів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.92.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про додаткове видання „Краткого курсу історії ВКП(б)” українською мовою. Ухвалено, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 28 вересня 1939 р., запропонувати Держполітвидаву додатково видати для Західної України 300 тис. примірників книги. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.147.*

3. Москва. Народний комісар річкового флоту СРСР повідомив про початок навігації по річках Західної України. Першим у рейс вирушив пасажирський пароплав “Ульянов” за маршрутом Дніпро-Двін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 жовтня.*

3, 6. УРСР. Радянська преса повідомила про відправлення до Західної України торговельними організаціями УРСР 10800 тонн солі, 17 вагонів сірників, 1500 т. гаюсу, 36 вагонів махорки, у тому числі до Львову 3 тис. тонн солі, 12 вагонів махорки, 5 вагонів сірників. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 жовтня.*

10 жовтня (вівторок)

1, 7. Військова Рада Українського фронту видала постанову про затвердження Комітету по організації виборів Народних зборів Західної України у складі М.Мацька (голова), В.Малюха, П.Лукіна, М.Гречухи, О.Корнійчука, М.Груленка, Л.Грищука, Л.Бегми, Ф.Єременко, С.Горбатенька, Й.Завадька, П.Сороки, М.Дідика, В.Білана, М.Панчишика, В.Барвінського. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 жовтня.*

1. Оприлюднено “Лист трудящих Західної України товаришеві Сталіну і главі Радянської України товаришу Молотову”, ухвалений на зборах населення Копичинецького, Бочачьського, Чортківського, Бібречького повітів колишніх Львівського, Тернопільського воєводств. Повідомлялося, що лист складено у присутності 89080 осіб, підписано 1213 робітниками, селянами. Містилася подяка “за звільнення від польських панів”, висловлювалося бажання вступити до складу СРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 жовтня.*

1, 3. Дніпропетровськ. 5 тис. робітників заводу ім. Леніна заступили на вахту “ім. XXII роковин Жовтневої революції”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 жовтня.*

1, 4. Ленінград. Художнє товариство “Ленізо” надіслало до Західної України

бюсти В.Леніна і К.Ворошилова, копію картини Бродського “Ленін у Смольному”, офорти “Товариш Сталін і Ворошилов на Царинському фронті” та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 жовтня.*

1, 4. Москва. Бібліотека АН СРСР надіслала у подарунок до Західної України і Західної Білорусії 100 тис. книжок з різних галузей знань. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.290.*

1, 7. Київ. РНК УРСР затвердив склад Колегії народного комісаріату соціального забезпечення УРСР у складі Є.Легура (нарком), М.Спесівцева, І.Акулінічева, С.Марченка, В.Осадчука. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 жовтня.*

3. Київ. Наркомзем УРСР повідомив про виявлення в процесі перевірки селянських наділів 322027 гектарів “лишків”. Станом на 1 жовтня 1939 р. прирізано до колгоспних земель 72697 га землі. Річний план зселення хуторів виконано в Україні на 85,6%: зселено до колгоспів 89953 хуторських дворів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 жовтня.*

4, 7. Композитор М.Сокульский завершив роботу над балетом “Бондарівна” (лібрето В.Галицького), присвяченого висвітленню життя західноукраїнського населення у складі Польщі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 жовтня.*

4, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову „Про наукову спадщину професора Н.Є.Жуковського”. Ухвалено оголосити спадщину Жуковського власністю держави, містилося зобов’язання дирекції Центрального Аерогідродинамічного інституту забезпечити зберігання, розробку і видання спадщини науковця. *Збірник постанов і розпоряджень уряду СРСР. – 1939 - № 54.*

11 жовтня (середа)

3. Сталіно. На центральній вулиці Артема введено в дію першу тролейбусну лінію довжиною 3 км. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 жовтня.*

8. Одеса. Перебував син революціонера Сунь-Ят-Сена, голова товариства культурних зв’язків Китаю з СРСР, голова законодавчої палати Китаю Сунь-Фо. Гість ознайомився з життям міста. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 жовтня.*

13 жовтня (п’ятниця)

1, 2, 3. Львів. Відбулася нарада Львівської ради профспілок за участі заступника голови РНК УРСР П.Кураколова. Обговорювалося питання про перспективи працевлаштування безробітних. Ухвалено зобов’язати власників підприємств увести другу й третю зміни і відповідно подвоїти та потроїти кількість зайнятих, організувати громадські роботи, спрямовані на ліквідацію руйнувань у місті і на його благоустрій, а також ремонт і будівництво залізничної лінії Львів-Рівне. Станом на 5 жовтня зареєстровано 27084 безробітних, у тому числі 7 тис. будівельників чорноробів, 4 тис. шевців, 2500 металістів, 1031 дрібних чиновників і т.ін. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977. – С.100-104; Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.118.*

4. Львів. Відновив роботу Львівський університет. Розпочато прийом студентів на два українські факультети. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 жовтня.*

14 жовтня (субота)

1. Західна Україна. Командувач Українським фронтом С.Тимошенко видав наказ, що підсумовував дії червоного війська, що „визволило наших єдинокровних братів трудящих Західної України від гноблення польськими панамі, капіталістами й осадниками”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.77.*

4. 14-15 жовтня у Горлівці, Сталіно, Харкові відбулися урочистості з нагоди 125-ти річчя з дні народження М.Лермонтова: у Горлівці організовано лекції, бесіди про життя і творчість поета, самодіяльний гурток Палацу культури гірників представив глядачеві постановку п'єси “Маскарад”; у Харкові на заводі ім. Комінтерну організовано колективні читання творів поета, заводська бібліотека присвятила знаменній даті спеціальний випуск газети “Голос читателя”; у Сталіно 15 жовтня Спілка радянських письменників разом з обласним відділом у справах мистецтв провела літературний вечір. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.290-291.*

9. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про розгортання будівництва колгоспних стадіонів і спортивних майданчиків”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 35. – Ст.158.*

15 жовтня (неділя)

1. Львів. Біля могили І.Франка організовано мітинг. Виступали О.Корнійчук, К.Студинський, читали вірші Л.Лебедев-Кумач, А.Малишко. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.89.*

1. Західна Україна. Командувач 6-ї армії РСЧА Ф.Голіков поінформував командування про результати військової кампанії: полонено 111736 польських офіцерів, 4248 підофіцерів, 6247 офіцерів, 7 генералів, захоплено багато бойової техніки, озброєння; втрати радянської сторони – убито 105, поранено 224 бійців і командирів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.90.*

1, 4. Київ. У державному історичному музеї розпочала роботу виставка з історії України і Білорусії. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 вересня.*

3. Москва. Нарком електростанцій і електропромисловості СРСР видав наказ про спорудження підстанцій та ліній електропередачі Дніпро-Донбас. Пропонувалося форсувати завершення робіт, встановлювалися конкретні терміни щодо цього. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977. – С.105-106.*

3, 6. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про перегляд норм виробітку, розцінок і впорядкування розрахункових умов по системі кооперації інвалідів України”. Містилося зобов'язання президії Української ради кооперації інвалідів підвищити

норми виробітку по системі в цілому на 11,5%, знизити розцінки за працю на 9,6%. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 35. – Ст.159.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 21 питання, зокрема заслухали доповіді голів Відділів АН УРСР про хід підготовки тематичних планів на 1940 рік, інформацію про хід соціалістичного змагання та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. – К., 2003. – С.466-467.*

4. УРСР. У містах і селищах республіки відбулися заходи по вшануванню 125-тиріччя з дня народження М.Лермонтова: у Києві в приміщенні АН УРСР організовано конференцію, виставку літератури про життя і творчу діяльність поета. Виступали президент АН УРСР академік О.Богомолець, С.Родзевич, українські поети В.Сосюра, І.Фефер читали вірші М.Лермонтова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 жовтня.*

16 жовтня (понеділок)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про день виборів в обласні, районні, міські, сільські і селищні ради депутатів трудящих УРСР. Ухвалено призначити вибори на 24 грудня 1939 року. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.148.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило кошторис витрат на вибори у місцеві ради депутатів трудящих УРСР у розмірі 8064000 руб. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.149.*

1, 4, 7. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити ректором Львівського університета М.І.Марченка, звільнивши його з роботи в Інституті історії АН УРСР; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.149.*

1, 7. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити редактором газети „Вільна Україна” (Львів) П.В.Колесниченка; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.149.*

3. Риболовецька бригада колгоспу “Промінь” упіймала в районі Обиточинської коси в Азовському морі білугу вагою 700 кг, довжиною 4 м., шириною 400 мм. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 жовтня.*

8. Одеса. По дорозі до Москви у місті побувала турецька делегація у складі міністра землеробства терції М.Еркмена, представників меджліса та ін. Зарубіжна делегація запрошена на Всесоюзну сільськогосподарську виставку. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 жовтня.*

17 жовтня (вівторок)

1. Москва. Голова військової колегії Верховного суду СРСР В.Ульріх розіслав військовим трибуналам і прокурорам Українського і Білоруського фронтів директиву, що суттєво спрощувала здійснення репресивних акцій. Містилася настанова виконувати негайно і без спеціальних санкцій Москви смертні вироки місцевому населенню і колішнім військовослужбовцям польської армії, затвердженим Військовою Радою фронту. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.86.*

1, 8. Москва. Прибула німецька урядова комісія на чолі з радником фон Кампгефенером для ведення переговорів про евакуацію з Західної України і Західної Білорусії німецьких громадян та осіб німецького походження, які бажають переселитися до Німеччини. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 жовтня.*

4, 7. Владивосток, Росія. Пішов з життя Гловацький Гаврило Володимирович (народився 13 (25) березня 1866) – російський актор і режисер; у 1918-1930 – один із організаторів перших радянських театрів в Одесі („Червоний моряк”, „Мороборона”, „Північний театр”, „Іструд”, молодий український театр та ін.); викладав в Одеській українській драматичній студії ім. М. Л. Кропивницького, з 1930 працював у Якутії і на Далекому Сході; був задіяний у виставах: „Влада темряви” Л.Толстого (1918), „Боярина” Лесі Українки, „Жорж Дантен” Ж.-Б. Мольєр (перша постановка на українській сцені, обидві – 1922), „Платон Кречет” О. Корнійчука (1935). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.154.*

18 жовтня (середа)

1. Західна Україна. Радянські війська завершили розгром групи полковника Зеленецького, взяли в полон 5662 солдата, 520 підофіцерів, 364 офіцери. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.70.*

1, 6. Львів. Тимчасове управління міста видало постанову про організацію допомоги безробітним і біженцям. Ухвалено створити комісію у складі 15 осіб. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.118.*

9. Березань, Київська область. 18-22 жовтня відбулося змагання гончих псів. Близько 100 собак, спеціально підготовлених добровільними спортивними товариствами мисливців, полювали на зайців у лісі. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 жовтня.*

19 жовтня (четвер)

1. Москва. Президія Верховної Ради СРСР ратифікувала німецько-радянський договір про дружбу і кордони, укладений в Москві 28 вересня і додаткові протоколи до нього, підписані в Москві 4 жовтня 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 жовтня.*

20 жовтня (п'ятниця)

1. Західна Україна. Комітет по організації виборів до Українських народних зборів оприлюднив “Звернення до всіх виборців, робітників, робітниць, селян і селянок”. Повідомлялося про призначення виборів на 22 жовтня 1939 р. Містився заклик голосувати за тих, “хто стоїть за встановлення радянської влади в Західній Україні, за входження Західної України до складу УРСР, за схвалення конфіскації і передачі селянам землі поміщиків, монастирів і крупних державних чиновників, за націоналізацію банків і великої промисловості”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 жовтня.*

1, 4, 7. Львів. У приміщенні львівської ратуші під керівництвом відповідального секретаря Спілки радянських письменників України О.Корнійчука створено

Організаційний комітет письменників Львова, до складу якого увійшли українські, польські та єврейські письменники П.Панч (голова комітету), В.Василевська, В.Броневський, Д.Кенігсберг, Г.Гурська, С.Тудор, Т.Бой-Желенський, Я.Цурковський, О.Дан, О.Ват. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.119.*

3, 6. Москва. Наркомшлях СРСР затвердив графік регулярного сполучення залізницею за маршрутом Москва-Київ-Львів. Організовано новий рейс за маршрутом Київ – Львів. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 жовтня.*

3, 6. Київ. Управління народногосподарського обліку УРСР заершило складання паспорту Києва. В українській столиці проживало 846, 3 тис. осіб, загальна площа міста становила 46, 8 тис. га, загальна довжина вулиць – 550 км., довжина трамвайних колій – 212 км., площа зелених насаджень – 18209 га; діяло 20 вищих навчальних закладів, навчалось 22220 студентів, у школах і вузах – 147, 3 тис. осіб; разовий тираж газет, що виходили в Києві, становив 1866, 2 тис. примірників; працювало 58 клубів, 16 музеїв, 4 парки культури, ботанічний, зоологічний сади, 248 масових бібліотек з книжковим фондом 1276, 6 тис.; працювали 2442 магазину, 790 їдалень, ресторанів, кафе, 17 колгоспних ринків. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 жовтня.*

21 жовтня (субота)

1, 3. Львів. До Донбасу вирушив перший ешелон із 1680 безробітних; Політуправління Українського фронту доповіло керівництву про спрямування до виборчих дільниць партійно-комсомольського активу, у тому числі 1520 комуністів і 652 комсомольці з 12-ї армії, 3 тис. комуністів і 700 комсомольців з 6-ї армії. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.119, 127.*

22 жовтня (неділя)

1, 2. Західна Україна. Відбулися вибори до Народних Зборів Західної України. Комітет по організації виборів повідомив про створення 5858 виборчих дільниць, 1495 виборчих округів. З 4776275 виборців Західної України в голосуванні взяли участь 4433997 (92,83%). Обрано 1484 депутати, у тому числі 239 жінок. Заперечувалася участь Червоної армії у виборах. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 26 жовтня.*

1. Тернопільщина, Станіславщина. За даними виборчих комісії станом на 15.00 проголосувало 41,25% виборців Тернопільщини, 69,94% виборців Станіславщини. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.129.*

1, 4. Москва. Відбувся пленум Інституту історії матеріальної культури АН СРСР, присвячений історії Західної України. Учасники заслухали доповіді „Давне населення Західної України в епоху неоліта і ранньої бронзи” (Є.Ю.Кричевський), „Зодчество Галицько-Волинської землі в XII-XIII ст.” (М.К.Каргер). *Краткие сообщения о докладах и полевых исследованиях Института истории материальной культуры. – 1940. – Вып. III. – С.3-21; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.217.*

23 жовтня (понеділок)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ „Про день виборів в обласні, районні, міські, сільські і селищні ради депутатів трудящих УРСР”. Ухвалено призначити вибори на 24 грудня 1939 р., розпочати виборчу кампанію 24 жовтня 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 жовтня; Комуністична освіта. – 1939. – № 11. – С.15.*

1. Москва. ЦК ВКП(б) ухвалив постанову про партійно-масову роботу на шахтах вугільної промисловості Донбасу. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.430.*

24 жовтня (вівторок)

4. Київ. РНК УРСР видав постанову про реорганізацію Київської школи майстрів народної творчості в художньо-промислове училище. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 24 жовтня.*

4,7. Київ. Народилася Дичко Леся (Людмила) Василівна – український композитор, народний артист України (1995). Закінчила Київську консерваторію (1961, у К. Данькевича і Б. Лятошинського); автор творів: опера „Золотослов” (1991-92; тексти народні), кантати „Червона калина” (1969, 2-а ред. – 1971), „Чотири пори року” (1973-75, 2-а ред. – 1992-94), „У Києві зорі”. Ораторія-кантата „І нарекоша ім'я Київ...” (обидві – 1982), „Голод – 33” (1993, поема на вірші В. Коломійця); балети „Досвітні вогні” (1967), „Катерина Білокур” (1983) та ін. Лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.205.*

25 жовтня (середа)

3, 6. УРСР. 25 жовтня – 6 листопада у містах республіки розгорнуті передсвяткові ярмарки. Державні і кооперативні торговельні організації пропонували покупцям промислові і продовольчі товари. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 жовтня.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 22 питання, зокрема заслухали доповіді голів Відділів АН УРСР про підсумки жовтневої сесії з розгляду тематичних планів АН на 1940 рік, доповідь голови Ради про вивчення продуктивних сил УРСР та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.467-468.*

26 жовтня (четвер)

1. Львів. 26-28 жовтня тривали Народні збори Західної України, які ухвалили і проголосили чотири декларації: про перехід усієї влади до рук трудящих міста і села і встановлення радянської влади; про входження в СРСР і воз'єднання Західної України з УРСР; про націоналізацію банків і великої промисловості; про конфіскацію поміщицьких, монастирських, державних земель з їхнім живим і мертвим інвентарем і передачу усієї землі у власність держави. Обрання повноважних комісій, що повинні були увійти до Верховних Рад СРСР та УРСР з

проханням про включення західноукраїнських земель до складу СРСР і возз'єднання з УРСР. *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2.* – К., 1997. – С.276-278; Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. *Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник.* – К., 1995. – С.430.

1. УРСР. У містах і селищах республіки організовано багатолюдні мітинги по підготовці до виборів. У Києві у мітингу АН УРСР брали участь близько 1, 5 тис. осіб. Затверджено наступну резолюцію: “З ім'ям Сталіна весь радянський народ обирає до Верховних рад СРСР і УРСР. З ім'ям рідного Сталіна підємо ми і до виборчих урн 24 грудня 1939 р., щоб забезпечити перемогу сталінському блоку комуністів і позапартійних”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28 жовтня.

1, 4. Київ. Відбулася наукова сесія Інституту історії АН УРСР, присвячена історії Західної України. *Вісті АН УРСР.* – 1940. – №.3. – С.49; *50 лет советской исторической науки. 1917-1967.* – М., 1971. – С.217.

3. Сталіно. Прибула перша група 100 безробітних західноукраїнців, що зголосилися працювати на шахтах Донбасу. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 26, 27 жовтня.

27 жовтня(п'ятниця)

1, 3. Харків. Керівництво Дому техніки повідомило про рух багатостатників на Харківському тракторному заводі. На підприємстві налічувалося 356 багатостатників, які обслуговували 558 верстатів. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.).* – К., 1977. – С.107-109.

1, 4. Москва. В Інституті історії АН СРСР відбулося розширене засідання Вченої Ради інституту, присвячене 50-ти річчю з дня смерті М.Г.Чернишевського. *Вестник АН СССР.* – 1939. – № 10. – С.159; *50 лет советской исторической науки. 1917-1967.* – М., 1971. – С.217.

3. Ворошиловград. Прибули 450 західноукраїнців, що зголосилися працювати на шахтах Донбасу. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28 жовтня.

3. Вінниця. Прибули 4500 західноукраїнців для роботи в колгоспах Вінницької області. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28 жовтня.

3. Кіровоградська область. У колгоспі ім. Петровського Михайлівської сільради зібрано перший урожай рису. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28 жовтня.

28 жовтня (субота)

1, 3. Західна Україна. Народні збори Західної України ухвалили Декларації про державну владу в Західній Україні; про входження Західної України до складу УРСР; про конфіскацію поміщицьких земель; про націоналізацію банків і крупної промисловості Західної України. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 28, 29 жовтня; *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.).* – К., 1977. – С.110.

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР про надання допомоги мешканцям, які мають бути виселені з помешкань на лінії траси будівництва Київського міського моста через Дніпро та під'їздах до нього. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.161.*

29 жовтня (неділя)

2. Львів. Відбулася 200-тисячна демонстрація, учасники якої гаряче вітали рішення Народних зборів Західної України. *Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.430.*

31 жовтня (вівторок)

1. Москва. Позачергова 5 сесія Верховної Ради СРСР задовольнила прохання Народних зборів Західної України про включення до складу СРСР і з'єднання з УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 1 листопада.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б) У затвердило чергові, подані Головлітом УРСР, списки № 48 (51 найменування), 53 (54 найменування) „на вилучення з бібліотек та книготорговельної мережі книг і збірників, в яких вихваляються та згадуються прізвиська ворогів народу, а також книг, які написані ворогами народу”. Серед багатьох інших ухвалено вилучити, як „шкідливі”, видання: В.Німчинок „Грамматика української мови” (Х.-К., 1934) – „майже на кожній сторінці зразки „творів” ворогів народу – буржуазних націоналістів Елана, Коцюби, Кириленка, Кулика, Микитенко Семенко, Терещенко”; О.Петренко „Українська мова (граматика і правопис). Підручник для шкіл малописьменних. Видання 4.” (К., 1936) – „згадування прізвиськ ворогів народу, буржуазних націоналістів Микитенко, Кириленко” та ін. *ЦДАГОУ. – Ф.1 – Оп.16. – Спр.17. – Арк.378-389.*

Жовтень

1. Москва. Директивою наркома оборони СРСР К.Ворошилова і наказом командувача Українським фронтом С.Тимошенка визначена наступна дислокація військ на західноукраїнських землях: частини 5-ї армії І.Советнікова – район Володавка – Устилуг – Сокаль – Кристинопіль – Луцьк – Ковель; 6-а армія Ф.Голікова – Угнів – Любич – Синява – Перемишль – Львів – Кам'янка-Струмилова – Комарно; 12-а армія І.Тюленєва – Південна частина Львівщини із Самбором, Станіслав – Коломия – Заліщики – Тернопіль – Кути. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.92.*

4. Київ. Президія АН УРСР ухвалила створити на базі Наукового товариства імені Шевченка та інших наукових організацій Львова сектори наступних інститутів Відділу суспільних наук АН УРСР: Інституту історії України, Інституту української літератури ім.Шевченка, Інституту мовознавства, Інституту фольклору, Інституту археології, Інституту економіки. *Вісті Академії наук Української Радянської соціалістичної республіки. – 1939. – № 9-10. – С.89.*

1 листопада (середа)

1. Москва. 1-2 листопада тривала Позачергова п'ята сесія Верховної Ради СРСР, яка ухвалила Закон "Про включення Західної України до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік із з'єднанням її з Українською Радянською Соціалістичною Республікою". *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2.* – К., 1997. – С.279; Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. *Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник.* – К., 1995. – С.431.

1. Москва. Західноукраїнська делегація поклала вінок до мавзолею В.Леніна, ознайомилася з життям столиці СРСР. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 3 листопада.

4. Київ. Відкрився філіал вечірнього навчання Воєнно-політичної академії ім. В.І.Леніна. *Киевский Краснознамённый. Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969.* – К., 1969. – С.503.

4, 7. с. Томашівка, Черкаська область. Народився Стригун Федір Миколайович – український актор і режисер, народний артист УРСР (1979). Після закінчення 1961 Київського театрального інституту (у В. Неллі) працював у Запорізькому музично-драматичному театрі, з 1965 – у Львівському українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької (з 1987 – головний режисер); лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка (1978). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С567.

3 листопада (п'ятниця)

1. Москва. Західноукраїнська делегація здійснила екскурсію по каналу Москва-Волга. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5 листопада.

1, 4. Київ. Науковці УРСР звернулися з листом до наукових працівників Західної України. Вказувалося на "розквіт науки в СРСР", "видатні досягнення радянських вчених". В УРСР організовано 216 науково-дослідних закладів, 5447 наукових працівників, у тому числі 1900 жінок. В системі АН УРСР діяло 23 науково-дослідних інститути, працювало 60 дійсних членів (академіків), 68 членів-кореспондентів і близько 1 тис. наукових працівників. Містився заклик до науковців Західної України сприяти оволодінню трудящими "всіма досягненнями науки, мистецтва і культури", "рішуче боротися з агентурою польських панів, буржуазних націоналістів". *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1986. – С.291-292.

3. м. Красний Луч. Прибули 350 безробітних західноукраїнців, які зголосилися працювати на шахті тресту "Донбасантрацит". *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 5 листопада.

4 листопада (субота)

4. Ворошиловград. Почав діяти новий російський драматичний театр. У репертуарі

театру – п'єси “Павел Греков” Войтековича і Ленги, “Овече джерело” Лопе де Веги, “Бесприданница”, “Мещане” М.Горького та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 листопада.*

4, 7. м. Любич, Польща. Народилася Скорик Лариса Павлівна – український архітектор, громадський діяч, доктор архітектури. Закінчила 1960 Львівський політехнічний інститут; брала участь у проектуванні споруд: спорткомплекс „Дружба” (1964-68), Національний парк „Шевченків гай” (1969), житловий масив „Сихів” (1971), житловий район на вул. Б. Хмельницького (обидва – 1971) - всі у Львові; проєкт забудови центрів Івано-Франківська (1972), Вінниці (1978), станція метро „Оболонь” в Києві (1980), всі у співавторстві; храми – св. Ісайї в Яготині (1994), св. Покрови в м. Борисполі (1995) та ін.; з 1971 викладає в Київському художньому інституті (тепер Українська академія мистецтв), професор (1991). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.543.*

8. США. Конгрес ухвалив Закон про нейтралітет США, який передбачав поширення принципу “сплачуй і вези” на воюючі держави. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002. – С.109.*

5 листопада (неділя)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ “Про скликання третьої сесії Верховної Ради УРСР”. Ухвалено провести сесію 13 листопада 1939 р. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 7 листопада.*

6 листопада (понеділок)

1. Москва. НКВС СРСР видав наказ про організацію органів НКВС Західної України та територіальної і залізничної міліції. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.431.*

7 листопада (вівторок)

1. УРСР. У містах і селищах республіки пройшли святкування ХХІІ річниці Жовтневої революції. У Києві відбувся парад, маніфестація 500 тис. трудящих, виступали командувач 1-м Українським фронтом; у приміщенні Державного театру опери і балету проведено урочистий пленум міськради, представлено спектакль “Тарас Бульба”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10, 15 листопада.*

1. Москва. Нарком оборони СРСР К.Ворошилов видав наказ, приурочений до річниці Жовтневої революції. Констатувалися успіхи радянських військ у ході польської кампанії, радісна зустріч місцевим населенням вояків РСЧА. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.89.*

1. Західна Україна. У Львові, Станіславі, Тернополі, Луцьку, Рівному, Перемишлі, Володимирі-Волинському, Дрогобичі відбулися військові паради, приурочені до

річниці Жовтневої революції. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.89.*

1. Командування Українського фронту видало наказ із висловленням подяки військам, що діяли на терені Західної України. Пропонувалося надалі “підвищувати темпи бойової і політичної підготовки”, а також пильність у боротьбі з ворогами. “Будьте пильні, – вказувалося в документі, – будьте готові викривати в зародку провокації ворожих класів і груп, які знаходяться на території Західної України”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 7 листопада.*

1. Київ. Прибула делегація у складі 150 робітників і селян Західної України. Гості взяли участь у маніфестації на честь ХХІІ річниці Жовтневої революції, ознайомилися з культурним життям української столиці. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 7 листопада.*

4, 7. Київ. Народився Сперкач Валентин Микитович – український кінорежисер, заслужений діяч мистецтв УРСР (1982). Закінчив 1967 Київський театральний інститут, відтоді – на Київські кіностудії хронікально-документальних фільмів; зняв фільми: „Антеї української науки” (1969), „Олесь Гончар” (1970), „Іван Кочерга” (1972), „Золотий вересень возз’єднання” (1979), „Земля моїх предків” (1982), „Тарас” (1989, співавтори сценарію В. Костенко та М. Шудря), „Христос воскрес” (1991, співавтор сценарію Ф. Зубанич), лауреат Державної премії УРСР ім. Т.Г.Шевченка (1986). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.556.*

9 листопада (четвер)

1. Київ. Відбулася зустріч делегації Західної України з керівництвом КП(б)У і РНК УРСР М.Хрущовим, Л.Корнійцем, М.Бурмистренком, Д.Коротченком та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 листопада.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про асигнування коштів на проведення екскурсії делегації Західної України в областях УРСР”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.175.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання Західної України. Ухвалено доручити персонально заступнику Наркомторга УРСР І.Ф.Молодченко (по лінії Наркомторгу) і заступнику Уповнаркомзага СРСР при РНК СРСР П.П.Кураколову (по лінії Уповнаркомзага) встановити „найстрожайший контроль за безперебійним постачанням населення міст і селищ Західної України хлібом, м’ясом та іншими продуктами харчування”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.184.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Сталінського ОПК про призначення Ф.Є.Ільченка головним редактором обласної газети „Социалистический Донбасс”; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.175.*

11 листопада (субота)

1. Москва. До Києва виїхала делегація депутатів Народних зборів Західної України. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 11 листопада.*

1, 3. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про відстрочку зернопоставок колгоспам УРСР”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.186.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило заходи НКО УРСР для відрядження на вчительську роботу в школи України 8202 студентів останніх курсів педагогічних шкіл, учительських та педагогічних інститутів, а також організації місячних курсів для підготовки учителів 1-4 класів з осіб, які мають середню освіту та учнів 9-10 класів. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.187.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 33 питання, зокрема заслухали інформацію: в.о. голови Відділу фізико-хімічних і математичних наук АН УРСР про стан і перспективи роботи групи технології води; про відрядження бригади АН УРСР до Західної України для вивчення стану її науково-дослідних організацій; ухвалили провести 19 листопада 1939 р. урочисте засідання АН УРСР, Київського державного університету ім.Шевченка, Спілки Радянських письменників України, приурочене 145-й річниці з дня смерті видатного філософа Г.Сковороди та ін. *Історія Національної академії наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.468-470.*

12 листопада (неділя)

1. Київ. 12-15 листопада у столиці УРСР тривала позачергова третя сесія Верховної Ради УРСР. *ВУЦВК. – 1939. – 14 листопада; Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.431.*

1. Київ. З Москви прибула делегація депутатів Народних зборів Західної України. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 листопада.*

14 листопада (вівторок)

1, 4. Львів. Засновано Львівське піхотне училище, розраховане на 1600 курсантів. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.92.*

2. Київ. Відбувся парад частин Київського гарнізону і демонстрація трудящих на честь возз'єднання Західної України з Українською РСР. *Киевский Краснознамённый. Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969. – К., 1969. – С.503.*

15 листопада (вівторок)

1. Київ. Позачергова третя сесія Верховної Ради УРСР ухвалила закон “Про прийняття Західної України до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 листопада.*

1. Київ. У державній консерваторії відбулася зустріч депутатів Народних зборів Західної України з діячами мистецтв столиці. Композитор В.Барвінський виконав твір “про тяжкі умови життя за часів панської Польщі”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 листопада.*

1, 3. Москва. Нарком чорної металургії СРСР видав наказ про нагородження колективу “Запоріжсталі” значком “Відмінник соціалістичного змагання чорної металургії” та “Похвальним листом народного комісара чорної металургії”. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977. – С.111-112.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити на посаді редактора журналу „Комуністична освіта” Ф.А.Редька (за сумісництвом); просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.196.*

4. Київ. Відбулася декада радянської музики. Музиканти Київської державної філармонії представили слухачам п’ять симфонічних концертів, у тому числі сюїту “Олександр Невський” С.Прокоф’єва, симфонічну поему “Тарас Шевченко” Глієра та ін. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 вересня.*

17 листопада (четвер)

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про членів Повноважної комісії Народних зборів Західної України на зборах робітників, селян, службовців, інтелігенції. Містилося зобов’язання уповноваженим ЦК ВКП(б) з питань організаційно-партійної роботи Львівської, Тернопільської, Станіславської, Луцької областей організувати виступи членів Повноважної комісії Народних зборів, які повернулися Москви і Києва, на широких народних зборах, мітингах робітників, селян, інтелігенції, службовців у містах, селах і містечках. Ухвалено також прийняти пропозиції НКЮ УРСР про затвердження головами облсуду: О.П.Юрко – Львівська, О.Р.Владіміров – Станіславська, А.І.Роздайбід – Тернопільська, І.Р.Приходько – Луцька області; пропозицію Прокуратури УРСР про затвердження прокурорами: Л.П.Харітонов – Львівська, Г.Г.Гладкий – Станіславська, В.В.Нестеренко – Луцька, О.Ф.Тишенко – Тернопільська області; пропозиції Уповнаркомзагу УРСР про призначення облуповнаркомзагів: І.П.Тубольц – Львівська, М.Д.Манойло – Луцька, М.І. Правдюк – Тернопільська, В.І.Резнік – Станіславська області; про призначення завідувачами облторгвідділів: І.М.Дорошук – Львівська, Ф.С.Мутилін – Станіславська, М.М.Бураченко – Тернопільська, М.І.Гребенніков – Луцька області; про призначення голів оргбюро облспоживспілок: Д.Х.Станев – Львівська, Т.М.Галицький – Станіславська, К.Д.Маслаченко – Тернопільська, А.Т.Цибченко – Луцька області; просити ЦК ВКП(б) затвердити ці рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.196-199.*

3. Київ. 17-21 листопада відбувся з’їзд уповноважених промкооперації України. Понад 250 делегатів, близько 100 гостей заслухали і обговорили доповіді Всекооппрозради, Укрпрозради, Укрпромсоюзкас про стан і перспективи розвитку промислової кооперації. Вказувалося на прогалини у роботі кооперативних установ: з 3015 кустових промислових артілей план виконали лише 1564. Обрано новий склад

Укрпромради. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 21 листопада.*

4. Київ. НКО УРСР затвердив план видання підручників єврейською та польською мовами для шкіл Західної України. Ухвалено друкувати книжки у “Держнацменвидав”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 листопада.*

4. Київ. При клубі Дарницького залізничного вузла у Києві створено самодіяльний циганський ансамблю пісні і танцю. За успішні виступи перед працівниками транспорту колектив премійований 5 тис. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 листопада.*

4. Київ. У приміщенні Державної консерваторії розпочалася декада радянської музики. Державний симфонічний оркестр УРСР під диригуванням Н.Рахліна виконав симфонію Ф.Гозенпуда „Українську рапсодію” В.Барвінського. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 листопада.*

18 листопада (п'ятниця)

1. УРСР. Відбулися урочистості з нагоди 20-тиріччя Першої кінної армії. Мітинги, збори, лекції відбулися у Сталіно і Житомирі, Одесі і Львові та ін.; у Києві в будинку КОВО організовано святковий прийом урядом УРСР і ЦК КП(б)У представників партійних, радянських органів, військових, представників громадськості. З доповіддю виступив М.Хрущов; учасники скандували гасло “Хай живе творець Першої кінної армії, натхненних і організатор її перемог, краший друг червоних кіннотників товариш Сталін!” Після офіційної частини відбувся святковий концерт. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 листопада.*

4, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про будівництво та капітальний ремонт кінотеатрів”. Ухвалено з 1 січня 1940 р. передати справу постачання будматеріалів для будівництва і ремонту кінотеатрів з системи Управління кінофікації при РНК УРСР до обласних виконавчих комітетів; містилися настанови: ОБК – обрахувати на 1940 р. потреби у будматеріалах та надіслати їх до обласних планових комісій; Державній плановій комісії – дати вказівки обласним плановим комісіям передбачити у 1940 р. виділення відповідних коштів. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 36. – Ст.166.*

19 листопада (субота)

1. Київ. До Львова від'їхала повноважна комісія і делегація трудящих Львівської, Тернопільської, Станіславської, Луцької областей, які знайомилися з життям Радянської України. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 20 листопада.*

4. Київ. Відбулося засідання Президії АН УРСР. Учасники обговорили 11 питань, зокрема ухвалили звернутися до РНК УРСР і Держплану УРСР з проханням включити до плану будівництва по Дніпропетровській області будівництво приміщення для Інституту гірничої механіки; заслухали інформацію Палладіна про наслідки відрядження до Західної України, ухвалили рішення: про недоцільність переходу до АН УРСР Наукового товариства ім.Шевченка, про створення секторів ряду інститутів АН УРСР на західноукраїнському терені тощо. *Історія Національної академії*

наук України (1938-1941): Документи і матеріали. — К., 2003. — С.470-471.

4, 7. Запоріжжя. Народився Абаджян Гаррій Артушевич – український фаготист, мистецтвознавець, викладач, заслужений діяч мистецтв України (1993). У 1969 закінчив Харківський інститут мистецтв (клас К. Білоцерківського), з 1970 – його викладач, професор (1984), впродовж 1969-83 та з 1993 працював у Харківському театрі опери та балету. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.5.

20 листопада (неділя)

3. УРСР. Завершено сезон пароплавства на Дніпрі. Керівництво Дніпровського пароплавства повідомило про підсумки роботи: перевезено 5778735 пасажирів, 4136 тис. тонн вантажів. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 20 листопада.

4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про винахід інженера Словінського А.Г. Констатувалося велике значення винаходу – „спірально-центробіжної гідрогазової турбіни внутрішнього згорання”. Ухвалено організувати попередні експериментальні роботи по створенню експериментальної моделі турбіни у Києві. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.215.*

4,7. м. Куп'янськ, Харківська область. Народився Івченко Валерій Михайлович – український і російський актор, режисер, народний артист УРСР (1980). Закінчив 1961 студію Харківського українського драматичного театру, з 1978 режисер факультету Київського театрального інституту; працював у Харківському ім. Т. Г. Шевченка (1961-73), Київському ім. І. Франка (1978-83) українських драматичних театрах, з 1983 – у ленінградському Великому драматичному театрі; у виконанні І. Записані на грамплатівки „Нічні концерти” М. Бажана, оповідання Г. Тютюнника; лауреат Державної премії СРСР (1980). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.272.

6. Київ. До столиці УРСР прибула партія мандарин з Аджарії – 400 тис. шт. Усього заплановано ввезти до української столиці 12 млн. шт. мандарин. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 20 листопада.

21 листопада (понеділок)

3, 7. Київ. Інженери Київської філії Центрального науково-дослідного інституту цукрової промисловості М.Холодецький і Б.Нахманович винайшли новий ефективний метод перевірки якості цукрового буряка. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 21 листопада.

4. Москва. Президія Верховної Ради СРСР ухвалила нагородити орденами і медалями 205 артистів і працівників Головного управління державних цирків “за видатні заслуги в справі розвитку циркової справи”. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 21 листопада.

4, 7. Київ. У Державному цирку відбулося вшанування П.Маяцького, Є.Гершуні, П.Хурсанова, З.Рахліна, які отримали державні нагороди за видатні успіхи у розвитку циркового мистецтва. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 21 листопада.

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про заробітну плату

робітникам, надісланим в Західну Україну. Ухвалено зобов'язати уповноважених з питань організаційно-партійної роботи у Львівській, Станіславській, Луцькій, Тернопільській областях встановити зарплату усім вищезазначеним партійним і радянським працівникам по посаді, що її вони обіймають, виходячи з існуючих ставок в УРСР; робітникам, демобілізованим з Червоної армії та відрядженим у розпорядження Тимчасових управлінь – по нових посадах, з моменту демобілізації. Містилася вказівка ОПК з 1 грудня 1939 р. припинити виплату заробітної плати тим партійним, комсомольським та іншим працівникам, що були відряджені і залишились на роботі у Західній Україні. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.218-219.

23 листопада (середа)

1, 3. Дніпропетровськ. Заводу “Світлофор” присуджено золоту медаль за представлену продукцію на Всесвітній Паризькій виставці. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.)*. – К., 1977. – С.113.

1, 4, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про присвоєння звання народних артистів УРСР П.Столяровському, О.Петрусенко, К.Хохлову, М.Крушельницькому; звання заслуженого діяча мистецтв О.Довженку; звання заслуженого артиста УРСР Н.Рахліну. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 23 листопада.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про реорганізацію системи управління пивоварною, безалкогольною, оцтовою, кислотною і вуглекислою галузями промисловості Народного комісаріату харчової промисловості УРСР”. Увалено розділити Головне управління пивоварної промисловості на Головне управління пивоварної і дріжжової промисловості (Укрголовпиво) з безпосереднім підпорядкуванням йому пивоварних і дріжжових заводів та Головне управління фруктових вод з підпорядкуванням йому відповідних заводів. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. – № 36. – Ст.168.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило затвердити І.М.Євтушенко на посаді редактора Станіславської обласної газети „Радянська Україна”; М.Ф.Шовкопляса – керівником Тернопільської, С.С.Мосцепана – керівником Станіславської, І.С.Шевченка – керівником Волинської, В.М.Закору – керівником Луцької, С.С.Фонова – керівником Львівської контор Держбанку; Ф.Г.Михайлова – начальником Львівського обласного управління легкої промисловості. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.220.

25 листопада (п'ятниця)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала постанову про прикріплення 47 пасажирських поїздів далекого напрямку до обласних центрів і великих міст для утворення в них виборчих дільниць по виборах у місцеві ради депутатів трудящих. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 листопада.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити Й.Є.Овчаренко редактором луцької газети „Вільна праця”, С.Ф.Кушніра – тернопільської обласної газети

„Вільне життя”; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.221.

26 листопада (субота)

1, 2. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про незадовільний стан роботи Верховного Суду УРСР: наявність до 6 тис. нерозглянутих справ, нечуйне, бюрократичне ставлення з боку працівників суду до цих скарг. Містилася настанова НКЮ УРСР до 1 січня 1940 перевірити перевірки стану розгляду справ Верховним Судом УРСР, вжити заходів для виправлення ситуації. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.222-223.

1, 8. Москва. СРСР денонсував договір з Фінляндією про ненапад від 1932 р. Направлено ноту протесту радянського уряду “з приводу провокаційного обстрілу радянських військ фінляндськими військовими частинами і Майніли”. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4.* – М., 2002. – С.158-159.

1, 8. Фінляндія. Фінляндський уряд направив ноту уряду СРСР у відповідь на заяву В.Молотова від 26 листопада. Наголошувалося на неправдивості звинувачень в обстрілі радянських військ з фінляндської сторони в районі Майніли. “...З даних розслідування витікає, – зазначалося в документі, – що згадані постріли були зроблені 26 листопада між 15 годинами 45 хвилинами і 16 годинами 5 хвилинами з радянської прикордонної сторони, поблизу згаданого поселення Майніла”. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4.* – М., 2002. – С.159-160.

4. Київ. Управління кінофікації при РНК УРСР організувало фотовиставку “Кінематографія великої країни”. В експозиції представлено 55 фотомонтажів – кадри з 200 радянських кінострічок різного жанру, у тому числі такі, що відбивають сам процес творення фільму. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 26 листопада.

4. Київ. Відбулася наукова сесія Інституту історії АН УРСР, присвячена історії Західної України. Учасники заслухали доповіді професора С.Юшкова “Суспільно-політичний устрій Галицько-Волинського князівства”, професор Тихомиров “Про нове академічне видання “Русской правди”. В обговоренні взяли участь професори С.Бахрушін, В.Пічета, О.Савич. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 27 листопада.

9. Львів. Відбувся товариський футбольний матч між збірною львів’ян і командою “Динамо” (Київ). За грою спостерігали 15 тис. болільників. З рахунком 6:2 виграли кияни. *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 27 листопада.

27 листопада (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про утворення Львівської, Дрогобицької, Волинської, Станіславської, Тернопільської і Ровенської областей у складі УРСР. Ухвалено затвердити рішення про створення: Львівської області з центром у м.Львові, у складі Львівського, Сокальського, Бобркського, Рава-Руського, Любачівського, Яворівського, Перемишлянського, Городокського, Каменського, Жолкевського, Радзеховського, Бродського, Золочівського повітів; Дрогобицької

області з центром у Дрогобичі, у складі Дрогобичського, Жидечувського, Стрийського, Рудковського, Мосциського, Перемишльського, Лисковського Тюркського, Самборського, Добромильського повітів; Волинської області з центром у Луцьку, у складі Луцького, Ковельського, Гороховського, Володимир-Волинського, Любомильського, Камень-Каширського повітів; Станіславської області з центром у Станіславі, у складі Станіславського, Волинського, Калушського, Рогатинського, Надворнянського, Городенковського, Косовського, Снятинського, Тлумачського, Коломийського повітів; Тернопільської області з центром у Тернополі, у складі Тернопільського, Збаражського, Чертковського, Борщівського, Залещицького, Капачинського, Скалатського, Підгаєцького, Трємбовлянського, Бережанського, Бучачського, Зборовського, Кременецького повітів; Ровенської області з центром у м.Ровно, у складі Ровенського, Дубновського, Здолбуновського, Костопольського, Сарненського повітів; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.240-242.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про розмежування областей між УРСР і БРСР. Ухвалено провести розмежування областей між двома республіками, встановивши лінію кордонів між Волинською, Ровенською областями і Брестською, Пінською областями; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.242-243.*

1, 7. Київ. ЦК КП(б)У розглянув питання про склад бюро ОПК, ОВК, бюро ОК ЛКСМУ Західної України. Ухвалено призначити у *Львівську область*: перший секретар ОПК – Л.С.Гришук (колишній секретар Київського сільського райкому КПУ), другий секретар – М.Г.Мацко (заступник завідувача оргінструкторського відділу ЦК КП(б)У, третій секретар – С.Д.Давиденко (третій секретар Миколаївського ОПК), секретар ОПК по пропаганді – А.Д.Приходько (колишній завідувач сектору газет і журналів Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У), секретар ОПК по кадрах – Г.Т.Гайдамака (колишній завідувач військового відділу Дніпропетровського ОПК), голова ОВК – М.В.Козирєв (бувчий голова Кам'янець-Подільського ОВК), редактор газети „Вільна Україна” – П.В.Колесниченко (колишній завідувач сектору преси Відділу пропаганди та агітації Харківського ОПК), перший секретар обкому ЛКСМУ – О.Г.Алексєєнко (колишній перший секретар Дніпропетровського обкому ЛКСМУ), начальник УНКВС – К.Є.Краснов, секретар Львівського МПК – Б.С.Колесниченко (колишній третій секретар Харківського МПК); у *Дрогобицьку область*: перший секретар ОПК – Я.М.Ткач (колишній перший секретар Сумського ОПК), другий секретар ОПК – О.Г.Загородний (колишній другий секретар по пропаганді Миколаївського ОПК) третій секретар ОПК – П.В.Заїка (колишній третій секретар Кам'янець-Подільського ОПК), секретар ОПК по пропаганді – Я.Т.Сердюк (колишнього секретаря парторганізації і члена колегії НКЮ УРСР), секретар ОПК по кадрах – О.Ф.Марсін (колишній перший секретар Слав'янського МПК Сталінської області), голова ОВК – Д.Д.Леженко (бувчий голова Запорозького ОВК), редактор обласної газети – Є.В.Герасименко (другий секретар Дзержинського РПК Харкова),

перший секретар обкому ЛКСМУ – С.Ф.Ряжечкін (колишній секретар Сталінського обкому ЛКСМУ), начальник УНКВС – І.І.Зачепа (колишній заступник начальника УНКВС по Ворошиловградській області), секретар Дрогобицького МПК – П.М.Гребеннік (бувший перший секретар Сталінського РПК м.Києва); у *Станіславську область*: перший секретар ОПК – М.В.Груленко (бувший другий секретар Кам'янець-Подільського ОПК), другий секретар ОПК – І.С.Грушецький (бувший третій секретар Дніпропетровського ОПК), третій секретар ОПК – І.І.Ємець (бувший перший секр Осипенківського МПК Запорізької області), секретар ОПК по пропаганді В.А.Костюк – (бувший секретар по пропаганді Ворошиловградського ОПК), секретар ОПК по кадрах – В.С.Мищенко (другий секретар Кам'янець-Подільського МПК), голова ОВК – М.М.Козенко (бувший заступник голови Дніпропетровського ОВК), редактор обласної газети „Радянська Україна” – І.М.Євтушенко (колишній завпартвідділу газети „Соціалістична Харківщина”), перший секретар обкому ЛКСМУ – П.Т.Тронько (колишній другий секретар Сумського обкому ЛКСМУ), начальник УНКВС – О.Н.Михайлов (бувший начальник УНКВС Кам'янець-Подільської області), секретар Станіславського МПК – П.П.Ридченко – (колишній секретар Велико-Теплянського РПК Ворошиловградської області); у *Волинську область*: перший секретар ОПК – П.І.Таценко (завідувач сільгоспвідділу ЦК КП(б)У), другий секретар ОПК – В.Г.Дідур (бувший третій секретар Житомирського ОПК), третій секретар ОПК – О.М.Овчаренко (колишній завідувач військового відділу Ворошиловградського ОПК), секретар ОПК по пропаганді – В.С.Кисельов (колишній завідувач сектору Відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У), секретар ОПК по кадрах – Р.М.Дзюба (бувший другий секретар Полтавського МПК КП(б)У), голова ОВК – Г.Є.Гришко (колишній начальник Миколаївського облЗУ), редактор обласної газети – Г.С.Гречко (колишній завідувач сільгоспвідділу газети „Більшовик” Чернігівської області), перший секретар обласного комітету ЛКСМУ – І.Є.Календюк (колишній заввідділу селянської молоді при ЦК ЛКСМУ), начальник УНКВС – І.М.Білоцерківський (бувший заступник начальника УНКВС по Житомирській області), секретар Луцького МПК – Ф.Г.Садощенко (колишній перший секретар Зміївського РПК Харківської області); у *Тарнопільську область*: перший секретар ОПК – І.Д.Компанієць (бувший другий секретар Чернігівського ОПК), другий секретар ОПК – М.В.Слонь (колишній завідувач оргінструкторського відділу Харківського ОПК), третій секретар ОПК – І.О.Белишев (колишній третій секретар Миколаївського ОПК), секретар ОПК по пропаганді – А.Г.Приходько (секретар Вінницького ОПК по пропаганді), секретар ОПК по кадрах – Н.М.Крамар (колишній секретар Молдавського ОПК по кадрах), голова ОВК – В.М.Ягленко (колишній заступник голови Ворошиловградського ОВК), редактор обласної газети „Вільне життя” – С.Ф.Кушнір (заступника редактора газети „Комсомолец України”), перший секретар обкому ЛКСМУ – І.Ф.Бугайченко (колишній секретар Кам'янець-Подільського обкому ЛКСМУ), начальник УНКВС – О.А.Вадіс (начальник III відділу УНКВС по Кам'янець-Подільській області), секретар Тарнопільського МПК – Г.А.Ткаченко

(перший секретар Ракитянського РПК Київської області); у *Ровенській області*: перший секретар ОПК – В.А.Бегма (колишній секретар Київського ОПК по кадрах), другий секретар – В.Д.Чучукало (третій секретар Сумського ОПК), третій секретар ОПК – І.Ф.Горбатенко (заворгінструкторського відділу Полтавського ОПК), секретар по пропаганді ОПК – Ф.М.Пономаренко (колишній другий секретар Дніпродзержинського МПК Дніпропетровської області), секретар ОПК по кадрах – С.С.Міщенко (перший секретар Богодухівського РПК Харківської області), голова ОВК – П.К.Щербак (колишній перший секретар Проскурівського МПК Кам'янець-Подільської області), редактор обласної газети „Вільна праця” – Й.Ю.Овчаренко (завідувач відділу листів редакції газети „Вільна Україна”), перший секретар обкому ЛКСМУ – А.К.Усенко (секретар по пропаганді Запорізького обкому ЛКСМУ), начальник УНКВС – Р.В.Крутов (бувний заступник начальника УНКВС по Миколаївській області), секретар Ровенського МПК – М.Я.Андрушенко (перший секретар Лозорківського РПК Полтавської області). *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.232-240.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про день виборів до Верховної Ради СРСР і Верховної Ради УРСР від Західної України. Ухвалено Просити ЦК ВКП(б) призначити вибори на 18 лютого 1940 р., розпочати виборчу кампанію з 18 грудня 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.242.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило звітну доповідь Президії Верховної Ради УРСР про наслідки виборів у місцеві ради депутатів трудящих УРСР. Ухвалено оприлюднити у пресі, зокрема наступну інформацію про вибори: по 15 обласних радах з 17246433 виборців взяли участь у голосуванні 17136882 осіб (99,36%), за кандидатів блоку комуністів і позапартійних проголосувало 16970137 осіб (99,03% виборців), недійсними визнано – 11087 бюлетенів, бюлетенів із закресленими прізвищами кандидата – 155658; по 526 районних радах з 12411070 голосувало 12341036 виборців (99,44%), за кандидатів вищезазначеного блоку проголосувало 12179175 осіб (98,69% виборців), недійсних бюлетенів – 9795, бюлетенів з викресленими прізвищами – 152066; по 11327 сільських і селищних радах з 11557268 виборців взяли участь у голосуванні 11497493 осіб (99,48%), за вищезазначений блок проголосували 11275960 (98,07%), недійсних бюлетенів – 12883, з викресленими прізвищами – 208650; по 153 міських радах з 6211849 виборців проголосувало 6162022 осіб (99,20%), за блок комуністів і позапартійних проголосувало 6035703 (97,95%), недійсних бюлетенів – 7598, з викресленими прізвищами – 118721. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.1, 132-135.*

1, 5. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію Президії Верховної Ради УРСР про закриття церков: у с.Ступично Мокро-Калигірського району, с.Соболівка, с.Косилівці Київської області; с.Яцківцях Довжокського району Кам'янець-Подільської області; церкви Параскеви у с.Лісова Лісіївська Турбівського району Вінницької області; с.Борисах Глобинського району Полавської області; с.Великі-Копані Цюрупінського району Миколаївської області; с.Ільшівка Тростянецького району, у м.Тульчині Тульчинського району Вінницької області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.230-232.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про проведення перепису худоби на 1 січня 1940 р.” Містилося доручення Управлінню народногосподарського обліку УРСР провести 1-8 січня 1920 р. по всіх сільських і міських місцевостях перепис коней, великої рогатої худоби, свиней, овець, кіз; надати попередні підсумки перепису не пізніше 1 лютого, а остаточні – до 1 квітня 1940. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 36. – Ст.170.*

3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про організацію заготовок сільськогосподарських продуктів в областях бувшої Західної України”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.243.*

7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило встановити персональну пенсію республіканського значення родині Жуковича Н.І., „який загинув на бойовому посту під час звільнення Західної України від гніту польських панів”. Пенсія встановлювалася у розмірі 150 руб. щомісяця сину загиблого – Жуковичу С.Н. та 150 руб. щомісяця матері загиблого. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.243-244.*

7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило призначити відповідальним редактором газети „Колгоспник України” О.К.Ненченка; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.244.*

28 листопада (понеділок)

3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про виділення коштів на проведення геолого-розвідувальних робіт по кам'яному вугіллю у Межівському районі Дніпропетровської області”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.250.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило прийняти пропозицію НКЮ УРСР про призначення начальниками управлінь НКЮ УРСР у Дрогобицьку область – Ф.А.Притча, Волинську – В.І.Ліплявого; прийняти пропозицію прокуратури УРСР про призначити прокурором Дрогобицької області П.Л.Кригіна, Волинської – А.Я.Симоненка. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.253.*

29 листопада (вівторок)

4. Львів. Організовано ансамблю народного танцю під керівництвом Гончара. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 29 листопада.*

4, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило дозволити Президії АН УРСР відмітити 70-ти річний ювілей від дня народження і 45-ти річчя науково-педагогічної діяльності академіка О.В.Леонтовича. Містилося доручення РНК УРСР оформити це рішення „в радянському порядку”; ухвалено також нагородити академіка О.В.Леонтовича легковим автомобілем „за видатні заслуги в області наукової роботи по фізіології, а також в області педагогічної діяльності”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.255.*

4, 7. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про присвоєння звання заслуженого діяча наук академіку О.Леонтовичу. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 листопада.*

30 листопада (середа)

1. СРСР розпочав воєнні дії проти Фінляндії. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4.* – М., 2002. – С.158.

Листопад

1. У зв'язку із зміною державного кордону на території КОВО почалося будівництво нових укріплених районів. *Киевский Краснознамённый. Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969.* – К., 1969. – С.503.

1. Західна Україна. Протягом листопада – грудня сформовані обласні управління НКВС, а згодом міські і районні відділи, містечкові відділення і дільниці. Оперативний склад силових структур здебільшого склали працівники, відряджені зі сходу країни. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України.* – Львів, 1999. – С.134.

4. Київ. Організовано Ансамбль пісні і танців Червоної армії КОВО. *Киевский Краснознамённый. Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969.* – К., 1969. – С.503.

4. Москва. У державному історичному музеї відкрилася виставка, присвячена історії Західної України і Західної Білорусії. *Правда.* – 1939. – 10 ноября; *50 лет советской исторической науки. 1917-1967.* – М., 1971. – С.218.

1 грудня (п'ятниця)

1. Москва. ТАРС повідомив про створення Народного уряду Фінляндії. *Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4.* – М., 2002. – С.160.

1. УРСР. У містах і селищах республіки організовано мітинги з прийняттям резолюцій підтримки рішення радянського уряду розпочати воєнні дії проти Фінляндії. Робітники київської палітурно-поліграфічної фабрики схвалили таку резолюцію: “Ми палко вітаємо заходи радянського уряду, перехід фінляндського кордону нашою славною Червоною армією, яка провчить фінляндських вояк, що зарвалися” *Вісті ВУЦВК.* – 1939. – 2 грудня.

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про хід підготовки до виборів у місцеві ради депутатів трудящих УРСР. Констатувалися успіхи і недоліки виборчої кампанії: внаслідок недостатньо старанного підбору виборчих комісій до складу виборчих комісій „пролізли класово чужі і ворожі елементи (Сталінська область)”; ряд дільничих виборчих комісій у м.Маріуполі утворені в складі 5-7 замість 9-13 осіб згідно з встановленим порядком; у Двурічанському районі Харківської області до складу комісії висунуті особи, молодші 18 років; встановлені факти припущення неточностей при складанні списків виборців – пропуски виборців, скорочений запис імені замість повного імені тощо. Містилися настанови ОПК, МПК, РПК негайно вжити заходів для усунення зазначених недоліків. *ЦДАГОУ.* – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.138.

1, 3. Москва. Нарком вугільної промисловості СРСР видав наказ про організацію вугільної промисловості у західних областях України. Ухвалено організувати Український геолого-розвідувальний трест для організації розвідки покладів вугілля під назвою “Львіввуглерозвідка” з місцем розташування у Львові і підпорядкуванням Головгеології. *Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.)*. – К., 1977. – С.113-116.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило хід виконання постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) „Про заготівлі сільськогосподарських продуктів у 1939 році” (зерна, картоплі, овочів, соняшника, інших культур). *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.13.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У ухвалило організувати обласні комсомольські газети у Західній Україні, в тому числі у Ровенській області – „Молодий сталінець”, Дрогобицькій – „Юний комуніст”, Тернопільській – „Комсомолец”, Львівській – „Ленінська молодь”, Станіславській – „Комуністична молодь”, Волинській – „Молодий ленінець”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.256-258.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про забезпечення квартирами керівних працівників ТДС Авіахіму. Констатовалася їх велика роль у зміцненні оборони країни. Містилася вказівка головам ОВК у найкоротший строк забезпечити квартирами керівників тсоавіахімівських організацій, зокрема поінформувати ЦК про виконання цієї постанови до 15 грудня 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.14-15.*

1, 7. УРСР. У містах і селищах республіки організовано траурні мітинги, присвячені 5-ти річчю вбивства С.Кірова. На підприємствах, в установах, начальних закладах проведено лекції, бесіди, збори. У Києві в бібліотеці АН УРСР організовано виставку про життя і революційну діяльність Кірова; агітатори Довжокського району на Кам’янець-Подільщині провели більше 600 бесід про життя С.Кірова. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 2 грудня.*

3, 6. Москва. РНК СРСР видав постанову про заборону продажу муки та печеного хліба у сільських місцевостях. Це рішення спричинило посилення «відходу» селян до міст. «Хліба немає. Кормитися нема чим, і жити більше неможливо», – скаржилися селяни. *Осокина Е. За фасадом «сталинского изобилия». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М., 1999. – С.208.*

6. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про забезпечення міст паливом на зиму”. Констатовалися недоліки у справі паливостачання: протягом 10 місяців 1939 р. заборгованість НКІПП УРСР і ряду шахт Укопромради сягнула 420 тис. тонн кам’яного вугілля, 126 тис. тонн бурого вугілля, 10 тис. тонн буровугільних брикетів. Визначалася потреба України в паливі на опальнювальний сезон 1939-1940 року – 3141 тис. тонн, у тому числі для побутових потреб – 2131 тис. тонн умовного палива (для шкіл – 398 тис. тонн, лікарень – 215 тис. тонн). Містилися зобов’язання: ОВК – намітити практичні заходи для реалізації паливних фондів; Львівському,

Станіславському, Луцькому, Тарнопільському тимчасовим управлінням – організувати заготівлю та вивезення палива. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – С.6-7.*

2 грудня (субота)

1, 8. Москва. Підписано Договір про взаємодопомогу і дружбу між Радянським Союзом і Фінляндською Демократичною Республікою. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 3 грудня.*

3. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про заходи по боротьбі з грибокними пошкодженнями деревини”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. – № 37. – Ст.172.*

3 грудня (неділя)

1, 3. Москва. ЦК ВКП(б) видав постанову „Про націоналізацію промислових підприємств і установ на території Західної України і Західної Білорусії”. Протягом 1939-1940 р. на західноукраїнському терені націоналізовано понад 2,2 тис. промислових підприємств. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.136.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило пропозицію НКЮ УРСР обрати головами обласних судів: Дрогобицька область – І.Ф.Карпенко, Волинська область – М.З.Школьнік; просити ЦК ВКП(б) затвердити це рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.3.*

4 грудня (понеділок)

1. Київ. РНК УРСР та ЦК КП(б)У видали постанову “Про організацію переселенських відділів при РНК УРСР, РНК Молдавської АРСР та обласних виконавчих комітетах”. Документ ухвалено на виконання постанови РНК СРСР та ЦК ВКП(б) від 22 липня 1939 р. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки. – 1939. – № 36. – Ст.162.*

1. Москва. Преса повідомила про видання Верховною Радою СРСР указу про ліквідацію воеводств та організацію нового адміністративно-територіального поділу на західноукраїнських землях, зокрема утворення Волинської (шість повітів), Дрогобицької (десять повітів), Львівської (тринадцять повітів), Ровенської (п’ять повітів), Станіславської (десять повітів), Тарнопольської (тринадцять повітів) областей у складі Української РСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 грудня; Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.133.*

1. Київ. Преса повідомила про видання Президією Верховної Ради СРСР указу про розмежування областей між Українською РСР і Білоруською РСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 грудня.*

1. УРСР. У містах і селищах республіки розгорнуто кампанію підготовки відзначення Дня Конституції: в Одесі сформовано 11222 гуртків для вивчення Конституції, в яких навчалось 181852 осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 4 грудня.*

6 грудня (середа)

4. Київ. 6-7 грудня у столиці УРСР відбулася республіканська нарада критиків і літературознавців України, скликана Спілкою радянських письменників України і редакцією журналу "Літературна критика". Присутні представники Києва, Харкова, Дніпропетровська, Одеси, запрошені також гості з Москви. Учасники заслухали і обговорили доповіді "Українська критика в 1938-1939 рр.", "Стан і завдання радянської критики", "Вивчення історії української літератури". *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 8 грудня.*

7 грудня (четвер)

1. СРСР. У країні відзначалося 5-тиріччя ліквідації карткової системи. Партійно-радянська преса інформувала населення про збільшення за цей час кількості магазинів, кооперативних лавок з 17200 до 76 тис. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 5 грудня.*

1, 4. Київ. ЦК КП(б)У, на виконання рішення ЦК ВКП(б) від 7 вересня 1939 р., видав постанову про організацію республіканської газети „Тваринництво України” (орган Наркомзему УРСР, періодичність виходу – 12 номерів щомісяця, українською мовою). Затверджувалися структура, штати періодичного видання. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.18.*

8 грудня (п'ятниця)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про затвердження складу обласних виконавчих комітетів у Волинській, Дрогобичській, Львівській, Ровенській, Станіславській, Тернопільській областях Української РСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 грудня.*

1, 2. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про кооперативні організації західних областей УРСР”. Ухвалено дозволити Укоопспілці приступити до організації споживчих товариств на західноукраїнському терені на основі Статуту, затвердженого постановою РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 25 січня 1939 р. Містилася настанова існуючі кооперативні організації („Центроспілку” та її окружні відділення, „Сполем” (польську), „Народну торгівлю”, „Сільський господар”, „Молочар” (єврейську) та інші) влити у систему „Укоопспілки”, передати до неї торговельно-технічні бази, грошові та майнові цінності вищезазначених організацій. Рекомендувалося для прийняття відповідних рішень скликати 10 грудня 1939 р. у Львові збори керівників центральних та уповноважених рад окружних кооперативних організацій. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.11, 142.*

1, 3. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видало постанову „Про перехід на радянську валюту на території Західної України і Західної Білорусії”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.138.*

9 грудня (субота)

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило текст офіційного привітання редакції газети „Тваринництво України” від ЦК КП(б)У і РНК УРСР. Серед інших висловлювалася настанова редакції „наполегливо і терпляче роз'яснювати колгоспним

масам, що зміцнення колгоспного господарства... в інтересах самих колгоспників". ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.22, 143-145.

1, 4, 7. Відновлений у званні дійсного члена АН УРСР професор К.Студинський. Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914-1939). – К., 2004. – С.487.

3, 6. Західна Україна. Розпочалося формування облхарчпромів для керівництва підприємствами харчової промисловості; на базі Цукрового банку створено Львівський цукротрест у складі 7 заводів; у Тарнові і Львові організовано міжобласні спиртотрести у складі 280 горілчаних заводів; ухвалено об'єднати кондитерські підприємства у кондитерський трест. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 грудня.*

4, 6. Київ. У приміщенні Софійського заповідника організовано виставку робіт відомого харківського архітектора, художника В.Троценка. В експозиції представлено більше 200 робіт майстра. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 грудня.*

4. Київ. У бібліотеці АН УРСР організовано виставку про Фінляндію. Представлені експонати про історичне минуле і сьогодення краю, зокрема про похід РСЧА. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 грудня.*

6. Введено в експлуатацію першу чергу Дніпровського водопроводу, розрахованого на подачу до Києва 100 тис. куб. м. води щодоби. Вартість об'єкту – 60 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 10 грудня.*

6. Харів-Дніпропетровськ. Започатковано практику організації при великих житлових будинках їдалень, здатних видавати домогосподаркам до 500 обідів щодня вартістю 2-3 руб. Ухвалено поширити новачку на Київ, Одесу, Ворошиловград, Сталіно та інші міста республіки. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 грудня.*

10 грудня (неділя)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про утворення партійних і радянських органів у повітах Волинської, Дрогобицької, Львівської, Ровенської, Станіславської і Тарнопільської областей. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.22.

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про організацію переселенських відділів при РНК УРСР, РНК Молдавської АРСР та облвиконкомах”. Ухвалено, на виконання постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 23 липня 1939 р., створити переселенські відділи при РНК УРСР, Молдавської АРСР, а також всіх ОВК. ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.22, 146-152.

4. Київ. НКО УРСР проінформував про стан народної освіти в Західній Україні. Протягом 17 вересня – 20 листопада у Волинській області прийнято до початкових шкіл 14 тис. дітей, іще 10 тис. – до середніх шкіл, відкрито 200 нових навчальних закладів; у Львові відкрито середню російську школу з інтернатом, розраховану на навчання 150 учнів; ухвалено асигнувати до кінця року на реконструкцію і ремонт існуючих шкіл 40 млн. руб., на будівництво нових шкіл – 10 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 9 грудня.*

12 грудня (вівторок)

4. Київ. Видавництво “Мистецтво” випустило збірку “Ленін і Сталін в українській пісенній творчості”, упорядковану працівниками Інституту фольклору АН УРСР. Представлено також твори композиторів Ревуцького, Косенка, Лятошинського, Козицького, Верьовки. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 грудня.*

4, 7. Ленінград, Росія. Пішов з життя Айналов Дмитро Власович (народився 8(20) лютого 1862, Маріуполь) – російський мистецтвознавець, член-кореспондент Російської Академії наук (1903). Випускник Новоросійського університету (Одеса); автор наукових праць: „Давні пам’ятки мистецтва Києва: Києво-Софійський собор, Золотоверхо-Михайлівський і Кирилівський монастирі” (1889, у співав. з Є. Редіним), „Пам’ятники християнського Херсонесу” (1901), Архітектура чернігівських церков” (1909), „Історія давньоруського мистецтва” (1920) та ін. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.11.*

6. Київ. Преса повідомила про стан розвитку підприємств громадського харчування. В Україні створено 12385 різноманітних закладів громадського харчування, у тому числі 5804 ресторанів, кафе, їдалень, 5261 шкільних буфетів, включно з 437 на селі. Ухвалено розгорнути у великих містах мережу їдалень при великих будинках для відпуску обідів додому. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 12 грудня.*

13 грудня (середа)

1. Львів. Створено міський і чотири районні комітети КП(б)У. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 грудня.*

1. Київ. 13-14 грудня відбувся пленум ЦК КП(б)У. Учасники заслухали і обговорили доповіді “Про підсумки прийому нових членів в партію за квітень-жовтень 1939 р.”, “Про підготовку сільськогосподарського року і підготовку до весняної сівби”. Виступав М.С.Хрущов. Констатувалося, що за період з першого кварталу 1939 р. до 1 листопада 1939 р. прийнято кандидатами в члени ВКП(б) 99949 осіб, у члені партії 34748 осіб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 грудня.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило штати і кошторис повітових комітетів КП(б)У західних областей України. Ухвалено також скликати 26 грудня 1939 р. засідання політбюро за участі секретарів ОПК і ОВК Львівської, Дрогобицької, Тернопільської, Станіславської, Волинської, Ровенської областей для звітування про проведenu роботу та визначення перспектив подальшої діяльності. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.31-32.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про складання проекта Держбюджета у нових областях УРСР на 1940 рік”. Містилося зобов’язання ОВК західноукраїнських областей, наркоматам і центральним установам УРСР не пізніше 25 грудня 1939 р. скласти та направити до РНК, Держплану УРСР пропозиції щодо кошторису на 1 квартал 1940 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.33, 169.*

1, 7. Київ. У бібліотеці АН УРСР розпочала роботу виставка, присвячена життю і діяльності Й.Сталіна. Представлено понад 1500 експонатів – книжки, газети, фотографії, листівки тощо. В експозиції виокремлено тематичні підрозділи “Життя і діяльність товариша Сталіна до 1917 року”, “Сталін – вождь світового комуністичного руху”, “Сталін – вождь, учитель і друг” та ін. Виставку приурочено до відзначення 60-ти річчя “вождя усіх народів”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 грудня.*

4, 6. м.Брусилів, Житомирська область. Введено в дію новий звуковий кінотеатр на 300 місць. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 14 грудня.*

14 грудня (четверг)

1, 3. Москва. Політбюро ЦК ВКП(б) видало постанову „Про перехід на радянську валюту на території Західної України і Західної Білорусії”. *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.138.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про відстрочку зернопоставок колгоспам УРСР”. Ухвалено, відповідно до рішення РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 9 листопада 1939 р., надати колгоспам областей із пониженою врожайністю зернових відстрочку обов’язкових зернопоставок за планом 1939 р.. Відстрочка надавалася терміном до збирання врожаю 1940 р., у розмірі 610 тис. пудів, у тому числі для Запорізької області – 160 тис. пуд., Ворошиловградської – 300 тис., Сталінської області – 150 тис. пудів. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.34, 175.*

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про націоналізацію промислових підприємств і установ на території Західної України”. Ухвалено, відповідно до указу Президії Верховної Ради СРСР від 4 грудня 1939 року „Про націоналізацію промислових підприємств і установ на території Західної України”, затвердити передачу націоналізованих промислових підприємств і установ у відання відповідних республіканських наркоматів і установ. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.33-34, 171-172.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР про додаткові асигнування Спілки радянських письменників України. Ухвалено асигнувати СРПУ 66800 руб., у тому числі 46 тис. руб. на покриття витрат по святкуванню ювілеїв відатних письменників, 20800 руб. – на фінансування роботи клубу СРП у ІУ кварталі 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.34, 173.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про виплати пенсіонерам Західної України. Ухвалено до завершення переобліку пенсіонерів припинити виплати бувшим воєводам, ксьондзам, попам, генералам, офіцерам, жандармам, поміщикам, прокурорам, головам і членам окружних судів, крупним чиновникам міністерств та інших відомств, бувшим директорам і керівникам підприємств та маєтків, різним комісарам, які призначалися польськими урядовими установами. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.33.*

15 грудня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило персональний склад бюро МПК, РПК, МВК, РВК Львова, бюро повітових комітетів КП(б)У, повітових виконавчих комітетів Львівської, Станіславської, Тернопільської, Дрогобицької, Волинської, Ровенської областей. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.35-50.*

1. УРСР. У містах і селищах республіки відзначалося 20-тиріччя визволення України від Денікіна. На підприємствах, в установах, організаціях, шкільних закладах проведено збори, мітинги, вечори спогадів учасників Громадянської війни. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 15 грудня.*

2, 6. Київ. Розпочали роботу ялинкові базари. Урядом ухвалено завезти до української столиці 30 тис. ялинок. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 16 грудня.*

16 грудня (субота)

1. Київ. РНК УРСР видав постанову „Про утворення обласних органів державного арбітражу при Волинському, Дрогобицькому, Львівському, Тернопільському, Ровенському та Станіславському обласних виконавчих комітетах УРСР”. *Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР. – 1939. - № 37. – Ст.174.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про видання газетами „Комуніст” і „Советская Украина” спеціальних номерів, присвячених 60-ти річчю з дня народження товариша Сталіна. Ухвалено доручити редакторам газет підготувати і видати 21 грудня спеціальні номери газет з публікаціями про життя і діяльність ювіляра. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.108-109.*

4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР „Про утворення в Одесі театру музикальної комедії”. У документі містилося рішення організувати театр у місті, надавався дозвіл Одеському ОВК витратити на реалізацію цього проекту в 1939 р. 500 тис. руб., спрямувавши ці кошти на проведенні капітального ремонту приміщення театру. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.513. – Арк.109, 176.*

17 грудня (неділя)

3, 6. Москва. РНК СРСР і ЦК ВКП(б) видали постанову “Про торгівлю і громадське харчування в системі “Союзтрансгхарч””. Поширено практику обслуговування у “закритих розподільниках” працівників залізничного транспорту як таких, “що працювали на війну”. *Осокина Е. За фасадом «сталінського изобилія». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М., 1999. – С.211.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про порушення встановленого порядку викладання історії СРСР у середніх школах. Констатувалися факти виявлених порушень: замість викладання історії СРСР викладання у школах історії ВКП(б); „явне спрощення вивчення історії ВКП(б), коли ще малопідготовленим учням даються обов’язкові завдання прочитати на один урок по цілій

главі „Короткого курсу історії ВКП(б)” і по дві-три статті з першоджерел”. Містилася вказівка, відповідно до постанови ЦК ВКП(б) від 9 грудня 1939 р., зобов'язати НКО УРСР негайно ліквідувати порушення, заборонити проведення іспитів та виставлення оцінок з історії партії у школі. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.109-110.*

18 грудня (понеділок)

1, 7. Москва. Всесоюзна книжкова палата повідомила про видання з 1917 до жовтня 1939 р. праць Сталіна загальним тиражем 270,6 млн. примірників, у тому числі українською мовою – 25, 6 млн. примірників. Державне політичне видавництво випустило книгу М.Калініна до 60-ти річчя з дня народження Й. Сталіна. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18грудня.*

19 грудня (вівторок)

4. Київ. ЦК КП(б)У видав постанову „Про організацію театрів, музикальних колективів, філармоній, будинків народної творчості і театральних-музикальних закладів у Львівській, Дрогобицькій, Волинській, Ровенській, Станіславській, Тернопільській областях”. Ухвалено організувати у Львівській області: Державний український театр опери та балету (у приміщенні бувшого Великого міського театру), Державний український театр (тимчасово у приміщенні бувшого „Народного дома”), Державний польський театр (у приміщенні театру „Новости”), Державний єврейський драматичний театр (у приміщенні по вул.Ягелонська, 11; зобов'язати РНК УРСР асигнувати 100 тис. руб. на реконструкцію цієї будівлі), Державний театр мініатюр (у приміщенні кінотеатру „Марусенька”), Драматичну студію при Державному українському драматичному театрі, Державну обласну філармонію з симфонічним оркестром, українською хоровою капелою, сектором естради і солістами (у приміщенні „Казино де Парі”), Обласний будинок народної творчості (у приміщенні „Голуб'ятника”), Державну українську консерваторію з польським відділенням (у приміщенні Консерваторії, виселивши звідти кінотеатр „Аполо” та приватних мешканців), Державне українське музикальне училище з польським відділенням при Державній українській консерваторії (у приміщенні музикального інституту ім.Лисенка, виселивши звідти кінотеатр „Стилеве” та приватних мешканців), Державну українську дитячу музикальну семирічну школу при державній Українській консерваторії (у приміщенні консерваторії ім.Шимановського), три дитячих українських музикальних семирічних школи; у Волинській області: у м.Луцьк – Державний український драматичний театр (у приміщенні міського театру), Державну обласну філармонію з українською хоровою капелою і сектором естради (у приміщенні по вул.Голувні, 8), Обласний будинок народної творчості (у будинку по вул. ім.Сталіна, 108), Державну українську дитячу музикальну семирічну школу і вечірню музикальну школу для дорослих, без відриву від виробництва (у будинку по вул.Петра Скарги, 12); у Дрогобицькій області: у

м.Дрогобич – Державний обласний пересувний український драматичний театр (у приміщенні міського театру), Державну обласну філармонію, Обласний будинок Народної творчості, Українську дитячу семирічну музикальну школу, вечірню музикальну школу для дорослих (у приміщенні „Народного дома”); у м.Стрий – Державне українське музикальне училище (у приміщенні філії інституту ім.Лисенка); у Ровенській області: у м.Ровно – Державний обласний український театр (у приміщенні Міського театру), Державну обласну філармонію, Обласний будинок Народної творчості, Українську дитячу семирічну музикальну школу, вечірню музикальну школу для дорослих (у приміщенні бувшого клубу „Рідна хата”); у Станіславській області: м. Станіслав – Державний український драматичний театр (у приміщенні міського театру), Державну обласну філармонію з симфонічним оркестром, українською хоровою капелою, сектором естради, Обласний Будинок народної творчості (у приміщенні „Сокола” на пл.Мицькевича), Державне українське музичне училище (у приміщенні редакції „Червоної України”), Українську дитячу семирічну музикальну школу, вечірню музикальну школу для дорослих (у приміщенні філії інституту ім. Лисенка), Музей гуцульської творчості; у м.Коломия – Державний обласний пересувний український драматичний театр (у приміщенні Міського театру), Українську музичну дитячу семірічну школу; Тарнопільська область: Державний обласний пересувний український драматичний театр (у приміщенні бувшого клубу „Сокіл”), Державну обласну філармонію з українською хоровою капелою, сектором естради (у приміщенні Мішанського братства), Обласний будинок Народної творчості (там же), Українську дитячу музикальну семірічну школу (у приміщенні філіалу інституту ім.Лисенка). *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.111-115.*

4, 7. Київ. Пішов з життя видатний математик, дійсний член АН УРСР, заслужений діяч науки Д.О.Граве (народився 1863 р. у м.Кірілові, Новгородської губернії). *Вісті Академії наук. – 1939. - №. 9-10. – С.89.*

6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про видачу допомоги родинам червоноармійців. Констатувався незадовільний стан справ з наданням соціальної допомоги у Київській, Харківській і Полтавській областях. Містилися зобов’язання головам ОВК, РВК негайно усунути існуючі недоліки, налагодити контроль за видачею допомоги червоноармійським родинам. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.110-111.*

6, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У запропонувало голові київського МВК у 10-ти денний термін виконати рішення РНК УРСР про надання квартир академікам Чернишову, Фролову, Поспелову. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.111.*

20 грудня (середа)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про відбір комуністів для відрядження на партійну роботу у західних областях України. Ухвалено зобов’язати ОПК до 1 січня 1940 р. відібрати кандидатури з числа працівників ОПК, начполітвідділів радгоспів та їх заступників, заввідділів МПК і РПК, заступників директорів

МТС по політичній частині – загалом 495 осіб, у тому числі по Київській області – 55, Харківській – 102, Дніпропетровській – 85, Сталінській – 85, Запорізькій – 35, Ворошиловградській – 39, Одеській – 25, Миколаївській – 25, Сумській – 22, Чернігівській – 22. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.116-117.*

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про відбір та відрядження до Західної України працівників апарату НКВС. Ухвалено зобов'язати ОПК до 25 січня 1940 р. провести відбір кандидатур з числа комуністів і комсомольців – загалом 700 осіб, у тому числі по Київській області – 65, Сталінській – 75, Дніпропетровській – 75, Ворошиловградській – 65, Харківській – 80, Одеській – 50, Полтавській – 40, Сумській – 40, Кіровоградській – 40, Запорізькій – 50, Миколаївській – 50, Чернігівській – 40, Молдавській АРСР – 30. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.118-119.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про пресу. Ухвалено організувати видання повітових газет: у Львівській області – „Більшовицька Правда”, „Серп і молот”, „Червоні Броди”, „Ленінським шляхом”, Червона зірка”, „Зоря”, „Нове життя”, „Більшовицьким шляхом”, „Соціалістична перебудова”, „Сталінським шляхом”, „Червоний шлях”, „Червоний прапор”, Радянське село”; у Ровенській області – „Червона зірка”, „Червоний шлях”, „Нове життя”, „Дубенська правда”, „Більшовицький шлях”; у Дрогобицькій області – „Сталінська зірка”, „Червоний прапор”, „Радянський шлях”, „Червоний Перемишль”, „Сталінець”, „Соціалістичний шлях”, „Ленінським шляхом”, „Більшовик”, „Червона зірка”, „Більшовицьке слово”, „Червоний нафтовик”; у Станіславській області – „Більшовицька праця”, „Радянська долина”, „Червона зірка”, „Червоний прапор”, „Радянська правда”, „Сталінським шляхом”, „Більшовицька перемога”, „Сталінська правда”, „За соціалістичну перемогу”; обласних газет, органів ОВК і ОПК: у Волинській області – „Радянська Волинь”; у Дрогобицькій – „Більшовицька правда”, у Львівській – „Вільна Україна”; у Станіславській – „Радянська Україна; у Ровенській – „Червоний Прапор”; організувати також випуск у Львові газети „Червоний Штандарт” (польською мовою); просити ЦК ВКП(б) затвердити ці рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.117-118, 119-125.*

1, 7. Москва. РНК СРСР видав постанову “Про встановлення премій і стипендій ім. Сталіна”. Зокрема, встановлено порядок видачі щороку 16 премій ім. Сталіна в розмірі 100 тис. руб., у тому числі для відзначення праць у царині історико-філологічних наук. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 18 грудня.*

1, 7. Москва. Президія Верховної Ради СРСР видала указ про присвоєння товаришеві Йосифу Віссаріоновичу Сталіну звання Героя соціалістичної праці „за виняткові заслуги в справі організації більшовицької партії, створення радянської держави, побудування соціалістичного суспільства в СРСР і зміцнення дружби між народами Радянського Союзу”. *Вісті. – 1939. - №.8. – С.3.*

1, 7. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило текст привітання товаришу Сталіну у день його 60-ти річчя від РНК УРСР, Президії Верховної Ради УРСР для публікації у газетах „Комуніст”, „Советская Украина” 21 грудня 1939 р. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.121.*

6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про матеріально-побутові умови біженців з території бувшої Польщі”. Містилися зобов’язання Наркомхарчпрому, Наркомрадгоспів, Наркоммісцевпрому, Наркомкомуналгоспу, Наркомлісу, Нарком’ясопрому протягом десяти діб надати роботу усім працездатним біженцям за їх спеціальністю, а їх дітей влаштувати на навчання до шкіл; перевірити стан розміщення біженців по підприємствах, негайно ліквідувавши перевантаженість шляхом рівномірного перерозподілу людей на підприємствах; до 25 грудня 1939 р. забезпечити усіх біженців необхідним житлом, паливом на зиму, можливістю харчуватися в їдальнях підприємств тощо. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516 – Арк.116, 182-183.*

21 грудня (четвер)

1, 3. Західна Україна. Відповідно до постанови політбюро ЦК ВКП(б) від 8 грудня 1939 р. „Про перехід на радянську валюту на території Західної України і Західної Білорусії” здійснено грошову реформу. Припинено обіг польського злотого; усі злоті, які знаходилися на банківських рахунках і внесках в ощадкасах, обмінювалися на карбованці за співвідношенням 1:1, але не більше 300 зл. Реформа фактично знецінила заощадження населення (для порівняння: на час реформи шофер Львівського міськвиконкому отримував щомісячну заробітну плату у розмірі 400-500 крб.). *Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999. – С.138.*

1, 6. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У про розподіл хліба, закупленого в Тернопільській області. Ухвалено виділити Львівській області 3 тис. тонн, Дрогобицькій – 2 тис. тонн, решту – залишити на пунктах „Хліботоргу” Тернопільської області. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.131, 185.*

1, 7. СРСР, УРСР. Відзначалося 60-ти річчя з дня народження Й.Сталіна. По всій країні відбулися багатолюдні мітинги, демонстрації, збори, учасники яких надсилали вітальні телеграми “вождю народів”. Святкування проводилося під загальним гаслом “Сталін – Це Ленін сьогодні!” У Києві відбулися загальноміські збори партактиву за участю представників громадських організацій. О.Корнійчук сказав у своєму виступі, що “товаришеві Сталіну зобов’язана Україна своїм розквітом, розквітом науки, культури, мистецтва”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. –20, 21, 22 грудня.*

24 грудня (неділя)

1. УРСР. Відбулися вибори у міські ради народних депутатів. У Києві з 627916 виборців взяли участь у голосуванні 625734 (99,65%) осіб. Виборці голосували за кандидатів “сталінського блоку комуністів і позапартійних”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 27 грудня.*

25 грудня (понеділок)

1. Москва. У газеті „Правда” опубліковано відповідь Й.Сталіна на надіслане Й.Ріббентропом привітання у зв’язку з 60-ти річчям більшовицького вождя. „Дружба народів Німеччини й Радянського Союзу”, – говорилося у відповіді, – скріплена кров’ю,

має всі підстави бути довготривалою й міцною”. *Правда*. – 1939. – 25 грудня; Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є. 1939. *Західні землі України*. – Львів, 1999. – С.74.

27 грудня (середа)

1. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У затвердили Положення про Народний комісаріат юстиції УРСР. Визначалися структура, порядок діяльності, повноваження союзно-республіканського наркомату. *Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки*. – 1939. – № 37. – Ст.177.

4. Київ. РНК УРСР і ЦК КП(б)У видали постанову про організацію театрів, музичних колективів, філармоній, будинків народної творчості і театральних-музичних навчальних закладів у Львівській, Дрогобицькій, Ровенській, Станіславській, Тернопільській областях. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 27 грудня.

28 грудня (четвер)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР підбила підсумки виборів обласних, районних, міських, сільських, селищних рад депутатів трудящих України. У 15 обласних радах з 1724643 виборців брали участь у голосуванні 17136882 (99,36%). За кандидатів “сталінського блоку” голосувало 16970136 осіб (99,03%), обрано 1341 депутат, у тому числі 935 комуністів, 406 позапартійних; по 526 районних радах з 12411070 виборців голосувало 12341036 осіб (99, 44%), обрано 21757 депутатів, у тому числі 13545 комуністів, 8212 позапартійних; по 153 міських радах з 36211849 виборців голосувало 6162022 особи (99,20%), обрано 19420 депутатів, у тому числі 9912 комуністів, 9508 позапартійних; по 59 районних радах у містах з 3176905 виборців голосувало 3148428 осіб (99,10%), обрано 8833, у тому числі комуністів 4319, позапартійних 4514; по 11327 сільських і селищних радах з 11557268 виборців голосувало 11497493 (99, 48%) осіб, обрано 180377 депутатів, у тому числі 4603 комуністів, 134344 позапартійних. *Вісті ВУЦВК*. – 1939. – 28 грудня.

29 грудня (п'ятниця)

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про штати ОПК і МПК західних областей України. Ухвалено затвердити відповідне рішення ЦК ВКП (б) від 25 грудня 1939 р. *ЦДАГОУ*. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.190.

1. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У обговорило питання про відбір комуністів і комсомольців для відрядження на радянську роботу у західні області України. Містилося зобов'язання ОПК до 5 січня 1940 р. підібрати кандидатур з числа голів РВК, секретарів РВК, завідувачів райфінвідділів, райземвідділів, райнаробразів та ін. – загалом 1534 осіб, у тому числі по Київській області – 165, Харківській – 180, Дніпропетровській – 157, Сталінській – 126, Запорізькій – 117, Ворошиловградській – 125, Одеській – 145, Миколаївській – 131, Сумській – 106, Чернігівській – 126, Полтавській – 100 Кіровоградській – 93, Вінницькій – 53, Житомирській – 37. *ЦДАГОУ*. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.194-196.

1. Москва. Таємною постановою РНК СРСР затверджено „Положення про спец поселення і трудове влаштування осадників, яких виселяють із західних областей УРСР і БРСР”. Пункт 1 „Положення” наголошував, що переселені НКВС СРСР із західних областей УРСР і БРСР осадники мають бути розташовані „для трудового використання в спецселищах”, організованих у районах лісорозробок Нарком лісу СРСР. *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2.* – К., 1997. – С.280-281.

1. Москва. Таємною постановою РНК СРСР затверджено Інструкцію Народного комісаріату внутрішніх справ Союзу РСР, що визначала порядок виселення та використання на лісорозробках осадників із західних областей УРСР і БРСР. При виселенні усе нерухоме майно, домашня худоба, сільськогосподарський реманент мав залишитися на місці, висланим дозволялося взяти з собою одяг, білизну, взуття, посуд столовий, дрібний господарський інструмент тощо загальною вагою не більше 500 кг на родину; відправлення осадників на місця поселення проводилося ешелонами; встановлювався порядок видачі один раз на добу гарячої їжі і 800 гр хліба на особу на шляху проходження по залізниці; спец переселенців належало спрямовувати на лісорозробках Нарком лісу у Кіровську, Пермську, Вологодську, Архангельську, Іванівську, Ярославську, Новосибірську, Свердловську, Омську області, Красноярський і Алтайський краї та Комі АРСР. Станом на квітень 1941 р. з 177043 спецпоселенців з України і Білорусії було поляків – 96593, євреїв – 59031, українців – 9334, білорусів – 9084, німців – 271, інших – 2730. *Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2.* – К., 1997. – С.281-283.

1, 3. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови РНК УРСР і ЦК КП(б)У „Про народногосподарський план по західним областям України”. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.187.*

1, 4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У розглянуло питання преси. Ухвалено: оголосити догану редактору вінницької обласної газети „Більшовицька правда” за випуск номеру з вкладишем без спеціального дозволу ЦК ВКП(б); організувати у Тарнопільській області випуск повітових газет „Нове життя”, „Червоний Збараж”, „Червоний Скалат”, „Прапор Волі”, „За нове життя”, „Більшовик”, „Ленінським шляхом”, „Сталінським шляхом”, „Червоний Жовтень”, „Червоні Бережани”, „Сталінським шляхом”, „Червоний прапор”, а також обласної газети „Вільне життя” – органу Тарнопольського ОПК, МПК та ОВК; затвердити тиражі та обсяги видання журнальної періодики УРСР, зокрема часописів „Революційне право” (10 тис. примірників), Збірник постанов і розпоряджень уряду УРСР (38 тис.), „Радянська медицина” (2 тис.), „Молодий більшовик” (10 тис.), „Архітектура Радянської України” (2 тис. примірників) тощо; просити ЦК ВКП(б) затвердити ці рішення. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.189-192.*

4. Київ. ЦК КП(б)У, відповідно до рішення ЦК ВКП(б) від 29 листопада 1939 р., ухвалив рішення встановити порядок про присвоєння персонального звання учителя

початкової, неповної середньої і середньої школи особам після закінчення педагогічних шкіл, учительських педінститутів лише за умови здачі ним державних іспитів державним іспитним комісіям. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.188.*

4. Київ. Політбюро ЦК КП(б)У затвердило проект постанови „Про підготовку кіномеханіків звукового кіно”. У документі містилося зобов’язання Управлінню кінофікації при РНК УРСР підготувати в 1940 р. 1 тис. кіномеханіків. *ЦДАГОУ. – Ф.1. – Оп.6. – Спр.516. – Арк.192.*

4, 7. Львів. Відбулася передача архіву відомого класика української літератури В. Стефаніка до АН УРСР. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 грудня.*

30 грудня (субота)

1. Київ. Президія Верховної Ради УРСР видала указ про перейменування Божедарівського району Дніпропетровської області в Щорсівський район, селище Божедарівку в Щорс. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 31 грудня.*

2, 6. УРСР. У містах республіки організовано новорічні ярмарки і ялинкові базари. До Києва колгоспниками для продажу на ринку завезено 65085 кг. м’яса, 9565 шт. птиці, 27841 л. молока, 4535 десятків яєць, 74798 кг. овочів. Продано ялинкових прикрас киянам і гостям української столиці на 1 млн. руб. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 30 грудня.*

2, 6. УРСР. 30 грудня – 12 січня проходили шкільні канікули. У містах республіки для дітей організовано чисельні святкові, спортивні заходи, екскурсії тощо. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 17 грудня.*

31 грудня (неділя)

1. Київ. У Київському артилерійському училищі відбулися урочистості з нагоди 20-тиріччя утворення закладу: проведені святкові збори, кінно-спортивні змагання курсантів, нагородження “відмінників бойової і політичної підготовки”. *Вісті ВУЦВК. – 1939. – 28 грудня.*

Грудень

1. Частини КОВО відправлені на фінський фронт. *Киевский Краснознамённый. Кратний очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969. – К., 1969. – С.503.*

1939

1, 4. Київ. Почалося видання політичного журналу ЦК КП(б)У “За більшовицьку пропаганду і агітацію”. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

1, 4. Київ. Почалося видання республіканської газети “Колгоспник України” (з 1965 р. – “Сільські вісті”). *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

1, 4. Москва. За рішенням ЦК ВКП(б) почала роботу Вища партійна школа при ЦК ВКП(б). *Партийное строительство. – 1941. – № 2. – С.59; 50 лет советской*

исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.218.

1, 4. Москва. У державному історичному музеї відбулася наукова сесія. Учасники, зокрема. Заслухали доповідь Є.Дракохруста про нові дані з історії Правобережної України. *Историк-марксист. – 1940. – Т.6. – С.149-152; 50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971. – С.219.*

3, 4. Дніпропетровськ. Створено Інститут чорної металургії АН УРСР. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

3, 4. Київ. На базі Гідробіологічної станції АН УРСР створено Інститут гідробіології АН УРСР. Створення Інституту органічної хімії АН УРСР. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

4. Полтава. Створено Державний музей Панаса Мирного. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

4. В Сумах створено обласний краєзнавчий музей. *Верстюк В.Ф. Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995. – С.419.*

4, 7. Пішов із життя Дмитро Айналов – мистецтвознавець та історик мистецтва, дослідник християнських старожитностей Херсонеса, пам'яток княжої доби у Києві та Чернігові, автор чисельних праць з історії вітчизняного та зарубіжного мистецтва, зокрема “Пам'ятники християнського Херсонеса” (1901), “История древнерусского искусства” (1914), “Византийская живопись XIY столетия” (1917) та ін. *Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.1. – К., 2002. – С.52.*

4, 7. Пішов з життя Д.О.Граве – математик, один із найвидатніших алгебраїстів України, голова Комісії прикладної математики ВУАН (1921-1933), член Наукового товариства імені Шевченка, почесний член Академії наук СРСР (1929), директор Інституту математики АН України (з 1934), заслужений діяч науки України. Народився 1863 р. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.368; Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.1. – К., 2002. – С.512.*

4, 7. Пішов з життя В.Х.Заузе – український радянський графік, професор. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986. – С.368.*

4, 7. Пішов з життя В.Данилевський – учений-біолог, громадський діяч, педагог, представник еволюційного напрямку у фізіології і патології, один із засновників біофізики та електрофізіології, наукової ендокринології та органотерапії. Родночальник вчення про патогенні найпростіші, реформатор вищої медичної освіти. Академік Української академії наук (1926), заслужений діяч науки України (1926) математик, академік АН УРСР, почесний член АН УРСР. Народ. 1852 р. *Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.1. – К., 2002. – С.520.*

4, 7. Пішов з життя засланий на Колиму М.Драй-Хмара – поет, літературознавець, автор поетичної збірки “Проростань” (1926), відомий також перекладач карело-фінського епосу “Калевала”, творів російських, білоруських поетів, польських і французьких романтиків і символістів. Народ. 1889 р. *Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.1.* – К., 2002. – С.578.

4, 7. Пішов з життя І.І.Колядник (справжнє прізвище Калянников) – український радянський поет. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1986. – С.369.

4, 7. Пішов з життя І.У.Кириленко – український радянський письменник. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1986. – С.369.

4, 7. Пішов з життя Г.М.Коцюба – український радянський письменник. *Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів.* – К., 1986. – С.369.

4, 7. Пішов з життя О.І.Лотоцький – громадсько-політичний і державний діяч, активний учасник українського національного руху, голова Української національної Ради в Петрограді (1917), Генеральний писар та державний контролер УНР, міністр віросповідань Української Держави, посол УНР у Туреччині, професор Українського Вільного Університету (Прага), Варшавського університету, директор Українського наукового інституту у Варшаві (1930-1938), відомий дослідник історії церкви. *Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. Т.2.* – К., 2002. – С.84.

4, 7. Крим. Пішов з життя Голландський Павло Іванович (народився 1868) – російський архітектор і педагог; працював у Києві (1898-1919), Криму (1919-1939); виконавець ряду проектів у Києві (особняк на вул. Л.Толстого № 7), Жіноча економічна школа на вул. Воровського № 20 (1902), Комерційне училище на вул. Ярославів Вал, 40 (1905-1907), будинок графа Уварова на вул. Липській № 16 (1912); за проектом Голландського у 1910-1911 споруджено палац Терещенка в с. Денишах (нині Житомирська область); виконавець проекту оформлення інтер'єрів Палацу піонерів у Сімферополі (1930-ті рр.). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.160.

4, 7. Нью Йорк. Пішов з життя Покрас Самуїл Якович (народився 1897 у Києві) – естрадний піаніст та композитор, автор пісні „Червона армія – всіх сильніша” (1920), брат композиторів Дмитра і Данила Покрасів. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького.* – К., 1997. – С.481.

4,7. Львів. Народився Богачевський Юрій – український співак (бас-баритон). Навчався в музичних закладах Нью-Йорка, Рима, Відня, Зальцбурга; з 1959 виступав у „Нью-Йорк сіті опера”, „Монітор Рекордіні і Ко” (Нью-Йорк), виконавець творів українських композиторів, автор розвідки „Анна Ярославна – опера А.Рудницького” (1969). *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький,*

М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.70.

4,7. Пішов з життя Андреев Павло Сергійович – російський і український архітектор. Навчався в Петербурзькій Академії мистецтв (1891-99), працював в Києві: будинки Волзько-Камського банку (1912-14, вул. Хрещатик №10), торгового пасажу з прибутковими будинками (1913-14); в 1930-х викладав у Київському будівельному технікумі. *Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядник: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.18.*

4, 7. Київ. Кіностудією художніх фільмів знято картину “Велике життя”. Сценарій П.Ніліна; режисер Л.Луков; оператор І.Шеккер; художник С.Зарицький; композитор М.Богословський; звукооператор Г.Григор’єв; текст пісень Б.Ласкіна; у ролях: Л.Масоха – Ляготін; Б.Андреев – Балун; П.Алейников – Ваня Курський; І.Пельтцер – Козодоев; І.Новосельцев – секретар парткому Хадаров; С.Каюков – Усинін; Ю.Лавров – Кузьмін; М.Бернес – Петухов; В.Шершньова – Соня Осипова; Л.Карташова – дружина Козодоева; В.Зайчиков – Іванов; В.Аркасов – Бугорков; Г.Любимов – Захаров; О.Чистяков – секретар райкому; М.Крючков – працівник НКВС. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Київ. Кіностудією художніх фільмів знято картину “Вершники”. Сценарій В.Павловського за однойменним романом Ю.Яновського; режисер І.Савченко; оператор В.Окулич; художник М.Симашкевич; композитор С.Потоцький; звукооператори А.Прахов, О.Бабій; текст пісень А.Малишка; в ролях: С.Шкураг – Недоля; Л.Свердлін – Губенко; П.Масоха – Іван Половець; М.Розін – Зяма; М.Троянівський – Мусій Половець; О.Кузьміна – Оксана; Г.Долгов – Бурковський; М.Братерський – Оверко Половець; М.Горлов – майор Пунцов; Г.Грайф – полковник Фельзен; В.Освенцимський – генерал Еммельсдорф; Л.Кміт – шахтар Вася; В.Аркасов – товариш із центра; Д.Капка – священник і партизан; Ю.Бантиш – лейтенант. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Київ. Кіностудією художніх фільмів знято картину “Винишувачі”. Сценарій Ф.Кнорре; режисери Е.Пенцлін, В.Кучвальський; оператор М.Топчій; повітряні зйомки О.Пищиківі; комбіновані зйомки О.Панкратьєва; художники М.Тряскін, М.Солоха; композитор М.Богословський; звукооператори П.Штро, М.Авраменко; текст пісень Є.Долматовського; в ролях: М.Бернес – лейтенант Кожухарів; В.Дашенько – лейтенант Мельников; Є.Голинчик – Варя; О.Загорський – професор; Є.Музіль – бабуся; Є.Агєєв – майор Тучков; Ф.Селєзньов – авіатехнік Яшин; Є.Черні – авіатехнік Барсуков; В.Журавльова – сестра Кожухарова; Є.Ліліна – мати Кожухарова; В.Уральський – батько Кожухарова. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Одеса. Кіностудією художніх фільмів знято оборонний фільм “Моряки”. Сценарій І.Зельцера; режисер В.Браун; оператори М.Каплан, С.Рило; художник М.Юферов; композитор Ю.Мілютін; звукооператори В.Кореньков, С.Соловійов; текст пісень В.Лебедева-Кумача; комбіновані зйомки Г.Айзенберга, В.Морозова; в ролях: В.Освенцимський – флагман другого рангу Беляєв; С.Столяров – його син,

командир підводного човна; М.Макаренко – комісар підводного човна Демченко; А.Аркадьєв – командир торпедного катера Светлов; О.Красно польський – воєн технік Штейн; С.Петров – капітан третього рангу Чоглоков; О.Єгорова, А.Максимова – льотчиці; С.Тимохін – дивізійний комісар Лобода; Ф.Блажевич – командуючий флотом; А.Сова – радянський матрос; М.Романов – командир німецького міноносця; М.Комісаров – командуючий німецьким флотом; В.Кузнєцов, К.Сорокін – матроси; Г.Плужник – командир лінкора. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Одеса. Кіностудією художніх фільмів знято фільм “Сімнадцятилітні”. Сценарій Ю.Шовкопляса, К.Ісаєва, М.Юдіна; режисер М.Белінський; оператор Я.Куліш; комбіновані зйомки М.Карюкова, Г.Айзенберга; художник А.Хурмузі; композитори Ю.Мейтус, В.Рибальченко; звукооператор І.Дуценко; в ролях Н.Гіцерот – Галя; В.Бала шов – Костя; В.Проклов – Стопка; Л.Пекур – Ольга; Н.Фригін – Дмитро Савич; М.Іванкін – Григорій Максимович; П.Соболевський – командир. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Москва. Московською кіностудією художніх фільмів знято комедію “Трактористи”. Сценарій Є.Помещикова; режисер І.Пир’єв; оператор А.Гальперін; художник В.Каплуновський; композитори брати Покрас; звукооператор В.Лещев; текст пісень Б.Ласкіна; в ролях: М.Ладиніна – Мар’яна Бажан; М.Крючков – Клим Ярко; С.Каюков – Кирило Петрович; Б.Андрєєв – Назар; П.Алейников – Савка; О.Боровикові – Франя; В.Кончин – Харитона; Р.Дніпрова-Чайка – Марківна; П.Валеріанов – дід; А.Долінін – пожежник; П.Савін – танкіст; А.Кефчян – танкіст-кавказець. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Московською кіностудією художніх фільмів “Мосфільм” і Київською кіностудією художніх фільмів знято комедію “Шуми, городок”. Сценарій М.Шпиковського; режисер М.Садкович; оператор Г.Хімченко; художник О.Бобровников; композитор К.Корчмарьов; звукооператор Н.Комарова; автор пісень Б.Ласкін; в ролях: Н.Муратов – завідувач відділом винаходів Дятлов; Є.Мілютіна – дружина Дятлова; Г.Комолова – шофер міськради Галя; П.Алейников – винахідник Вася; Ю.Лавров – голова міськради; А.Дунайський – начальник пожежної охорони; Д.Капка – пожежник; О.Павленко – диригент; В.Лісовський – старший інженер; П.Репнін – Сидоров; В.Лепко – Семечкін; Е.Цесарська – Орина Тимофіївна; М.Висоцький – директор; В.Гомоляка – механік. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

4, 7. Київ. Кіностудією художніх фільмів знято оборонний фільм “Ескадрилья № 5” (“Війна починається”). Сценарій Й.Прута; режисер А.Роом; оператори М.Топчій; О.Пишиков; художники О.Бобровников; М.Солоха; комбіновані зйомки О.Панкратєва; композитор К.Данькевич; звукооператори О.Бабій, М.Авраменко; текст пісень В.Лебедева-Кумача; в ролях: М.Гарін – майор Гришин; Б.Безгін – капітан Нестеров; О.Альтовська – Ольга, старший лейтенант; Ю.Шумський – командарм; А.Апсолон – начальник контррозвідки Горн; Л.Новиков – штурмфюрер Вексель; М.Братерський – полковник Оберст. *Жукова А.Є., Журов Г.В. Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959. – С.230.*

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА:

- Більшовик України. Орган ЦК КП(б)У, 1939.
- Веденев Д.В., Биструхін Г.С.* Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945). – К., 2006.
- Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф.* Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995.
- Вестник древней истории, 1940.
- Вісті Академії наук Української Радянської Соціалістичної Республіки, 1939.
- Вісті ВУЦВК. Орган Всеукраїнського Центрального виконавчого комітету рад депутатів трудящих, 1939.
- Власть и художественная интеллигенция. Документы ЦК РКП(б) – ВКП(б), ВЧК-ОГПУ-НКВД о культурной политике. 1917-1953 гг. – Под ред. акад. А.Н.Яковлева; сост. А.Артизов, О.Наумов. М., 2002.
- Военно-исторический журнал, 1939.
- Діло (Львів), 1939.
- Доповіді Академії наук УРСР, 1939.
- Жукова А.Є., Журов Г.В.* Українське радянське кіномистецтво. 1930-1941. – К., 1959.
- За більшовицьку пропаганду і агітацію. Орган ЦК КПБУ, 1939.
- Збірник постанов і розпоряджень Уряду Української Радянської Соціалістичної Республіки за 1939 р. – К., 1939.
- Золоті імена України. Народжені Україною. Меморіальний альманах у двох томах. – К., 2002.
- Історія Національної академії наук України (1938-41): Документи і матеріали. – К., 2003.
- Историк-марксист, 1939.
- Киевский Краснознамённый. Краткий очерк истории Краснознаменного Киевского округа. 1919-1969. – К., 1969.
- Комуніст. Орган ЦК КП(б)У (Харків), 1939.
- Комуністична освіта, 1939.
- Коммунистическая партия Советского Союза в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. – Т.7. – М., 1985.
- Коммунистическая партия Украины в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК. В 2-х тт. – Т.1. 1918-1941. – К., 1976.
- Краткие сообщения о докладах и полевых исследованиях Института истории мемориальной культуры, 1939.
- Культурне будівництво в Українській РСР. 1928 – червень 1941. Збірник документів і матеріалів. – К., 1986.
- Литвин М.Р., Луцький О.І., Науменко К.Є.* 1939. Західні землі України. – Львів, 1999.
- Материалы к истории АН СССР за советские годы. 1917-1947. – М.-Л., 1950.

Мельтюхов М. Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние 1918-1939 гг. – М., 2001.

Мельтюхов М. Упущенный шанс Сталина. Советский Союз в борьбе за Европу. : 1939-1941 (документы, факты, суждения). – М., 2000.

Мировые войны XX века. Вторая мировая война. Документы и материалы. Книга 4. – М., 2002.

Мистецтво України: Біографічний довідник / Упорядники: А.В.Кудрицький, М.Г.Лабінський; За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997.

Національні відносини в Україні у XX ст. Збірник документів і матеріалів. – К., 1994.

Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у двох частинах. Частина 2. – К., 1997.

Осокина Е. За фасадом «сталинского изобилия». Распределение и рынок в снабжении населения в годы индустриализации, 1927 – 1941. – М., 1999.

Партробітник України, 1939.

Промышленность и рабочий класс Украинской ССР в период упрочения и дальнейшего развития социалистического общества (1938 – июнь 1941 г.). – К., 1977.

Правда. Орган ЦК ВКП(б) (Москва), 1939.

50 лет советской исторической науки. 1917-1967. – М., 1971.

Партийное строительство, 1940.

Російський Державний військовий архів (РДВА). Ф. 9, Ф.37977.

Решения партии и правительства по хозяйственным вопросам. – Т.2. – М., 1967.

Робсількор, 1939.

Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914-1939). – К., 2004.

Собрание постановлений и распоряжений правительства СССР за 1939 г. – М., 1939.

Червона армія. Орган РВР КОВО (Київ), 1939.

Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф.1. – Оп.6, оп.16.

Шаповал Ю.І. Україна 20-50-х років: сторінки ненаписаної історії. – К., 1993.